

**Bestemmingsplan Buitengebied Midden-
Drenthe**

O N T W E R P

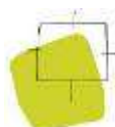
Bestemmingsplan Buitengebied Midden- Drenthe

O N T W E R P

Inhoud

Toelichting en bijlagen
Regels en bijlagen
Verbeelding

28 januari 2011
Projectnummer 153.00.01.24.00

Ideeën voor een plek

Overzichtskaart

Gemeente Midden-Drenthe, bron: Topografische Dienst

Toelichting

Inhoudsopgave

1	Inleiding	11
1.1	Plangebied	12
1.2	Leeswijzer	13
2	Status en reikwijdte	15
2.1	Beleidsgrenzen	15
2.2	Instrumentale grenzen	15
2.3	De functie van het bestemmingsplan	16
2.4	Analoog en digitaal bestemmingsplan	17
3	Huidige situatie	19
3.1	Functionele benadering	19
3.2	Ontstaansgeschiedenis	19
3.2.1	Ondergrond	19
3.2.2	Occupatiegeschiedenis	20
3.3	Geomorfologie, reliëf en bodem	22
3.4	Landbouw	23
3.4.1	De agrarische sector in Midden-Drenthe	23
3.5	Landschap	30
3.5.1	Landschappelijke hoofdstructuur	30
3.5.2	Landschappelijke deelgebieden/landschapstypen	31
3.5.3	Landgoederen	35
3.6	Cultuurhistorie en archeologie	35
3.7	Bos en natuur	41
3.8	Bedrijvigheid	44
3.9	Wonen in het landelijk gebied	44
3.10	Recreatie en toerisme	45
3.11	Verkeer en infrastructuur	45
3.12	Nutsvoorzieningen	45
3.13	Overige functies	46
4	Beleidskader	49
4.1	Europees beleid en vertaling in Nationale wetgeving	49
4.1.1	Flora- en faunawet	49
4.1.2	Natuurbeschermingswet 1998	52
4.2	Rijksbeleid	54
4.3	Provinciaal beleid	57
4.4	Gemeentelijk beleid	70
5	Omgevingsaspecten	79
5.1	Water	79
5.1.1	Integrale benadering waterbeleid	79

5.1.2	Het watersysteem	81
5.1.3	Functies van het watersysteem	84
5.1.4	Het waterrelevante beleid	85
5.1.5	De watertoets	91
5.1.6	Hydrologische beïnvloedingsgebieden	92
5.1.7	Afvoernorm	93
5.1.8	Bouwpercelen in natuurlijke laagten	93
5.2	Natuur	94
5.2.1	Afstemming natuurbeleid	94
5.2.2	Gebiedsbescherming en soortenbescherming	95
5.2.3	Afstemming met Natura 2000	97
5.3	Omgevingsaspecten	107
5.3.1	Afstemming milieubeleid	107
5.3.2	Het milieurelevante beleid	107
5.3.3	Geluidhinder	108
5.3.4	Luchtkwaliteit	111
5.3.5	Agrarische bedrijven	112
5.3.6	Externe veiligheid	113
5.3.7	Bodem	116
5.3.8	Grondwater	116
5.3.9	Plan-m.e.r./Strategische Milieubeoordeling	117
5.3.10	PlanMER bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 2010	118
6	Ontwikkelingen en tendensen	121
6.1	Landbouw	121
6.1.1	Ontwikkelingen en tendensen algemeen	121
6.1.2	Schaalvergroting en extensivering	121
6.1.3	Bedrijfsopvolging	123
6.1.4	Ontwikkeling en tendensen per sector	123
6.2	Landschap	127
6.3	Routelandschap	128
6.4	Cultuurhistorie en archeologie	130
6.5	Bedrijvigheid	131
6.6	Wonen in het buitengebied	132
6.7	Recreatie en toerisme	132
6.8	Verkeer en infrastructuur, nutsvoorzieningen, overige functies	134
7	Planbeschrijving	135
7.1	Overkoepelende uitgangspunten	135
7.1.1	Afweging	135
7.1.2	Ontwikkelingsruimte landbouw versus randvoorwaarden landschap	136
7.1.3	Gebieden met de aanduiding ‘robuuste landbouw’, de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw en overige gebieden	136

7.1.4	Indeling in gebiedsbeschermingen	138
7.1.5	Agrarisch met waarden - 1 (Jonge veld- en veenontginningsgebieden)	138
7.1.6	Agrarisch met waarden - 2 (Oude veldontginningsgebieden)	140
7.1.7	Agrarisch met waarden - 3 (Beekdalen I)	141
7.1.8	Agrarisch met waarden - 4 (Beekdalen II)	142
7.1.9	Natuur	143
7.1.10	Gebiedsbestemming en functie-indeling volgens de Omgevingsvisie	144
7.1.11	Afweging op perceelsniveau	146
7.2	Landbouw	148
7.2.1	Oppervlakte van agrarische bouwpercelen	148
7.2.2	Aanduiding van agrarische bouwpercelen	149
7.2.3	Verplaatsing/inplaatsing agrarische bedrijven	150
7.2.4	Bouwhoogte en uitstraling van agrarische bedrijfsgebouwen	151
7.2.5	Grondgebonden landbouw	151
7.2.6	Intensieve veehouderij	152
7.2.7	Biogasinstallaties	153
7.2.8	Kassen en kwekerijen	155
7.2.9	Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting	156
7.3	Landschap	156
7.3.1	Algemeen	156
7.3.2	Openheid van het landschap	157
7.3.3	Landschappelijke beplantingen	157
7.4	Routelandschap	158
7.5	Cultuurhistorie en archeologie	159
7.5.1	Cultuurhistorie	159
7.5.2	Archeologie	160
7.6	Bos en natuur	161
7.6.1	Ecologische verbindingzones	163
7.6.2	Natuurgebieden en natuurontwikkeling	163
7.7	Bedrijvigheid	164
7.7.1	Nevenactiviteiten (niet agrarisch)	164
7.7.2	Zelfstandige activiteiten	165
7.7.3	Detailhandel en horeca	166
7.8	Wonen in het landelijk gebied	167
7.8.1	Burgerwoningen in het buitengebied	167
7.8.2	Bedrijfswoningen	170
7.8.3	Reductieregeling aan- en uitbouwen en bijgebouwen	171
7.8.4	Ruimte voor Ruimte-regeling	171
7.8.5	Zorgboerderijen	173
7.8.6	Landgoederen	173
7.9	Recreatie en toerisme	174

7.9.1	Uitbreiding van recreatieterreinen	174
7.9.2	Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen	174
7.9.3	Oppervlakte kampeer- en recreatieterreinen	175
7.9.4	Bed & breakfast	176
7.9.5	Permanente bewoning van recreatiewoningen	176
7.9.6	Kleinschalig kamperen en kleinschalige dagrecreatie	177
7.10	Overige functies	177
7.10.1	Zandwinning	177
7.10.2	Paarden	177
7.10.3	Hobbymatig houden van dieren	180
7.10.4	Windenergie	181
7.10.5	Molenbiotoop	182
7.10.6	Zendmasten en installaties	182
8	Juridische toelichting	183
8.1	Regels per bestemming	183
8.2	Algemene regels	185
8.3	Gebiedsbestemmingen	187
8.3.1	Algemeen	187
8.3.2	Indeling in gebiedsbestemmingen	191
8.4	Overige bestemmingen	191
8.5	Dubbelbestemmingen	199
8.6	Algemene regels	201
9	Uitvoerbaarheid en handhaving	205
9.1	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	205
9.2	Economische uitvoerbaarheid	206
9.3	Handhaafbaarheid	207

Inleiding

Voor u ligt het ontwerpbestemmingsplan voor het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe. Het plan voorziet in een herziene en geactualiseerde planologisch-juridische regeling voor het landelijke gebied. De gemeente biedt met het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe het planologische kader voor toekomstige ontwikkelingen in het landelijke gebied.

Het gemeentebestuur van de gemeente Midden-Drenthe heeft besloten te komen tot één nieuw bestemmingsplan voor het buitengebied. Midden-Drenthe beschikt momenteel over drie bestemmingsplannen voor het buitengebied, die in 1995/1996 zijn vastgesteld¹. Deze bestemmingsplannen van de voormalige gemeenten zijn echter onvoldoende op elkaar afgestemd en de toepasbaarheid van de plannen in de dagelijkse praktijk levert steeds meer problemen op. Bovendien is bij de gemeentelijke herindeling een gedeelte van het buitengebied van de voormalige gemeenten Ruinen en Zweeloo aan het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe toegevoegd. Daarnaast is een gedeelte van het bestemmingsplan 'VAM-terrein en omgeving' deel gaan uitmaken van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Zowel beleidsmatig als juridisch is derhalve geen sprake meer van een goede en actuele planologische regeling en is een nieuw integraal bestemmingsplan voor het buitengebied gewenst. Met de herziening gaat de gemeente weer beschikken over een nieuw samenhangend beleidskader voor het totale buitengebied.

Vooruitlopend op het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe zijn een Landschapsbeleidsplan (2000) en de notitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe opgesteld (2002). Tevens is in 2000 een landbouwontwikkelingsvisie opgesteld, welke in 2009 is geactualiseerd. Daarnaast is de Discussienota Ruimte voor Toeristisch Ondernemen! (2010) opgesteld. Deze plannen hebben planologische gevolgen die in het bestemmingsplan om een regeling vragen. In de herziening kan tevens worden ingespeeld op de gewijzigde regelgeving op allerlei gebieden. Van belang zijn bijvoorbeeld de wetswijzigingen op milieugebied (Wet geluidhinder, Wet ammoniak en veehouderij, Meststoffenwet) en op het gebied van de recreatie. Ook de nieuwe Omgevingsvisie Drenthe (vastgesteld op 2 juni 2010) en de 'Ruimte voor Ruimte'-regeling zullen in het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe worden vertaald. Tevens

¹ Gemeente Smilde: Bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld door de raad op 21 december 1995 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 2 juli 1996).

Gemeente Westerborg: Bestemmingsplan Buitengebied (vastgesteld door de gemeenteraad op 29 augustus 1996 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 5 mei 1997).

Gemeente Beilen: Bestemmingsplan Landelijk Gebied (vastgesteld door de gemeenteraad op 29 augustus 1996 en goedgekeurd door Gedeputeerde Staten bij besluit van 5 mei 1997).

kunnen met het nieuwe bestemmingsplan gevoerde procedures ex artikel 19 WRO worden ingepast én nieuwe procedures worden voorkomen.

Nota van uitgangspunten

Een eerste belangrijke stap naar een herziening van het bestemmingsplan is het vaststellen van het beleid op hoofdlijnen. Daarmee wordt de grondslag gelegd voor een uitwerking in bestemmingen. Ter voorbereiding op dit nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is daarom een kaderstellende notitie opgesteld (Nota van uitgangspunten Bestemmingsplan Buitengebied, vastgesteld door de gemeenteraad van Midden-Drenthe op 28 april 2005). In deze nota zijn per beleidsonderdeel de uitgangspunten kort samengevat en 'vertaald' naar een juridische regeling. Een en ander heeft zijn weerslag gekregen in voorliggend bestemmingsplan.

1.1

Plangebied

Het nieuwe bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe heeft betrekking op vrijwel het gehele buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe (zie figuur 1). Het terrein van Attero (voorheen Essent Milieu) te Wijster en het bedrijventerrein Tweespoorenland (Vamera) vallen buiten de begrenzing van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Ook de lintbebouwing langs de Drentsche Hoofdvaart wordt buiten beschouwing gelaten. Voor genoemde gebieden zijn afzonderlijke bestemmingsplannen opgesteld. De grotere kernen worden eveneens buiten beschouwing gelaten. Ook hiervoor zijn afzonderlijke bestemmingsplannen van toepassing. De buurtschappen Bruntinge, Eursinge, Holthe, Laaghalen, Laaghalerveen, Klatering, Lieving, Makkum, Zuidveld, Beilervaat, Smalbroek, Terhorst, Alting en Eursinge vallen wel onder dit bestemmingsplan.

De gemeente Midden-Drenthe grenst aan de gemeenten Noordenveld, Assen, Aa en Hunze, Coevorden, Hoogeveen, Westerveld en de Friese gemeente Ooststellingwerf. Volgens de gemeentelijke indeling van Nederland op 1 januari 2001 bedraagt de oppervlakte van de gemeente Midden-Drenthe 34.582 m² (bron: CBS StatLine, 2006). Daarmee is de gemeente Midden-Drenthe de op één na grootste gemeente van Nederland. De ligging van de gemeente Midden-Drenthe in de provincie Drenthe is weergegeven op de navolgende figuur.

Figuur 1. Ligging gemeente Midden-Drenthe in de provincie Drenthe

1.2

Leeswijzer

De integrale herziening van het buitengebied wordt in de volgende hoofdstukken gemotiveerd en toegelicht. In deze toelichting komen na deze inleiding aan de orde:

- een beknopte omschrijving van de status en de reikwijdte van een bestemmingsplan (hoofdstuk 2);
- een beschrijving van de huidige situatie in het plangebied en van de diverse functies daarbinnen (hoofdstuk 3);
- het relevante beleidskader van Rijk, provincie en gemeente, alsmede relevante Europese richtlijnen en wet- en regelgeving (hoofdstuk 4);
- de omgevingsaspecten, waarin de afstemming tussen het ruimtelijke beleid en met name het water- en milieubeleid plaatsvindt (hoofdstuk 5);
- de ontwikkelingen en tendensen, zoals die zich voor de verschillende functies in het buitengebied voordoen (hoofdstuk 6);
- de gemeentelijke afwegingen en de daaruit voortvloeiende planbeschrijving voor de basisfuncties en toegevoegde functies, zoals die

voortkomen uit de bestaande situatie, het beleidskader en de voorgestane ruimtelijke en functionele ontwikkelingen (hoofdstuk 7);

- de juridische toelichting; de toelichting op de regels en de bestemmingen in de verbeelding (hoofdstuk 8);
- de uitvoerbaarheid en handhaving van het bestemmingsplan (hoofdstuk 9).

Status en reikwijdte

2.1

Beleidsgrenzen

Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe speelt als instrument van het gemeentelijke ruimtelijk beleid een belangrijke rol. De werkingskracht kent twee hoofdrichtingen: het regelen van het beheer en het sturen van ontwikkelingen. Het bestemmingsplan is echter slechts een van de instrumenten die zich met deze twee zaken bezighouden. Het is dan ook van belang de reikwijdte ervan aan te geven, te bepalen op welke wijze dit instrument kan worden ingezet en de functie van het bestemmingsplan aan te geven.

De gemeente dient bij de bepaling van haar beleid rekening te houden met de beleidskaders van andere overheden (Rijk, provincie, waterschap). Dit beleid is in hoofdstuk 4 weergegeven en is richtinggevend voor de algemene uitgangspunten van het bestemmingsplan. Ook het sectorale beleid (landbouw, natuur, recreatie en dergelijke) heeft duidelijk invloed op de ontwikkelingen in het buitengebied. Die invloed is ook in de gemeente Midden-Drenthe duidelijk merkbaar als wordt gekeken naar de ontwikkelingen binnen de landbouw, de natuur en het landschap. Op gemeentelijk niveau wordt het beleid ten aanzien van de verschillende sectoren tegen elkaar afgewogen en, met inachtneming van de beleidskaders, samengevoegd in een integraal ruimtelijk plan.

2.2

Instrumentale grenzen

Hierbij gaat het om de vraag welke gemeentelijke beïnvloedingsmogelijkheden in het bestemmingsplan moeten worden opgenomen. Het wordt namelijk van groot belang geacht dat er een eenduidig hanteerbaar en doelmatig bestemmingsplan tot stand komt dat kan worden gehandhaafd en nageleefd. Om dit zoveel mogelijk te garanderen, zijn in het plan regels opgenomen waaraan de gebruikers en bewoners van het buitengebied zich dienen te houden (in de vorm van onder meer bouwregels, omgevingsvergunningen voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden en gebruiksregels). Buiten het bestemmingsplan om zijn er dan nog de op wetten en verordeningen gebaseerde vergunningen waarmee de beleidsintenties zoals die in het bestemmingsplan zijn neergelegd, kunnen worden gestuurd en afgedwongen. Gedacht kan worden aan de milieuvergunning, de kampeervergunning op basis

van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), de vestigingsvergunning, de horecavergunning, de kapvergunning en dergelijke.

Met het oog op zowel naleving c.q. handhaving als daadwerkelijke sturing van processen in het buitengebied, is het van belang dat:

- niet méér wordt geregeld dan strikt noodzakelijk is voor een praktisch hanteerbaar plan;
- in het bestemmingsplan met name dié zaken worden geregeld waarop daadwerkelijk invloed kan worden uitgeoefend, zoals nieuwbouw, functietoekenning (welk stuk grond krijgt welke bestemming), functiewijziging (in welke gevallen en op welke wijze kan een bestemming worden veranderd), ruimtelijke hoofdvorm van bebouwing en dergelijke;
- er geen zaken worden geregeld waarvoor anderszins al wetgeving of verordeningen bestaan, zoals ten aanzien van het milieubeleid (bijvoorbeeld in het kader van de ammoniakwetgeving) en waterbeleid (bijvoorbeeld in de vorm van peilbesluiten);
- in zijn geheel een flexibel bestemmingsplan ontstaat waarmee het gemeentebestuur in staat is op ontwikkelingen in te spelen en/of deze te begeleiden;
- er een inzichtelijk en eenvoudig te hanteren bestemmingsplan ontstaat dat kan worden gehandhaafd en nageleefd.

2.3

De functie van het bestemmingsplan

Belangrijk is welke regelingen de gemeente in het bestemmingsplan wenst op te nemen. Drie begrippen staan centraal om aan te geven wat het bestemmingsplan wel en niet kan regelen: beheer, ontwikkeling en inrichting. Voor de bestaande functies (bijvoorbeeld agrarische bedrijven of aanwezige woningen) is het bestemmingsplan het beheerskader. Dat wil zeggen dat de huidige situatie in beeld wordt gebracht en dat, waar mogelijk en wenselijk, ontwikkelingsruimte wordt geboden. Nieuwe ontwikkelingen kunnen via een omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan en het toepassen van wijzigingsbevoegdheden worden geregeld². Het bestemmingsplan geeft daar zo mogelijk locaties voor aan. Het onderhavige bestemmingsplan kent een overwegend conservatief karakter. Met name voor de agrarische bouwpercelen geeft het plan echter ruimte voor ontwikkeling door de mogelijkheid van vergroting van de bouwpercelen. Voor de daadwerkelijke uitvoering van inrichtingsmaatregelen geeft het plan de ruimtelijke randvoorwaarden aan en verzorgt het plan de afstemming.

² Het betreft hier ontwikkelingen waarvan de concrete uitwerking in de loop van de bestemmingsplanperiode (tien jaar) wordt verwacht. Concrete ontwikkelingen die zich bij de voorbereiding van het bestemmingsplan voordoen, zullen bij recht in het bestemmingsplan worden opgenomen.

2.4

Analoog en digitaal bestemmingsplan

Het voorliggende bestemmingsplan is als voorontwerp, overeenkomstig de oude Wet op de Ruimtelijke Ordening (WRO), in analoge vorm opgesteld. Voor de ontwerpfase is aangesloten bij de digitale vereisten van de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Daardoor heeft het plan (met name de verbeelding en regels) een andere verschijningsvorm gekregen.

Door de nieuwe standaardiserings- en digitaliseringseisen wordt gebruikge maakt van de mogelijkheden die de informatietechnologie biedt en wordt tevens ingespeeld op de wensen van de gemeente om in de toekomst de digitale toegankelijkheid van informatie voor de burger te vergroten.

In verband met de in de Algemene wet bestuursrecht (Awb) op te nemen nevenschikking, zal het analoge bestemmingsplan naast het digitale plan blijven bestaan. Beide plannen zijn overigens identiek, het analoge plan is een 'uitdraai' van het digitale plan.

Huidige situatie

3

3.1

Functionele benadering

Bij het beschrijven van de huidige situatie is gebruikgemaakt van een functionele benadering. Daarbij wordt aangesloten bij de praktijk waarbij in het buitengebied diverse functies voorkomen die allemaal een plaats en -indien mogelijk en gewenst- ontwikkelingsruimte dienen te krijgen. In de beschrijving is onderscheid gemaakt tussen functies die een sterke relatie met het buitengebied hebben en voor hun functioneren afhankelijk zijn van de ruimte in het buitengebied (basisfuncties) en functies die minder sterk of niet aan het buitengebied zijn gebonden (toegevoegde functies).

De basisfuncties zijn:

- de productiefunctie: landbouw, tuinbouw, bosbouw en delfstoffenwinning (zoals zandwinning);
- de ecologische functie: water, bodem, lucht, flora en fauna en het onderlinge samenspel daartussen;
- de omgevingsfunctie: de betekenis die het landschap heeft voor het menselijk welzijn (culturele ontwikkeling, herkenbaarheid, eigenheid).

Tot de toegevoegde functies behoren onder andere:

- wonen;
- niet-agrarische bedrijvigheid;
- recreatie;
- verkeer en infrastructuur.

In de volgende paragrafen worden de basisfuncties en toegevoegde functies nader beschreven. Tevens worden ontwikkelingen en knelpunten aangegeven en wordt ingegaan op de maatschappelijke trends die van belang zijn voor de toekomstige situatie.

3.2

Ontstaansgeschiedenis

3.2.1

Ondergrond

Het Drentse landschap is voor een groot deel gevormd in de voorlaatste ijstijd, het saalien. In deze periode bedekt een honderden meters dikke gletsjer heel Drenthe. Voor deze gletsjer uit wordt een dik pak grof zand en grind afgezet

dat in de gemeente nog steeds is terug te vinden. In het tweede deel van het saalien wordt door een nieuwe gletsjer (die tot aan het Nederlandse rivierengebied reikt) keileem afgezet. Dit keileem vormt de directe ondergrond van het gevormde Drents Plateau.

In de laatste ijstijd, het weichselien, slijt het smeltwater meters diepe dalen in het Drents Plateau, waardoor het huidige patroon van beekdalen zich ontwikkelde.

Dit versneden keileemlandschap strekt zich uit over de hele westflank van het Drents Plateau. Het is een vrij vlak gebied met een geleidelijk verval in westelijke en zuidelijke richting. Het gehele gebied heeft een bijna aaneengesloten bedekking met dekzand. Het meest onregelmatige reliëf vormen de stuifzanden, zoals het Mantingerzand. Westelijk van Beilen is het keileem binnen de beekdalen verdwenen.

Na de ijstijden, in een warmer klimaat, vindt op uitgebreide schaal veengroei plaats. Aan de randen en in de laagten van het Drents Plateau stagneert de waterafvoer. Hier ontwikkelen zich moerassen die door plantengroei worden opgevuld. Zo ontstaan de uitgestrekte veengebieden. Uitlopers van deze grote veengebieden liggen bij Smilde (Smildiger venen) en in de omgeving van Nieuw-Balinge en Witteveen (onderdeel van het veengebied van Hoogeveen).

3.2.2

Occupatiegeschiedenis

De eerste bewoning

De eerste bewoners van Drenthe leiden een rondtrekkend bestaan. In eerste instantie zijn het rendierjagers, maar later hebben de mensen een bestaan als jager-verzamelaars, waarbij ze van het ene jachtkamp naar het andere trekken. De eerste zichtbare sporen die de mens echter heeft achtergelaten, zijn de hunebedden. Hoewel er in de gemeente Midden-Drenthe geen (resten van) hunebedden staan, zijn er wel vondsten gedaan uit deze periode.

De hunebedbouwers (vanaf 3400 voor Christus) kunnen als de eerste echte boeren van Drenthe worden beschouwd. De hunebedbouwers (ook wel Trechterbekercultuur genoemd) kennen geen zwervend bestaan en leven min of meer op dezelfde plek. Als de akkers uitgeput raken, is dat aanleiding om de nederzetting te verplaatsen. Belangrijk in hun bestaan was het bouwen van monumentale graven als collectieve grafkelders. Van de hunebedden is nu alleen het geraamte nog te zien; oorspronkelijk zijn de hunebedden ingebed geweest in een aarden heuvel.

De nazaten van de hunebedbouwers borduren voort op de manier van leven van hun voorouders. Vanaf circa 2800 voor Christus ontstaat de gewoonte om grafheuvels op te werpen van zand en plaggen. Binnen de gemeentegrenzen zijn deze grafheuvels bijvoorbeeld nog te vinden in het Elper Noorderveld. In een latere fase worden de doden verbrand en de asresten verzameld in een aarden pot en begraven. Deze zogenaamde urnenvelden zijn in het oosten van de gemeente aangetroffen.

Met de ontwikkeling van de celtic fields (ook wel raatakkers genoemd) wordt vanaf 1000 voor Christus een nieuwe landbouwkundige traditie ingezet. De celtic fields zijn complexen van veldjes van circa 40 x 40 m die zijn omzoomd door lage wallen. Het systeem is gebaseerd op wisselteelt waarbij de akkers afwisselend als bouwland, braakliggend land of huisplaats in gebruik zijn. Op het Hijkerveld en het Elper Noorderveld zijn complexen van celtic fields aangetroffen. Veel celtic fields zijn in latere tijd geëgaliseerd, maar op luchtfoto's zijn de patronen nog herkenbaar.

De esdorpen

Vanaf de negende eeuw ontstaan de eerste vaste nederzettingen op het Drents Plateau. Deze nederzettingen, de esdorpen, liggen op de overgang van droog naar nat, op de overgangen naar de beekdalen. Het landbouwsysteem is ook in deze periode bepalend voor de ruimtelijke verschijningsvorm van het landschap. Dit systeem kenmerkt zich door een drie-eenheid: de es, het beekdal en de velden.

De essen fungeren als landbouwgrond. In de grasrijke beekdalen graast het vee. Op de niet te bewerken heidevelden worden de schapen geweid. De heideplaggen worden, vermengd met de stalmest uit de boerderijen, gebruikt als bemesting van de voedselarme essen. Hierdoor krijgen de essen in de loop der eeuwen hun karakteristieke lichte bolling. Rond de essen worden bosjes aangelegd om het vee op afstand te houden.

De esdorpen liggen vaak ingeklemd tussen de beekdalen en de essen. Typerend voor de esdorpen is de aanwezigheid van een brink. Deze brink is de verzamelplaats voor het vee en dient door de aanwezige beplanting als houtleverancier. Met de uitvinding van de kunstmest komt een einde aan het landbouwsysteem. Bovendien biedt de kunstmest mogelijkheden om de tot dan toe onbewerkbare woeste heidegronden in cultuur te brengen.

De veenontginningen

Vanaf de zestiende eeuw worden de grote veengebieden in cultuur gebracht. In die tijd groeit de bevolking in de Nederlanden sterk en daarmee groeit de behoefte aan brandstof. De turfwinning wordt daarom steeds grootschaliger aangepakt.

Kooplieden uit Holland kopen grote veencomplexen op die vervolgens door compagnieën worden ontgonnen. De Smilder venen worden vanaf 1617 ontgonnen met Hoogersmilde als eerste nederzetting. De aanleg van de Drentsche Hoofdvaart vanaf 1763 geeft de ontginning een grote impuls. De Hoofdvaart wordt de ontginningsbasis en transportas van het gebied. Haaks op de Drentsche Hoofdvaart worden wijken gegraven voor de ontwatering van het veen.

Tussen Hoogersmilde en Assen ontstaat een langgerekt lint van bebouwing. Op sommige plaatsen ontstaan zelfs komvormige dorpen (Smilde, Bovensmilde).

De Echtense venen rond Hoogeveen worden na 1626 ter hand genomen. In eerste instantie de Hoogeveense Vaart en de Middenraai en veel later het Linthorst-Homankanaal (1926) ontsluiten het veengebied.

Ontginning van de heidevelden

Vanaf het begin van de twintigste eeuw worden de heidevelden ontgonnen. De opkomst van de kunstmest en een betere ontsluiting van de gebieden door het verdichten van het wegennet zijn de belangrijkste motoren. Een groot deel van de gronden wordt omgezet in landbouwgebied. Een aanzienlijk deel van de gronden wordt ook voor de bosbouw ingericht. Onder leiding van Staatsbosbeheer worden in het kader van de werkverschaffing en voor het mijnhout den-nenbossen aangeplant op de hogere, voor de landbouw minder geschikte gronden, vooral op de stuifzanden op de plateaus. Tegenwoordig zijn deze staatsbossen belangrijke recreatieve verblijfsgebieden. In deze tijd ontstaan de Boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo, het Heuvinger Zand, het Hooge Veld en delen van het Amer- en Zwiggelerveld, delen van het Laaghaler- en Noorderveld samen met het Noordhijkerzand, delen van het Ter Horster Zand en de Moraine.

Witteveen ontstaat in deze periode als werkverschaffingsdorp. Volgens een vooropgezet model van een esstructuur met onder andere een kunstbrink wordt het dorp ontwikkeld met 50 arbeiderswoningen, een school en een kerk en later enkele boerderijen. Rond Witteveen is in die tijd 1.700 ha grond ontgonnen.

Recente ontwikkelingen

Na de Tweede Wereldoorlog ontstaat een opschaling van het boerenbedrijf om in een grotere voedselproductie te voorzien. Ook in Midden-Drenthe vindt deze schaalvergroting in grote mate plaats. De ruilverkavelingen verbeteren de vaak ondoelmatige verkavelingssituatie en concentreren het boerenbezit. In Midden-Drenthe werden in de periode van 1960 tot 1975 de ruilverkavelingen Schoonloo/Grolloo, Broekstreek, Westerbork, Dwingeloo/Smalbroek, Spier en Hijken uitgevoerd.

Bovendien wordt in deze periode het waterhuishoudkundige systeem aangepast om het landbouwkundig gebruik van de gronden te verbeteren. Onder andere de Westerborkerstroom-Beilerstroom-Dwingelerstroom wordt in dit kader genormaliseerd.

Een ontwikkeling van een heel andere orde is de opkomst van de recreatiesector. Drenthe wordt meer en meer ontdekt als vakantieprovincie. In Midden-Drenthe heeft dit als gevolg dat diverse bungalowparken en campings tot bloei komen en recreatieve (fiets)routes in het buitengebied worden uitgezet. Dit heeft geresulteerd in een sterk vertakt routestelsel.

3.3

Geomorfologie, reliëf en bodem

Het verschil tussen het Drents Plateau en de rand komt tot uiting in verschillen in geomorfologie, reliëf en bodem.

Het Drents Plateau heeft een zwak golvend karakter en varieert binnen de gemeente in hoogte van circa 4 - 18 m + N.A.P. De gronden zijn over het alge-

meen relatief droog. De bodem bestaat overwegend uit leemarme, zwak lemi-ge en lemige fijne zandgronden. Een keileemlaag van ten minste 20 cm dik laat slecht water door en ligt soms ondieper dan 1,20 m. Plaatselijk komt deze laag aan de oppervlakte. Op het Drents Plateau zijn door menselijke ingrepen verschillen in bodemopbouw aanwezig. Zo hebben de essen door hun jarenlan-ge bemesting met potstalmest een dik humeus dek en een bolle ligging. De bodem van de stuifzanden daarentegen bestaat overwegend uit voedselarme podzolgronden.

De beken zijn ingesneden in de ondergrond, waardoor het zandpakket en de onderliggende keileemlaag zijn weggeslepen. De beekdalen liggen hierdoor relatief laag in het landschap (circa 0 - 11 m + N.A.P.). Door de lage ligging en onder invloed van kwel kon zich in de beekdalen veen vormen. De beken zelf hadden oorspronkelijk een meanderend verloop en waren constant aan veran-dering onderhevig. Hierdoor bestaat een grote afwisseling in stroming, afzet-ting en oevervormen.

De hoogveengebieden aan de randen van het Drents Plateau zijn bij turfwin-ning vrijwel geheel afgegraven. Wat overbleef, waren zandgronden met res-tanten (bos- en mos)veen. Het gebied rondom de Drentsche Hoofdvaart varieert van circa 9 - 15 m + N.A.P. De veengebieden in het oosten van de gemeente liggen rond 15 m + N.A.P.

3.4

Landbouw

In deze paragraaf wordt een beeld gegeven van de agrarische sector in de gemeente. Het betreft een weergave van de huidige situatie door middel van het beschrijven van een aantal aspecten, te weten grondgebruik, bedrijfssitua-tie, bedrijfsgrootte en opvolgsituatie.

3.4.1

De agrarische sector in Midden-Drenthe

Grondgebruik

Van oudsher kent de gemeente Midden-Drenthe een sterk agrarisch karakter. De agrarische sector is een belangrijke economische pijler van de gemeente. Ongeveer 75% van de totale oppervlakte van de gemeente is landbouwgrond. Bijna 20% van de beroepsbevolking is werkzaam in de agrarische sector of in de daaraan gelieerde bedrijven. Ook ruimtelijk gezien heeft de landbouw een belangrijke invloed, onder meer bij het in stand houden van het gevarieerde cultuurlandschap. De gemeente Midden-Drenthe vindt het belangrijk dat de agrarische sector zich op een verantwoorde wijze kan blijven ontwikkelen. De basis daarvoor is een combinatie van bedrijfseconomisch rendement en aan-dacht voor natuur, milieu en landschap.

In Midden-Drenthe zijn van oorsprong de akkerbouw en rundveehouderijen de belangrijkste agrarische bedrijfsvormen. Deze komen voor in het grootste deel van het buitengebied. Ongeveer de helft van de landbouwbedrijven op het Drents Plateau legt zich toe op de rundveehouderij.

De grootste bedrijven bevinden zich in de voormalige gemeente Westerbork. Rond Smilde (de rand van het plateau) is ruim 80% van de landbouwgrond in gebruik voor akkerbouwdoeleinden. Hier zijn naar verhouding veel kleine bedrijven aanwezig. De akkerbouw in dit gebied is sterk op zoek naar alternatieve gewassen en kijkt daarbij vooral naar de combinatie met de tuinbouw in de vorm van vollegrondsgroenteteelt.

Daarnaast is verspreid in het buitengebied een aantal biologische bedrijven aanwezig. De afgelopen jaren steeg in Drenthe als geheel het aantal biologische bedrijven van 48 in 1998 naar 69 in 2003 (bron: Drenthe in cijfers 2004).

In de provincie komen zo'n 60 zorgboerderijen voor³. Daarvan liggen er vijf in de gemeente Midden-Drenthe, namelijk in Hooghalen, Nieuweroord, Beilen, Bovensmilde en Nieuw Balinge. Op zorgboerderijen wordt sociaal-medische opvang van personen, al dan niet in de vorm van het ter plaatse woonachtig zijn, gecombineerd met (het behulpzaam zijn bij) agrarische activiteiten.

In de gemeente Midden-Drenthe zijn 83 bedrijven aanwezig die intensieve veehouderij als hoofdbedrijf hebben (voornamelijk pluimveebedrijven en bedrijven voor mest- en fokvarkens). Bij 63 bedrijven is sprake van een combinatie van bedrijfstakken (bron: gemeente Midden Drenthe 2009, tabel 1c)). Deze bedrijven liggen verspreid door het buitengebied.

In 1980 was het areaal bollen in Drenthe nog te verwaarlozen. De laatste jaren zijn er steeds meer volwaardige gespecialiseerde bedrijven gekomen en heeft de sector een snelle groei meegemaakt. Het gaat hierbij met name om lelies, omdat dit bolgewas goed groeit op zandgronden. Al enige tijd is in Drenthe sprake van een stabiele omvang van ongeveer 800 ha. De oppervlakte bollen-teelt is in Midden-Drenthe toegenomen van ongeveer 260 ha in 2000 naar circa 440 ha in 2004 (bron: CBS 2005).

³ Bron: www.landbouwzorg.nl.

Tabel 1a. hoofdberoepbedrijven naar bedrijfstype (CBS 2008)

Bedrijfstype	Aantal bedrijven		Percentage bedrijven		Gemiddeld nge ⁴ per bedrijf	
	2000	2004	2000	2004	2000	2004
Akkerbouw	198	165	30%	28%	59,6	57,4
Tuinbouw	39	32	6%	5%	236,7	437,1
Graasdieren	321	295	48%	50%	73,0	79,5
Hokdieren ⁵	42	33	6%	6%	105,9	96,9
Combinatie	71	63	10%	11%	99,6	92,6
Totaal	671	588	100%	100%	83,4	95,1

Wat recentere cijfers zijn te vinden in de gemeentelijke Actualisatie Landbouwontwikkelingsvisie 2000 (2009).

Tabel 1b geeft het aantal landbouwbedrijven weer, volgens de cijfers van het Centraal Bureau van de Statistiek

Jaartal	Nederland	Drenthe (afname in % t.o.v. voorgaande jaar)	Midden-Drenthe (afname in % t.o.v. voorgaande jaar)
2000	97.392	4.938	671
2005	81.750 (16,1 %)	4.181 (15,3%)	580 (13,6%)
2006	79.435 (2,8%)	4.127 (1,3%)	574 (1,0%)
2007	76.741 (3,4%)	3.962 (4,0%)	551 (4,0%)
2008	75.152 (2,1%)	3.969 (-0,2%)	550 (0,2%)

Tabel 1b: aantal landbouwbedrijven in Nederland, Drenthe en Midden-Drenthe, met tussen haakjes de afname ten opzichte van het voorgaande jaar. Het percentage genoemd in 2005 geeft de afname van het aantal bedrijven ten opzichte van 2000 weer (bron: CBS; geraadpleegd september 2009)

Uit vorenstaande tabel kan worden opgemaakt, dat de afname van het aantal bedrijven in Midden-Drenthe momenteel lager is, dan in de provincie en in heel Nederland.

Ter vergelijking het volgende:

- Afname Nederland in 8 jaar tijd: 22,8%;
- Afname Drenthe in 8 jaar tijd: 19,6%;
- Afname Midden-Drenthe in 8 jaar tijd: 18,0%.

Op basis van het programma Squit, waar de afdeling Milieu mee werkt, komt het aantal landbouwbedrijven hoger uit dan de getallen van het CBS. Het aantal landbouwbedrijven, zoals ze zijn geregistreerd bij de gemeente zijn:

⁴ Een nge (Nederlandse Grootte Eenheid) is een eenheid waarin de economische omvang van een agrarisch bedrijf kan worden uitgedrukt.

⁵ Hokdieren zijn varkens en pluimvee. Kalvermesterijen worden niet als hokdierbedrijven geteld, maar als graasdierbedrijven.

Tabel 1c: Aantal landbouwbedrijven in Midden-Drenthe, per sector (bron: gemeente Midden-Drenthe; geraadpleegd oktober 2009)

Type bedrijf	Aantal
Rundveebedrijven	327
Akkerbouwbedrijven	202 (waarvan 35 met een neventak)
Varkenshouderijen	47
Pluimveehouderijen	36
Paardenhouderijen	28
Overige graasdierhouderijen	26
Overige dierhouderijen (nertsen, wormen, konijnen, enz)	10
Totaal	676

De bedrijven in tabel 1c betreffen allemaal hoofdtakken. Een aantal van deze bedrijven heeft neventakken in de vorm van akkerbouw, rundvee, overige graasdieren, varkens, pluimvee en overige dieren. Het aantal bedrijven met een vorm van verbreding, in de vorm van een niet agrarische tak, is niet bekend bij de gemeente.

Het feit dat de aantallen van het CBS en de gemeente behoorlijk verschillen, ligt waarschijnlijk in een verschil van indeling in hoofdtak/neventak. Daarnaast zullen er ook milieuvergunningen zijn, waarvan geen gebruik wordt gemaakt.

Aantal hectares

Het aantal hectares cultuurgrond in Midden-Drenthe is van 23.329 ha in 2000, afgenomen tot 22.401 in 2007. Dit betekent een afname van 4 %. Zoals eerder aangegeven, is het aantal landbouwbedrijven in dezelfde periode met 18% afgenomen. Het mag dus duidelijk zijn dat het proces van schaalvergroting duidelijk speelt in de gemeente.

In navolgende tabel is het gebruik van de cultuurgrond in het jaar 2007 aangegeven.

Sector	Aantal hectares
Akkerbouw	16.128 ha
Grasland	5.566 ha
Tuinbouw	706 ha
Glastuinbouw	1 ha

Cultuurgrond naar gebruik (in hectares) in het jaar 2007; bron: Drenthe in Cijfers 2008

Melkquotum

In het quotumjaar 2007/2008 waren er in Midden-Drenthe 164 bedrijven met melkquotum. Het gemiddelde quotum van die bedrijven bedroeg 678.835 kg. Het gemiddelde quotum in Nederland in diezelfde periode bedraagt 548.836 kg en het gemiddelde melkquotum in Drenthe bedraagt in die periode 597.462 kg (bron: Drenthe in cijfers 2008).

De melkveebedrijven in Midden-Drenthe zijn dus behoorlijk groter dan het gemiddelde van Nederland.

De landbouw in Midden-Drenthe heeft een duidelijk grondgebonden karakter. Uit de hiervoor staande cijfers blijkt dat circa de helft van het totaal aantal agrarische bedrijven in de gemeente uit melkveehouderijen bestaat. Voor de provincie Drenthe als geheel is dit 58%. Van het totaal aantal agrarische bedrijven is 30% een akkerbouwbedrijf. Voor de provincie Drenthe als geheel is dit 24%. Het aantal akkerbouwbedrijven is de laatste jaren afgenomen, evenals het aantal melkveebedrijven. De gemiddelde bedrijfsomvang van de akkerbouwbedrijven nam af, terwijl de gemiddelde bedrijfsomvang van de melkveebedrijven toenam. Uit de hiervoor staande cijfers blijkt verder een forse toename van de gemiddelde bedrijfsomvang van de tuinbouwbedrijven (tabel 1a). Het aandeel tuinbouwbedrijven binnen het totaal aantal agrarische bedrijven is iets afgenomen van 6% in 2000 naar 5% in 2004.

Bedrijfs grootte (productieomvang)

De verdeling van agrarische bedrijven naar productieomvang in respectievelijk kleine, middelgrote en grote bedrijven is weergegeven in tabel 2. De productieomvang wordt uitgedrukt in nge, Nederlandse Grootte Eenheid⁶.

Tabel 2. Bedrijfsomvang van hoofd- en nevenberoepsbedrijven in nge, aantal en percentage bedrijven per grootte-categorie

Jaartal	2000	2000	2004	2004
Omvang in nge	Aantal	Percentage	Aantal	Percentage
0-32 nge	224	33%	206	35%
32-50 nge	73	11%	57	10%
50-70 nge	76	11%	51	9%
70-150 nge	208	31%	181	31%
> 150 nge	90	13%	93	16%
Totaal	671	100%	588	100%

Bron: CBS 2005

Het aantal bedrijven nam de afgelopen jaren af, de gemiddelde economische omvang per bedrijf bleef evenwel gelijk. Zowel in 2000 als in 2004 was iets meer dan de helft (55% respectievelijk 56%) van de aanwezige bedrijven een volwaardig agrarisch bedrijf (> 50 nge). Van alle bedrijven is iets minder dan de helft (47%) groter dan 70 Nge. Echter 45% behoort tot de bedrijven met een bedrijfsomvang van minder dan 50 Nge.

Over het algemeen worden bedrijven met een omvang van rond de 50 nge als levensvatbaar gezien. Uiteraard is deze norm niet absoluut doorslaggevend voor het toekomstperspectief van een bedrijf. Andere factoren, zoals vermogenssituatie, aard en opzet van het bedrijf, deskundigheid, leeftijd en ondernemerscapaciteiten van de ondernemer en de marktsituatie bepalen mede de kans op een duurzaam voortbestaan.

⁶ Tegenwoordig wordt hiermee de bruto toegevoegde waarde van het agrarisch bedrijf weergegeven in plaats van met sbe, standaardbedrijfseenheden (1 nge = 2,8 sbe).

De bedrijven met een geringe omvang hebben waarschijnlijk weinig toekomstperspectief in de huidige opzet. Verwacht moet worden dat veel van deze bedrijven of op korte termijn zullen worden beëindigd of als nevenberoepsbedrijf (hoofdberoep elders) worden voortgezet. De bedrijven die groter zijn dan 70 nge hebben zonder meer een serieus toekomstperspectief.

De gegevens van Midden-Drenthe worden in de navolgende tabel afgezet tegen de gegevens van de provincie Drenthe. Deze vergelijking levert het volgende beeld op.

Tabel 3. Vergelijking bedrijfsomvang in nge's van hoofd- en nevenberoepsbedrijven, percentage bedrijven per grootte-categorie (bron: CBS 2005)

Nge	0-32	32-50	50-70	70-150	>150
Midden-Drenthe	35%	10%	9%	31%	16%
Provincie	40%	9%	9%	30%	12%

Bron: CBS 2005

In Midden-Drenthe is 45% van de bedrijven kleiner dan 50 nge. In de provincie ligt dit percentage op 49%. In Midden-Drenthe is 47% van de bedrijven groter dan 70 nge. In de provincie ligt dit percentage iets lager: 42%. In Midden-Drenthe hebben 16% van de bedrijven een omvang van meer dan 150 nge, in de provincie is dat percentage eveneens iets lager: 12%.

Aangezien bij deze cijfers geen onderscheid wordt gemaakt naar hoofd- en nevenberoepsbedrijven en naar bedrijfstype kan bij het vergelijken geen stellige conclusie worden getrokken voor de economische omvang van een bepaald bedrijfstype. Wel is duidelijk dat Midden-Drenthe er ten opzichte van de provincie Drenthe als geheel relatief gunstig uitspringt.

Bedrijfsgrootte (oppervlakte, gebaseerd op cijfers van het CBS, tot 2004)

De gemiddelde bedrijfsgrootte van een agrarisch bedrijf in de gemeente Midden-Drenthe is ongeveer 38 ha. Gemiddeld is een akkerbouwbedrijf circa 49 ha en een veehouderijbedrijf circa 35 ha. Een tuinbouwbedrijf is gemiddeld circa 38 ha.

In tabel 4 wordt de verdeling van alle bedrijven gegeven wat betreft hun bedrijfsoppervlakte. Alleen bedrijven met cultuurgrond zijn meegenomen.

Tabel 4. Vergelijking bedrijfsomvang in hectare van hoofd- en nevenberoepbedrijven, aantal en percentage bedrijven per grootte-categorie

Jaar	2000		2004		2000		2004	
Oppervlakte (ha)	< 30				30-50			
Midden-Drenthe	343	52%	278	48%	160	24%	127	22%
Provincie	2.814	58%	2.214	53%	1.058	21%	873	21%

Jaar	2000		2004		2000		2004	
Oppervlakte (ha)	50-100				> 200			
Midden-Drenthe	127	19%	130	23%	28	4%	39	7%
Provincie	819	17%	843	20%	185	4%	236	6%

Bron: CBS 2005

Uit deze tabel blijkt dat in Midden-Drenthe het aantal bedrijven kleiner dan 30 ha procentueel iets lager is (48%) dan in de provincie (53%). Het percentage middelgrote bedrijven (30 ha tot 50 ha) is vrijwel gelijk (respectievelijk 22% en 23%). Het percentage grote bedrijven (50 ha tot 100 ha) is iets hoger in vergelijking met de provincie als geheel (respectievelijk 23% en 20%) en het percentage zeer grote bedrijven (>100 ha) is praktisch vergelijkbaar (respectievelijk 7% en 6%).

De bedrijven in Midden-Drenthe zijn relatief kleinschalig, 48% is kleiner dan 30 ha (op provinciaal niveau is dit 53%). Ook blijkt uit deze tabel dat het percentage bedrijven (kleiner dan 30 ha) de afgelopen jaren iets is afgenomen (van 52% naar 48%), het percentage middelgrote bedrijven (30 ha tot 50 ha) vrijwel gelijk is gebleven (van 24% naar 22%) en het percentage grote bedrijven (50 ha tot 100 ha) iets is toegenomen (van 19% naar 23%). Het percentage zeer grote bedrijven is binnen de gemeente Midden-Drenthe van 4% naar 7% toegenomen.

Bedrijfsopvolging

Wat betreft de inschatting van de opvolgsituatie vindt er een geleidelijke verschuiving plaats. Het aantal bedrijven met een bedrijfshoofd jonger dan 40 jaar nam af van 20,5% in 2000 tot 14% in 2004. Het percentage bedrijfshoofden in de categorie 55 jaar of ouder steeg daarentegen van 41,5% in 2000 naar bijna 46% in 2004. Over het algemeen wordt de gemiddelde leeftijd van de bedrijfshoofden hoger. Voor Drenthe als geheel is eenzelfde verschuiving zichtbaar (bron: CBS 2005).

Ongeveer 40% van de bedrijven in de gemeente Midden-Drenthe met een bedrijfshoofd ouder dan 50 jaar gaf in 1996 te kennen te beschikken over een opvolger. Het is vrijwel zeker dat de opvolgsituatie de laatste jaren verder achteruit is gegaan door de minder goede vooruitzichten voor de landbouw (bron: Landbouwwontwikkelingsvisie (2000) gemeente Midden-Drenthe. Geen recente CBS-cijfers beschikbaar).

3.5

Landschap

3.5.1

Landschappelijke hoofdstructuur

De natuurlijke ondergrond, die onder invloed van klimaat, landijs, zee, wind en water is ontstaan, heeft het Drentse landschap al lang geleden gevormd. Menselijke ingrepen hebben het landschap verder gekneed tot wat het nu is.

De ontwikkeling van het landschap van Drenthe hangt voortdurend samen met de moeizame agrarische productieomstandigheden, zoals bij de eeuwenlange ontwikkeling van de esdorpen op het arme zand, het vruchtbaar maken van de essen, het ontstaan van stuifzanden en heidevelden en de grootschalige ontginning van de Veenkoloniën. Deze wordingsgeschiedenis is essentieel voor de huidige kwaliteiten van het landschap.

Het plateau

Op het plateau is voornamelijk het esdorpenlandschap tot ontwikkeling gekomen. Het esdorpenlandschap is bij uitstek een agrarisch cultuurlandschap: elk onderdeel van het landschap komt voort uit het agrarisch gebruik. De esdorpen vormen de ontginningsbasis van het landschap. Ze liggen veelal op de overgang van nat (beekdal) naar droog (es/heide/bos). Rond het dorp liggen de verschillende landschapsonderdelen die in het oude landbouwsysteem elk hun eigen functie hadden: de es, de madelanden in de beekdalen en de heidevelden op het plateau. Deze verschillende onderdelen leveren vanouds een scala aan beelden op, variërend van kleine besloten ruimtes in en rond de dorpen tot gebieden van formaat als de open veld- en heideontginningen en de boscomplexen.

Ondanks het feit dat de verschillen tussen de landschapsonderdelen de afgelopen decennia zijn vervaagd, is het esdorpenlandschap in zijn totaliteit nog redelijk gaaf en herkenbaar.

De rand

Aan de randen van het plateau zijn in de veengebieden een aantal totaal andere landschappen tot ontwikkeling gekomen. Deze landschappen verschillen onderling sterk van elkaar. Elke ontginning heeft zijn eigen specifieke kenmerken waaraan de tijd en de manier van ontginning zijn af te lezen. Het meest voorkomende landschapstype is het hoogveenontginningslandschap. Kenmerkend voor dat landschap is een strakke, rationele verkaveling met bebouwingslinten langs kanalen en een sterke openheid in het buitengebied die door wijken wordt gestructureerd. De meeste veenontginningen in Drenthe zijn door kanalen onderling verbonden. Zo verbindt het Oranjekanaal het veengebied van Smilde met het veengebied rond Emmen. Deze lange waterlijnen doorsnijden het kleinschalige esdorpenlandschap van het plateau.

Naast de hoogveenontginningen komen binnen de rand nog randveen- en laagveenontginningen voor. Het Reestdal en de koloniën van Weldadigheid (Veen-

huizen, Frederiksoord, Wilhelminaoord en Zorgvlied) zijn nog binnen de rand als afzonderlijke en tevens bijzondere landschapstypen te onderscheiden.

Figuur 2. Landschappelijke Hoofdstructuur (plateau, ruggen, beken) (bron: Nota Landschap, provincie Drenthe)

3.5.2

Landschappelijke deelgebieden/landschapstypen

Binnen het landschap van Midden-Drenthe zijn de volgende landschapstypen te onderscheiden (zie ook figuur 3):

- het plateau met de beekdalen, de oude veldontginningen en de jonge ontginningen;
- de rand met de veenontginningen.

Deze indeling in landschapstypen komt overeen met de indeling die in het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied is opgesteld.

Beekdalen

Na het opheffen van de markegrenzen zijn de beekdalen verdeeld onder de eigenaren. Dit heeft geleid tot een strokenverkaveling haaks op de beek. Om het vee te keren, werden de perceelgrenzen beplant, vooral met elzen. Bij de Elperstroom en de Hijkerleek is dit patroon nog steeds herkenbaar. In andere beekdalen is de verkavelingsvorm nog zichtbaar.

De overgang van een besloten beekdallandschap in de bovenloop naar een breed en open middengebied is goed te zien in het dal van de Beilerstroom ten oosten van Beilen, waar het beekdal een grote breedte bezit. In de gemeente is een groot deel van de beekdalen herverkaveld ten behoeve van de landbouw. De smalle strokenverkaveling is hier vervangen door een bredere, bijna blok-vormige verkaveling. Ook zijn meanderende beeklopen genormaliseerd.

Veel beekdalen worden aan beide zijden begrensd door wegen die veelal begeleid worden door opgaande beplanting. Van oudsher komt bebouwing in de beekdalen niet voor. Tegenwoordig is aan de randen van vooral de ruilverkavelde beekdalen agrarische bebouwing te vinden.

Oude ontginningen

De oude veldontginningen zijn de gronden die als eerste zijn ontgonnen. Deze gronden hebben deel uitgemaakt van het landbouwsysteem van de esdorpen. Het merendeel van de gronden bestaat uit essen.

De oude veldontginningsgronden liggen hoger. Deze hogere ligging wordt bovendien geaccentueerd door de bolle vorm van de essen. De essen sluiten voor het grootste deel direct aan op de dorpen. Oorspronkelijk zijn de essen omgeven door een esrandbosje (een houtwal) van eiken om het wild en het vee te keren en om als hakhout te kunnen dienen. Rond de Holtesch bij Hooghalen en de Ter Horster Esch ten zuiden van Beilen zijn nog relictten van deze esrandbosjes overgebleven.

De bebouwing stond van oudsher in de dorpen, vaak aan de rand van de es. Over de es liepen zandpaden als kortste verbinding tussen de dorpen. In een latere fase zijn rond de essen wegen aangelegd, waarlangs later ook bebouwing is ontstaan.

Na de opheffing van de marke zijn de esgronden verdeeld onder de markegenoten. Hierdoor is de huidige blokvormige verkaveling van de essen ontstaan.

Jonge ontginningen

Het grootste deel van de jongere ontginningen op het plateau dateert uit het begin van de twintigste eeuw. Het zijn relatief grote gebieden die op planmatige wijze zijn ontgonnen. De kavelrichting was veelal een voortzetting van de bestaande grenzen in de omgeving. Er is een min of meer blokvormig wegennet uitgetrokken met daarin meerdere blokvormige kavels voor een goed landbouwkundig gebruik. Ze worden van elkaar gescheiden door sloten en afrasteringen. Binnen het patroon van doorgaande wegen ligt een fijnmazig patroon van zandwegen.

Voor een belangrijk deel zijn de jongere ontginningen bebost. Vrijwel de gehele noordelijke rand van de gemeente wordt gevormd door uitgestrekte boscomplexen. In de bossen liggen de buitenplaatsen Dennenrode en Hooghalen die geheel in de omgeving zijn opgegaan.

Langs de doorgaande wegen is bebouwing ontwikkeld. Hierbij gaat het om relatief nieuwe bedrijven. De huidige boerenerven zijn groot in vergelijking met de andere deelgebieden. Erfbeplanting is beperkt aanwezig.

Door onder andere de begeleidende beplanting langs wegen en kanalen, de aanleg van nieuwe houtsingels en bosjes en de bouw van recreatiecomplexen is de oorspronkelijke open karakteristiek van de veldontginningen verdwenen.

Een deel van de oude woeste gronden is nooit ontgonnen. Deze stuifzand- en heidegebieden zijn nu belangrijke natuurgebieden. Resten van stuifzandgebieden zijn het Mantingerzand, het Balingierzand, het Hullenzand, het Groote Zand, delen van het Hijkerveld en het Orvelterzand.

Veenontginningen

De Echtense en Smildiger venen behoren tot het hoogveenontginningslandschap binnen de provincie Drenthe. Deze veengebieden kenmerken zich door een kanalenstelsel dat het gebied ontsluit en de verschillende gebieden met elkaar

verbindt. Bijzonder is het Oranjekanaal dat het Drents Plateau doorsnijdt en de Smildiger venen verbindt met het veengebied rond Emmen.

Typerend voor de veengebieden is een rationele verkaveling. Haaks op het hoofdkanaal zijn wijken gegraven in een systematisch ritme op dezelfde onderlinge afstand. De bebouwing is geconcentreerd in linten. Beplanting is beperkt aanwezig waardoor de veengebieden relatief open zijn.

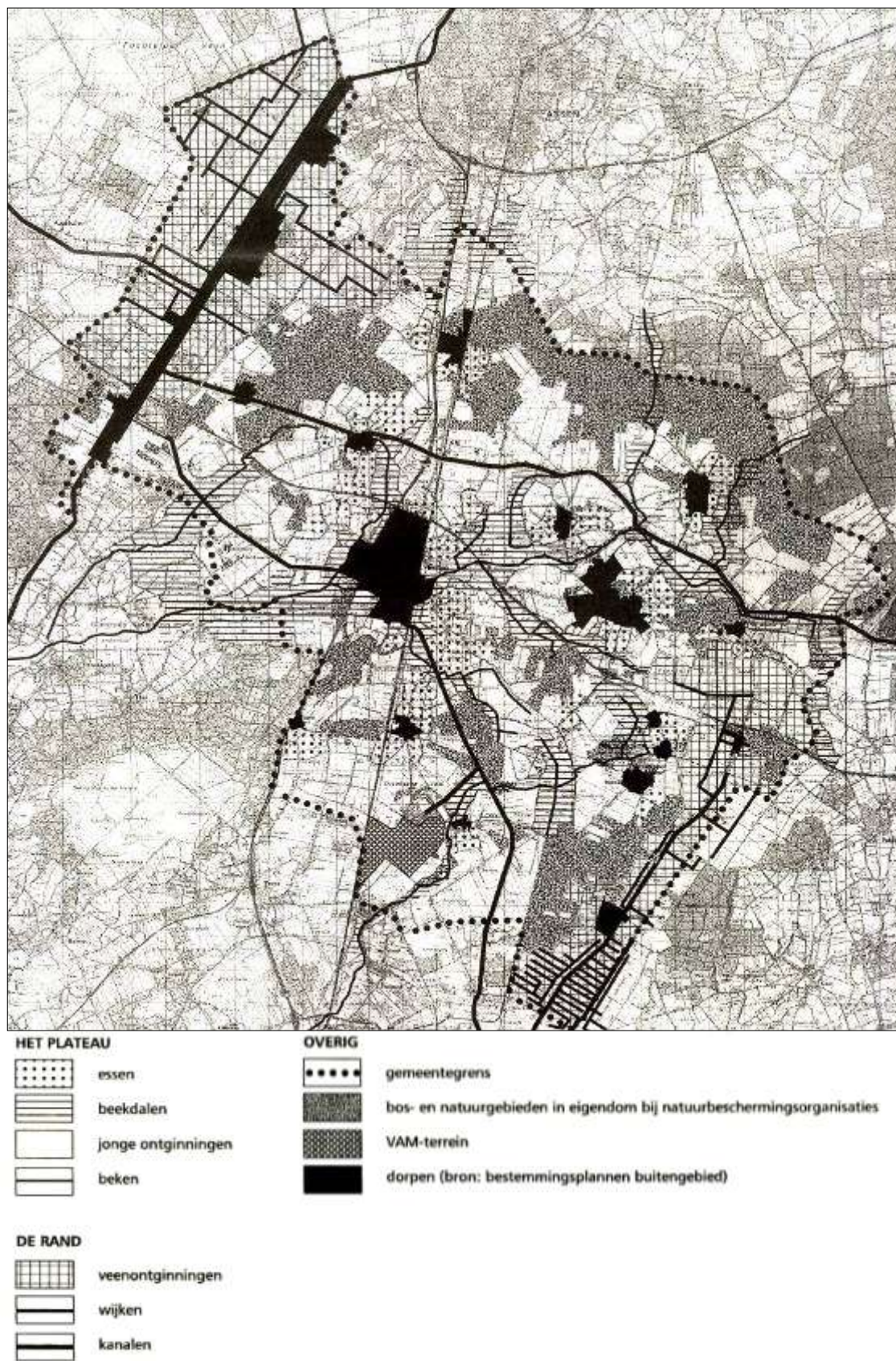
Het veenkoloniale landschap van Smilde

De Drentsche Hoofdvaart vormt de basis van de ontginningen rond Smilde. In het huidige landschap zijn de verschillende fasen van ontginning nog zichtbaar. Rond Hoogersmilde, waar de ontginning is begonnen, is het landschap kleinschaliger en minder systematisch verkaveld dan in het noordelijker deel rond Smilde. Het Fochteloërveen vormt het restant van het grote veengebied. De grens tussen het ontgonnen en onontgonnen deel is markant en goed zichtbaar. De bebouwing concentreert zich langs de Drentsche Hoofdvaart. Vooral de westzijde is sterk bebouwd.

Het veenkoloniale landschap van Nieuw-Balinge en Witteveen

De veenontginningen rond Nieuw-Balinge kenmerken zich door een sterke strokenverkaveling die richting Witteveen overgaat in een meer regelmatige blokvormige verkaveling. De grens van het veengebied is bij Nieuw-Balinge goed zichtbaar. De overgang naar het achterliggende Mantingerzand is duidelijk te herkennen.

De bebouwing is geconcentreerd langs de Middenraai, die het veengebied doorsnijdt, en in de dorpen Nieuw-Balinge en Witteveen. Nieuw-Balinge ligt op de grens van het veengebied en de hogere gronden van het Groote Veld. Het dorp is in de achttiende eeuw gesticht bij de ontginning van het veengebied, nadat de Middenraai was gegraven. Er is een duidelijk onderscheid tussen de 'dorpszijde' met de doorlopende weg en de landzijde waar de percelen per brug bereikbaar zijn. Witteveen is een bijzonder dorp. Als jongste dorp van Drenthe is het als werkverschaffingsdorp gesticht. Opvallend is de eenduidige, systematisch opgezette lintbebouwing langs de J.B. Kanweg.

Figuur 3. Indeling in landschapstypen (bron: Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe)

3.5.3

Landgoederen

In het buitengebied van Midden-Drenthe bevindt zich het Landgoed Vossen-berg, ten oosten van Wijster. Dit ongeveer 300 ha gebied is ontgonnen in de eerste decennia van de twintigste eeuw. Het landgoed bestaat uit landbouwgronden, jonge loofbosjes, enige heiderestanten, lanen en enkele verspreid liggende vennetjes. Het ontginningslandschap wordt doorsneden door twee kanalen met een fraaie begroeiing langs de oevers. Het landhuis Vossen-berg fungeerde als centraal punt bij de ontginningswerkzaamheden. Het huis dat in 1918 midden op de open vlakte werd gebouwd, ligt nu verscholen in het bos. Het landgoed Vossen-berg is in eigendom van de stichting Drents landschap.

Ten zuiden van de weg Hooghalen-Zwiggelte ligt het landgoed Dennenrode. Het betreft een jong landgoed met loofbos, landbouwgrond en twee vijvers. Er komen reeën, kerkuilen en verschillende soorten vleermuizen voor. In het gebied ligt de villa Hiemstrastate. Hierin is een galerie gevestigd. Het landgoed Dennenrode is in handen van Natuurmonumenten.

Aan de noordzijde van het Hijkerveld ligt het landgoed Kortewegse bos. Landgoed Kortewegse bos is vanaf het ontstaan in handen van de familie Korteweg geweest, een vervenersfamilie uit Smilde. Het landgoed kenmerkt zich door de opvallende stervormige structuur. Het is een van de weinige sterrenbossen in Drenthe. Tegenwoordig is het landgoed deels van de familie Korteweg en deels van Het Drentse Landschap en onderdeel van het natuurgebied Hijkerveld.

3.6

Cultuurhistorie en archeologie

Onder cultuurhistorie wordt verstaan: sporen, objecten en patronen/structuren die zichtbaar of niet zichtbaar deel uitmaken van onze leefomgevingen en een beeld geven van een historische situatie of ontwikkeling (Nota Belvedere, 1999). In het navolgende worden achtereenvolgens de archeologische waarden (de niet zichtbare sporen) en de cultuurhistorische waarden (de zichtbare sporen) toegelicht.

Archeologie

In 2009 heeft de gemeente Midden-Drenthe een archeologische verwachtings- en beleidskaart op laten stellen. Deze verwachtingskaart, die veel specifiek is dan de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), geeft aan waar de trefkans voor archeologische waarden groot of klein is en legt de basis voor het te ontwikkelen gemeentelijke beleid ten aanzien van het behoud van archeologisch erfgoed. De provincie heeft aangegeven dat voor bouwontwikkelingen met een oppervlakte kleiner dan 500 m², geen archeologisch onderzoek hoeft te worden verricht, mits deze locaties zich verder dan 50 m van een archeologisch monument bevinden en in een gebied dat is aangeduid met een lage

verwachtingswaarde. Deze waarde is in overleg met de provincie en het Drentsch Plateau bijgesteld naar 1.000 m².

Archeologische vondsten en verwachtingen

De gemeente Midden-Drenthe heeft vrijwel continu vormen van bewoning gekend. Uit de verschillende tijdsperiodes zijn daardoor allerlei vondsten gedaan variërend van sierbijlen, grafschatten, sporen van celtic fields tot een deel van een galgpaal met drie terechtgestelden. De oudste vondsten in de gemeente Midden-Drenthe dateren uit het midden paleolithicum (tot 8800 voor Christus). Hierbij gaat het om vuursteenvondsten en mogelijk vondsten van vuistbijlen en mammoeten.

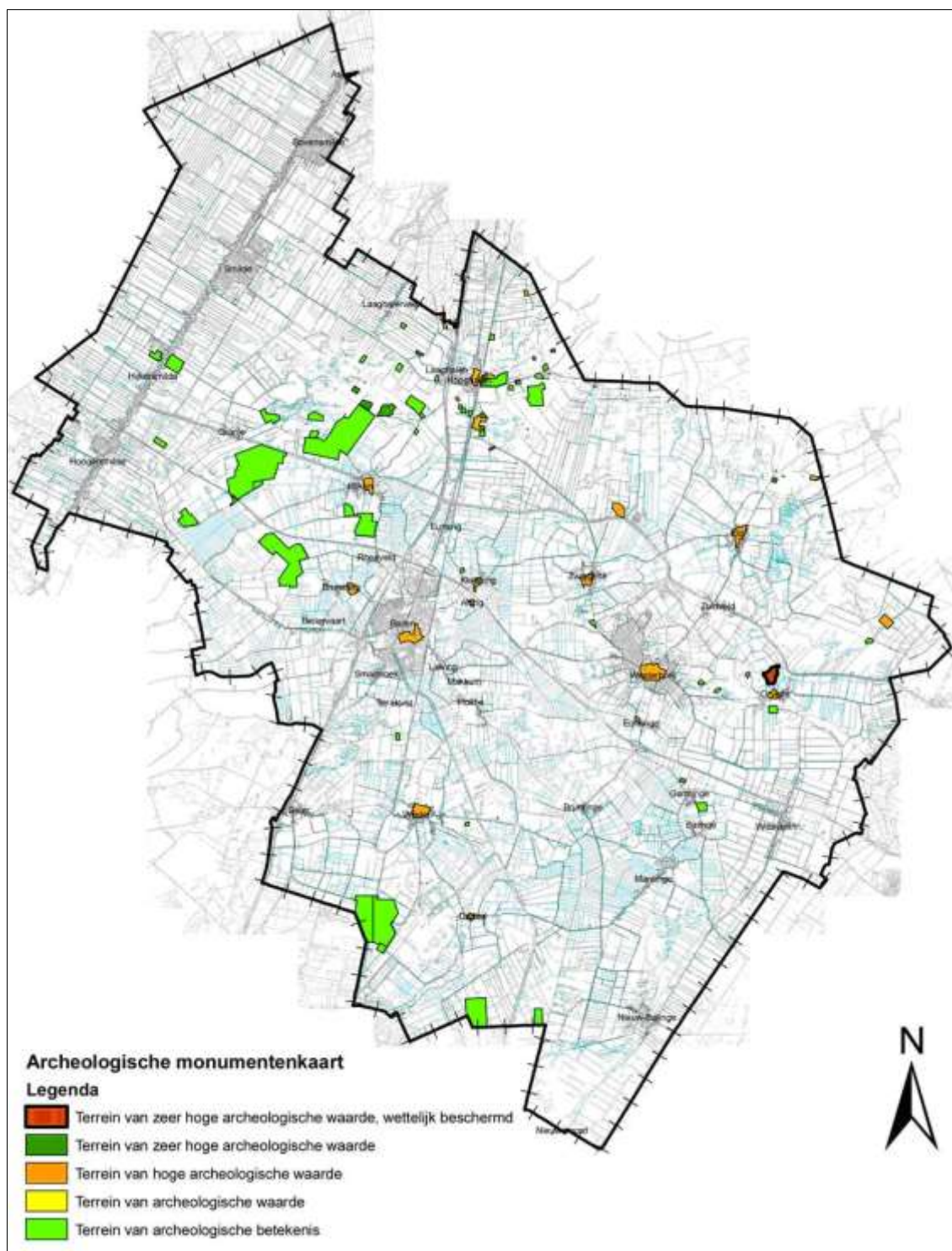
Het merendeel van de archeologische vondsten is gedaan op het plateau dat door zijn hogere ligging het meest geschikt was voor bewoning. De vondsten zijn vaak gerelateerd aan locaties nabij open water, zoals een dobbe of beken. De nabijheid van water is vaak een voorwaarde geweest voor een geschikte vestigingslocatie voor de mens.

In de archeologische verwachtingen voor het grondgebied van Midden-Drenthe komt het verschil tussen de veengebieden en het plateau duidelijk naar voren. De lange tijd ontoegankelijke veengebieden hebben merendeels een lage verwachting. Op het plateau variëren de verwachtingen tussen hoog en middelhoog. Een bijzondere categorie vormen de reeds geregistreerde terreinen. Deze terreinen staan op de Archeologische Monumentenkaart.

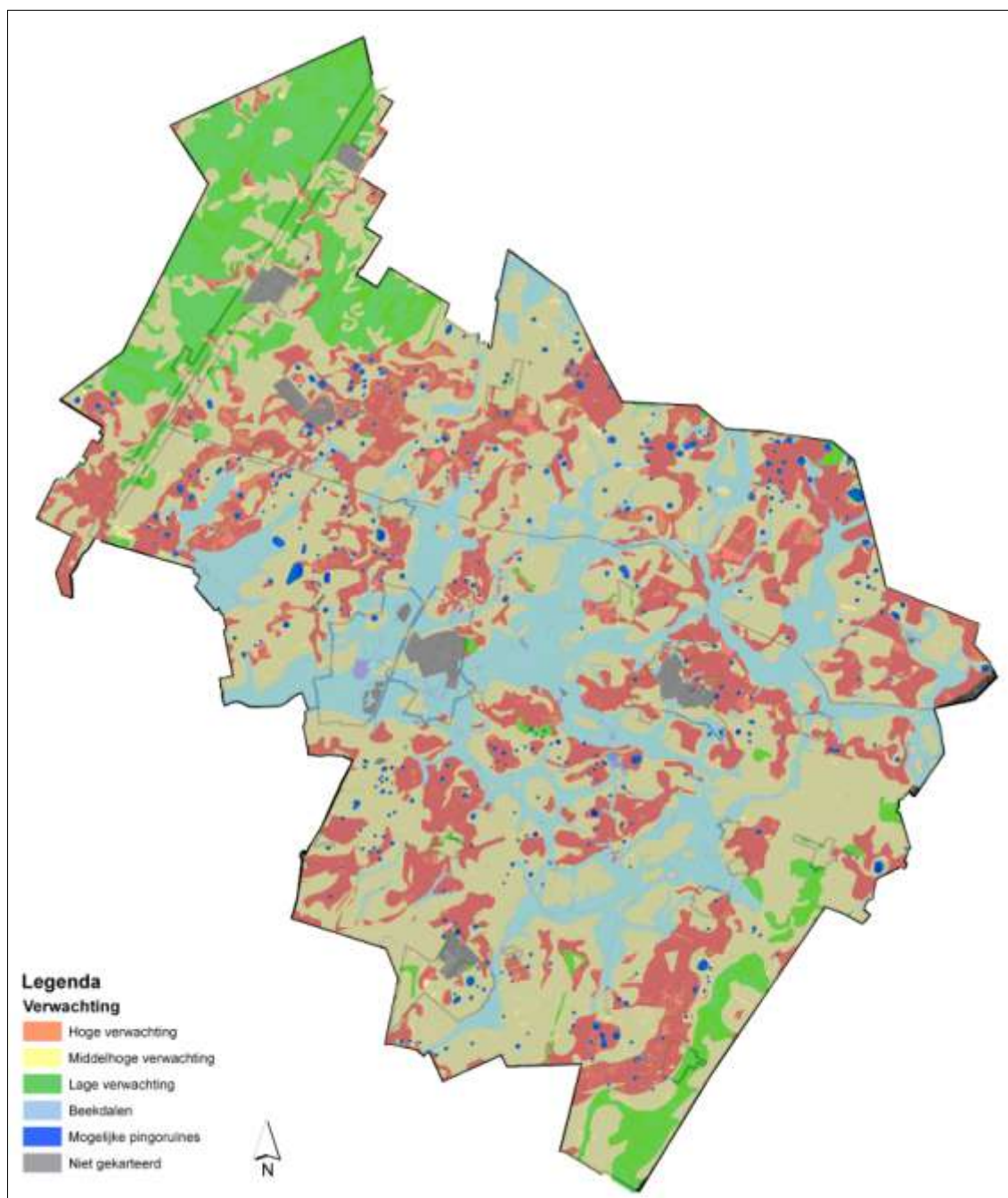
Archeologische Monumentenkaart

Binnen de gemeente Midden-Drenthe zijn een flink aantal gebieden te rekenen tot waardevolle archeologische terreinen. De Archeologische Monumentenkaart (AMK) verdeelt deze terreinen onder in terreinen van zeer hoge archeologische waarde (wettelijk beschermd), hoge archeologische waarde, archeologische waarde en van archeologische betekenis. Deze terreinen zijn beoordeeld op de criteria kwaliteit, zeldzaamheid, representativiteit, ensemblewaarde en belevingswaarde.

In Midden-Drenthe komen verspreid over het buitengebied ongeveer 100 terreinen van archeologische waarde voor. Het betreft veelal heide en stuifzandterreinen. De waarde varieert van 'terrein van zeer hoge archeologische waarde' tot 'terrein van archeologische betekenis'. De Noordsch ten noorden van Orvelte is een wettelijk beschermd monument, met zeer hoge archeologische waarde. Hier geldt het beschermingsregime van de Monumentenwet 1988.

Figuur 4. AMK-gebieden gemeente Midden-Drenthe (bron: provincie Drenthe)

Figuur 5. Archeologische verwachtingskaart gemeente Midden-Drenthe

Cultuurhistorische waarden

De ingrepen die de mens in de loop der tijden in het landschap heeft gedaan om een beter bestaan op te bouwen, zijn als herkenbare structuren juist in Drenthe nog op veel plaatsen herkenbaar. De ruimtelijke samenhang tussen essen, heide, beekdalen en dorpen heeft een cultuurhistorische oorsprong en is ook nu nog op veel plaatsen in Drenthe zeer herkenbaar in het landschap (zie daarvoor ook paragraaf 3.5). Ook eeuwenoude verbindingen als zandpaden en klinkerwegen zijn cultuurhistorische relictten die de geschiedenis van Drenthe laten zien.

Specifieke elementen waaraan een cultuurhistorische betekenis kan worden toegekend, zijn:

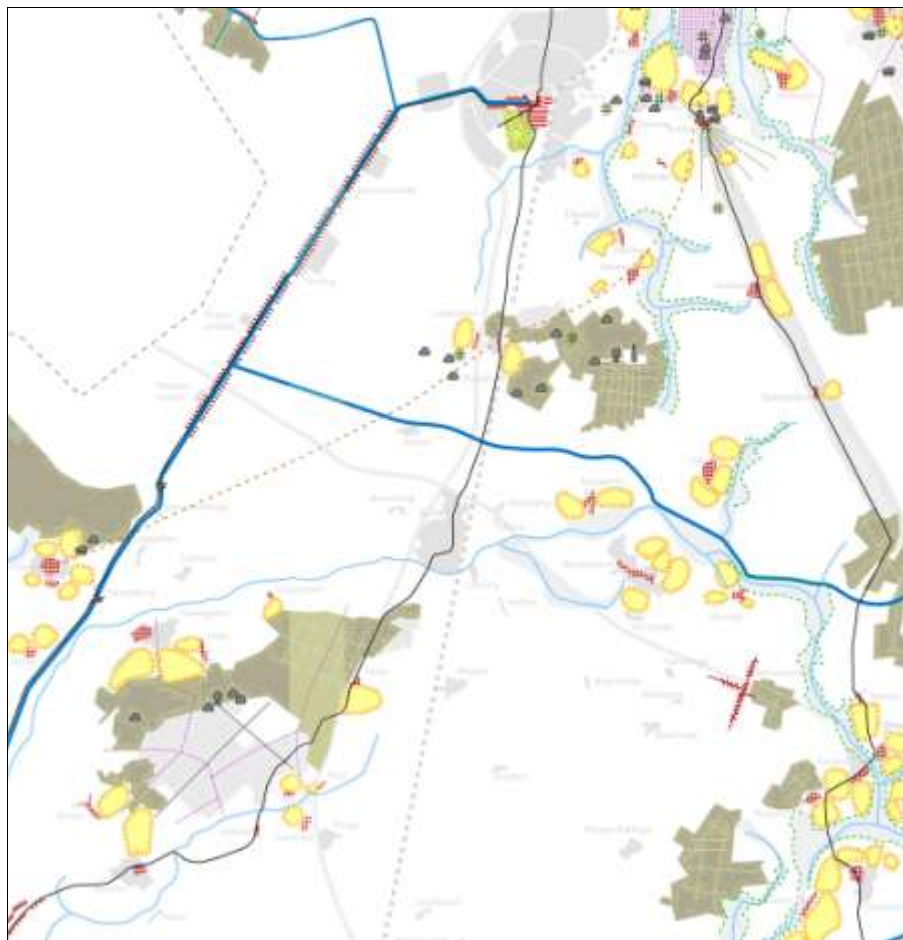
- de nog herkenbare essen;
- zandpaden en klinkerwegen;
- landgoederen en buitenplaatsen;
- watererfgoed: waterlopen en cultuurhistorisch waardevolle waterwerken;
- de molen van Makkum, nabij Beilen (rijksmonument). Het betreft een korenmolen in goede staat. Om als volwaardige korenmolen te kunnen functioneren (ook in de toekomst), is het nodig voor de molen een geëigende bestemming en een beschermingszone op te nemen. (De biotoop rondom de molen is matig, in de omgeving van de molen staan enkele gebouwen. Er kan niet worden gesproken van een onbelemmerd open gebied.);
- Noordesch Orvelte (archeologisch monument);
- het beschermd dorpsgezicht Orvelte.

Cultuurhistorische Hoofdstructuur provincie Drenthe

In juli 2009 heeft het college van Gedeputeerde Staten de Cultuurhistorische Hoofdstructuur van de provincie Drenthe vastgesteld. In deze hoofdstructuur heeft de provincie vastgelegd welke cultuurhistorische elementen van provinciaal belang zijn. Hierbij gaat het om cultuurhistorische structuren die een groter gebied beslaan of een belang hebben dat verder gaat dan het lokale (gemeentelijke) niveau. Ruimtelijke dominantie (wat is nu nog zichtbaar) en samenhang tussen elementen binnen structuren of samenhang tussen verschillende tijdperiodes zijn de leidraad geweest voor de selectie die tot de hoofdstructuur heeft geleid.

Binnen de gemeentegrenzen worden verschillende structuren tot de Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur gerekend:

- de Drentsche Hoofdvaart en het Oranjekanaal als verbindende lijnen;
- het bebouwingslint langs de Drentsche Hoofdvaart;
- het gebied rond Hooghalen met diverse relictten, waaronder Kamp Westerbork;
- het beekdalsysteem van de Westerborkerstroom, Elperstroom en Oude Vaart met de aangrenzende esdorpen (Zwiggelte, Westerbork, Elp en Orvelte);
- werkverschaffingsdorp Witteveen.

Figuur 6. Uitsnede Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (bron: Cultuurhistorisch kompas Drenthe)

Beschermde dorpsgezichten

Orvelte is een beschermd dorpsgezicht. De oorspronkelijke ruimtelijke structuur en bebouwing van het esdorp zijn er door de eeuwen heen goed bewaard gebleven. Dit heeft ertoe geleid dat het dorp als 'beschermd dorpsgezicht' is aangemerkt. De begrenzing van het beschermd dorpsgezicht valt binnen het bestemmingsplan Orvelte (2006).

Watererfgoed

Het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur) heeft een inventarisatie gemaakt van het Watererfgoed in Drenthe. In totaal gaat het om 226 objecten (tabel d.d. 7 december 2005). De objecten omvatten onder meer bruggen, vaarten, duikers, schutsluizen, gemaaltjes, kunstwerken en pingoruïnes. Het betreft alleen een inventarisatie. Een waardering heeft nog niet plaatsgevonden. Tot de geïnventariseerde objecten behoort onder meer de in 1885 gegraven waterinlaatleiding vanaf het hoger gelegen Oranjekanaal naar de Suermondswijk in Smilde. Behalve het feit dat het hier om een stukje cultuurhistorisch watererfgoed gaat, vormt de waterscheiding een visueel waarneembare grens tussen de voormalige gemeenten Beilen en Smilde.

3.7

Bos en natuur

Bos- en natuurgebieden

In de gemeente komen grote aaneengesloten bos- en natuurgebieden voor. Het grootste deel van de bos- en natuurgebieden is voedselarm van karakter en bestaat voornamelijk uit naaldhoutbossen, gemengde bossen of loofhoutbossen. Op zeer kleine schaal komen nog broekbosjes (nat) voor. Ook heideterreinen en stuifzandgebieden komen voor. De heideterreinen komen vaak in mozaïekvorm voor: afwisselend bos, heide, vennen, struwelen en/of graslanden.

De belangrijkste heideterreintypen zijn droge struikheidevegetaties, vochtige dopheidevegetaties, hoogveenrestanten en vennen. Grote delen van de stuifzandgebieden zijn bebost, vooral met naaldhout (grove den) en plaatselijk met gemengd hout (zomereik, grove den). Andere stuifzandgebieden bestaan voornamelijk uit heide. Er is geen sprake meer van 'levend' stuifzand. De bos- en natuurgebieden herbergen veel diersoorten, waaronder belangrijke en/of zeldzame soorten. De bosgebieden herbergen nog enkele paren zeldzame broedvogels als wespendif en zwarte specht en verspreid komen dassenburchten voor. De heideterreinen en veentjes vormen het leefgebied van reptielen zoals levendbarende hagedis en adder en vele soorten vlinders en libellen.

Binnen het plangebied komen de volgende grotere natuurgebieden voor:

- het Mantingerzand: het betreft een gebied met droge heide op een geaccidenteerd terrein met uitgestrekte jeneverbesstruwelen;
- het Mantingerbos: het betreft een gebied met eikenbossen met ondergroei van hulst;
- de Elperstroom: het betreft een gebied met beekdalgraslanden in de bovenloop van het Zuidwest-Drentse bekensysteem, met kalkrijke blauwgraslanden;
- de aaneengesloten Boswachterijen Hooghalen, Grolloo en Schoonloo: het betreft overwegend naaldboscomplexen afgewisseld met kleinere oppervlaktes loofbos en gemengd bos, heideterreinen en veentjes;
- Natuurreservaat Hijckerveld/Diependal: het betreft grote oppervlaktes vochtige en droge heide en veentjes. Het gebied was vroeger gedeeltelijk in gebruik als vloeiveld. Dientengevolge zijn grote waterplassen ontstaan die van grote waarde zijn voor tal van overwinterende en doortrekkende watervogels.

Daarnaast liggen de volgende natuurgebieden voor een klein deel binnen de gemeente: Drentsche Aa-gebied, Drents-Friese Wold (Nationaal Park), Dwingelderveld (Nationaal Park) en het Witterveld. Het Fochteloërveen grenst aan het plangebied. Omdat deze gebieden, net als enkele van de hiervoor genoemde gebieden, een bijzondere Europese status hebben, worden ze kort beschreven. In hoofdstuk 4 wordt uitgebreid ingegaan op de Europese status en de

consequenties hiervan. In de figuren 12 en 13a is de ligging van de belangrijkste natuurgebieden in de gemeente weergegeven (Ecologische Hoofdstructuur en natuurdoelen).

Het Fochteloërveen betreft een restant hoogveengebied te midden van een veenkoloniaal landschap en bosrijk gebied. Tevens is het een belangrijk overwinteringsgebied voor enkele soorten eenden, zwanen en ganzen.

Het Drentsche Aa-gebied betreft een beekdalgebied met een oppervlakte van ruggen en dalen waar de loopjes en de diepjes stromen omgeven door graslanden. Het Drentsche Aa-gebied is een van de laatste gave stroomdalen van ons land. Voorkomende soorten zijn onder meer rivierprik, bittervoorn en de kamsalamander.

Het Drents-Friese Wold bestaat uit bossen, heide, stuifzanden en schrale graslanden. Voorkomende soorten zijn kamsalamander en drijvende waterweegbree.

Het Dwingelderveld betreft een voormalig stuifzand- en heidegebied, later gedeeltelijk omgezet in bos- en landbouwgebied, maar van grote waarde voor flora en avifauna. Inmiddels is de landbouwfunctie opgeheven en wordt de oppervlakte heide en veentjes weer vergroot. Voorkomende soorten zijn gevleete witsnuitlibel, kamsalamander en meervleermuis. Ook voor broedvogels en doortrekkende/pleisterende watervogels is het gebied van grote waarde.

Het Witterveld betreft een gebied met een overgang van hoger gelegen zandgronden met vochtige en droge heidevegetaties naar een hoogveengebied met rustend hoogveen en lavende hoogveenvegetaties, alsmede plaatselijk opgaand bos, enkele schraalgraslanden en open water (het Witterveld valt voor een klein gedeelte binnen het plangebied).

Het Leggelderveld/Blauwe meer betreft een complex van bos, heide en plas en valt eveneens voor een klein deel binnen het plangebied.

Natuurwaarden in agrarische gebieden

Daarnaast komen binnen de gemeente natuurwaarden voor in de agrarische gebieden. Het gaat hierbij onder meer om:

- vochtige open graslanden met (ecologisch belangrijke) sloten soms ook van belang voor weidevogels;
- pleisterplaatsen voor ganzen en zwanen (Hijkersmilde/Oranje en Bovensmilde);
- gebieden met wijken van belang voor watervogels (omgeving Smilde en in het zuidoostelijk deel van de gemeente);
- gebieden met relatief veel bosjes en houtwallen die in combinatie met veedrinkpoelen van grote betekenis zijn voor kleine zoogdieren, marterachtigen, amfibieën en struweelvogels (voornamelijk driehoek Beilen-Wijster-Westerbork);

- voedselrijke of vochtige loofbosjes (komen verspreid in de gemeente voor);
- vennen en veentjes (liggen verspreid in het agrarisch gebied met soms specifieke planten- en diersoorten).

De natuurwaarden in het buitengebied van Midden-Drenthe zijn groot. De betekenis van de natuurwaarden varieert van lokaal (bijvoorbeeld de sloten en bermen) tot internationaal (bijvoorbeeld natte-vochtige heidevegetaties). Verder is Midden-Drenthe van nationaal-provinciale betekenis voor een groot aantal rode lijstsoorten.

Inventarisatie Midden-Drenthe

De gemeente heeft zich aangesloten bij de periodieke herinventarisatie van soorten planten en vegetaties in Drenthe. Deze actualisatie is in 2008 uitgevoerd voor het gemeentelijk grondgebied buiten de bekende en herkenbare natuurterreinen. Een gedeelte van de resultaten van deze veldinventarisatie is samengevat op de kaart Veldinventarisatie flora in bijlage 5.

Drijvende waterweegbree is op verschillende plaatsen in het plangebied aangetroffen als streng beschermde soort. De soort komt buiten de natuurterreinen voor op vier plaatsen in het zuidoosten van de gemeente.

Drijvende waterweegbree groeit in uiteenlopende stilstaande of zwak stromende wateren, zoals heide- en veenplassen, laaglandbeken, kanalen, sloten, watervoerende greppels en vijvers. Het best gedijt de plant in water dat helder, mineralenarm tot matig rijk en soms ijzerhoudend is. De soort kan ondergedoken groeien, maar ook op droogvallende oevers staan. Pas gegraven of regelmatig geschoonde poelen en vennen bieden een geschikt vestigingsmilieu. Voor een duurzaam behoud zijn omstandigheden nodig die dichtgroeien tegengaan. De soort kan lang standhouden op sterk uitdrogende oevers, in stromend water en onder voedselarme omstandigheden.

Ondergedoken populaties verspreiden zich meestal vegetatief, terwijl de soort zich op oevers als een eenjarige plant gedraagt die rijkelijk bloeit en zaad vormt. Het zaad kan onder gunstige omstandigheden 80 jaar kiemkrachtig blijven. De verspreiding van zaden vindt waarschijnlijk plaats via watervogels, waardoor grotere afstanden kunnen worden overbrugd. De achteruitgang in Drenthe is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan bemesting met fosfaat vanuit landbouwgronden. Ook ontwatering en luchtverontreiniging spelen een rol.

Wilde marjolein, ronde zonnedauw, prachtklokje, lange ereprijs, veldsalie, steenanjer en wilde gagel zijn tevens beschermde soorten die veel zijn aangetroffen. Deze soorten komen vrijwel uitsluitend voor in of grenzend aan de grotere natuurgebieden.

Essen

De ruimtelijke samenhang tussen essen, dorpsranden, beekdalen, bossen, heidevelden en stuifzanden is niet alleen typerend voor het oude Drentse landschap, maar levert ook ecologische gradiëntsituaties op. Dit is van belang voor de aanwezigheid en ontwikkeling van flora en fauna op en rondom de es. Met name de aanwezigheid van esbosjes en strubben is van betekenis voor de natuurwaarde. De meeste esbosjes en strubben zijn echter in de loop der tijd verdwenen.

3.8

Bedrijvigheid

Agrarisch aanverwante bedrijvigheid

Bijna 20% van de beroepsbevolking is werkzaam in de agrarische sector of in de daaraan gelieerde bedrijven⁷. Daarmee is de landbouw een belangrijke motor achter de economische en de ruimtelijke ontwikkeling van Midden-Drenthe. Naast de pure agrarische functie heeft het landelijk gebied ook economische waarden vanwege de aanwezigheid van andere, veelal agrarisch aanverwante bedrijvigheid. In het buitengebied zijn diverse agrarische handels- en hulpbedrijven aanwezig (het betreft onder meer loonbedrijven). Deze bedrijven leveren belangrijke diensten aan de agrariërs in het buitengebied. Daarnaast kan deze vorm van bedrijvigheid een aanvullende inkomstenbron voor een agrariër vormen. Ook de gebruiksgesichte paardenhouderijen behoren tot de agrarisch aanverwante bedrijvigheid.

Niet-agrarische bedrijvigheid

Niet-agrarische bedrijvigheid in het landelijk gebied komt in Midden-Drenthe nog maar incidenteel voor. Het betreft onder meer maneges, hoveniersbedrijven, een houtzagerij en schaverij, een ijzer- en metaalhandel en een autoreparatiebedrijf.

3.9

Wonen in het landelijk gebied

Tot het grondgebied van Midden-Drenthe behoren meerdere kernen, waaronder de hoofdkernen Beilen, Westerbork en Smilde. In de kernen is het grootste deel van de woningen geconcentreerd. De kernen liggen buiten het plangebied van het onderhavige bestemmingsplan. In het buitengebied komt de woonfunctie voor in de vorm van agrarische bedrijfswoningen, niet-agrarische bedrijfs-woningen en burgerwoningen.

⁷ Bron: www.middendrenthe.nl.

3.10

Recreatie en toerisme

De gemeente Midden-Drenthe biedt vele recreatief-toeristische mogelijkheden op het vlak van natuurgebonden recreatie en routegebonden recreatie. Ook heeft de gemeente een gevarieerd aanbod aan sport en ontspanning. Het aanbod van verblijfsaccommodaties is eveneens gevarieerd. Zowel grootschalige als kleinschalige accommodaties zijn in het gebied gevestigd. Bungalowparken zijn gelokaliseerd door de gehele gemeente, terwijl hotels/pensions met name zijn gevestigd in de kernen Westerbork, Spier en Orvelte. Natuur- en groepskampeerterrainen zijn te vinden nabij Hooghalen, Elp en Mantinge. De meer kleinschalige accommodaties, zoals de minicampings en het kamperen bij de boer, zijn met name te vinden rondom Beilen, maar ook in de nabijheid van Spier en Hooghalen zijn kleinschalige accommodaties gevestigd. Campings liggen in Hoogersmilde, Hooghalen, Spier, Smalbroek, Wijster en Westerbork. De gemeente biedt daarnaast aantrekkelijke mogelijkheden voor de watergebonden recreatie.

De belangrijkste bestemming voor dagrecreanten in de gemeente is Speelstad Oranje. Deze attractie trok 160.000 bezoekers in 2009. Hiermee neemt deze dagattractie een belangrijke plaats in bij de toeristische attracties in Noord-Nederland. Overige veel bezochte bestemmingen zijn Herinneringscentrum Kamp Westerbork, Orvelte en het Museum van Knipkunst in Westerbork.

Voor een uitgebreidere beschrijving van recreatie en toerisme wordt verwezen naar de Discussienota Ruimte voor Toeristisch Ondernemen! (16 september 2010) zoals opgenomen in bijlage 8 en de Monitor Recreatie & Toerisme Nulmeting 2010 (maart 2010). In paragraaf 4.4 wordt inhoudelijk op de beleidsaspecten van eerstgenoemde nota ingegaan.

3.11

Verkeer en infrastructuur

De gemeente Midden-Drenthe wordt ontsloten door de rijksweg Zwolle-Groningen (A28) en de provinciale weg Emmen-Drachten (N381). Daarnaast is de gemeente goed bereikbaar met het openbaar vervoer. Er zijn onder andere rechtstreekse streekvervoersverbindingen met Assen, Emmen en Hoogeveen. De kern Beilen beschikt over een NS-station met verbindingen in de richtingen Zwolle en Groningen.

3.12

Nutsvoorzieningen

Naast vervoer van goederen en mensen is in een buitengebied ook sprake van transport van informatie, energie en water. Het betreft dan zaken als kabels

en leidingen ten behoeve van het transport van gas, elektriciteit en water. Om te voorkomen dat in het buitengebied activiteiten plaatsvinden die strijdig zijn met deze vorm van infrastructuur dient doorgaans een minimale afstand of maximale hoogte in acht te worden genomen.

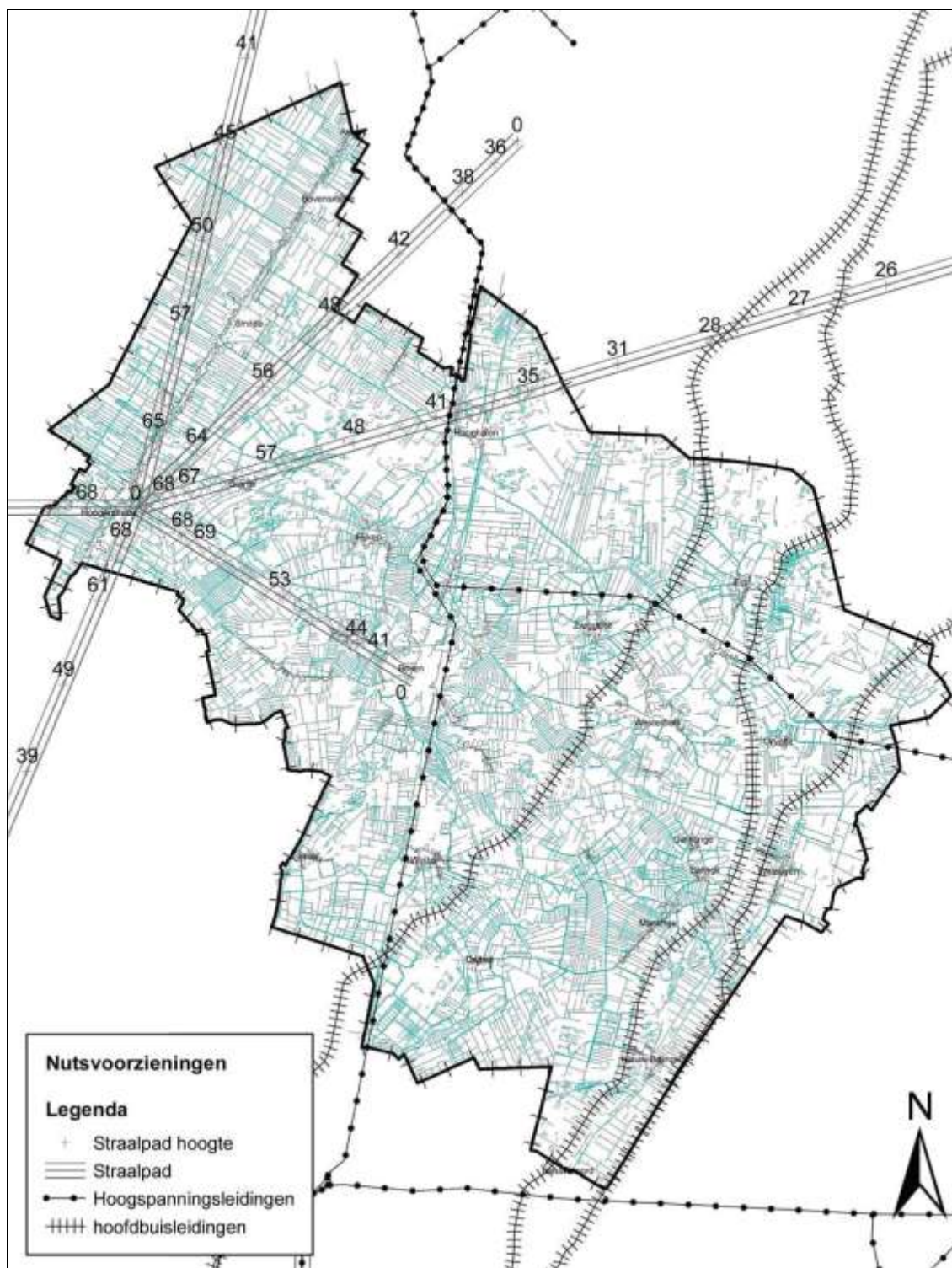
In het buitengebied van Midden-Drenthe lopen twee 110 kV-hoogspanningsleidingen: één van noord naar zuid, parallel aan de A28 en één (in het noordelijke gedeelte van het plangebied) van oost naar west. Ook lopen er enkele hoofdbuisleidingen voor aardgas door het gebied, alsmede een straalpad voor telecommunicatie (met een daaraan gerelateerde maximale bouwhoogte). Ook de TV-toren in Smilde (met een bijbehorend straalpad) dient in dit verband te worden genoemd.

3.13

Overige functies

In het buitengebied van Midden-Drenthe komen de volgende overige functies voor:

- Munitiecomplex nabij Nieuw Balinge. Er wordt geen gebruik meer gemaakt van dit munitieopslagdepot. Om deze reden zijn de veiligheidszones in dit plan niet langer opgenomen. Omdat nog niet duidelijk is waarvoor het terrein gebruikt zal gaan worden is het in dit plan nog wel bestemd als Maatschappelijk - Defensie. Vermoedelijk zal middels een afzonderlijke bestemmingsplanprocedure een andere bestemming aan het complex worden toegekend.
- In de Boswachterij Hooghalen ligt een radiotelescoop. Deze radiotelescoop heeft een grote ruimtelijke invloed op het plangebied doordat er twee zones met beperkingen worden onderscheiden.
- Het grondwaterbeschermingsgebied WMD te Beilen. Rondom het eigenlijke waterwingebied ligt een beschermingszone. Het totale grondwaterbeschermingsgebied wordt primair beschermd op grond van de Provinciale Milieuverordening (PMV). Voor het eigenlijke waterwingebied geldt de meest stringente bescherming; voor het daaromheen liggende grondwaterbeschermingsgebied betreft het een beperking op activiteiten en bedrijven die een risico kunnen vormen voor de grondwaterkwaliteit. Er kan een omgevingsvergunning worden verleend voor het afwijken van de regels voor activiteiten die door het stellen van regels een acceptabel en beheersbaar risico vormen. Zo is vestiging van lichte vormen van bedrijvigheid, zoals kantoren, binnen het grondwaterbeschermingsgebied wel mogelijk. Ingevolge de Provinciale Milieuverordening is een lijst van verboden (bedrijfs)activiteiten opgesteld.

Figuur 7. Nutsvoorzieningen binnen het plangebied (bron: provincie Drenthe)

Bij het actualiseren van een bestemmingsplan voor het buitengebied heeft het gemeentebestuur te maken met het beleid van andere overheden, andere instanties of maatschappelijke organisaties. Dit beleid vormt het kader waarbinnen de gemeente haar eigen beleid formuleert. Het relevante beleid ten aanzien van water- en milieuaspecten wordt apart behandeld in hoofdstuk 5.

4.1

Europees beleid en vertaling in Nationale wetgeving

4.1.1

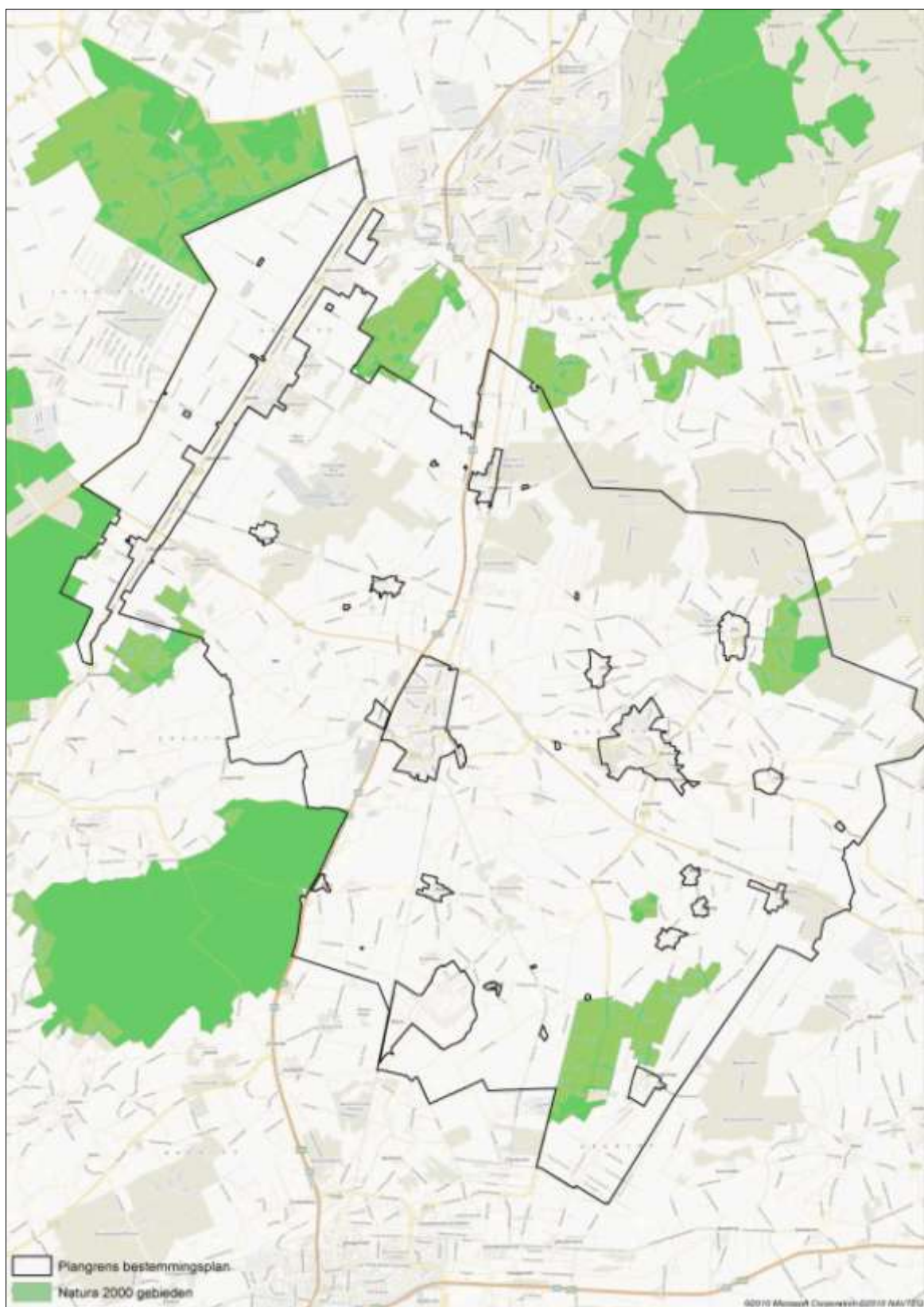
Flora- en faunawet

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking. Het soortenbeleid uit de Vogelrichtlijn van 1979 en de Habitatrichtlijn van 1992 van de Europese Unie is hiermee in de nationale wetgeving verwerkt.

Zorgplicht

Achter de Flora- en faunawet staat het idee van de zorgplicht voor in het wild levende dieren en planten (zowel beschermde als onbeschermde) en hun leefomgeving. Die zorgplicht houdt in elk geval in dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat zijn handelen of nalaten nadelige gevolgen heeft voor flora of fauna, verplicht is dergelijk handelen achterwege te laten. Diegene moet alle maatregelen nemen die redelijkerwijs van hem kunnen worden verwacht om die nadelige gevolgen te voorkomen, zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken (artikel 2).

Volgens de Flora- en faunawet is het verboden beschermde planten te verwijderen of te beschadigen (artikel 8), beschermde dieren te doden, te verwonden, te vangen (artikel 9) of opzettelijk te verontrusten (artikel 10) en voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen te beschadigen (artikel 11). Ook het rapen of beschadigen van eieren van beschermde dieren is verboden (artikel 12).

Figuur 8. Vogel- en Habitatrichtlijngebieden binnen en rondom de gemeente Midden-Drenthe (bron: provincie Drenthe)

Soortenbescherming

Beschermde zijn de inheemse zoogdieren (met uitzondering van huismuis, bruine rat en zwarte rat), alle inheemse vogels, amfibieën en reptielen, sommige planten, vissen, vlinders, libellen, kevers en mieren en rivierkreeft, wijngaardslak en Bataafse stroommossel. Deze soorten zijn vermeld op lijsten die zijn gebaseerd op het Besluit aanwijzing dier- en plantensoorten Flora- en faunawet. De verboden in de artikelen 9, 10 en 11 gelden niet voor mol, bosmuis en veldmuis. Ook gelden ze niet voor huisspitsmuis als deze zich in of op gebouwen of daarbij behorende erven of roerende zaken bevindt.

Beschermingsregimes

Op 23 februari 2005 is de AMvB 2004 betreffende artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden. Deze AMvB deelt de in Nederland beschermde soorten in drie beschermingsregimes in. In de 'Lijst van alle soorten beschermd onder de Flora- en faunawet' worden de soorten ingedeeld in tabellen.

- Algemene soorten ('soorten in tabel 1'). Voor deze soorten geldt bij ruimtelijke ontwikkelingen vrijstelling voor de verbodsbepalingen genoemd in de artikelen 8 tot en met 12 van de Flora- en faunawet.
- Overige soorten ('soorten in tabel 2'). Voor overige soorten en vogelsoorten geldt eveneens een vrijstelling bij ruimtelijke activiteiten, mits de activiteiten worden uitgevoerd op basis van een door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit goedgekeurde gedragscode. Zolang geen gedragscode is opgesteld, moet voor verstoring van de soorten uit tabel 2 ontheffing worden aangevraagd.
- Strikt of streng beschermde soorten. Bijlage 1-soorten van de AMvB 2004 en bijlage IV-soorten van de Habitatrichtlijn ('soorten in tabel 3'). Voor deze soorten geldt in principe geen vrijstelling. Voor verstoring van deze soorten en van vogels kan slechts onder bepaalde voorwaarden ontheffing worden verleend. De algemene beleidslijn hierbij is dat de ingrepen zodanig moeten worden gemitigeerd en gecompenseerd dat er geen effecten zijn te verwachten op de goede instandhouding van de soort, op de locatie van de ingreep.

Bijlage IV-soorten

De soorten die in het kader van de Europese Habitatrichtlijn zijn geplaatst op bijlage IV van te beschermen soorten (Richtlijn 92/43/EEG van de raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna) zijn als gevolg hiervan in Nederland in de Flora- en faunawet van 2002 opgenomen als streng beschermde soort. De verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet voorzagen echter niet in het criterium 'goede instandhouding van de soort'. Dat aspect moest daarom zolang de Flora- en faunawet niet was aangepast, expliciet worden afgewogen voor elk ruimtelijk plan.

De gemeenteraad die besluit over een bestemmingsplan waarin de belangen van een streng beschermde soort kunnen spelen, moest hiervoor in het vaststellingsbesluit zelf een expliciete afweging opnemen (ABRS, 28 februari 2007 200604026/1). Daarbij moet op grond van adviezen van deskundigen, gebaseerd op goed onderzoek (ABRS, 23 augustus 2006 200600506/1) worden over-

wogen dat het voortbestaan van de soort ter plekke door de toe te laten ontwikkelingen niet wordt bedreigd.

Habitat

De Flora- en faunawet beschermt individuele exemplaren van een soort en vaste rust- en verblijfplaatsen van diersoorten. Voor een goede instandhouding van een diersoort zijn echter ook behoud van foerageergebied en migratieroutes nodig. Deze aspecten worden in de nieuwe interne handleiding van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit ook overwogen bij de besluitvorming over ontheffingverlening.

Rode lijst

Op de Rode lijst staan Nederlandse soorten die bijzondere aandacht nodig hebben. Deze soorten worden bedreigd, zijn zeldzaam of erg kwetsbaar of nemen sterk in aantal af. De Rode lijsten zijn officieel door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit vastgesteld (Besluit Rode lijsten flora en fauna, november 2004). Veel rode lijstsoorten (vooral planten) worden echter niet door de Flora- en faunawet beschermd en hebben daardoor geen duidelijke juridische status.

4.1.2

Natuurbeschermingswet 1998

Gebiedsbescherming

Naast het soortenbeleid uit de Europese Vogelrichtlijn (1979) en de Habitatrichtlijn (1992) moet op grond van artikel 3.1.6 van het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) ook aandacht worden besteed aan beschermde natuurgebieden uit deze regelgeving. Dit is uitgewerkt in het Natura 2000-beleid. Natura 2000 is het netwerk van natuurgebieden in de Europese Unie die worden beschermd op grond van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. De richtlijnen geven aan welke typen natuur en welke soorten precies moeten worden beschermd. De lidstaten wijzen daarvoor speciale beschermingszones aan. In het kader van de Vogelrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangewezen ter bescherming van vogelsoorten vermeld in bijlage I van deze richtlijn, van trekvogels op de Nederlandse Rode lijst en van hun leefgebieden. Deze aanwijzing is in Nederland nagenoeg voltooid. In het kader van de Habitatrichtlijn zijn speciale beschermingszones aangemeld bij de Europese Commissie. Deze zijn voorlopig aangewezen ter bescherming van leefgebieden vermeld in bijlage I en van planten- en diersoorten vermeld in bijlage II van deze richtlijn. Alle gebieden die zich kwalificeren voor aanmelding zijn op grond van de genoemde richtlijnen reeds wettelijk beschermd, ondanks dat het deels nog om ontwerpaanwijzingsbesluiten Natura 2000 gaat.

Onder de oude Natuurbeschermingswet 1967 vielen twee typen gebieden: nationale en beschermde natuurmonumenten en gebieden die de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit heeft aangewezen ter uitvoering van verdragen of andere internationale verplichtingen. Per 1 oktober 2005 vallen

de Natura 2000-gebieden en de twee hiervoor genoemde gebieden onder de Natuurbeschermingswet 1998. Daar waar de beschermde natuurmonumenten samenvallen met een Natura 2000-gebied, verliest het gebied zijn status als beschermd natuurmonument.

Voor ingrepen in of in de omgeving van een Natura 2000-gebied moet door middel van een vooroverleg tussen bevoegd gezag en initiatiefnemer worden ingeschat of er een kans is op een significant negatief effect. Wanneer geen wetenschappelijke zekerheid bestaat dat er geen significant negatief effect is, moet een passende beoordeling worden uitgevoerd. Indien er mogelijk wel een negatief effect is, maar dit zeker niet significant is, moet een verslechterings- en verstoringstoets worden uitgevoerd. Voor beide toetsen moet de initiatiefnemer de gegevens aanleveren in de vorm van een Natuurbeschermingswet-rapport. Het bevoegd gezag toetst deze rapportage op verzoek van de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag is in de gemeente Midden-Drenthe altijd het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe. In beginsel verleent het bevoegd gezag alleen een vergunning als er wetenschappelijke zekerheid is verkregen dat de activiteit de instandhoudingsdoelen van het gebied niet aantast.

Voor alle gebieden geldt dat ruimtelijke ontwikkelingen worden getoetst aan de vigerende aanwijzingsbesluiten. Dit zijn vaak nog de aanwijzingen als Vogelrichtlijngebied, als beschermd natuurmonument of Staatsnatuurmonument of de aanmelding en voorlopige aanwijzing als Habitatrichtlijngebied. De instandhoudingsdoelen zijn of worden opgenomen in de aanwijzingsbesluiten en de beheerplannen van de Natura 2000-gebieden. In het aanwijzingsbesluit en het beheerplan staat vanwege welke soorten en habitattypen en om welke reden het gebied is of wordt aangewezen. Deze instandhoudingsdoelen van een gebied mogen niet worden geschaad en in de toekomst aan te wijzen instandhoudingsdoelen mogen niet onmogelijk worden gemaakt.

De aanwijzingsbesluiten en beheerplannen voor de meeste Natura 2000-gebieden zijn echter ten tijde van het schrijven van dit bestemmingsplan nog in de ontwerpfasen. Alleen voor het Elperstroomgebied en het Witterveld zijn de aanwijzingsbesluiten definitief.

Vogel- en Habitatrichtlijngebieden

Binnen het plangebied van de gemeente Midden-Drenthe komen de volgende Habitatrichtlijngebieden voor:

- Mantingerzand;
- Mantingerbos;
- Elperstroom (inmiddels definitief aanwijzingsbesluit).

Daarnaast grenzen de volgende Vogel- en/of Habitatrichtlijngebieden aan en liggen voor een klein deel in de gemeente Midden-Drenthe:

- Drentsche Aa-gebied: Habitatrichtlijngebied;
- Drents-Friese Wold & Leggelderveld: Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied en Nationaal Park;

- Dwingelderveld: Vogelrichtlijngebied, Habitatrichtlijngebied en Nationaal Park;
- Witterveld: Habitatrichtlijngebied, inmiddels definitief aanwijzingsbesluit.

Tot slot grenst het volgende gebied aan de gemeente Midden-Drenthe:

- Fochteloërveen: Vogelrichtlijngebied en Habitatrichtlijngebied.

4.2

Rijksbeleid

Het rijksbeleid dat voor het landelijk gebied van belang is, blijkt uit de volgende nota's en andere beleidsstukken.

Nota Ruimte (2006)

De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland tot 2020, met een doorkijk naar 2030. Sinds de vaststelling door de Eerste Kamer op 17 januari 2006 is de Nota Ruimte van kracht.

De nota bevat de ruimtelijke bijdrage aan een sterke economie, een veilige en leefbare samenleving en een aantrekkelijk land. Het gaat om de inrichtingsvraagstukken die spelen tussen nu en 2020, met een doorkijk naar 2030. In de nota worden de hoofdlijnen van beleid aangegeven, waarbij het kabinet kiest voor 'decentraal wat kan, en centraal wat moet'.

Hoofddoel van het nationaal ruimtelijk beleid is ruimte scheppen voor de verschillende ruimteveragende functies op het beperkte oppervlak in Nederland. Meer specifiek richt de nota zich op vier algemene doelen:

- versterking van de internationale concurrentiepositie van Nederland;
- bevordering van krachtige steden en een vitaal platteland;
- borging en ontwikkeling van belangrijke (inter)nationale ruimtelijke waarden;
- borging van de veiligheid (tegen water en risicovolle activiteiten).

Twee begrippen staan centraal in de Nota Ruimte: basiskwaliteit en de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Ter waarborging van de algemene basiskwaliteit geeft de Nota Ruimte generieke regels die als ondergrens gelden voor alle ruimtelijke plannen⁸. Daarnaast geeft de nota extra regels voor de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur (c.q. de gebieden die van nationaal belang zijn). Hier streeft het Rijk naar méér dan de algemene basiskwaliteit.

⁸ De Nota Ruimte bevat een aantal generieke regels die zorgen voor borging van de basiskwaliteit als ondergrens voor alle ruimtelijke plannen. Daarbij kan het gaan om inhoudelijke of procesmatige eisen, maar ook om basiskwaliteit in meer stimulerende zin. Daarnaast stellen verdragen, wetten en regels soms eisen die ruimtelijk relevant zijn. Dit is de 'wettelijke' basiskwaliteit die in de nota is opgenomen. Als laatste vorm van basiskwaliteit is in de Nota Ruimte een aantal principes van meer financiële aard opgenomen.

De nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur bestaat uit de belangrijkste gebieden in Nederland op het terrein van economie, infrastructuur en verstedelijking, water, natuur en landschap. Hieronder vallen onder meer de mainports Schiphol en Rotterdam en de nationale stedelijke netwerken, maar ook de Ecologische Hoofdstructuur en een aantal aangewezen nationale landschappen. De gemeente Midden-Drenthe grenst aan het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen. Tevens grenst de gemeente voor een deel aan het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa.

De (begrensde) gebieden van de Ecologische Hoofdstructuur in het buitengebied van de gemeente Midden-Drenthe maken onderdeel uit van de nationale Ruimtelijke Hoofdstructuur. Hier geldt een 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Voor het overige deel van het buitengebied van Midden-Drenthe is het rijksbeleid gericht op het waarborgen en zo mogelijk vergroten van de basiskwaliteit. De eerste verantwoordelijkheid voor deze basiskwaliteit ligt bij de provincie.

Daarbij geeft de Nota Ruimte wel aan dat het Rijk de mogelijkheden voor herbouw en nieuwbouw in het buitengebied wil verruimen. Dit om het economische draagvlak en de vitaliteit van de landelijke gebieden te vergroten. Vrijkomende bebouwing kan worden omgezet in een woonbestemming of vestigingsruimte voor kleinschalige bedrijvigheid. Soms kan ook nieuwbouw wenselijk zijn. Zo kan woningbouw, bijvoorbeeld in de vorm van nieuwe landgoederen, geld opbrengen voor de aanleg van recreatie- of natuurgebieden (rood voor groen) of waterbergingsruimte (rood voor blauw).

Het Rijk ondersteunt de transitieopgave van de landbouw, onder meer door heldere randvoorwaarden te stellen en ruimtelijke ontwikkelingen in de richting van duurzame productie te faciliteren. Voorwaarde voor de transitie naar een vitale en duurzame landbouw is dat er een economisch perspectief aanwezig is. Het kabinet ziet daarbij een aantal handelingsperspectieven voor agrarische bedrijven;

- concurreren op de wereldmarkt;
- werken onder specifieke natuurlijke handicaps;
- economisch verbreden door andere maatschappelijke en/of economische diensten te leveren;
- of een combinatie hiervan.

Uitgangspunt is om de mogelijkheden en potenties van de landbouw optimaal te benutten binnen de maatschappelijke eisen die worden gesteld.

Provincies worden gevraagd niet-grondgebonden en/of kapitaalintensieve landbouw en (eventueel) daaraan gerelateerde bedrijvigheid te bundelen in landbouwon ontwikkelingsgebieden. Voor de continuïteit van de grondgebonden landbouw is het van belang dat agrarische ondernemers voldoende ruimte krij-

gen om in te spelen op de eisen van de wereldmarkt en meer ruimte krijgen om hun bedrijfsvoering te verbreden.

De formulering van ruimtelijk beleid voor de grondgebonden landbouw is een verantwoordelijkheid van provincies en gemeenten. Van provincies wordt verwacht dat zij sturing geven aan de ontwikkeling van de grondgebonden landbouw en daarbij rekening houden met de eisen die de wereldmarkt stelt aan landbouwbedrijven en met de wens van landbouwbedrijven om hun bedrijfsvoering te verbreden. Om de economische vitaliteit van de grondgebonden landbouw te kunnen versterken, verwacht het Rijk van provincies dat zij in hun ruimtelijke plannen meer mogelijkheden scheppen voor een bredere bedrijfsvoering. Het Rijk zal zelf ruimtelijke ontwikkelingen in de richting van een duurzame productie vergemakkelijken.

Nota Mobiliteit (2004)

De Nota Mobiliteit is de opvolger van het Tweede Structuurschema Verkeer en Vervoer (SVV2)⁹.

De nota geeft de visie van het kabinet op het volledige verkeers- en vervoersbeleid tot 2020, waarbij wordt aangegeven wat het kabinet wil én kan op het terrein van verkeer en vervoer. Uitgangspunt daarbij is het bieden van bereikbaarheid van deur tot deur binnen de randvoorwaarden van veiligheid en kwaliteit van de leefomgeving. De ruimtelijke aspecten van het verkeers- en vervoersbeleid zijn opgenomen in de Nota Ruimte.

De Nota Mobiliteit geeft de hoofdlijnen van het nationale verkeers- en vervoersbeleid voor de komende decennia. Centraal staat dat mobiliteit een noodzakelijke voorwaarde is voor economische en sociale ontwikkeling. Een goed functionerend systeem voor personen- en goederenvervoer en een betrouwbare bereikbaarheid zijn essentieel om de economie en de internationale concurrentiepositie van Nederland te versterken. De Nota Mobiliteit geeft aan op welke wijze het kabinet dit wil realiseren. De A28 (Zwolle-Groningen) maakt deel uit van het hoofdwegennet. Een ruimtelijke reservering ten behoeve van uitbreidingsruimte hiervan is indicatief weergegeven.

Nota Belvedere (1999)

De Nota Belvedere (1999) is een beleidsnota over de relatie tussen cultuurhistorie en ruimtelijke inrichting. De nota vormt een belangrijke bouwsteen voor de Nota Ruimte. De centrale doelstelling van het beleid luidt: 'de cultuurhistorische identiteit wordt sterker richtinggevend voor de inrichting van de ruimte en het rijksbeleid zal daarvoor goede voorwaarden scheppen'. Binnen het grondgebied van de gemeente Midden-Drenthe bevinden zich geen Belvederegebieden.

⁹ Het Nationaal Verkeers- en Vervoersplan (NVVP), dat in het voorjaar van 2002 door de Tweede Kamer werd afgewezen, was oorspronkelijk bedoeld als opvolger van het SVV2. Dit plan heeft echter nooit een officiële status gekregen.

4.3

Provinciaal beleid

Omgevingsvisie Drenthe

De Omgevingsvisie is het strategische kader voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe. De visie is vastgesteld op 2 juni 2010 en formuleert de belangen, ambities, rollen, verantwoordelijkheden en sturing van de provincie in het ruimtelijke domein. De Omgevingsvisie kent een duidelijke relatie met bestaande programma's en plannen. Dat geldt op landsdelig niveau (bijvoorbeeld de Gebiedsagenda Noord-Nederland en de agenda van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)-agenda), op regionaal niveau (bijvoorbeeld Regiovisie Groningen-Assen), op provinciaal niveau (bijvoorbeeld Regionaal Specifiek Pakket (RSP) en provinciaal Meerjarenprogramma (pMJP) en uitwerkingen van het collegeprogramma van Gedeputeerde Staten (bijvoorbeeld programma Klimaat en Energie). Deze programma's en plannen zijn medebepalend geweest bij het tot stand komen van de Omgevingsvisie en worden benut bij de uitvoering ervan. Bestaande bestuurlijke afspraken zijn gerespecteerd.

In deze Omgevingsvisie zijn vier wettelijk voorgeschreven provinciale planvormen samengenomen:

- de provinciale structuurvisie op grond van de Wro;
- het provinciaal milieubeleidsplan op grond van de Wet milieubeheer (Wm);
- het regionaal waterplan op grond van de waterwetgeving;
- het Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan op grond van de Planwet verkeer en vervoer.

De Omgevingsvisie beschrijft de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe voor de periode tot 2020, met in sommige gevallen een doorkijk naar de periode daarna. Als in de tekst wordt gesproken over 'lange termijn', betreft het de periode na 2020.

De provincie heeft haar missie als volgt verwoord: "Het koesteren van de Drentse kernkwaliteiten en het ontwikkelen van een bruisend Drenthe, passend bij deze kernkwaliteiten".

MISSIE

Deze missie is ingegeven door wat bewoners, mede-overheden en maatschappelijke partners belangrijk vinden voor de toekomst van Drenthe. De provincie heeft haar kernkwaliteiten samen met haar partners en de inwoners van Drenthe benoemd: rust, ruimte, natuur, landschap, oorspronkelijkheid, kleinschaligheid, naoberschap, menselijke maat en veiligheid. Onder een 'bruisend Drenthe' verstaat men een provincie waarin het goed wonen en werken is en waar voldoende te doen is voor jong en oud. De provincie streeft naar ruimtelijke kwaliteit door nieuwe ontwikkelingen en bestaande kwaliteiten in samenhang te bezien.

Robuuste systemen en multifunctionele gebieden

De provincie heeft het systeem van de integrale zonering van het landelijk gebied in het vorige omgevingsplan, waarbij het buitengebied werd onderverdeeld in zes zones, verlaten. De provincie maakt nu een onderscheid tussen 'robuuste systemen' en 'multifunctionele gebieden'. Een systeem is robuust als een verstoring als gevolg van een ontwikkeling geen significante gevolgen heeft voor het functioneren ervan. Binnen de robuuste systemen staat de ontwikkeling van de desbetreffende hoofdfunctie (wonen, werken, water, natuur of landbouw) voorop. Voor alle ontwikkelingen, dus ook die van de hoofdfunctie, geldt dat de ruimtelijke kwaliteit er door moet worden versterkt.

ROBUUSTE SYSTEMEN

De provincie benoemt vier systemen die de dragers zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling van Drenthe:

- sociaal-economische systeem;
- watersysteem;
- natuursysteem;
- landbouwsysteem.

Het is mogelijk dat twee robuuste systemen samenkomen, waarbij belangen kunnen conflicteren. In die gevallen is het van belang maatwerk te leveren met betrekking tot de gewenste ontwikkeling.

Het robuuste watersysteem staat niet op zichzelf, maar valt samen met de andere systemen. Water leidt tot een verbijzondering van het natuur- en landbouwsysteem

MULTIFUNCTIONELE GEBIEDEN

Multifunctionele gebieden zijn gebieden waar verschillende functies en ambities samenkomen. Het gaat hierbij vooral om de combinatie van landbouw, natuur, recreatie en landschappelijke waarden. Kenmerkend hiervoor is dat er - in tegenstelling tot de robuuste systemen - geen sprake is van een hoofdfunctie die leidend is in de ordening.

Ruimtelijke kwaliteit

De provincie wil ontwikkelingen die een bijdrage leveren aan de ruimtelijke kwaliteit van Drenthe stimuleren. Deze kwaliteit zit in het zorgvuldig gebruikmaken van de ruimte, het behouden en waar mogelijk het versterken van de kernkwaliteiten en het waarborgen van de kwaliteit van het milieu en de leefomgeving.

De provincie kijkt niet alleen naar de bovengrond, maar houdt ook rekening met de eigenschappen en functies van de ondergrond. Onze ondergrond kent een lange ontstaansgeschiedenis en is kwetsbaar voor veranderingen. Het is daarom noodzakelijk hier zorgvuldig mee om te gaan. De ondergrond is medestructurerend voor de bovengrondse ontwikkelingen.

Bij ontwikkelingen maken we gebruik van de structurerende werking van:

- de waterinfrastructuur (voor landbouw, natuur en landschap);

- de verkeers- en vervoersinfrastructuur (voor de stedelijke ontwikkeling en recreatie en toerisme);
- de energie-infrastructuur en de energiepotentie van de ondergrond (voor de ontwikkeling van een duurzame energievoorziening).

Om zorgvuldig ruimtegebruik in Drenthe te stimuleren, streeft de provincie naar het bundelen van wonen en werken. Verdichting gaat vóór uitbreiding. Extra ruimte voor wonen en werken is er in (of aansluitend op) het bestaande bebouwde gebied en gebundeld rond de regionale voorzieningen voor infrastructuur en openbaar vervoer. Uiteraard is het niet de bedoeling dat dit streven ten koste gaat van cultuurhistorisch waardevolle dorpskernen. In zulke situaties wordt met de betrokken partijen naar een maatwerkoplossing gezocht.

Rol van en sturing door de provincie

De nieuwe Wro uit 2008 en andere ontwikkelingen in het binnenlandse bestuur leiden tot een veranderende rol van overheden. De provincie richt zich meer op haar kerntaken, zoals overeengekomen in het bestuursakkoord tussen het Rijk, de provincie en de gemeente. De provincie heeft het provinciaal belang in de Omgevingsvisie afgestemd op haar kerntaken.

Door scherp te benoemen wat van provinciaal belang is, ontstaat een verschuiving in beleidsverantwoordelijkheid, vooral naar de gemeenten. De nieuwe vorm van ontwikkelingsgerichte samenwerking wordt zichtbaar bij het schetsen van hoe het provinciaal belang doorwerkt in gebiedsopgaven. Een belangrijke voorwaarde voor de provincie voor effectieve samenwerking is een gedragen en eenduidige afbakening van wederzijdse ambities en verantwoordelijkheid. Door in een vroeg stadium het overleg te zoeken, vertrouwt de provincie erop dat er voldoende draagvlak is voor een gezamenlijk gedragen standpunt.

De provincie ziet daarnaast een aantal redenen om een ruimtelijke verordening vast te stellen ter borging van provinciale en nationale belangen.

In de Omgevingsvisie neemt het stelsel van kernkwaliteiten een belangrijke plaats in. Deze kernkwaliteiten zijn natuur, landschap, stilte en duisternis, aardkundige waarden, archeologie en cultuurhistorie. De inzet van de provincie is deze kernkwaliteiten te behouden en waar mogelijk te ontwikkelen. Het koesteren en behouden van de kernkwaliteiten die niet op de kaart zijn aangegeven, is een gemeentelijke verantwoordelijkheid.

KERNKWALITEITEN

In de Omgevingsvisie verwoordt de provincie haar ambities voor de ruimtelijk-economische ontwikkeling van Drenthe, die zij samen met haar partners verder vorm wil geven. De provincie heeft aangegeven welke ontwikkelingen volgens haar ongewenst zijn, bijvoorbeeld uitbreiding van intensieve veehouderij. Zij gaat ervan uit dat haar partners deze mening respecteren en deze laten doorwerken in hun visie en beleid.

RUIMTELIJK-ECONOMISCHE
ONTWIKKELING

Intensieve veehouderij

Ten aanzien van de intensieve veehouderij wordt een grote mate van terughoudendheid in acht genomen. Vestiging van nieuwe bedrijven voor de intensieve veehouderij en omschakeling van grondgebonden naar niet-grondgebonden bedrijven worden uitgesloten. Uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen en een neventak intensieve veehouderij bij bestaande grondgebonden bedrijven worden wel toegestaan.

Landbouw

Als doelstelling voor de landbouw wil de provincie de Drentse agribusiness in staat stellen haar positie op de Europese markt en op de wereldmarkt te versterken. De provincie maakt bij de functie 'landbouw' onderscheid tussen landbouw in gebieden die zijn aangeduid als 'robuuste systemen' en landbouw in multifunctionele gebieden. In de Omgevingsvisie worden in de gemeente Midden-Drenthe het gebied aan weerszijden van de lijn Bovensmilde-Smilde-Hoogersmilde en het gebied ten westen van Beilen (indicatief) als robuuste landbouw aangeduid. In deze gebieden staat de landbouw voorop. Dit maakt schaalvergroting en meer geïndustrialiseerde vormen van landbouw mogelijk. Ook zijn dit de voorkeursgebieden voor het verplaatsen en inplaatsen van agrarische bedrijven. Er is in deze gebieden geen ruimte voor andere grootschalige functies, bijvoorbeeld nieuwe grootschalige verblijfsrecreatie, natuur en vestiging van landgoederen en woonmilieus.

Voor de gebieden met de functie landbouw (kaart 1, Visie 2020) is het vaststellen van een maximale oppervlaktemaat de verantwoordelijkheid van de gemeente. Voor de multifunctionele gebieden geldt dat de maximale grootte van het bouwblok 1,5 ha is. Onder voorwaarde van ruimtelijke inpassing is een verdere vergroting tot 2,0 ha mogelijk.

Bij alle ruimtelijke ontwikkelingen moet de SER-ladder worden toegepast en moeten de kernkwaliteiten in acht worden genomen. Bij agrarische gebieden is dat bijvoorbeeld van toepassing bij het vergroten van het bouwvlak.

GLASTUINBOUW

Glastuinbouw wordt gebundeld op de glastuinbouwlocaties in de gemeente Emmen (Klazienaveen, Het Rundedal en Erica). Nieuwvestiging buiten deze locaties wordt uitgesloten.

Versterken van de sociaal-economische vitaliteit van de plattelandseconomie

De aanwezigheid van het MKB op het platteland levert een belangrijke bijdrage aan de sociaal-economische vitaliteit op het platteland. Het streven naar concentratie van bedrijvigheid in de steden wil dan ook niet zeggen dat daarmee geen ruimte wordt geboden aan bedrijvigheid op het platteland. In beginsel wordt daarbij vooral ruimte geboden aan bedrijven uit sectoren landbouw, recreatie & toerisme en het kleinschalig MKB.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Veel bedrijvigheid op het platteland vestigt zich in vrijkomende agrarische bebouwing (VAB). Voorheen was het provinciale beleid ten aanzien van het gebruik en/of het herinrichten hiervan nogal restrictief. De provincie wil dat gemeenten nu in principe zelf gaan bepalen welke activiteiten zij willen toestaan in de VAB. De provincie stelt de volgende randvoorwaarden:

- de invulling van de VAB doet geen inbreuk op de ruimtelijke kwaliteit;
- de nieuwe bedrijfsactiviteit heeft geen negatieve gevolgen voor de hoofdfunctie van het gebied;
- de nieuwe bedrijfsactiviteit is kleinschalig van aard;
- de woonfunctie van de VAB blijft gehandhaafd.

Wonen in het buitengebied

Uitgangspunt van het omgevingsbeleid is dat de bebouwing in het buitengebied de functie van het buitengebied ondersteunt. Veel agrarische bewoning verliest haar functie. Hiervoor heeft de provincie een Ruimte voor Ruimte-regeling uitgewerkt. Deze regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische bebouwing (1.000 m²) het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat. Zie voor een nadere toelichting onder het kopje 'Ruimte voor Ruimte'.

Landgoederen

De provincie stimuleert de ontwikkeling van nieuwe landgoederen, als vorm van kleinschalige nieuwe woonmilieus. Het landgoed en het huis dienen als een eenheid te worden ontwikkeld. Het huis mag worden ontwikkeld als één woon-eenheid met eventueel ondergeschikte functies. Het huis dient allure en uitstraling te krijgen en ontleent deze voornamelijk door architectonische verbintenis met het landgoedontwerp.

Voor nieuwe landgoederen gelden de volgende voorwaarden:

- het landgoed bestaat minimaal uit 5 ha bos. De ervaring leert dat een landgoed meer is dan alleen bos en dat een kwalitatief landgoed over het algemeen minimaal 15 ha groot is;
- het landgoed past in het bosclusteringsbeleid zoals aangegeven in paragraaf 4.3.3 van de Omgevingsvisie;
- het landgoed is in principe openbaar toegankelijk;
- het landgoed vormt een ecologische, economische en esthetische eenheid;
- het landgoed past in het aanwezige landschap en houdt rekening met de cultuurhistorie en de bodemgesteldheid.

Recreatie en toerisme

Het beleid ten aanzien van recreatie en toerisme richt zich op het aanbieden van een totaalproduct dat onderscheidend en van hoogwaardig niveau is en dat aansluit op de behoeften van de hedendaagse toerist. Het bestaande aanbod van verblijfs- en dagrecreatie en de huidige toeristisch-recreatieve infrastructuur moet kwalitatief worden verbeterd en vernieuwd. Voor de markt ligt er

de uitdaging om nieuwe, aansprekende concepten te ontwikkelen die passen bij de kernkwaliteiten van Drenthe.

VERBLIJFSRECREATIE	Ten aanzien van de verblijfsrecreatie wil de provincie inzetten op versterking, uitbreiding en vernieuwing van de bestaande bedrijven in samenhang met de omgeving, het vrijetijdslandschap. Nieuwvestiging is niet mogelijk in de Ecologische Hoofdstructuur en robuuste landbouwgebieden. Een uitzondering is nieuwvestiging als gevolg van het verplaatsen of uitplaatsen van bestaande bedrijven uit kwetsbare gebieden. Daarvoor wil men ruimte zoeken aan de randen van natuurgebieden. Ook hier is bij nieuwe ontwikkelingen de systematiek van de SER-ladder het uitgangspunt.
DAGRECREATIE	De provincie wil versterking van het aanbod aan dagrecreatieve voorzieningen, met name in kwalitatieve zin. Nieuwvestiging van grootschalige dagrecreatie wordt in belangrijke mate bepaald en gestuurd door de potentie van de locatie en haar omgeving. Bij de nadere invulling van de stadsrandzones door gemeenten, wil de provincie graag recreatieve onderdelen inbrengen die de betekenis van de stad en de stadsrandzone kunnen versterken.
RECREATIEF OPENBAAR VERVOER	De provincie wil de rol van het openbaar vervoer voor recreatie en toerisme versterken. Assen en Beilen zijn daarbij speerpunten. Zo ziet de provincie kansen om Beilen te ontwikkelen tot OV-entree voor het hart van Drenthe (kaart 1, Visie 2020). Het dorp heeft een prominente ligging in het hart van Drenthe, tussen twee stedelijke netwerken in, op het kruispunt van het internationale en regionale wegennet en het spoor. Met deze entree wil men het toeristisch interessante achterland nog beter toegankelijk maken en de toeristische betekenis ervan versterken.
PERMANENTE BEWONING RECREATIEVERBLIJVEN	De provincie is in beginsel tegen permanente bewoning van recreatieverblijven. Dit leidt tot ‘verstening’ van het landelijk gebied en gaat ten koste van de capaciteit van recreatieverblijven, waardoor elders in het landelijk gebied een nieuwe vraag naar recreatiewoningen ontstaat. De provincie verleent daarom geen medewerking aan het legaliseren van permanente bewoning door gemeenten, waarbij de bestemming Verblijfsrecreatie wordt omgezet in de bestemming Wonen.

Landschap

De kwaliteit en de diversiteit van het Drentse landschap dragen sterk bij aan het aantrekkelijke milieu om te wonen, te werken en te recreëren. De ambitie van de provincie is het behouden en versterken van de verscheidenheid, de kwaliteit, de identiteit en de beleefbaarheid van het landschap. Het behouden van landschapskenmerken en de onderlinge samenhang en het versterken van de verschillende landschapstypen is van provinciaal belang.

Op de Kernkwaliteitenkaart (kaart 2 van de Omgevingsvisie) is aangegeven welke landschappen en onderdelen daarvan van provinciaal belang zijn.

De doelstellingen van de provincie voor de kernkwaliteit landschap zijn:

- Het behouden en versterken van de ruimtelijke afwisseling van landschapstypen.
- Het behouden en versterken van de volgende karakteristieke kenmerken van de verschillende landschapstypen:
 - in esdorpenlandschap/esgehuchten: de essen en beekdalen;
 - in de veenkoloniën: de wijkenstructuur en de openheid;
 - in de ontginningskoloniën: bijzondere elementen, zoals de Maatschappij van Weldadigheid;
 - in het wegdorpenlandschap van de laagveenontginning: de openheid;
 - in het wegdorpenlandschap van de veenrandontginning: de kavelstructuur en de openheid.
- Het behouden en versterken van de karakteristieke macrogradiënt van het Drents Plateau.
- Het behouden en ontwikkelen van het Nationaal Landschap Drentsche Aa.

Om de beleving van het Drentse landschap versterken, is in de gemeente Midden-Drenthe op de visiekaart (kaart 1, Visie 2020) de A28 Hoogeveen - Assen tussen Hijken en Hooghalen als landschapspanorama aangegeven.

LANDSCHAPS- EN WEGPA-
NORAMA

Cultuurhistorie

Het provinciale beleid ten aanzien van cultuurhistorie is beschreven in het Cultuurhistorisch Kompas. Hierin staan twee doelstellingen centraal: het herkenbaar houden van de cultuurhistorie en het versterken van de ruimtelijke identiteit. Wat de provincie tot de cultuurhistorie rekent, is vastgelegd in de Cultuurhistorische Hoofdstructuur, zoals deze is weergegeven op de Kernkwaliteitenkaart (kaart 2 van de Omgevingsvisie).

Om de cultuurhistorische waarden veilig te stellen en tegelijkertijd ruimte voor ontwikkelingen te bieden, is gekozen voor drie sturingsniveaus. Deze zijn gebiedsgericht toegepast en weergegeven in de beleidskaart in het Cultuurhistorisch Kompas.

1. Respecteren: het waarborgen van de cultuurhistorische samenhang voor de toekomst. Plannen en initiatieven worden beoordeeld op het benutten van de cultuurhistorische hoofdstructuur als inspiratiebron.
2. Voorwaarden stellen: de cultuurhistorische samenhang geldt als randvoorwaarde. Vroegtijdig in het planproces moet inzichtelijk worden gemaakt op welke wijze ze de cultuurhistorische samenhang als een van de (ruimtelijke) onderleggers voor nieuwe plannen wordt benut.
3. Eisen stellen: de provincie bedingt vanaf het begin een plek in het planvormingsproces en stuurt de ontwikkelingen in de gewenste richting.

Archeologie

Het archeologisch erfgoed is de enige bron van informatie over de bewoningsgeschiedenis van onze provincie van de steentijd tot de middeleeuwen. Het merendeel van het archeologisch erfgoed is onzichtbaar en is daardoor zeer

kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen die met bodemingrepen gepaard gaan. Archeologische waarden zijn onvervangbaar en niet te compenseren. Daarom geeft de provincie het archeologisch erfgoed een duidelijke plaats in haar ruimtelijk beleid. De kaart Archeologie (kaart 2e) geeft een totaaloverzicht van de archeologische waarden en verwachtingen van provinciaal belang. De archeologische waarden van provinciaal belang die samenhangen met de cultuurhistorische waarden of die ruimtelijk zichtbaar zijn, zijn terug te vinden op de kaart Cultuurhistorie (kaart 2f van de Omgevingsvisie).

De provinciale doelstellingen voor archeologie zijn:

- Het in de bodem bewaren (behoud 'in situ') van waardevol Drents archeologisch erfgoed of - als dat niet mogelijk is - het opgraven en duurzaam veilig stellen (behoud 'ex situ') van het erfgoed in het Noordelijk Archeologisch Depot in Nuis.
- Het op goede wijze uitvoeren van archeologisch onderzoek in het kader van ruimtelijke plannen.
- Het vergroten van het draagvlak voor het archeologisch erfgoed.
- Het ontsluiten van het 'archeologische verhaal van Drenthe'.

In de praktijk is de provincie vooral verantwoordelijk voor het inbrengen van het aspect archeologie bij ontgrondingen, m.e.r-procedures en bovenlokale ruimtelijke ontwikkelingen, zoals de landinrichting, waterberging, infrastructuur en natuurontwikkeling.

De sturing op het provinciaal belang archeologie komt overeen met die van Cultuurhistorie:

1. Respecteren en inspireren: uitgangspunt is dat alle behoudenswaardige vindplaatsen die op de Archeologische Monumentenkaart van Drenthe staan en de nieuw ontdekte vindplaatsen niet ongezien kunnen verdwijnen.
2. Voorwaarden stellen: de provincie stuurt op een goede uitvoering van archeologisch onderzoek op de plekken die zijn aangegeven op de kaart Archeologie. Of er voor bodemingrepen onderzoek is vereist, wordt bepaald door de gemeentelijke archeologische beleidsadvieskaart of, als deze er nog niet is, de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW derde generatie). Bij bodemingrepen in beekdalen, essen, Celtic fields, offerveentjes en de (pre)historische Hondsrugroute is altijd een archeologisch onderzoek nodig.
3. Eisen stellen: op de kaart zijn de bekende en gewaardeerde archeologische vindplaatsen aangegeven waarvan de provincie vindt dat ze 'in situ' behouden moeten blijven voor toekomstige generaties.

Aardkundige waarden

Drenthe heeft een eigen karakter, een eigen (ruimtelijke) identiteit, die door inwoners en bezoekers hoog wordt gewaardeerd. Het aardkundige landschap van Drenthe is hiervoor in belangrijke mate bepalend. Ons aardkundig erfgoed is de enige informatiebron over de natuurlijke ontstaansgeschiedenis van Dren-

the. Net als archeologische waarden zijn aardkundige waarden voor het merendeel onzichtbaar, onvervangbaar en niet te compenseren. Ze zijn per definitie kwetsbaar voor ruimtelijke ontwikkelingen die met bodemingrepen gepaard gaan. De provincie wil aardkundige waarden die bijdragen aan het specifieke Drentse karakter behouden en waar mogelijk herstellen zonder daarbij het normale landbouwkundig gebruik te belemmeren.

Ook voor aardkundige waarden worden drie beschermingsniveaus onderscheiden die verschillen in de mate van inzet van de provincie. De twee hoogste beschermingsniveaus (voorwaarden stellen en eisen stellen) zijn van provinciaal belang en aangegeven op kaart 2d van de Omgevingsvisie:

1. Respecteren: bij ontwikkelingen ligt de inzet bij het waarborgen van de lokale aardkundige kenmerken voor de toekomst. Het is een gemeentelijke verantwoordelijkheid hieraan via het bestemmingsplan invulling te geven. Initiatiefnemers hebben de verantwoordelijkheid om de aardkundige kenmerken als inspiratiebron te benutten voor ontwikkelingen.
2. Regisseren (voorwaarden stellen): bij ontwikkelingen zijn de aardkundige kenmerken randvoorwaarde. Initiatiefnemers hebben daarmee de verantwoordelijkheid om vroegtijdig in het planproces inzichtelijk te maken op welke wijze de aardkundige kwaliteiten als (ruimtelijke) onderlegger voor nieuwe plannen worden benut. De provincie is beschikbaar voor (het regelen van) begeleiding van het planvormingsproces, waarbij de kansen vanuit de aardkundige samenhang uitgangspunt zijn.
3. Beschermen (eisen stellen): de provincie wil ontwikkelingen alleen toestaan als aardkundige kwaliteiten en kenmerken worden behouden en zal vanaf het begin een plek bedingen in het planvormingsproces.

Ecologische Hoofdstructuur

De belangrijkste natuurgebieden in Drenthe zijn de heidevelden, vennen en hoogvenen op de plateaus en de beekdalen en laagveengebieden aan de randen van de plateaus. Vooral de hoogvenen, de natte heide en de bossen op de droge zandgronden zijn gevoelig voor een warmer klimaat. De belangrijkste natuurgebieden en de tussenliggende verbindingen samen vormen de basis van de Ecologische Hoofdstructuur in Drenthe.

De langetermijnstrategie van de provincie voor het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur richt zich op het meer robuust maken ervan. Met een robuuste EHS wil men bereiken dat de kwaliteit van de natuur zich duurzaam verbetert. Door de natuur in een robuuste EHS te concentreren, ondervinden andere functies (vooral landbouw en recreatie) hier minder beperkingen van. Het streven is dat de Ecologische Hoofdstructuur in staat is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.

De provincie is primair verantwoordelijk voor het realiseren van de Ecologische Hoofdstructuur en het in stand houden van de natuurwaarden in de Ecologische Hoofdstructuur. Van waterschappen en gemeenten verwacht men eigen beleid

dat erop is gericht om natuurwaarden binnen de beheersgrenzen in stand te houden.

De provinciale visie op de robuuste EHS is weergegeven op kaart 4, Robuuste EHS 2020/2040 van de Omgevingsvisie. Bij het robuust maken van de Ecologische Hoofdstructuur richt de provincie zich op de volgende aspecten:

- Het realiseren van grotere, aaneengesloten natuurgebieden en het laten vervallen van de Ecologische Hoofdstructuurstatus voor kleinere, verspreid liggende gebieden.
- Het versterken van de verbindingen in het netwerk, in combinatie met het verminderen van het aantal verbindingen.
- Bij het verbinden van gebieden zo veel mogelijk gebruikmaken van de beekdalen.

Tot en met 2013 zal het accent worden gelegd op de kwalitatieve afronding van de voor deze periode overeengekomen opgave. Na 2013 wordt ingezet op robuuste natuurontwikkeling. Prioriteit wordt gegeven aan de realisering van robuuste verbindingen tussen Natura 2000-gebieden en gebieden met een gecombineerde water/natuuropgave (beekdalen, waterberging).

Voor vestiging van bedrijven in of op de rand van Ecologische Hoofdstructuurgebieden geldt het compensatiebeginsel, waarbij een compensatiefonds een ondersteunende functie kan vervullen.

GROTERE, AANEENGESLOTEN NATUURGEBIEDEN

Met het continueren van het ingezette Ecologische Hoofdstructuurbeleid (kaart 4, Robuuste EHS 2020/2040), worden grotere, aaneengesloten natuurgebieden gerealiseerd. Om ook overblijvende enclaves op te kunnen vullen en om tot een goede afronding te komen, is extra inzet nodig. Het pMJP en het bosclusteringsbeleid van de provincie zetten in op het realiseren van grotere, aaneengesloten natuurgebieden en verbindingszones.

Windenergie

Omdat de maat en de schaal van het landschap van een groot deel van de gemeenten Emmen en Coevorden en van het oostelijke veenkoloniale gebied, zich het beste voor windenergie leent, kan in dit gebied worden gezocht naar geschikte locaties voor windturbineparken. Buiten het aangegeven gebied (kaart 8a van de Omgevingsvisie) sluit de provincie de toepassing van windenergie na 2020 niet helemaal uit. Wel dienen ook deze plannen te voldoen aan de voorwaarden, zoals die zijn verwoord met betrekking tot het zoekgebied grootschalige windenergie, met uitzondering van de opstelling van kleine windenergie-installaties binnen het bebouwde gebied (niet zijnde buitengebied), passend bij de bestaande bebouwings- en/of beplantingshoogte. Dergelijke kleine installaties acht de provincie van gemeentelijk belang.

Aan de toepassing van windenergie zijn de volgende randvoorwaarden en criteria verbonden:

- Het vermogen van een windmolen dient ten minste 3 MW te bedragen.

- Solitaire windmolens zijn niet toegestaan. Molens dienen ten minste in een cluster van 5 te worden gerealiseerd.
- Windmolens worden in LOFAR-zone 1 uitgesloten en mogen in LOFAR-zone 2 het LOFAR-project niet hinderen.
- Er dient rekening te worden gehouden met laagvliegroutes.
- Er dient aan de natuur- en milieuwetgeving worden voldaan (onder andere Natura 2000, rode lijstsoorten, geluid, veiligheid).
- De kernkwaliteiten dienen zoveel als mogelijk behouden te blijven.
- De provincie stimuleert daarbij c.q. vraagt initiatiefnemers te werken met organisatievormen waarin ook bewoners (kunnen) participeren. Ook ziet zij de ontwikkeling van windenergieprojecten door de landbouwsector als een kansrijke tweede tak.

Landbouw en ammoniakdepositie

Voor alle Natura 2000-gebieden in Drenthe is in het kader van de conceptbeheerplannen in relatie tot ammoniak (verzuring en eutrofiering) provinciaal beleid ontwikkeld voor de landbouw. Het beleid is nog deels in voorbereiding.

In alle Natura 2000-gebieden in of rond de gemeente Midden-Drenthe komen habitattypen voor die gevoelig zijn voor vermesting (eutrofiëring) of verzuring. Luchtverontreiniging heeft een sterk negatieve invloed op de kwaliteit van deze voedselarme en kwetsbare habitattypen. Nadat de verontreiniging door zwaveldioxide was teruggedrongen (door ontzwaveling van brandstoffen), bleek de verontreiniging door stikstofverbindingen de belangrijkste factor. Deels gaat het om verontreiniging door stikstofoxiden vanuit industrie en verkeer, deels om ammoniak vanuit de veehouderij. Samengenomen wordt dit aangeduid met de term 'stikstofdepositie'. Het gaat hierbij om stikstofverbindingen die vanuit de lucht in droge of natte vorm neerslaan op de vegetatie. Op natuurlijke vegetaties hebben deze verbindingen enerzijds een bemestend effect en anderzijds een verzurend effect. Bemesting leidt tot verstoring van concurrentieverhoudingen (stikstofminnende soorten verdringen de meer zeldzame karakteristieke soorten). Verzuring beïnvloedt het bodemsysteem van bodemorganismen en kan leiden tot vergiftiging door het vrijkomen van aluminium.

Voor de regelgeving rond Natura 2000-gebieden is de uitstoot van ammoniak vanuit veehouderijbedrijven een belangrijk knelpunt.

Door Alterra, onderzoeksbureau van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bij de Wageningen Universiteit, zijn modellen ontwikkeld om het verband tussen uitstoot van bedrijven en de effecten op habitattypen te kunnen berekenen. In opdracht van de provincie heeft Alterra de situatie in en rond de Natura 2000-gebieden in Drenthe doorgerekend. Hieruit blijkt dat, gemiddeld, 74% van de depositie op onze Natura 2000-gebieden afkomstig is van bronnen die buiten Drenthe zijn gelegen. Verlaging van deze depositie is dus een landelijke opgave. De overige 26% is afkomstig van bronnen in Drenthe, voor het grootste deel veehouderijbedrijven.

Een belangrijke uitkomst uit de berekeningen is dat de maatregel 'Bedreven bedrijven' (Duurzaam boer blijven in Drenthe) als de meest effectieve maatregel naar voren komt. Het gaat hier om een combinatie van maatregelen op het gebied van voeraanpassing, stalinrichting en bedrijfsvoering in de melkveehouderij. Daarna volgen emissiearme stallen en nageschakelde technieken in de intensieve veehouderij.

De berekeningen zijn nader uitgewerkt voor de effecten van bedrijven in zones rondom de Natura 2000-gebieden op de daar aanwezige kwetsbare habitattypen. Ten tijde van het schrijven van dit bestemmingsplan is vanuit het Rijk en de provincie het beleid op dit gebied nog volop in ontwikkeling: Programmatische Aanpak Stikstofbelasting (PAS). Het doel is om enerzijds tot een optimale bescherming van de Natura 2000-gebieden te komen en anderzijds economische ontwikkelingen rondom deze gebieden zoveel mogelijk ruimte te bieden. In algemene zin kan op dit moment nog niet worden gezegd wat de ontwikkelingsruimte van veehouderijbedrijven rondom Natura 2000-gebieden precies is. Het ligt in de verwachting dat eind 2010 hier meer duidelijkheid over komt.

Nationaal Landschap Drentsche Aa

In de Nota Ruimte van het Rijk zijn 20 Nationale Landschappen aangewezen, waaronder het Nationaal Landschap Drentsche Aa. Nationale Landschappen zijn gebieden met internationaal zeldzame of unieke en nationaal kenmerkende landschapskwaliteiten en in samenhang daarmee bijzondere natuurlijke en recreatieve kwaliteiten. Het doel van de Nationale Landschappen is de kwaliteiten te behouden, duurzaam te beheren en te versterken. Een van de doelstellingen voor de kernkwaliteit landschap is het behouden en ontwikkelen van het Nationaal Landschap Drentsche Aa.

In het Uitvoeringsprogramma (UP) Nationaal Landschap Drentsche Aa worden de grenzen van het Nationaal Landschap beschreven. Het gaat hierbij om het totale stroomgebied van de Drentsche Aa. In december 2006 heeft het Rijk schriftelijk haar goedkeuring uitgesproken over dit Uitvoeringsprogramma. Vervolgens is per 1 januari 2007 de ILG-periode van start gegaan en is dit Uitvoeringsprogramma Nationaal Landschap tevens de pMJP-gebiedsopgave. Dit alles bij elkaar is een gedegen fundament onder dit Uitvoeringsprogramma. De aanwijzing van het Drentsche Aa-gebied als Nationaal Landschap draagt verder bij aan het halen van de doelstellingen voor een bijzonder deel van Drenthe.

Het Nationale Park Drentsche Aa is door de aanwijzing als Nationaal Landschap uitgebreid en valt voor een gedeelte in de gemeente Midden-Drenthe. Het betreft het gebied globaal gelegen tussen de oostzijde van de spoorlijn en de noordzijde van het Oranjekanaal.

Uit het Uitvoeringsprogramma 2007 - 2013 van het Nationaal Landschap Drentsche Aa blijkt dat ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk zijn, mits de kernkwaliteiten worden behouden of versterkt. Voor het gedeelte van het Nationaal Landschap Drentsche Aa in de gemeente Midden-Drenthe zijn de volgende

kernkwaliteiten benoemd: essen, bossen met heide en moderne ontginningen. Op basis van de Ontwikkelingsgerichte LandschapsStrategie (OLS) geldt dat het behoud van het gebied gebaat is bij een verdere ontwikkeling in plaats van door het landschap te conserveren. Het bestaande landschap is in deze strategie het vertrekpunt voor het nieuwe. Ontwikkelingen zijn toegestaan (zelfs gewenst), maar moeten in het verlengde liggen van de ontstaansgeschiedenis en de onderliggende structuren. Dit betekent dat de kenmerken van het landschap moeten worden versterkt in plaats van afgevlakt door een vermenging met oneigenlijke elementen.

Ruimte voor Ruimte

De Ruimte voor Ruimte-regeling maakt het sinds 2006 mogelijk om na de sloop van een bepaalde oppervlakte aan landschapsontsierende (voormalig) agrarische bebouwing, bijvoorbeeld oude schuren of stallen, een compensatiewoning te realiseren. Gedeputeerde Staten hebben deze regeling in mei 2010 geactualiseerd (nog concept). Voornaamste wijziging in de regeling is de verruiming van de minimale sloopnorm van 1.000 m² naar 750 m². Uitgangspunt van de Ruimte voor Ruimte regeling is en blijft het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied. Er worden strengere eisen gesteld aan de landschappelijke inpassing.

Bedrijfsverplaatsing

De geactualiseerde Ruimte voor Ruimte-regeling biedt ook meer mogelijkheden bij bedrijfsverplaatsing als er sprake is van milieuknelpunten en bij natuurontwikkeling. Bijvoorbeeld bij de realisering van de Ecologische Hoofdstructuur, het behalen van Natura 2000-doelen of als een veehouderij vanwege ammoniakregelgeving van nadelige invloed is op een nabijgelegen natuurgebied. De regeling kan niet zonder meer worden toegepast als een bedrijf nog voldoende mogelijkheden heeft om te ontwikkelen. In het voorliggende bestemmingsplan is alleen in landbouwonwikkelingsgebieden, niet zijnde beekdalen (Agrarisch met waarden - 1), een algemene regeling opgenomen voor bedrijfsverplaatsing en nieuwvestiging van agrarische bedrijven; Daarnaast is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen in andere bestemmingen (Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 4) voor het verplaatsen van een agrarisch bedrijf in het geval een intensieve veehouderij wordt gewijzigd in een grondgebonden agrarisch bedrijf. Verplaatsing is alleen toegestaan indien vestiging op een bestaande aaneengesloten vierhoek niet mogelijk is en er sprake is van een knelpuntsituatie, al dan niet vanuit een kern, waarmee een milieuwinst wordt geboekt. Deze milieuwinst moet zijn aangetoond.

Het zoeken naar een locatie voor een compensatiewoning is maatwerk. De landschappelijke waarden in een gebied zijn daarbij het uitgangspunt. Compensatiewoningen mogen niet worden gebouwd in gebieden die in de Omgevingsvisie zijn aangewezen met de functie natuur of beekdal.

Toepassing van de regeling moet altijd leiden tot een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied. In het beleidskader van de regeling

geeft het college van Gedeputeerde Staten aan graag in overleg te gaan met gemeenten waar zich de situatie voordoet dat de regeling niet van toepassing blijkt, maar het toch wenselijk kan zijn om met maatwerk de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren.

Samengevat zijn de belangrijkste voorwaarden als volgt:

- de regeling is van toepassing voor de sloop van landschapsontsierende bebouwing (grootschalige stallen voor (pluim)vee en grootschalige akkerbouwschuren);
- cultuurhistorisch waardevolle en/of karakteristieke bebouwing komt niet in aanmerking voor toepassing van de regeling;
- het agrarisch bedrijf moet ter plekke zijn of worden beëindigd;
- de regeling kan niet worden gebruikt voor agrarische bedrijven die op de huidige locatie nog voldoende ontwikkelingsmogelijkheden hebben;
- bij sloop van minimaal 1.000 m² ontstaat het recht voor de bouw van één compensatiewoning en bij de sloop van minimaal 2.000 m² ontstaat het recht voor de bouw van een tweede compensatiewoning;
- de compensatiewoning kan niet worden gebouwd in gebieden die zijn aangewezen met de functie 'natuur' en de functie 'beekdal';
- de compensatiewoning mag geen belemmering vormen voor de uitoefening van de landbouw;
- de sloopnorm kan worden verlaagd tot minimaal 750 m² mits de ruimtelijke kwaliteit zodanig wordt verbeterd dat deze lagere sloopnorm gerechtvaardigd is. Zo zal de landschappelijke inpassing zwaarder moeten worden ingezet;
- wanneer een milieuknelpunt wordt opgelost in het kader van ammoniakwetgeving en de Ecologische Hoofdstructuur kan het recht ontstaan voor de bouw van een extra compensatiewoning;
- de locatie voor de te bouwen compensatiewoning(en) is verbonden aan een aantal voorwaarden (onder andere zonering, landschap, natuur, cultuurhistorie) en er mogen geen belemmeringen ontstaan voor de uitoefening van de landbouw.

4.4

Gemeentelijk beleid

Landschapsbeleidsplan Midden-Drenthe (2000)

In het landschapsbeleidsplan (LBP) wordt het gemeentelijk beleid voor landschap en natuur in het gehele buitengebied van Midden-Drenthe geformuleerd. Het beleid richt zich op het versterken van de beleefbare kenmerken en het contrast tussen plateau en rand. Deze tweedeling is bepalend voor de ruimtelijke en ecologische kwaliteiten in Midden-Drenthe. De gemeente heeft een belangrijke taak bij de uitvoering van het Landschapsbeleidsplan.

Naast goed beheer en onderhoud van de eigen gemeentelijke beplantingen ligt het accent op het stimuleren van vrijwillige deelname aan landschapsbeheer

door particulieren. Daartoe zijn in het Landschapsbeleidsplan concrete projecten opgenomen. Het Landschapsbeleidsplan is bepalend voor de inbreng van natuur- en landschapswaarden bij de integrale planvorming. Het is richtinggevend voor het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe.

Recreatie & Toerisme

In de Discussienota Ruimte voor Toeristisch Ondernemen! (16 september 2010) zijn de beleidskaders voor recreatie en toerisme in het buitengebied aangegeven. De nota bevat tien beleidskeuzes die dienen te worden vertaald in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Deze beleidskeuzes hebben betrekking op de onderwerpen: kleinschalige recreatie, kampeerterreinen, bungalowparken, horeca en andere voorzieningen en bedrijfswoningen. Deregulering is het uitgangspunt. Alleen ruimtelijk relevante zaken worden in het bestemmingsplan opgenomen. De regels dienen flexibel te zijn zodat lange procedures zoveel mogelijk worden vermeden.

Algemene beleidsstrategie

De gemeente constateert in de Discussienota dat het aanbod verblijfsrecreatie op dit moment toereikend is. Vernieuwing en sanering van het bestaande aanbod wordt wenselijk geacht. De gemeente zet in op onderscheidende en aanvullende verblijfsrecreatieve accommodaties (niet meer van hetzelfde). Bezoekers van Midden-Drenthe hebben geen moeite een accommodatie te vinden, maar willen ook overdag het nodige beleven. Dat is nog beperkt mogelijk in Midden-Drenthe. Om bestedingen te genereren, moet de focus de komende jaren dus liggen op nieuwe kleinschalige dagrecreatieve voorzieningen. Ook de eventuele vestiging van grootschalige dagrecreatieve ontwikkelingen (liefst bij substreekcentrum Beilen) en andere dag- of nachtrecreatieve vormen worden aangemoedigd, liefst door sanering/overname van bestaande recreatieve bestemmingen.

Beleidskeuzes

De vorengenoemde beleidsstrategie is uitgewerkt in de volgende beleidskeuzes (inclusief beperkte wijzigingen ten opzichte van de Discussienota):

Kleinschalige recreatie

- Nieuwvestiging van kleinschalige recreatie is bij de bestemmingen Agrarisch, Wonen, Landgoed en diverse vormen van Bedrijven via een omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan toegestaan.
- Voor het wijzigen van kleinschalige recreatie als nevenactiviteit bij de bestemmingen Agrarisch, Wonen, Landgoed en overige Bedrijven naar een volwaardige recreatieve bestemming (R-VR1 en R-VR3) geldt een wijzigingsbevoegdheid.

Kampeesterreinen

- Op reguliere kampeesterreinen zijn vergunningsvrije bouwwerken tot 70 m² toegestaan met een maximale hoogte van 5 m, één bouwlaag en 3 m onderlinge afstand.

- Voor kampeerterreinen met de bestemming R-VR1 geldt een omgevingsvergunningsbevoegdheid voor het afwijken van het plan voor 20% experimenteerruimte (tot maximaal 1 ha) van het bestaande bestemmingsoppervlak.
- Voor het wijzigen van regulier kamperen (R-VR1) in recreatiewoningen (R-VR2) tot een maximum van 100%, geldt een wijzigingsbevoegdheid.

Bungalowparken

- Het 'zwaarder= lichterprincipe' wordt toegepast (dat wil zeggen dat een ondernemer bijvoorbeeld een terrein met recreatiewoningen mag herinrichten als camping).
- Vrijstaande bijgebouwen naast recreatiewoningen zijn niet toegestaan.

Horeca

- Er geldt geen maximale oppervlakte voor horecavoorzieningen bij toeristische bestemmingen. Deze wordt gekoppeld aan de voorwaarden voor bebouwing op het bestemmingsvlak.

Gebruik door derden

- Recreatieve voorzieningen (horeca en sport en spel) dienen ook ten behoeve van derden (niet-campinggasten) beschikbaar worden gesteld.

Bedrijfswoningen

- Eén bedrijfswoning is bij recht toegestaan en een tweede bedrijfswoning middels afwijking.

Beleidsnotitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe (2002)

De Beleidsnotitie Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe is bedoeld om duidelijk te maken wat in Midden-Drenthe onder een nieuw landgoed wordt verstaan, op welke plaatsen een nieuw landgoed wel of niet wenselijk is en aan welke minimale eisen een nieuw landgoed moet voldoen. De beleidsnotitie wordt daarmee het toetsingskader dat nodig is om in een vroeg stadium initiatiefnemers duidelijkheid over de kans van slagen te geven. Tevens kan het gemeentebestuur aan de hand van deze notitie een afweging maken voor het wel of niet verlenen van medewerking. De notitie is ingebed in dit bestemmingsplan.

Medewerking wordt verleend onder - onder meer - de volgende voorwaarden:

- nieuwe landgoederen zijn niet gewenst in bestaande bos- en natuurgebieden;
- nieuwe landgoederen zijn niet gewenst in cultuurhistorische, kenmerkende, waardevolle landschappen en niet in ecologisch opzicht belangrijke open landschappen;
- nieuwe landgoederen dienen te passen in het provinciale bosclusteringsbeleid;
- een nieuw landgoed heeft in zijn algemeenheid een minimale oppervlakte van 15 ha;
- nieuwe landgoederen bieden een maatschappelijke meerwaarde;
- nieuwe landgoederen mogen bestaande rechten van omliggende en aangrenzende agrarische bedrijven niet bedreigen.

Visiedocument Wonen

Op 28 januari 2010 heeft de gemeenteraad van Midden-Drenthe het Visiedocument Wonen vastgesteld. Het Visiedocument Wonen is een visie op hoofdlijnen die een aantal beleidskeuzes voor het toekomstige woonbeleid bevat. Deze beleidsdoelen zullen nader worden uitgewerkt in een nieuw Woonplan voor de periode 2010 tot 2015 met een doorkijk naar 2020.

Visie

“Midden-Drenthe is in 2020 een groeiende woon- en leefgemeente. Wonen is royaal, modern en landelijk, met goede voorzieningen dichtbij huis. Mensen wonen tevreden in Midden-Drenthe!”

Ambitie

Wie in Midden-Drenthe woont, wil er blijven wonen. De kwaliteit van de woon-omgeving is een belangrijke factor. Meer groen in en rond de dorpen is belangrijk. Bij de ontwikkeling van nieuwe woningbouwlocaties krijgen duurzame woningen en het gebruik van alternatieve energiebronnen bijzondere aandacht.

Resultaten over 10 jaar

Over tien jaar wil de gemeente de volgende resultaten hebben bereikt:

- Bestaande (naoorlogse) wijken zijn gerenoveerd en goed onderhouden.
- Midden-Drenthe beschikt over een voldoende gevarieerd woningaanbod in alle kernen.
- Midden-Drenthe beschikt over voldoende woningen in alle prijsklassen.
- Midden-Drenthe beschikt over flexibel gebouwde woningen, waardoor de woningen ook in de toekomst blijven voldoen aan de woonwensen van de inwoners.
- De starters uit de gemeente Midden-Drenthe hoeven niet meer naar elders uit te wijken omdat er in Midden-Drenthe voldoende starterswoningen beschikbaar zijn.
- Midden-Drenthe is een nog aantrekkelijker woongemeente voor forenzen, door een uitgebreid infrastructureel netwerk, met als startpunt het verbeterde stationsgebied in Beilen.
- Midden-Drenthe beschikt over duurzame woningen en wordt gebruikge maakt van duurzame energiebronnen.
- Er is meer groen in en rond de dorpen aanwezig.

Welstandsnota Midden-Drenthe (2004)

Deze nota bevat het welstandsbeleid voor de gemeente Midden-Drenthe. In de nota worden algemene, gebiedsgerichte en sneltoetscriteria behandeld. De gebiedsgerichte criteria worden gehanteerd om te beoordelen hoe het bouwwerk zich in zijn omgeving voegt. Hiertoe is een aantal gebieden onderscheiden met eigen specifieke welstandcriteria.

In het algemeen is het welstandsregiem ten aanzien van de bebouwing in het buitengebied regulier van karakter. Het richt zich op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing. Voor onder meer de historische kernen van de esdorpen geldt een bijzonder welstandsregiem dat is gericht op het handhaven van de ruimtelijke structuur met haar karakteristieke bebouwing.

Het buitengebied is in grote lijnen opgedeeld in de volgende deelgebieden:

- Historische verbindingslinten: er is waardering voor het landelijk karakter van het lint. De ontwikkelingen zullen zich beperken tot het uitbreiden of vervangen van de bestaande bebouwing. Voor deze gebieden geldt een regulier welstandsregime waarbij het respecteren van de bestaande lintbebouwing het uitgangspunt is. Bij het incidenteel wijzigen van de bebouwing zijn de ruimte tussen de bebouwing en de gevarieerdheid belangrijke voorwaarden.
- Verspreide bebouwing in het esdorpenlandschap: er is waardering voor het landelijk karakter van het gebied en de bescheiden plaats die de bebouwing in dit landschap inneemt. Er geldt een regulier welstandsregime van respecteren, waar het respecteren van de landschappelijke en natuurlijke waarden een uitgangspunt is.
- Landgoederen: de status die landgoederen hebben, is van grote invloed op de omgeving. Dit betekent dat in alle gevallen zorgvuldig moet worden omgegaan met bouwplannen. Van toepassing is een regulier welstandsregime waarbij handhaven het uitgangspunt is. De verwevenheid met het landschap is voor dit welstandsgebied een groot goed.
- Veenontginningsgebied Smilde: de bebouwing ondersteunt de ruimtelijke hoofdstructuur door de grote schaalverschillen tussen de dorpsbebouwing en de boerderijen en de aan deze types gerelateerde vormtaal. Het welstandsregime is regulier. Het is gericht op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing.
- Veenontginningsgebied Nieuw Balinge-Witteveen: er is grote waardering voor het redelijk authentieke beeld van de ruimtelijk-historische ontwikkelingen. De arbeiderswoningen vormen een belangrijk onderdeel van deze waardering. Het welstandsregime in deze gebieden is regulier. Het is gericht op het handhaven van de kenmerkende ruimtelijke structuur en de gevarieerde bebouwing.
- Beekdal Oude Diep: de nadruk in dit gebied ligt op het samenspel van de beek en de agrarische functie. Er geldt een regulier welstandsregime waarbij het versterken van de natuurwaarden een belangrijk uitgangspunt is.

De gemeente is bezig met het opstellen van een nieuwe welstandsnota. Deze nota heeft een totaal andere opzet dan de huidige welstandsnota. In de nieuwe nota is het hoofduitgangspunt: 'Rekening houden met de burens'. Onder 'burens' worden zowel mens, dier als omgeving verstaan. De gemeente gaat de welstandssituatie beoordelen aan de hand van drie basisuitgangspunten. Momenteel werkt de gemeente aan de ontwerp welstandsnota. Eind 2010 is het plan ambtelijk gereed. De verwachting is dat het ontwerp in het eerste kwart

taal van 2011 ter inzage kan worden gelegd. Vervolgens kan de gemeente de welstandsnota definitief afronden en laten vaststellen door de gemeenteraad.

Beeldkwaliteitsplan Buitengebied Midden-Drenthe

Gelijktijdig met het opstellen van dit bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe wordt door de gemeente een beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied voorbereid. In het beeldkwaliteitsplan zijn vanuit het landschap specifieke richtlijnen voor de inpassing van ontwikkelingen in het buitengebied geformuleerd. Daarbij gaat het om richtlijnen voor de inpassing van nieuwe stallen en loodsen, paardenhouderijen, silo's en nieuwe woningen in het buitengebied.

Binnen het beeldkwaliteitsplan is rekening gehouden met de verschillende landschapstypen binnen de gemeente. Hierdoor kan dezelfde ontwikkeling in verschillende landschapstypen anders worden vormgegeven.

Tussen het beeldkwaliteitsplan en het bestemmingsplan heeft een nauwe afstemming plaatsgevonden. Waar mogelijk hebben de uitgangspunten en richtlijnen een doorvertaling gekregen in de regels van het bestemmingsplan.

Landbouwontwikkelingsvisie (Agrarisch kompas Midden-Drenthe)

De gemeente Midden-Drenthe maakt zich sterk voor een gezonde en optimaal functionerende landbouw. In de Landbouwontwikkelingsvisie (augustus 2000) wordt ingegaan op enerzijds de aanstaande veranderingen in de landbouw in Midden-Drenthe en anderzijds de mogelijkheden van de gemeente om zo goed mogelijk op deze veranderingen in te spelen.

De gemeente Midden-Drenthe kan worden aangeduid als een sterk agrarische gemeente. De beschikbare grond wordt, veel meer dan gemiddeld in Nederland, gebruikt voor landbouwkundige doeleinden en de agrarische bedrijven zijn relatief groot. Mede hierdoor vertegenwoordigt de agrarische sector een aanzienlijk economisch en maatschappelijk belang. Wel daalt het aantal agrarische bedrijven, conform de landelijke trend, met 2% tot 3% per jaar. De landbouw zal ook binnen de gemeente in de komende jaren niet ontkomen aan reeds zichtbare maatschappelijke trends. Het gaat hierbij met name om schaalvergroting, verdieping of verbreding.

In de Landbouwontwikkelingsvisie wordt aangegeven hoe de verschillende partijen - en met name de gemeente Midden-Drenthe - op de ontwikkelingsrichtingen kunnen inspelen teneinde te komen tot een gezonde en goed functionerende landbouw. Dit resulteert in een aantal concrete projectvoorstellen. De projectvoorstellen hebben onder meer betrekking op:

- verdieping en verbreding;
- pilot perspectief veehouderij;
- agrarisch ondernemerschap;
- toekomstgericht ondernemen;
- gemeentelijk contactbureau agrarische zaken.

De landbouwontwikkelingsvisie anno 2009

De gemeentelijke landbouwontwikkelingsvisie is in 2000 vastgesteld, ter voorbereiding op het nieuw op te stellen bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Ondertussen gaan de ontwikkelingen op alle terreinen gestaag door, zo ook in de landbouw. Na een tussentijdse evaluatie in 2007/2008 is dan ook beslist om de landbouwontwikkelingsvisie te updaten (Actualisatie landbouwontwikkelingsvisie 2000 (2009)).

In de update wordt een aantal cijfers bijgesteld en wordt een link gelegd tussen de bestaande landbouwontwikkelingsvisie en de visiefilm 'Platteland leeft!', waarin de gemeenteraad haar visie geeft op het jaar 2020.

De landbouw speelt een belangrijke en beeldbepalende rol in Midden-Drenthe. Het buitengebied is, ook in 2020, nog steeds hoofdzakelijk in gebruik voor landbouwdoeleinden. Maar ook de niet-agrarische bevolking, krijgt in de toekomst een steeds sterkere invloed op het buitengebied, onder andere door toename van economische bedrijvigheid.

De verschillende sectoren, zoals die er op dit moment zijn, zullen ook in de toekomst aanwezig blijven. Echter, door de schaalvergroting die in elke sector door blijft zetten, zoals dat ook in de landbouwontwikkelingsvisie is gesteld, is de verwachting dat het aantal bedrijven in totaal afneemt. Ook het aantal gemengde bedrijven neemt af, doordat bedrijven zich meer gaan specialiseren. Het bestemmingsplan speelt zo goed mogelijk op al deze veranderingen in. In hoofdstuk 6 wordt nader ingegaan op trends in de verschillende sectoren van de landbouw.

Beleidsnotitie paardenhouderij (in ontwerp 2010)

Met het nieuwe beleid ten aanzien van paardenhouderijen kan worden ingespeeld op de toenemende vraag naar vestigingsmogelijkheden voor paardenhouderijen. Om verstening te voorkomen, worden nieuwe paardenhouderijen en maneges uitsluitend toegestaan in vrijkomende/voormalige agrarische gebouwen. Voor maneges geldt bovendien dat deze zich alleen in de nabijheid van de kernen mogen vestigen en dan met name nabij de hoofdkernen Beilen, Westerbork, Smilde en Bovensmilde. Bij uitzondering is vestiging bij kleine kernen toegestaan.

In de beleidsnotitie wordt onderscheid gemaakt tussen productie- en gebruiksgerichte paardenhouderijen en maneges. De productiegerichte paardenhouderijen sluiten aan bij de agrarische bedrijven. De gebruiksgerichte paardenhouderijen worden gezien als agrarisch aanverwante bedrijven, maar kennen verder hun eigen regels en worden in het bestemmingsplan ook als zodanig specifiek bestemd.

Maneges worden gezien als een verbijzondering van de gebruiksgerichte paardenhouderij die specifiek beleid en specifieke regels vergen. Maneges worden in het bestemmingsplan dan ook apart bestemd.

Daarnaast wordt onderscheid gemaakt tussen bedrijfsmatige en hobbymatige paardenhouderijen. De grens voor hobbymatige paardenhouderijen wordt bij vijf paarden gelegd.

Voor de bedrijfsmatige paardenhouderijen zijn in de beleidsnotitie uitgangspunten opgenomen met betrekking tot:

- vestigingsplaats van paardenhouderijen;
- nieuwbouwmogelijkheden;
- erfinrichting;
- bouwvlak;
- vergroting bouwvlak;
- situering (trainings)faciliteiten;
- welstandseisen;
- beplanting.

Voor de hobbymatige paardenhouderijen gaat het om de uitgangspunten met betrekking tot:

- stalruimte;
- landschappelijke inpassing;
- paardrijbak;
- lichtmasten;
- schuilstallen.

Deze uitgangspunten zijn verwerkt in onderhavig bestemmingsplan. In het beeldkwaliteitsplan voor het buitengebied wordt uitgebreid ingegaan op de verschijningsvorm en inpassing van paardenhouderijen in het landschap.

Externe Veiligheidsbeleidsplan 2009-2012

In het Externe Veiligheidsbeleidsplan 2009-2012 geeft de gemeente Midden-Drenthe haar visie en ambitieniveau weer wat betreft risicobeheersing van bedrijven en het transport van gevaarlijke stoffen. In het buitengebied bevinden zich een aantal risicovolle objecten. Het gaat om een aantal lpg-tankstations, Gasunie meet- en regelstation en tracés voor hogedrukaardgas-transportleidingen.

Het streven is het buitengebied zoveel mogelijk tegen nieuwe externe veiligheidsrisico's te beschermen. Voor de vestiging van nieuwe risicovolle bedrijvigheid in het buitengebied zijn alleen lpg-tankstations en Gasunie meet- en regelstations toegestaan onder voorwaarde van een optimaal planontwerp.

Voor de A28 en het spoor geldt dat -vanwege het vervoer van gevaarlijke stoffen- binnen 30 m vanaf de kant van de weg of het spoor geen kwetsbare objecten zoals woningen en scholen mogen worden gebouwd. In uitzonderingssituaties zijn beperkt kwetsbare objecten zoals bedrijfsgebouwen toegestaan. Binnen 200 m vindt altijd een verantwoording van risico's plaats. Voor de provinciale en gemeentelijke wegen geldt dat er geen belemmeringen zijn voor ruimtelijke ontwikkelingen langs deze wegen. Vanwege het relatief

gering aantal vervoersbewegingen met gevaarlijke stoffen wordt voor de gemeentelijke wegen geen routing van gevaarlijke stoffen voorgesteld.

Binnen de gemeente Midden-Drenthe lopen drie tracés van hogedrukaardgas-transportleidingen (buisleidingen) en drie hoogspanningsverbindingen door het buitengebied. Voor zowel de hoogspanningsleidingen als de buisleidingen geldt dat voor het afstandenbeleid wordt aangesloten bij de landelijke wet- en regelgeving. Bij ruimtelijke ontwikkelingen in de nabijheid van buisleidingen dient Gasunie een risicoberekening te maken.

O m g e v i n g s a s p e c t e n

5

In dit hoofdstuk wordt aangegeven waar en hoe afstemming plaatsvindt tussen het ruimtelijk beleid en de omgevingsaspecten.

Met name het water-, natuur- en milieubeleid staat hierin centraal. Weliswaar hebben de beleidsvelden elk hun eigen specifieke taken en eigen werken, maar er is ook sprake van een aanvullende werking ten opzichte van elkaar. Het bestemmingsplan kan door middel van de bestemmingskeuzen aanwijzingen geven en voorstellen doen in de richting van het water-, natuur- en milieubeleid. Omgekeerd kunnen waterbeheerplannen, natuurplannen en milieubeleidsplannen richting geven aan een functietoedeling. In het navolgende wordt ingegaan op een aantal, dat voor het bestemmingsplan van belang zijn.

Met betrekking tot het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe zijn tussen de gemeente en de waterschappen een afsprakennotitie en een informatiedocument opgesteld¹⁰. Deze zijn als bijlage 1 opgenomen. Hiermee is het proces van de watertoets in gang gezet.

5.1

Water

5.1.1

Integrale benadering waterbeleid

In het waterbeleid is het accent de laatste jaren sterk komen te liggen op de watersysteembenadering en op het integraal waterbeheer. Het rijksbeleid en het provinciale beleid zijn gericht op de ruimtelijke functietoedeling (bijvoorbeeld ten aanzien van landbouw en natuurbeheer), op het terugdringen van het areaal aan verdroogde gebieden (kwantiteitsbeheer) en het beschermen tegen wateroverlast. Daarnaast wordt uitgegaan van verbetering van de kwaliteit van het water (kwaliteitsbeheer).

Het primaat voor het waterbeheer in de gemeente Midden-Drenthe ligt bij de Waterschappen Reest en Wieden (het grootste deel van de gemeente), Hunze en Aa's (Hooghalen en omgeving), Noorderzijlvest (een deel van de 'stille kant' van Smilde en Bovensmilde) en Velt en Vecht (gebiedje achter Witteveen). De waterschappen kennen een vergunningenstelsel voor watergangen en schouwsloten. Voor werkzaamheden binnen de onderhoudsvrije zone van 5 m van watergangen en schouwsloten is een vergunning op grond van de Keur van het waterschap noodzakelijk.

¹⁰ Waterschap Reest en Wieden: Informatie watertoets Bestemmingsplan Buitengebied, d.d. 29 april 2005.

Watertoets

Het aspect water is in de afgelopen jaren steeds meer op een integrale wijze benaderd.

In de startbijeenkomst Waterbeleid 21^e eeuw¹¹ is in 2001 vastgelegd dat bij de totstandkoming van ruimtelijke plannen rekening moet worden gehouden met de belangen van het water. Concreet betekent dit dat over ruimtelijke plannen vooroverleg met het betrokken waterschap plaatsvindt en dat ruimtelijke plannen een waterparagraaf bevatten. Beide vereisten zijn in 2003 ook wettelijk vastgelegd in het Besluit ruimtelijke ordening (Bro).

Daarnaast hebben de waterschappen -op grond van de Wet op de waterhuishouding- een belangrijke en integrale taak gekregen. In waterbeheerplannen dienen zij functies aan het water te geven en voor afstemming te zorgen met het ruimtelijke beleid.

Een belangrijke ontwikkeling in het waterbeleid is het aspect van de Watertoets. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig informeren, adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het kader voor de Watertoets wordt gevormd door het vigerende beleid zoals geformuleerd in de Vierde Nota Waterhuishouding, het Waterbeleid 21^e eeuw, de Europese Kaderrichtlijn Water, de Nota Ruimte en de beleidslijn Ruimte voor de Rivier.

Het doel van de watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. De 'winst' die wordt behaald bij de Watertoets ligt bij de vroegtijdige betrokkenheid en informatievoorziening.

Ter ondersteuning van het watertoetsproces is de Handreiking Watertoets 2 opgesteld. Hierin wordt onder meer aandacht besteed aan het opstellen van een waterparagraaf. De waterparagraaf in dit bestemmingsplan sluit hierop aan. De waterparagraaf bij een bestemmingsplan moet mede worden gebaseerd op het advies van de waterbeheerder, zodat wateraspecten volwaardig worden meegenomen in de bestuurlijke afweging. De waterbeheerder komt pas met een wateradvies als alle door de waterbeheerder aangedragen aspecten in het plan zijn verwerkt.

Waterparagraaf

In het kader van de Watertoets is afgesproken dat elk ruimtelijk plan een waterparagraaf zal bevatten waarin een aantal aspecten wordt behandeld.

¹¹ Resultierend in een gezamenlijk document van de VNG, de provincies, het Rijk en de Unie van Waterschappen.

In De Waterparagraaf, handreiking water in bestemmingsplannen van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer wordt aangegeven welke verschillende aspecten in een waterparagraaf aan de orde dienen te komen. De waterparagraaf in het bestemmingsplan bestaat uit:

- de beschrijving van de huidige situatie van het watersysteem;
- de beschrijving van het waterrelevante beleid en toekenning van waterhuishoudkundige functies;
- de beschrijving van de gevolgen van het plan voor de waterhuishouding en de gemaakte afwegingen ten aanzien van water;
- de juridische vertaling;
- afspraken over de haalbaarheid.

Gemeentelijk waterplan

De gemeente Midden-Drenthe heeft in 2006 een gemeentelijk waterplan opgesteld. Het gemeentelijk waterplan moet ertoe bijdragen dat de samenwerking en afstemming tussen de waterschappen en de gemeente verbetert. Ook de samenwerking en afstemming tussen diverse beleidsterreinen dienen te worden verbeterd op basis van het gemeentelijk waterplan. In het waterplan zijn verschillende uitvoeringsprojecten ten behoeve van water opgenomen.

Het plan omvat het hele gebied van de gemeente Midden-Drenthe en gaat zelfs verder. Aangezien water zich niet aan gemeente- of waterschapsgrenzen houdt, wordt afstemming gezocht met aangrenzende gebieden. Deze gebieden kunnen namelijk invloed uitoefenen op het water in de gemeente Midden-Drenthe.

5.1.2

Het watersysteem

Beschrijving van het watersysteem

Watersystemen

Het onderscheid tussen plateau en rand en de aanwezigheid van keileem in de ondergrond is in grote mate bepalend voor het waterhuishoudkundig systeem in de gemeente Midden-Drenthe. Over het Drents Plateau ligt van zuidoost naar noordwest een waterscheiding. Deze vormt de scheiding tussen de beeksystemen die naar het zuidwesten afstromen (de Beilerstroom en het Oude Diep) en het systeem dat naar het noorden afstroomt (stroomgebied van de Drentsche Aa).

Ten noorden van Beilen loopt het Oranjekanaal dat bij Smilde afwatert op de Drentsche Hoofdvaart. Ten westen van Beilen loopt de Beilervaart die ook in de Drentsche Hoofdvaart eindigt. De Beilervaart is verder verbonden met het Linthorst-Homankanaal. Dit kanaal stroomt richting de Hoogeveensche Vaart. Daarnaast komen enkele beken in de gemeente voor, zoals de Beilerstroom, de Westerborkerstroom en het Oude Diep. De wateren in het gebied van het Waterschap Hunze en Aa's maken deel uit van het stroomgebied van de Drentsche Aa en wateren af in noordelijke richting. Ook de Verlengde Middenraai (tussen

Witteveen en Nieuw Balinge) is een belangrijke waterloop in het watersysteem van de gemeente.

Bodem

Het hoger gelegen plateau bestaat in hoofdzaak uit zandgronden (leemarme, zwak lemige en lemige fijne zandgronden). Opvallend is het voorkomen van een keileemlaag van ten minste 20 cm dik. Deze slecht doorlatende laag ligt soms ondieper dan 1,20 m en komt plaatselijk aan de oppervlakte. Door menselijke ingrepen zijn verschillen in bodemopbouw aanwezig.

Zo hebben de essen door hun jarenlange bemesting met potstalmest een dik humeus dek en een bolle ligging. De bodem van de stuifzanden daarentegen bestaat overwegend uit voedselarme podzolgronden.

De beken sneden zich in de ondergrond. Hierdoor zijn het zandpakket en de onderliggende keileemlaag weggeslepen. Door de lage ligging en onder invloed van kwel kon zich in de beekdalen veen vormen.

De hoogveengebieden aan de randen van het Drents Plateau zijn bij de turfwinning vrijwel geheel afgegraven. Wat overbleef waren zandgronden met restanten (bos- en mos)veen. Met name in de veengebieden is -in verband met bodemdaling- bebouwing in principe niet gewenst.

Grondwater

De hydrologische basis in de gemeente Midden-Drenthe bestaat uit kleilagen die tussen circa 100 m en 200 m - N.A.P. liggen. Daarboven liggen twee watervoerende pakketten, niet overal van elkaar gescheiden door een slecht doorlatende laag. Het tweede watervoerende pakket bestaat uit matig grove tot grove rivierzanden die zeer goed doorlatend zijn. De bovenkant van dit pakket, dat van belang is voor de diepe regionale grondwaterstroming, ligt op ongeveer 20 m - N.A.P.

Bovenop het tweede watervoerende pakket ligt het eerste watervoerende pakket dat van belang is voor de ondiepe lokale grondwaterstroming. Het bestaat uit fijnere zandlagen die vlak onder de oppervlakte beginnen. Aan de oppervlakte liggen bodemlagen die plaatselijk minder doorlatend zijn. Dit geldt bijvoorbeeld voor beeklemlagen en veenafzettingen in de beekdalen.

In de gemeente komen verschillende grondwatertrappen voor (zie kaart 6 in Informatiedocument watertoets). Een lage grondwatertrap duidt op een hoge grondwaterstand. Een ander kenmerk van grondwatertrappen is de variatie tussen de hoge en de lage grondwaterstand. Lage grondwatertrappen zijn minder aanwezig in het gebied. Dit betekent dat de grondwaterstand over het algemeen vrij laag ligt. Grondwatertrap V kent veel variatie in grondwaterstanden. In deze gebieden moet worden opgepast voor schijnspiegels die ontstaan door slecht doorlatende lagen. In het gebied komen veel slecht

doorlatende lagen voor. Ondiepe slecht doorlatende lagen in combinatie met grondwatertrap V kan grondwateroverlast veroorzaken.

Het hangt echter van de lokale situatie af of grondwaterstanden een probleem geven. Sommige landbouwgebieden hebben een lagere grondwaterstand dan voor landbouw optimaal zou zijn. Daarnaast zou in sommige natuurgebieden de grondwaterstand hoger moeten zijn. Het waterschap probeert de waterhuishouding, de inrichting en de waterkwaliteit af te stemmen op de functie. Hiervoor heeft het waterschap medewerking nodig van grondeigenaren en belanghebbenden in het gebied. Met de Water Op Maat-projecten (WOM-projecten) probeert het waterschap hieraan invulling te geven.

Voor de gemeente Midden-Drenthe zijn door het waterschap de komende tien jaar tien WOM-projecten gepland. Inmiddels zijn twee projecten in uitvoering: de Elperstroom en het Oude Diep.

Neerslag en kwel

Op de hoge delen op het Drents Plateau infiltreert regenwater dat deels afstroomt over de ondieper gelegen slecht doorlatende lagen (overwegend keileem) in de ondergrond en na relatief korte tijd weer uittreedt, bijvoorbeeld aan de randen van de beekdalen. Een ander deel van de neerslag zijgt door de slecht doorlatende lagen heen dieper naar de ondergrond. Na lange tijd komt dit mineraalrijke water onder andere centraal in de beekdalen omhoog als kwel.

Beken en kanalen

De beken en kanalen zijn belangrijk voor de afwatering van de gemeente Midden-Drenthe. De meeste gebieden hebben een op de agrarische functie afgestemde waterhuishouding. De belangrijkste beken (Beilerstroom of Oude Vaart, het Oude Diep en het Amerdiep) hebben van oudsher een meanderend, stromend verloop, fluctuerende waterstanden en een bodem van slib, zand en grind. De meeste kanalen in de gemeente (Drentsche Hoofdvaart, Oranjekanaal, Beilervaart) werden gegraven ten tijde van de veenontginningen voor de veenafgraving of als transportweg. Opvallend is dat het Oranjekanaal en de Beilervaart het Drents Plateau doorsnijden. De huidige functie van beken en kanalen is het verzamelen, afvoeren en distribueren van water. De kanalen spelen daarnaast een rol in de kleine recreatie.

In de beekdalen worden kapitaalintensieve functies vermeden. Ook wil het waterschap berging creëren in de haarvaten van het watersysteem. Dit houdt in dat hemelwater zoveel mogelijk moet worden vastgehouden op de plekken waar het valt. In het creëren van de ideale waterhuishoudkundige situatie zijn de WOM-projecten (water op maat) een belangrijk onderdeel. Het bestemmingsplan moet dan ook geen belemmering vormen voor lopende en toekomstige WOM-projecten.

Naast de risicokaart¹² (zie kaart 4 in het Informatiedocument watertoets) heeft de provincie in de Omgevingsvisie de beekdalen aangegeven, waarvoor zij een 'nee, tenzij'-beleid voeren. Alleen onder strikte voorwaarden mag hier worden gebouwd. Het waterschap zal in principe een negatief wateradvies geven voor kapitaalintensieve functies in het beekdalgebied, omdat de beekdalen het eerste last krijgen van overtollig water. Daarbij gaat het vooral om woon- en werkgebieden en bepaalde vormen van agrarisch grondgebruik, zoals glastuinbouw, kwekerijen en intensieve veehouderijen. Door het vrijwaren van de beekdalen wordt voldoende ruimte gereserveerd voor extreme buien, die de laatste jaren vaker voorkomen.

Waterwinning

De Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) wint drinkwater in Beilen, Assen en Hogeveen. In Beilen onttrekken Frico-Domo en de WMD grondwater. Onttrekking van het grondwater door deze bedrijven veroorzaakt in het stroomgebied van de Beilerstroom een onderbreking van het kwelpatroon. De WMD onttrekt in Assen grondwater uit de diepere watervoerende pakketten. Deze grondwaterwinning heeft geen directe invloed op de grondwaterstand. In het zuiden bij Wijster onttrekt de GAVI van Essent Milieu Wijster grondwater.

Kwetsbare watersystemen

In enkele gedeelten van het plangebied bevinden zich zogenaamde 'kwetsbare watersystemen' (zie kaart 11 in het Informatiedocument watertoets). Het waterschap vindt het niet wenselijk nieuwe functies in de bovenloop van een beekstelsel en andere kwetsbare watersystemen te plaatsen. Vanuit oogpunt van water kunnen aan eventuele ontwikkelingen in deze gebieden de volgende randvoorwaarden worden meegegeven:

- toepassen van duurzame materialen;
- geen inlaat van gebiedsvreemd water;
- geen beïnvloeding van de grondwaterstand in het kwetsbare gebied.

Deze laatste twee aspecten hebben mede betrekking op verdroging. Verdroging houdt in dat door veranderingen in waterkwaliteit en waterkwantiteit de karakteristieke grondwaterafhankelijke vegetatie van een gebied verdwijnt.

5.1.3

Functies van het watersysteem

Natuur

Beken en waterlopen in het buitengebied hebben een belangrijke functie als het gaat om natuur. Diverse watergangen vormen onderdeel van het voorkeurstraject voor de ecologische verbindingszones, die belangrijke natuurgebieden met elkaar moeten gaan verbinden. Daarnaast zijn bijna alle beken

¹² De risicogebieden zijn bepaald bij het opstellen van de stroomgebiedsvisie in het kader van Waterbeleid 21^e eeuw. Op kaart 4 van het Informatiedocument watertoets zijn de gebieden aangegeven die een grote overstromingskans hebben. Deze gebieden zijn ongeschikt om in te bouwen.

aangewezen als ecologische verbindingzone. Ook in de agrarische gebieden komen 'natte' natuurwaarden voor, onder meer in vochtige open graslanden met (ecologisch belangrijke) sloten (van groot belang voor weidevogels) en de gebieden met wijken (van belang voor watervogels, omgeving Smilde en in het zuidoostelijk deel van de gemeente).

Cultuurhistorie en landschappelijke waarden

De beken en waterlopen hebben naast hun waterhuishoudkundige functie ook een landschappelijke waarde: in de verschillende landschapstypen vormen sloten, wijken, kanalen en beken een belangrijk onderdeel van het totale landschappelijk beeld. De cultuurhistorisch van belang zijnde waterlopen en cultuurhistorisch waardevolle waterwerken (zoals waterinlaten, bruggen, gemalen, stuwen, sluizen et cetera) worden tot het 'watererfgoed' gerekend.

Recreatieve gebruikswaarden

Door de aanwezigheid van veel water (onder andere het Linthorst-Homankanaal) zijn in de gemeente mogelijkheden voor waterrecreatie aanwezig. De Drentsche Hoofdvaart maakt deel uit van de Turfroute in Zuidoost-Friesland, een toeristische route door Drenthe, Friesland en Overijssel. Daarnaast bieden veel van de aanwezige waterlopen mogelijkheden voor vissers, kanoërs en zwemmers. Op de Beilervaart en het Oranjekanaal is geen waterrecreatie mogelijk.

5.1.4

Het waterrelevante beleid

Vierde nota waterhuishouding (1997)

De hoofddoelstelling van de Vierde nota waterhuishouding is het hebben en houden van een veilig en bewoonbaar land en het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een duurzaam gebruik wordt gegarandeerd. Het aansluiten bij natuurlijke processen en het herstellen van de veerkracht van watersystemen is een belangrijke leidraad voor het toekomstig waterbeheer.

Anders omgaan met water Waterbeleid in de 21^e eeuw

De Commissie Waterbeheer 21^e eeuw heeft onderzocht welke maatregelen kunnen worden genomen om Nederland ook in de toekomst veilig en leefbaar te houden. De adviezen van de commissie staan in het rapport 'Waterbeleid in de 21^e eeuw'. De belangrijkste aanbevelingen zijn:

- anticiperen in plaats van reageren;
- meer ruimte naast techniek;
- vasthouden, bergen en afvoeren.

Nota Ruimte (2006)

In de Nota Ruimte is als ruimtelijke strategie voor het beleid voor water op nationaal niveau gekozen voor 'anticiperen op en meebewegen met water'. Er is voor gekozen water te beschouwen als een van de structurerende principes

voor bestemming, inrichting en gebruik van de ruimte. Voor de waarborging van de veiligheid tegen overstromingen geeft het Rijk meer ruimte aan de grote rivieren en aan de kustverdediging.

De nota vermeldt voorts dat bestuurlijk is overeengekomen dat alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten een waterparagraaf bevatten, als resultaat van het uitgevoerde watertoetsproces. Vanuit de toezichthoudende rol op ruimtelijke plannen zal het Rijk provinciale en gemeentelijke plannen en besluiten toetsen op de uitvoering van de watertoets en nagaan in hoeverre de algemene uitgangspunten van het ruimtelijk waterbeleid zijn mee gewogen.

Kaderrichtlijn Water

In 2000 is de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld. De richtlijn vormt, samen met de Vierde nota waterhuishouding, het Waterbeleid 21^e eeuw, de Nota Ruimte en de beleidslijn Ruimte voor de Rivier het beleidskader voor de Watertoets. De KRW beoogt de aquatische ecosystemen en waterafhankelijke terrestrische natuur voor achteruitgang te behoeden, te beschermen en te verbeteren.

Een concreet doel van de KRW is een goede ecologische toestand van grond- en oppervlaktewater. In beginsel moet dit doel in 2015 behaald zijn.

De KRW introduceert het denken in stroomgebieden dat uitgaat van het simpele feit dat water zich niet houdt aan landsgrenzen en bestuurlijke grenzen, maar zijn natuurlijke loop heeft binnen stroomgebieden. Om aan de voorwaarden van de KRW te kunnen voldoen, moeten waterbeheerders binnen een stroomgebied afspraken maken en samenwerken. Het doel is uiteindelijk dat in het stroomgebied sprake is van schoon water, waarin een gevarieerd natuurlijk leven voorkomt. De KRW stelt namelijk eisen aan de chemische (geen verontreinigende stoffen) en ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. In 2009 moet er één beheersplan zijn voor een heel stroomgebied.

De KRW heeft voor alle stroomgebieden waterlichamen aangewezen met een bijbehorend watertype. Hieraan worden chemische en ecologische doelen gekoppeld. Binnen de gemeente Midden-Drenthe komen twee watertypen voor. Ten eerste de laagveenvaarten en kanalen (waterlichamen: Verlengde Middenraai, het Linthorst-Homankanaal, de Beilervaart, de Drentsche Hoofdvaart en het Oranjekanaal) en ten tweede de langzaam stromende middenlopen/benedenlopen op veenbodem (waterlichamen: de Brunstinger Leek en de Oude Vaart).

Nationaal Bestuursakkoord Water (2003)

In februari 2001 sloten het Rijk, het Interprovinciaal overleg, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten de Startovereenkomst Waterbeleid 21^e eeuw. Daarmee werd een eerste stap gezet in het tot stand brengen van de noodzakelijke gemeenschappelijke aanpak van het waterbeleid. Twee jaar later worden de resultaten van die samenwerking neerge-

legd in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Het akkoord geeft aan welke instrumenten worden ingezet om de opgave te realiseren, welke taken en verantwoordelijkheden elke partij heeft en hoe partijen elkaar in staat willen stellen hun taken uit te voeren. Ten aanzien van het benodigde instrumentarium wordt onder meer afgesproken op basis van de evaluatie van het proces van de watertoets de Handreiking Watertoets¹³ aan te passen.

Omgevingsvisie Drenthe

In de Omgevingsvisie (vastgesteld 2 juni 2010) is de wateropgave in de Omgevingsvisie vooral aan de klimaatveranderingen gelinkt. De doelstelling is een Drentse leefomgeving die voldoende robuust is ingericht om de langetermijnveranderingen en de extremen in het klimaat op te vangen (aanpassing aan klimaatverandering). De provincie ziet daarvoor twee opgaven: de wateropgave en de natuuropgave. De wateropgave zet in op meer ruimte voor water in de beekdalen door herstel van de natuurlijke waterloop en het aanwijzen van inzittingsgebieden en waterspaarzones. Dit betekent dat in de beekdalen de productieomstandigheden voor de landbouw veranderen, dat er kansen ontstaan voor landbouw in verdrogingsgevoelige gebieden en dat er kansen bestaan voor ontwikkelingen op het gebied van natte en verbrede landbouw, natuur, recreatie en toerisme, wonen en landschap.

In de Omgevingsvisie zijn vier wettelijk voorgeschreven provinciale planvormen samengenomen, waaronder het Regionaal Waterplan op grond van de waterwetgeving.

De provincie streeft naar een robuust watersysteem dat voldoende schoon grond- en oppervlaktewater biedt voor alle waterafhankelijke functies. Het watersysteem moet in staat zijn om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen, waardoor wateroverlast en watertekort tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau beperkt blijven. Ook moet het watersysteem voldoen aan de kwaliteitseisen die voortvloeien uit de Europese Kaderrichtlijn water (KRW).

In het Regionaal Waterplan wordt als hoofdlijn van het beleid genoemd de ambitie om een duurzaam en veerkrachtig watersysteem te creëren. Het watersysteem moet zodanig zijn ingericht dat risico's op wateroverlast en watertekort tot een maatschappelijk aanvaardbaar niveau beperkt blijven. Daarmee vormt het watersysteem een belangrijk ordenend principe voor de ruimtelijke ordening in Drenthe. De provincie wil willen we dat het watersysteem in 2015 op orde is.

¹³ Handreiking Watertoets 2 (2003)

De watertoets is een waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten. Vanaf de ondertekening van de startovereenkomst Waterbeleid 21^e eeuw (14 februari 2001) moet de watertoets worden toegepast. De watertoets is vastgelegd in nationaal en provinciaal beleid en in juni 2003 is de watertoets wettelijk verankerd in het Besluit ruimtelijke ordening. De centrale gedachte achter de watertoets is dat initiatiefnemer en waterbeheerder tijdens de planontwikkeling overeenstemming bereiken over water in het ruimtelijk plan.

De wateropgave in hoofdlijnen is als volgt weergegeven:

- de wateropgave wordt grotendeels in de beekdalen gerealiseerd. Voor de wateropgave per waterschap wordt verwezen naar de Waterbeheerplannen van de waterschappen;
- het gehele watersysteem voldoet aan de normen voor regionale wateroverlast;
- alle aangewezen bergingsgebieden zijn gerealiseerd;
- de regionale keringen voldoen aan de daarvoor vastgestelde normen;
- voor de beekdalen geldt het 'nee, tenzij'-beleid voor kapitaalintensieve functies.

OPPERVLAKTEWATERKWA-
LITEIT

In 2027 moeten de oppervlaktewaterlichamen in Drenthe voldoen aan de kwaliteitsdoelen die voortvloeien uit de Europese KRW. De periode tot 2027 wordt benut om de hiervoor benodigde maatregelen gefaseerd uit te voeren. De oppervlaktewaterlichamen en grondwaterlichamen zijn opgenomen op kaart 10 (KRW) van de Omgevingsvisie. De KRW maakt onderscheid tussen ecologische en chemische waterkwaliteitsdoelen. Er zijn ecologische doelen voor beken, meren en kanalen.

Om de gevolgen van extreme neerslag te beperken, dient ten eerste te worden voorkomen dat de afwenteling van wateroverlast op benedenstrooms gelegen gebieden plaatsvindt. Dit betekent hoofdzakelijk niet bouwen in de lage gebieden. In de beekdalen geldt daarom het 'nee, tenzij'-beleid. Daarnaast zijn voor bestaand en nieuw stedelijk gebied eisen gesteld aan de opvang van neerslagwater. Ten tweede zijn op een aantal locaties bergingsgebieden nodig. De provincie is daartoe in samenwerking met de waterschappen overgegaan tot het aanwijzen van bergingsgebieden in Noord-Drenthe. In het zuiden van de provincie zijn de noodzaak en de ligging van de bergingsgebieden nog niet bekend.

Bij de inrichting en het beheer van het beekdal zal met wateroverlast rekening worden gehouden. Aan de ontwikkeling van een grondgebonden landbouwbedrijf worden geen beperkingen opgelegd. Ook kunnen nieuwe grondgebonden landbouwbedrijven worden opgericht, waarbij niet in het laagste gedeelte van het beekdal mag worden gebouwd.

De waterschappen stemmen met behulp van het gewenste grond- en oppervlaktewaterregiem (GGOR) het waterbeheer af op de functies van een gebied en leggen dit vast. Zij doen dit in overleg met de betrokken partijen, per gebied en op basis van de functionele indeling van het landelijke gebied. In de Natura 2000-gebieden en de TOP-gebieden moet het GGOR in 2010 zijn vastgesteld en in 2015 moeten de bijbehorende maatregelen klaar zijn. Voor de overige gebieden geldt dat het GGOR in 2015 moet zijn vastgesteld en in 2030 moet zijn uitgevoerd. Gelet op de complexiteit van het vaststellen van het GGOR en het uitvoeren van de maatregelen, biedt de provincie ruimte om in overleg van dit schema af te wijken.

In het overleg tussen gemeente en waterschappen over bestemmingsplannen maken gemeente en waterschap afspraken over het opnemen van een omgevingsvergunning voor de aanleg en het dempen van sloten en de aanleg van drainage.

Waterbeheerplan Hunze en Aa's

Het plangebied is deels gelegen binnen het beheersgebied van het Waterschap Hunze en Aa's (zie ook hierna). Het Waterschap Hunze en Aa's heeft de doelstellingen van het waterschap vervat in het Beheerplan 2010-2015.

De beleidsdoelen van het waterschap zijn beschreven in aparte hoofdstukken: water en ruimtelijke ordening, veiligheid, watersystemen en organisatie. Het beheergebied is opgedeeld in zeven watersystemen. Het grondgebied van de gemeente Midden-Drenthe valt onder het watersysteem Drentsche Aa.

De maatregelen en doelen die het waterschap in de beheerperiode wil uitvoeren c.q. realiseren, zijn weergegeven op de kaart 'watersysteemmaatregelen Drentsche Aa tot en met 2015'.

Waterbeheerplan Reest en Wieden 2010-2015

Het plangebied ligt niet alleen binnen het beheersgebied van het Waterschap Hunze en Aa's, maar ook binnen dat van het Waterschap Reest en Wieden. De hoofddoelstelling van het Waterschap Reest en Wieden is te streven naar 'een optimale aanwezigheid van oppervlaktewater en grondwater van geschikte kwaliteit voor mens en natuur' en te zorgen voor voldoende schoon water en voor veilig wonen en werken. De bijbehorende taakvelden zijn watersysteem, waterketen en veiligheid.

Functiezoning

Binnen het waterschap worden voor het beheergebied vier zones onderscheiden die elk hun eigen functie hebben. Dit zijn de functies landbouw, landbouw en landschap, natuur en landbouw, natuur en stedelijk gebied. In beginsel geeft de functie-zoning de richting aan van het gewenste waterbeheer. Daarnaast zijn er de functies ecologische verbindingstrajecten, beken en zwemwater. Verder zijn er zones aangegeven voor de hydrologische beïnvloeding, grondwaterbeschermingsgebieden en robuuste verbindingzones. Voor elke functie zijn doelstellingen vastgelegd voor de waterhuishouding, de inrichting, het beheer en onderhoud, de waterkwaliteit, de belevingswaarde en het recreatief medegebruik.

De waterhuishoudkundige situatie in recente ruilverkavelingen voldoet redelijk aan de doelstellingen. In diverse andere landbouwgebieden is de waterhuishouding echter niet optimaal. De grondwaterstanden in veel natuurgebieden zijn te laag. Hier is sprake van verdroging.

Water Op Maat-projecten (WOM-projecten)

Het Waterschap Reest en Wieden wil berging creëren in de haarvaten van het watersysteem. Dit houdt in dat hemelwater zoveel mogelijk moet worden vastgehouden op de plekken waar het valt. In het creëren van de ideale waterhuishoudkundige situatie zijn de WOM-projecten van het waterschap een belangrijk onderdeel.

Het bestemmingsplan biedt via een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden, het afwegingskader voor lopende en toekomstige WOM-projecten. Ook zullen kapitaalintensieve functies in de beekdalen moeten worden vermeden, omdat deze gebieden een natuurlijke waterberging bezitten. Naast deze vormen van waterberging kan de wateropgave ook worden gerealiseerd door het creëren van grote regionale waterbergingsgebieden. Vooralsnog zijn deze gebieden niet aangewezen binnen de gemeente Midden-Drenthe. Het is mogelijk dat in de toekomst deze optie wordt benut binnen de gemeente Midden-Drenthe.

Grondwaterbeschermingsgebied

In het plangebied bevindt zich een grondwaterbeschermingsgebied, nabij Beilen. Binnen het grondwaterbeschermingsgebied gelden diverse beperkingen (zoals geen nieuwe woningbouw, bedrijventerreinen of grootschalige ontwikkelingen), die deels ook in de Provinciale Omgevingsverordening (POV) zijn opgenomen.

Zones van hydrologische beïnvloeding

Het waterschap heeft in zijn waterbeheerplan zones van hydrologische beïnvloeding opgenomen. Deze zones zijn een nadere uitwerking van de hydrologische aandachtsgebieden van de provincie Drenthe. Maatregelen in een bepaald gebied kunnen invloed hebben op het naastliggende gebied. Als tegenstrijdige belangen naast elkaar voorkomen, kan de invloed ongewenst zijn. Zo kan door vernattingsmaatregelen in het natuurgebied vernattings schade ontstaan in het naastgelegen landbouwgebied of kunnen wegen of woningen in het natuurgebied grondwateroverlast krijgen. Ook kan de aanleg van drainage in een landbouwperceel leiden tot ongewenste verlaging van de grondwaterstand in het naastgelegen natuurgebied. Dit wordt hydrologische beïnvloeding genoemd.

De breedte van het deel van de zone van hydrologische beïnvloeding dat ligt buiten de natuurfunctie is zodanig gekozen dat aan de rand van de zone de invloed van een peilverhoging in het natuurgebied met 50% is afgenomen. Dit is berekend met behulp van de geohydrologische kenmerken van de ondergrond. Het waterschap is beheerder van het oppervlaktewater en het ondiepe grondwater. Vanuit die rol wil het waterschap voorkomen dat eenzijdig voorgenomen maatregelen ertoe leiden dat andere belangen worden geschaad. Het waterschap vindt dat het nodig is om nadere eisen te kunnen stellen voor alle hydrologische maatregelen die worden uitgevoerd in de zone van hydrologische beïnvloeding. In de praktijk gaat het vooral om de aanleg van drainage en het graven en dempen van sloten.

5.1.5

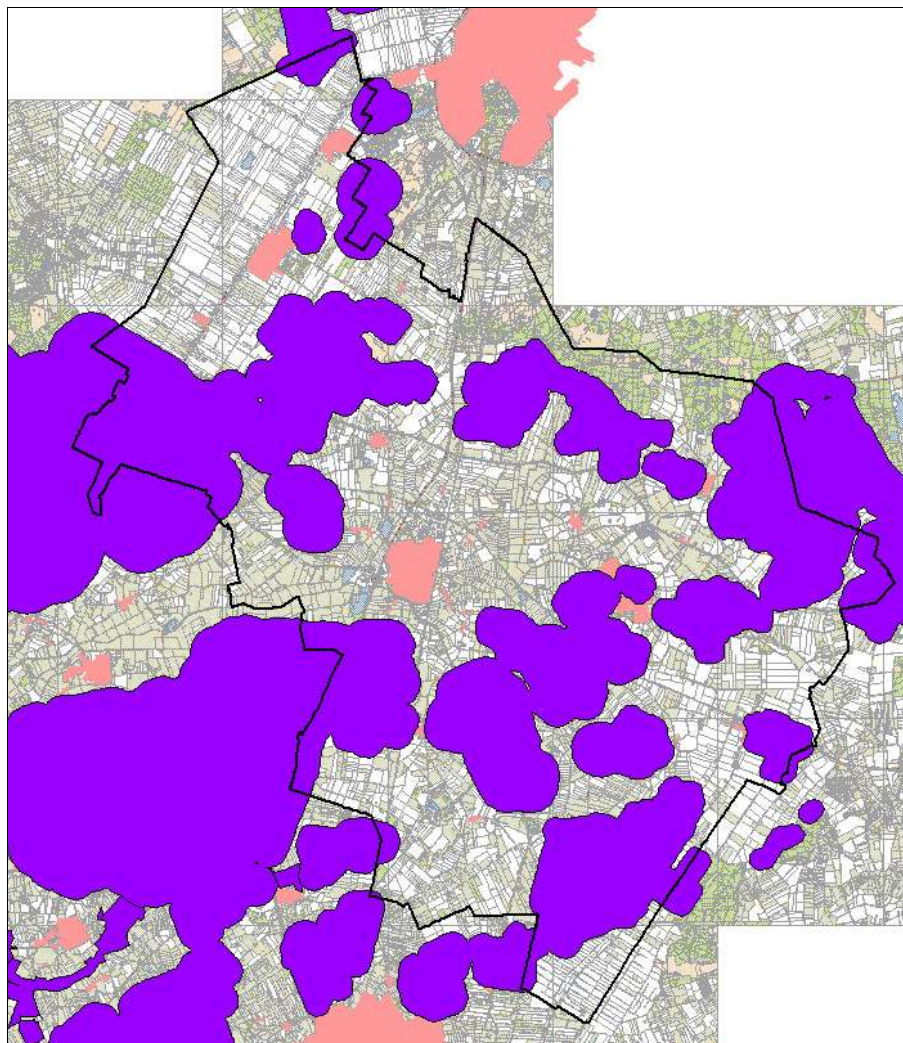
De watertoets

Algemeen

Centraal in het rijksbeleid en het provinciale beleid staat het uitgangspunt dat water moet worden gezien als ordenend principe.

Dit betekent dat effecten van nieuwe ontwikkelingen op de waterhuishouding inzichtelijk moeten worden gemaakt. In het bestemmingsplan moet daarom een waterparagraaf worden opgenomen. Voor nieuwe ruimtelijke plannen geldt bovendien de 'watertoets', die verplicht tot overleg met de waterbeheerder over voorgenomen ontwikkelingen voordat een bestemmingsplan in procedure wordt gebracht. Deze paragraaf omvat de feitelijke watertoets door waterbeheerplannen en bestemmingsplan 'naast elkaar te leggen' en de vertaling van maatregelen uit de beheersplannen naar het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe aan te geven.

Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is een overwegend conserverend plan waarin voornamelijk de bestaande situatie opnieuw wordt vastgelegd. Het bestemmingsplan beoogt dan ook geen veranderingen te brengen in het heersende watersysteem in het gebied.

Figuur 9. Zone hydrologische beïnvloeding (bron: Informatiedocument Waterschap Reest en Wieden)

5.1.6

Hydrologische beïnvloedingsgebieden

Water is een van de ordenende principes in het landelijk gebied. Bij de functietoekenning, de inrichting, het beheer en het gebruik van de fysieke omgeving moet worden uitgegaan van de eigenschappen en potenties van het watersysteem.

Om voor de waterhuishouding dit afwegingsproces selectief te kunnen uitvoeren, worden hydrologische beïnvloedingsgebieden aangegeven. In het kader van de verplichting tot een watertoets worden met de waterschappen afspraken gemaakt over het opnemen van een omgevingsvergunningstelsel voor de aanleg en het dempen van sloten en de aanleg van drainage. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over een ruimtelijke bescherming van beekdalen.

5.1.7

Afvoernorm

Het onderhavige plan biedt mogelijkheden voor erfvergroting. Het is mogelijk dat bij een dergelijke erfvergroting (waarbij onverhard oppervlak wordt gewijzigd in verhard oppervlak) de geldende afvoernorm wordt overschreden. Dit heeft dan mogelijk (negatieve) gevolgen voor het watersysteem. De waterschappen hanteren bij nieuw te verhard oppervlak dat de afvoer niet de ontwerpnorm van 1,5 l/sec/ha (bij een T=100 bui)¹⁴ mag overschrijden. Bij daadwerkelijke uitbreiding van het verhard oppervlak (erfuitbreiding) dient deze norm ten aanzien van de afvoer van water te worden toegepast.

Uitgangspunt voor het plan is om de bestaande afvoer en berging van afval- en regenwater te handhaven. Het plan beoogt immers geen wijzigingen in het watersysteem. Indien sprake is van een toename van het verharde oppervlak (bijvoorbeeld door erfvergroting) moet waterberging worden gecreëerd. Het opvangen van water zal via de volgende voorkeursvolgorde dienen plaats te vinden (een en ander conform de landelijk voorgeschreven regels): vasthouden (infiltreren in de bodem), bergen (bergen in het oppervlaktewater, waarbij een peilfluctuatie is toegestaan), afvoeren (afvoeren naar lager gelegen delen).

5.1.8

Bouwpercelen in natuurlijke laagten

Het Waterschap Reest en Wieden heeft in nader overleg (11 november 2008) advies gegeven over een aantal bouwpercelen in natuurlijke laagten van beekdalen waarover het waterschap bij eventuele uitbreiding graag nader advies wil geven over de minimale aanleghoogte (het peil) bij nieuwe bebouwing. Voor deze percelen geldt ook dat bij een substantiële toename van verharding compensatie moet worden geboden in de vorm van waterberging. Het betreft:

- Berkenweg 23 te Drijber;
- Hoogeveenseweg 23 te Bruntinge;
- Lieving 61 te Beilen;
- Tilma 1 te Westerbork.

Naar aanleiding van het waterschapsadvies zijn in verband met de waterhuishouding ook enkele percelen aangemerkt als percelen met beperktere bouw mogelijkheden (in plaats van 1,5 ha maar 1 ha). Deze worden in hoofdstuk 7 benoemd.

¹⁴ Een extreme afvoersituatie, die één keer in de 100 jaar kan voorkomen.

5.2

Natuur

5.2.1

Afstemming natuurbeleid

In het beleid ten aanzien van natuur en bos blijven de kernthema's de algemene omgevingskwaliteit, de realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur en de integratie van het natuurbeleid met andere beleidsterreinen zoals milieu, water en infrastructuur. Dit beleid is verwoord in de Omgevingsvisie Drenthe (figuur 10) en het Natuurbeheerplan 2011 van de provincie Drenthe (figuur 11).

Binnen of direct grenzend aan het plangebied bevinden zich een aantal Vogel- en Habitatrichtlijngebieden (zie figuur 8). Voor een beschrijving van deze gebieden wordt verwezen naar paragraaf 3.7. In of grenzend aan deze gebieden zal nader moeten worden getoetst aan de Europese en nationale regelgeving. De Ecologische Hoofdstructuur bestaat uit de grotere bestaande natuur- en bosgebieden, de in het Natuurbeheerplan Drenthe 2011 begrensde natuur- en beheersgebieden, de ecologische verbindingzones en de robuuste verbindingen¹⁵. Planontwikkeling en -uitwerking in of grenzend aan deze gebieden (alsmede in een zone van 250 m rondom de vastgestelde voor verzuring gevoelige gebieden) zal nader moeten worden getoetst.

In het Natuurbeheerplan 2011 zijn de natuurdoelen weergegeven van de bestaande bos- en natuurgebieden, de natuurdoelen van de gebieden die zijn begrensd en verworven (nieuwe natuurgebieden) en de natuurdoelen die behoren bij de beheersgebieden (zie figuur 11). De kaart vormt een belangrijke basis voor de gebiedsplannen in Drenthe. In een gebiedsplan vindt de begrenzing plaats van gebieden die voor realisatie van de Ecologische Hoofdstructuur kunnen worden ingericht (al dan niet op basis van beheersovereenkomsten). In Drenthe zijn momenteel drie gebiedsplannen vastgesteld. Relevant voor het onderhavige plangebied is het Integraal gebiedsplan Drenthe¹⁶.

Ten aanzien van bosuitbreiding is het beleid gericht op het verkrijgen van een duidelijke maatschappelijke meerwaarde. Daarbij dient minimaal te worden voldaan aan een van de als volgt omschreven voorwaarden. Deze voorwaarden zijn ontleend aan het provinciaal beleid:

- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);
- de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voorzover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein dat groter is dan 10 ha;

¹⁵ Robuuste verbindingen komen in het plangebied niet voor.

¹⁶ Provincie Drenthe: Natuur- en landschapsdoelen in Drenthe. Integraal gebiedsplan 2006.

- de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voorzover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voorzover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische en landschappelijke waarden en natuurwaarden niet worden aangetast.

5.2.2

Gebiedsbescherming en soortenbescherming

In het bestemmingsplan dient rekening te worden gehouden met Europees en nationaal beleid en wetgeving ten aanzien van de natuurbescherming (zie ook paragraaf 4.1 en paragraaf 4.2). Hierin wordt onderscheid gemaakt tussen gebiedsbescherming en soortenbescherming.

Bij de gebiedsbescherming gaat het om de bescherming van gebieden die zijn aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur of van gebieden die zijn aangewezen als speciale beschermingszone in de zin van de Europese Vogel- of Habitatrichtlijn¹⁷.

De soortenbescherming vloeit voort uit de Vogel- en Habitatrichtlijn en de Flora- en faunawet. Het betreft zowel bestaande als nieuwe natuur.

Indien in het plangebied soorten voorkomen die in het kader van de Habitatrichtlijn of de Flora- en faunawet dienen te worden beschermd, moet in het geval van nieuwe ontwikkelingen een nadere afweging plaatsvinden. Ondanks het overwegend conserverende karakter van het bestemmingsplan, zullen in de regels wel mogelijkheden worden geboden voor gebruikelijke ontwikkelingen, bijvoorbeeld de bouw van agrarische bedrijfsgebouwen, bijgebouwen bij woonhuizen, het dempen van sloten, het afgraven van gronden en dergelijke. Wanneer uit nader onderzoek blijkt dat als gevolg van die gebruikelijke ontwikkelingen beschermde soorten zullen worden bedreigd, er geen alternatieven zijn en er dwingende redenen van groot openbaar belang zijn, moet in principe ontheffing worden aangevraagd bij het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Ontheffing kan alleen worden verkregen wanneer compenserende maatregelen worden getroffen. Compenserende maatregelen worden getroffen als verzachtende maatregelen niet afdoende blijken.

¹⁷ De bescherming van de speciale beschermingszones is in de nationale wetgeving vastgelegd in de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998. Op grond van deze wet worden alle speciale beschermingszones onder de werking van de Natuurbeschermingswet gebracht met hieraan gekoppeld een zelfstandig vergunningstelsel met de provincie als bevoegd bestuursorgaan. Daarnaast verplicht de gewijzigde wet tot het maken van beheersplannen voor alle speciale beschermingszones waaruit duidelijk moet blijken welke (ruimtelijke) activiteiten in en rond de natuurgebieden wel en niet mogelijk zijn. In bestemmingsplannen (met ontwikkelingsmogelijkheden) moet -in verband met de uitvoerbaarheid- een redelijk zicht bestaan op de verleenbaarheid van een eventueel benodigde vergunning op grond van de nieuwe Natuurbeschermingswet.

Inmiddels is de zogenaamde AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet in werking getreden, waardoor de mogelijkheden zijn verruimd voor het verlenen van ontheffing/vrijstelling van de verbodsbepalingen van de wet. Dit geldt met name voor de algemeen voorkomende soorten.

Hierbij worden drie beschermingsregimes¹⁸ onderscheiden. Bij de beoordeling van de toelaatbaarheid van bouwwerken en/of andere activiteiten zal rekening worden gehouden met de mogelijke aanwezigheid van te beschermen soorten, zoals aangewezen krachtens de Flora- en faunawet. Indien uit gegevens dan wel onderzoek blijkt dat sprake is van (een) beschermd soort(en) en het bouwwerk en/of de activiteit beschadiging of vernieling van voortplantings- of rustplaatsen, dan wel ontworteling of vernieling veroorzaakt, zal de betreffende (bouw)werkzaamheid c.q. activiteit pas kunnen plaatsvinden na ontheffing krachtens de Flora- en faunawet¹⁹.

Florakartering Midden Drenthe

In de in hoofdstuk 3 genoemde florakartering van de provincie Drenthe is van de planten die worden beschermd door de Flora- en faunawet alleen drijvende waterweegbree aangetroffen als streng beschermde soort van tabel 3. De soort komt buiten de natuurterreinen voor op vier plaatsen in het zuidoosten van de gemeente. Dit is een soort van bijlage IV van de Habitatrichtlijn.

Wilde marjolein, ronde zonnedauw, prachtklokje, lange ereprijs, veldsalie, steenanjer en wilde gagel zijn planten die als overige soorten (tabel 2) worden beschermd door de Flora- en faunawet. Deze soorten komen vrijwel uitsluitend voor in of grenzend aan eigendommen van terreinbeherende organisaties. Daarmee is hun voortbestaan op die plekken redelijk gewaarborgd. Planologisch vormen vooral bodemwerkzaamheden een bedreiging. Alle eigendommen van terreinbeherende organisaties die dergelijke waarden bevatten, zijn ondergebracht in de bestemming Natuur. Daarbinnen geldt een omgevingsver-

¹⁸Categorie 1: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling als bij ingrepen sprake is van een bestendig beheer en onderhoud of bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen.

Categorie 2: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 2-soorten. Dit betreft beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar waarvoor eerst een gedragscode moet worden opgesteld. Totdat deze gedragscode is goedgekeurd, zal voor soorten uit deze categorie ontheffing moeten worden aangevraagd voorafgegaan door een lichte toets.

Categorie 3: Hieronder vallen de zogenaamde tabel 3-soorten. Dit zijn soorten die een strikte bescherming genieten. Een ontheffingsaanvraag voor deze soorten moet een uitgebreide toets ondergaan.

¹⁹De Flora- en faunawet is altijd van toepassing, ook op ontwikkelingen die in het bestemmingsplan bij recht mogelijk zijn. Dit betekent dat een ontwikkeling die in het bestemmingsplan in planologische zin mogelijk is, maar waar op grond van de Flora- en faunawet (bijvoorbeeld in het kader van de bouw aanvraag) geen ontheffing wordt verleend, geen doorgang kan vinden.

gunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden, waarbij alleen een vergunning wordt verleend wanneer uit vooronderzoek blijkt dat geen ontheffing nodig is in het kader van de Flora- en faunawet of dat die vergunning kan worden verleend.

De herinventarisatie door gemeente en provincie is verder gebruikt om toetsingskaarten te genereren voor:

- het voorkomen van plantensoorten van de Rode lijst, met (ernstig) bedreigde, kwetsbare en gevoelige soorten;
- het voorkomen van plantensoorten die waardevolle oevers indiceren;
- de aanwezigheid van kwelsoorten;
- het voorkomen van plantensoorten die waardevol (bloemrijk) grasland vertegenwoordigen;
- plantensoorten die horen bij heischraal (bloemrijk) grasland.

Eigendommen van terreinbeherende organisaties zijn onder de bestemming Natuur gebracht wanneer ze waarnemingen in een of meer van de categorieën bevatten en wanneer ze al deel uitmaken van de Ecologische Hoofdstructuur, Natura 2000-gebieden of gebieden die met een specifiek natuurdoel zijn aangegeven op de kaart van het Natuurbeheerplan Drenthe, 2011.

Hoewel de meeste van deze soorten niet in het kader van de Flora- en faunawet worden beschermd, geeft deze toetsingskaart een belangrijke indicatie of voor plannen en initiatieven een ontheffing in het kader van die wet nodig zal zijn. Waar de locatie tevens Ecologische Hoofdstructuur- of Natura 2000-gebieden betreft, zal mogelijk ook een vergunning van het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe nodig zijn.

5.2.3

Afstemming met Natura 2000

Voor alle Natura 2000-gebieden moet op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 door de provincie/het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit een beheerplan worden vastgesteld.

Het beheerplan werkt de instandhoudingsdoelstellingen voor het Natura 2000-gebied verder uit in ruimte en tijd. Het beschrijft de resultaten die dienen te worden bereikt om het behoud of het herstel van deze natuurlijke habitatten en soorten mogelijk te maken. Het beheerplan geeft een overzicht op hoofdlijnen van instandhoudingsmaatregelen die in de planperiode moeten worden genomen om de beoogde resultaten te behalen. Ten slotte gaat het beheerplan in op bestaand gebruik en geeft het inzicht hoe met externe werking moet worden omgegaan. Beheerplannen hebben een looptijd van maximaal zes jaar en worden meestal opgesteld onder het bevoegd gezag van de provincie. Voor de Natura 2000-gebieden waar Staatsbosbeheer de grootste terreinbeheerder is, bijvoorbeeld Elperstroom, is het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit het bevoegd gezag. Dit betekent voor bestemmingsplannen

in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden dat de significante effecten niet in de eerste plaats in het bestemmingsplan worden afgewogen, maar in het kader van een Natuurbeschermingswetvergunning. Deze vergunning wordt door de provincie verleend.

In het kader van dit bestemmingsplan wordt geen nader ecologisch onderzoek verricht. Het onderhavige bestemmingsplan kent immers een overwegend conservatief karakter. Voorts is er in 2008 een veldinventarisatie flora uitgevoerd en is er een planMER opgesteld waarin ook ecologische effecten van dit bestemmingsplan in beeld zijn gebracht.

Ten aanzien van de Natuurbeschermingswet kan het zijn dat in incidentele gevallen de conceptbeheerplannen Natura 2000 aangeven dat ten aanzien van bestaand gebruik nader onderzoek noodzakelijk is of dat aanvullende maatregelen moeten worden genomen om de instandhoudingsdoelen in Natura 2000-gebieden te garanderen. De conceptbeheerplannen geven vrij nauwkeurig aan waar en wat nog zou moeten worden onderzocht.

Toetsingskader bestemmingsplan

In de regels van het bestemmingsplan is een toetsingskader opgenomen, waarin afstemming wordt gezocht met de Natura 2000-gebieden (de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden, zie hoofdstuk 4). Nieuwe ontwikkelingen die via een omgevingsvergunning of wijzigingsbevoegdheid mogelijk zijn, worden via dit toetsingskader gebonden aan een nadere afweging.

De externe werking van een Natura 2000-gebied is in belangrijke mate gerelateerd aan de waterhuishouding van het betreffende gebied en de ammoniakdepositie. De betreffende gebieden in het plangebied zijn -gezien hun habitattype en de daaraan gekoppelde instandhoudingsdoelstellingen- vooral gevoelig voor vermesting en verdroging, niet zozeer voor verstoring.

De Natura 2000-gebieden die tevens als Vogelrichtlijngebied zijn aangewezen, zijn wel gevoelig voor verstoring. Het gaat om het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.

Hydrologie

In het kader van het opstellen van de beheerplannen voor Natura 2000-gebieden heeft de provincie op basis van onderzoeken en adviezen als beleid in overweging dat diepe grondwerkzaamheden buiten het Natura 2000-gebied zoals drainage en beregening invloed kunnen hebben op de natuurwaarden in het Natura 2000-gebied. De provincie heeft daarom als beleid dat deze werkzaamheden tot 1.000 m rond een Natura 2000-gebied Natuurbeschermingswetvergunningplichtig zijn. Daarom is in dit bestemmingsplan bij alle relevante bestemmingen opgenomen dat deze werkzaamheden onder een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden vallen. Het college van burgemeester en wethouders kan de benodigde vergunning slechts verlenen wanneer uit vooronderzoek blijkt dat

de vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 door het bevoegd gezag, het College van Gedeputeerde Staten van de provincie Drenthe, kan worden verleend.

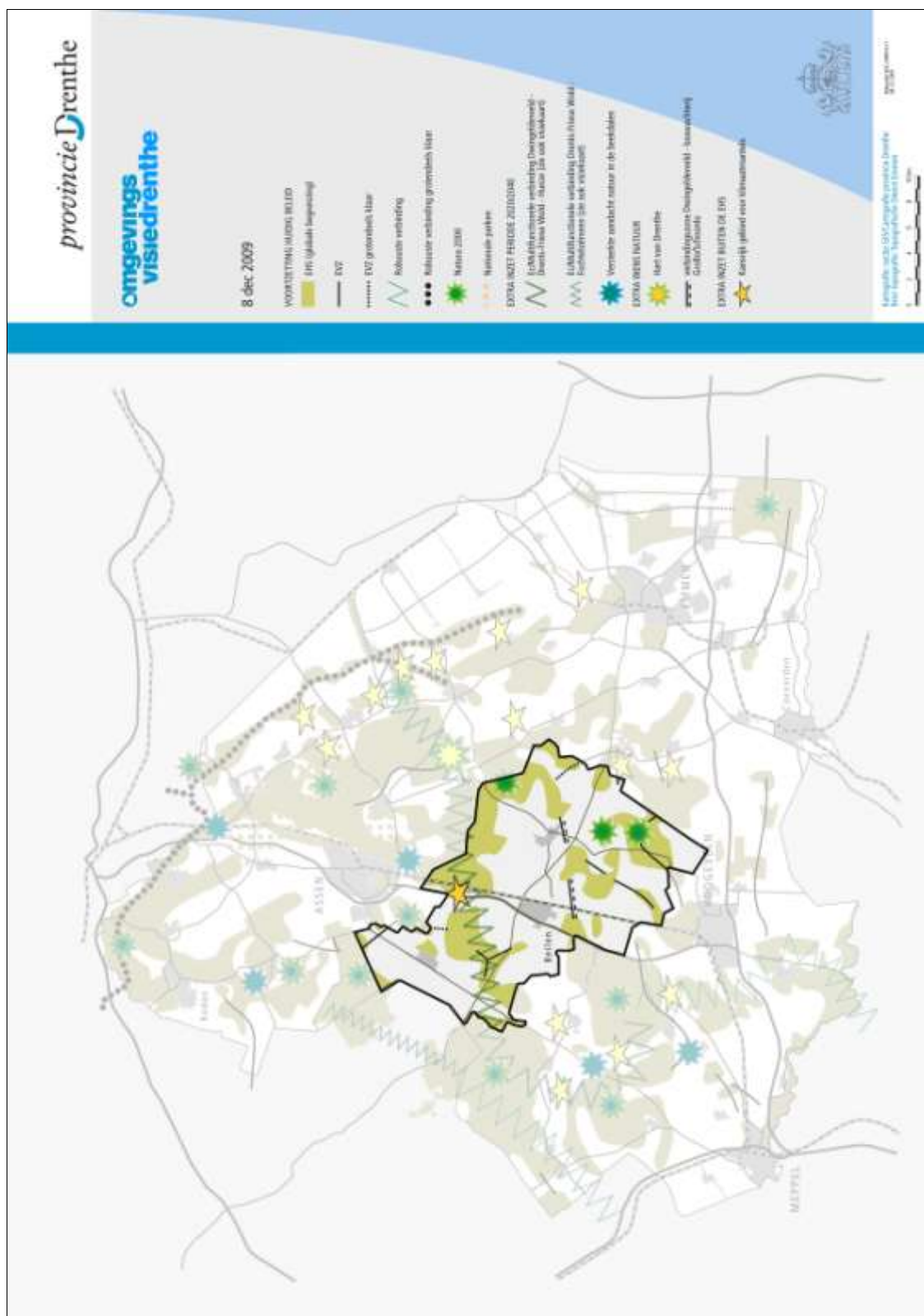
De provincie gaat ervan uit dat ook de keuren van de waterschappen met het oog op deze beperking worden bijgesteld. In samenwerking met de waterschappen onderzoekt de provincie per Natura 2000-gebied of de zone van 1.000 m kan worden verkleind.

In de bufferzones zijn verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan. Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens versterking te voorkomen, zijn een aantal aanvullende regelingen van toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Natura 2000-gebieden geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zones, zijn wel mogelijk. De zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Natura 2000-gebieden worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.

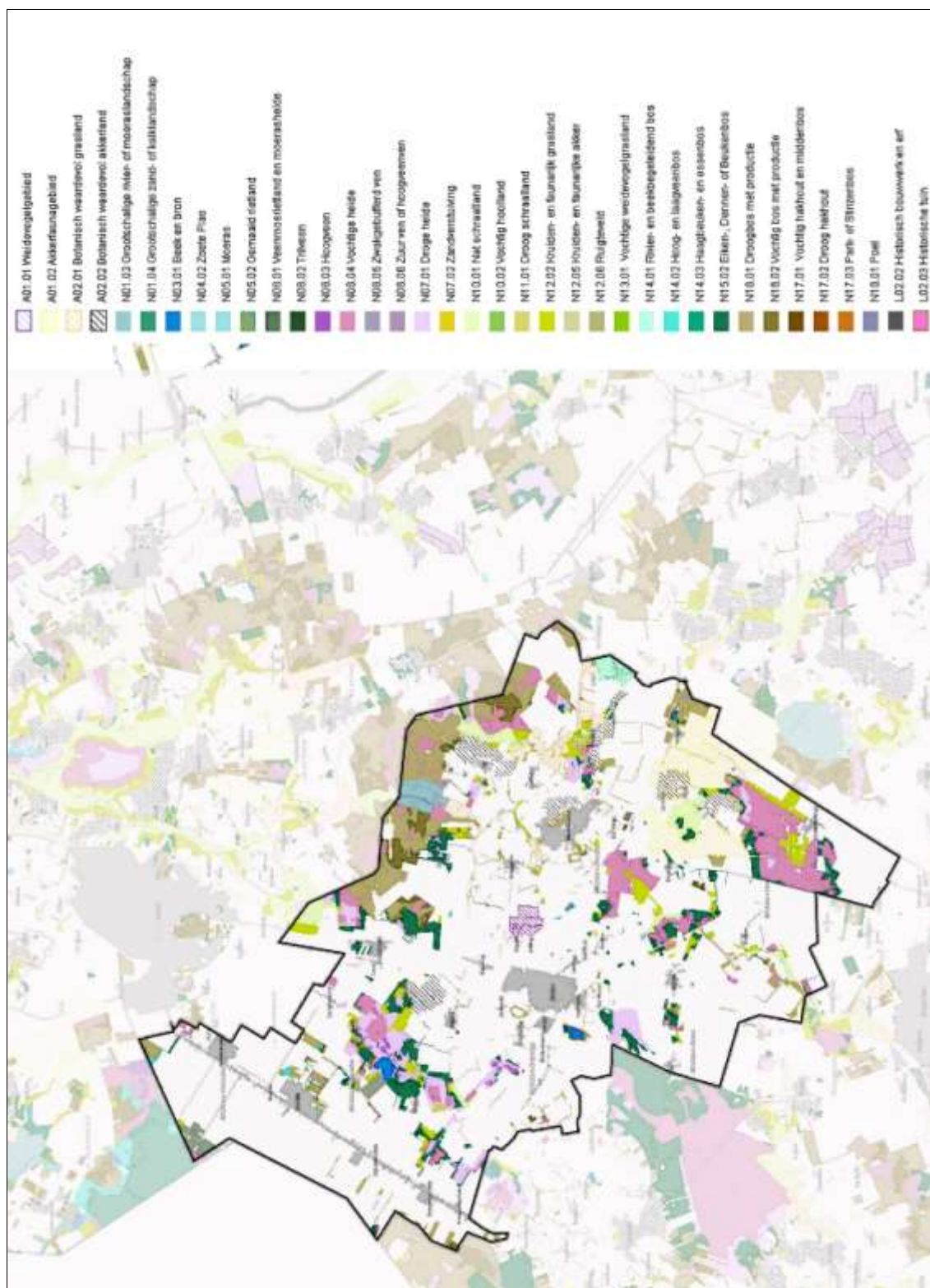
Ammoniak en veehouderij

Uitbreiding van de veestapel in geval van grondgebonden landbouw wordt niet planologisch geregeld. Het reguleren daarvan dient te gebeuren via het meest passende spoor, namelijk de milieuwetgeving. Het kan immers zijn dat een vergroting van de veestapel uit milieuoogpunt mogelijk is, als er anderszins milieubescherpende maatregelen worden getroffen die de ammoniakuitstoot verminderen. Op dat moment moet het bestemmingsplan niet de belemmerende factor zijn.

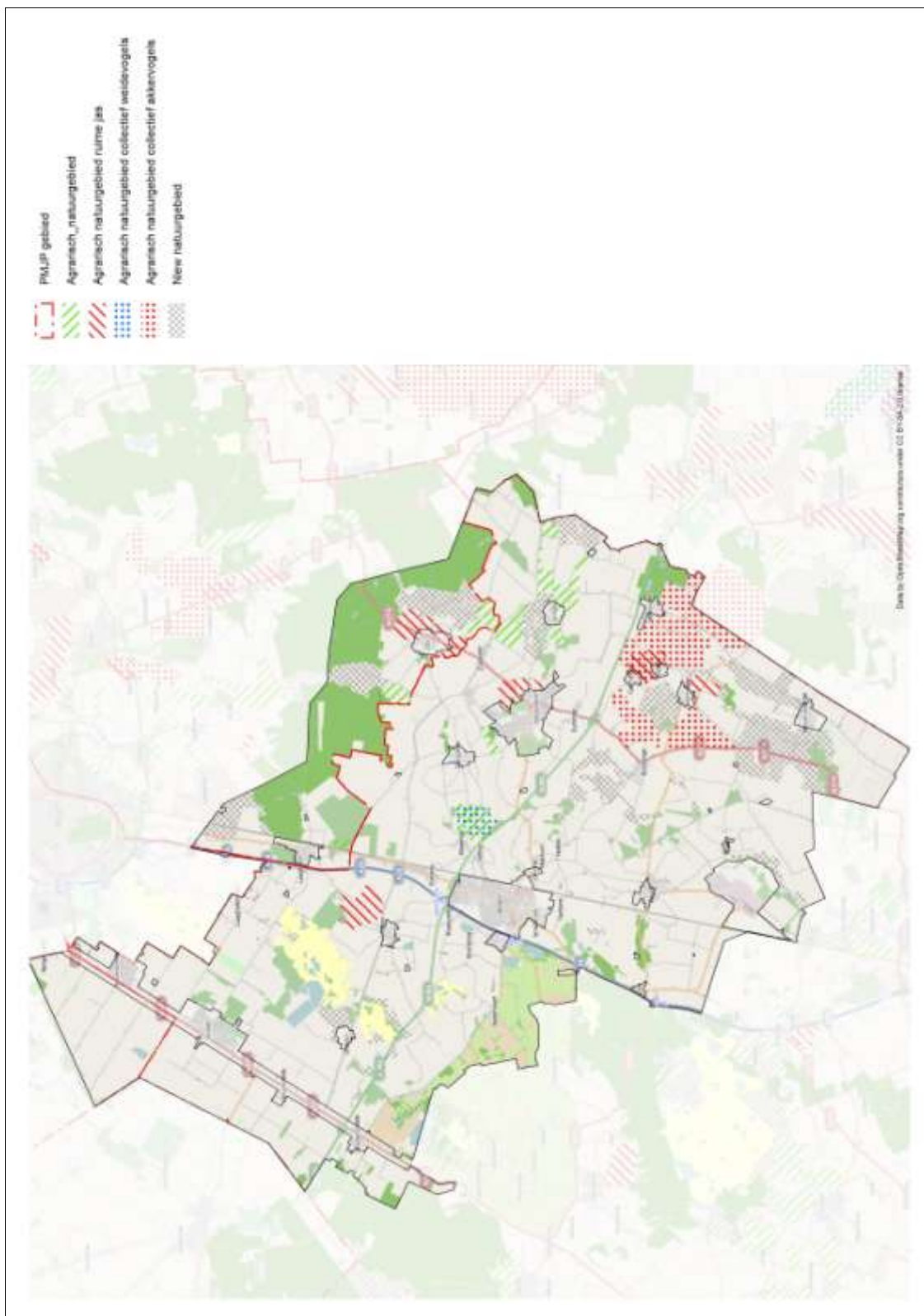
Ten aanzien van de Natura 2000-gebieden dient een zorgvuldige afweging plaats te vinden bij uitbreiding van veehouderijen (zie hoofdstuk 4). De provincie werkt hiervoor een beleidskader uit. In dit plan is voor de Natura 2000-gebieden, dan wel de gebieden direct grenzend aan de Natura 2000-gebieden daarom (met uitzondering van de zones van hydrologische beïnvloeding) geen aanvullende regeling opgenomen.

Figuur 10. Fragment Omgevingsvisie Drenthe)

Figuur 11a. Ambitiekaart en Ecologische Hoofdstructuur Drenthe (fragment Natuurbeheerplan 2011, provincie Drenthe)

Figuur 11b. Begrenzings natuurgebieden (fragment Natuurbeheerplan 2011, provincie Drenthe) ((Van de legenda is een deel niet afgebeeld: zie <http://www.drenthe.info/kaarten/website/fmc2/natuurbeheerplannen2011vastgesteld.html>))

Passende beoordeling op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (Habitatrichtlijn en Vogelrichtlijn)

Een passende beoordeling is aan de orde indien één of meerdere activiteiten die in een plan worden voorzien significantie gevolgen kunnen hebben voor een Natura 2000-gebied (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden). De gebiedsbescherming en de passende beoordeling zijn geïmplementeerd in de Natuurbeschermingswet 1998. In de Natuurbeschermingswet is een apart artikel opgenomen over plannen waarvoor een passende beoordeling nodig is. Dit betreft artikel 19j van de Natuurbeschermingswet. Artikel 7.2.a, lid 1 van de Wet milieubeheer geeft aan dat er een Milieueffectenrapport (MER) voor plannen moet worden opgemaakt als een passende beoordeling moet worden opgesteld. Voor dit bestemmingsplan is tevens een planMER opgesteld.

Voor deze PlanMER gelden de regels van paragraaf 7.2 tot en met 7.5 van de Wet Milieubeheer.

Van belang zijn in dit verband de instandhoudingsdoelstellingen van betreffende gebieden. Het betreft de voedselarme gebieden, zoals onder meer de stuifzandgebieden, droge en vochtige heidegebieden en schrale graslanden. De Habitatrichtlijngebieden in het plangebied zijn vooral gevoelig voor verdroging en vermessing (Ammoniak). De Vogelrichtlijngebieden grenzend aan het plangebied zijn vooral gevoelig voor verstoring. Het gaat om de Vogelrichtlijngebieden het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.

Omdat niet goed is in te schatten in welke mate van de ontwikkelingsmogelijkheden die het plan biedt ook daadwerkelijk gebruik zal worden gemaakt, is het op voorhand verrichten van een onderzoek naar mogelijke milieueffecten niet erg zinvol. Bovendien is een dergelijk onderzoek slechts een momentopname die geen recht doet aan de duur van de planperiode (tien jaar) en de mogelijke veranderingen die buiten de invloedssfeer van het bestemmingsplan kunnen plaatsvinden.

Volledigheidshalve moet worden gesteld dat het bestemmingsplan in deze maar een marginale rol speelt. Er zijn veel meer factoren van invloed op het milieu die niet in een bestemmingsplan kunnen worden gereguleerd, maar wel via andere regelgeving en instanties kunnen worden gestuurd. Ook de op te stellen beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden zullen een belangrijke rol moeten gaan spelen als het gaat om het reguleren c.q. beperken van de milieueffecten in en rondom deze gebieden.

Habitatrichtlijngebieden

De externe werking van een Habitatrichtlijngebied is in belangrijke mate gerelateerd aan de waterhuishouding van het betreffende gebied. De Habitatrichtlijngebieden in het plangebied zijn, op grond van de instandhoudingsdoelstellingen, gevoelig voor verdroging en vermessing. Om die reden is de 'zone van hydrologische beïnvloeding' aangehouden als bufferzone voor de Habitatrichtlijngebieden. Waterhuishoudkundige ingrepen in dit gebied mogen

geen negatief effect hebben op de natuurfunctie van het aangrenzende gebied. Ook mogen inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de natuurwaarden geen nadelige invloed (vernatting) hebben op het aangrenzende landbouwgebied. Met betrekking tot deze gebieden geldt een extra omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden wat betreft aanbrengen van drainage en het wijzigen van greppelsystemen. In de bufferzones is verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan.

Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, is een aantal aanvullende regelingen van toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en rondom het plangebied geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. De zones van hydrologische beïnvloeding worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.

Ten aanzien van ammoniak geldt dat uitbreidingen van zowel de intensieve veehouderijbedrijven als de melkveehouderijbedrijven die zijn gelegen in de nabijheid van Habitatrichtlijngebieden, significant negatieve effecten kunnen hebben op Natura 2000-gebieden. Dit is ook een belangrijke conclusie uit het planMER die is opgesteld in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Per individueel bedrijf zal in het geval van uitbreiding van de veestapel nader onderzoek in het kader van Natura 2000 moeten plaatsvinden. Een samenvatting van de conclusies uit het planMER is te vinden in bijlage 5.

Vogelrichtlijngebieden

De Natura 2000-gebieden, en dan met name de Vogelrichtlijngebieden grenzend aan het plangebied, zijn vooral gevoelig voor verstoring. Het gaat om het Fochteloërveen, het Drents-Friese Wold en het Dwingelderveld.

Verstoring kan optreden door:

- de bouw- en gebruiksmogelijkheden van de landbouw;
- de ontwikkelingsmogelijkheden voor recreatie en toerisme.

Op de bouwpercelen, grenzend aan de Natura 2000-gebieden, zijn bij recht bouwactiviteiten mogelijk ten behoeve van de bouw van bedrijfsgebouwen. De bedrijfsgebouwen zijn evenwel gebonden aan het bouwperceel en bovendien gaat van een bedrijfsgebouw of op het perceel gebruikelijke agrarische bedrijfsactiviteiten geen negatieve invloed uit op de aanwezigheid of de verstoring van vogels. Daarnaast zijn er gebruiksveranderingen mogelijk wat betreft het land, waarbij voor de ingrijpende veranderingen omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden zijn vereist. Ook komen er woningen voor, maar de bouw- en gebruiksmogelijkheden zijn daar dusdanig beperkt dat ook daarvan geen gevolgen in relatie tot de verstoring van de vogels zullen uitgaan. De bij recht toegestane activiteiten hebben dan ook geen significant negatieve invloed op de bescherming van de instandhoudingsdoelstellingen.

Ook de ontwikkelingsmogelijkheden die in het plan worden geboden voor recreatie en toerisme kunnen van invloed zijn op de instandhoudingsdoelstellingen van de Vogelrichtlijngebieden. Nieuwvestiging en de uitbreiding van de bestaande recreatieterreinen worden in dit plan onder voorwaarden mogelijk gemaakt. Als voorwaarde geldt onder andere dat er geen significante gevolgen mogen zijn voor de milieusituatie (toetsing aan de Wet geurhinder), natuurlijke (Natura 2000) en landschappelijke waarden (open gebieden, robuuste landbouwgebieden en EHS). In gevallen van twijfel, gelet op de milieusituatie, zal worden gebruikgemaakt van het kwaliteitsteam natuurlijke recreatie.

Verder biedt het plan in planologische zin met een afwijkingsmogelijkheid (voorheen ontheffing genaamd) mogelijkheden voor de ontwikkeling van kleinschalige verblijfsrecreatie ('kamperen bij de boer'). Alvorens deze en andere ontwikkelingen mogelijk te maken, zal aan de Natuurbeschermingswet 1998 worden getoetst.

Wat betreft verstoring gaat het met name om de gebieden die een functie hebben als slaapplek voor ganzen en zwanen. Dit zijn het Fochteloërveen en het Dwingelderveld.

Om in de bufferzones naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, is een aantal aanvullende regelingen van toepassing. Zo zijn in de zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en rondom het plangebied geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zones, zijn wel mogelijk. De zones van hydrologische beïnvloeding rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden worden daarmee tevens beschouwd als begrenzing van de externe werking.

Het bestemmingsplan heeft hiermee het gebruik van het aan de Natura 2000-gebieden omliggende gronden al zodanig gereguleerd dat veel mogelijk negatieve effecten worden ondervangen. Wat nog resteert aan mogelijk significant negatieve effecten wordt in het navolgende in de slotconclusie van de passende beoordeling vermeld. Deze activiteiten zullen derhalve individueel aan de Natuurbeschermingswet dienen te worden getoetst.

Slotconclusie

In de passende beoordeling die deel uitmaakt van dit planMER is op het niveau van het bestemmingsplan ingegaan op de mogelijke (cumulatieve) effecten van de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw. Significante negatieve effecten van ammoniak vanuit de veehouderij op Natura 2000-gebieden in en nabij het grondgebied van de gemeente Midden-Drenthe zijn zonder nadere maatregelen niet op voorhand uit te sluiten. Doordat veehouderijbedrijven, indien er een effect kan zijn op de instandhoudingsdoelstellingen, een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig hebben, worden significante

gevolgen van uitbreiding van bedrijven voorkomen. Mede op grond van de informatie in de scenariostudie is duidelijk, dat er diverse mogelijkheden zijn om aan deze voorwaarde te voldoen. Hierna zijn de hoofdpunten samengevat:

- In het rapport van Alterra is globaal ingegaan op de haalbaarheid van de maatregelen die in de studie in beschouwing zijn genomen. Het gaat in het algemeen op beschikbare technieken, bij de huidige stand van de techniek. Voor de melkrundveehouderij zijn nu echter nog geen geschikte emissiearme stalsystemen of andere regelingen opgenomen in de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav). De verwachting is wel dat dit op korte termijn zal gebeuren. Daarnaast kan met een mix van stalaanpassingen en andere maatregelen ook nu al verlaging van de stikstofemissies worden bereikt. Dit komt ook naar voren in het 'Beleidskader Natura 2000 en stikstof voor veehouderijen' van de provincie Overijssel. Deze provincie heeft een commissie van deskundigen ingesteld die tot die tijd bedrijfsplannen beoordeelt. Het instellen van een dergelijke commissie zou ook in de gemeente Midden-Drenthe kunnen worden overwogen.
- Het stimuleren van de maatregelen overeenkomstig 'Bedreven Bedrijven', een substantieel positief effect kan hebben, indien voldoende agrariërs eraan meedoen. Dit leent zich echter niet voor opname in het ruimtelijk beleid (en het bestemmingsplan), maar wel kan worden overwogen dat de gemeente hierin, vanwege het belang voor de natuurwaarden in en buiten de gemeente, een actieve opstelling kiest. Een beperktere benadering kan zijn om met name in de 1 km-zones rond Witterveld, Mantingerzand, Mantingerbos en Elperstroom dit te stimuleren. Hier is het effect van deze maatregel in termen van afname van de stikstofdepositie ten gevolge van de veehouderij het grootst.
- Zolang er (in de provincie Drenthe) nog geen sprake is van een Programmatische Aanpak Stikstof, is saldering tussen bedrijven geen optie. Gegeven de ligging ten opzichte van diverse Natura 2000-gebieden met habitats die (zeer) gevoelig zijn voor stikstofdepositie, is in Midden-Drenthe ook verplaatsing juridisch niet of hooguit zeer beperkt mogelijk.

Met name door de verruimde mogelijkheden bij wijziging of afwijking van het bestemmingsplan zijn licht negatieve milieueffecten van recreatieve ontwikkelingen op Natura 2000-gebieden niet uitgesloten. De bepalingen in het bestemmingsplan leggen daarom een koppeling met de voorwaarde dat er geen significante effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden mogen optreden. In geval van twijfel of er nadelige gevolgen voor de milieusituatie zijn, zal worden gebruikgemaakt van het kwaliteitsteam natuurlijke recreatie.

5.3

Omgevingsaspecten

5.3.1

Afstemming milieubeleid

Hoewel ruimtelijk beleid en milieubeleid elk hun eigen werking hebben, ligt er op een aantal onderdelen ook relaties. Dit vraagt om een afstemming tussen de milieuwetgeving en het bestemmingsplan.

Het milieubeleid en de daarop gebaseerde regelgeving spelen een steeds toenemende rol bij het ruimtelijk ordeningsbeleid. Via beide beleidsterreinen is de bescherming van de kwaliteit van de (leef)omgeving gewaarborgd. Het ruimtelijk ordeningsinstrument daarvoor is het aangeven van de situering van milieubelastende activiteiten (bedrijfsterrein) en milieugevoelige functies ten opzichte van elkaar (milieuzonering). In de toelichting bij een bestemmingsplan dient te worden aangegeven op welke wijze aan dat beleid gestalte wordt gegeven, waarbij ook rekening moet worden gehouden met harde en minder harde richtlijnen, die op basis van milieuhygiënische criteria in de jurisprudentie zijn ontwikkeld.

Zo dient onder meer ingevolge de Wet geluidhinder voorafgaand aan de vaststelling van een bestemmingsplan duidelijkheid te bestaan over de akoestische gevolgen van bepaalde ingrepen en de aanvaardbaarheid daarvan.

Uitgangspunt van het bestemmingsplan is dat rekening wordt gehouden met de beperkingen die voortvloeien uit de milieuwetgeving.

Daarbij gaat het met name om de Wet geluidhinder (wegverkeerslawaaï en industrielawaaï), de Wet milieubeheer, de Wet ammoniak en veehouderij, het Besluit geluidhinder, het Besluit externe veiligheid inrichtingen en het Besluit luchtkwaliteit.

5.3.2

Het milieurelevante beleid

Nationaal Milieubeleidsplan 4

In het Nationaal Milieubeleidsplan 4 (2001) wordt gesteld dat de Nederlandse landbouw moet verduurzamen. Op dit moment is veel verandering gaande in de landbouw. Enkele belangrijke algemene trends zijn een afnemend areaal, een aanhoudende schaalvergroting, een kleinere rol voor de bulkproductie en hogere eisen van de consument.

Ook binnen de verschillende sectoren zijn grote verschuivingen gaande:

- een tweedeling in de melkveehouderij²⁰;
- een afname van de intensieve veehouderij²¹;

²⁰ Enerzijds richting schaalvergroting, anderzijds richting extensieve biologische landbouw.

- een groei van de tuinbouw en de bloembollenteelt;
- druk op mogelijkheden voor de akkerbouw;
- een groei van de biologische landbouw.

Deze ontwikkelingen moeten door de overheid worden gestuurd teneinde te komen tot een duurzame landbouw. Om te komen tot de juiste balans tussen landbouw en natuur zijn er voor de lange (tot 2030) en de korte termijn (tot 2010) een aantal uitgangspunten geformuleerd. Voor de periode tot 2010 gaat het onder meer om de volgende uitgangspunten:

- Er is aanpassing noodzakelijk van een deel van het milieubeleid voor de landbouw. Het gaat hierbij om het generieke beleid voor ammoniak, stikstof, fosfaat, zware metalen en bestrijdingsmiddelen en om het gebiedsgericht beleid ten aanzien van ammoniak, fosfaat en het bestrijden van verdroging.
- Buiten de natuurgebieden en de zones hieromheen krijgt de landbouw kansen op ontwikkeling.
- Voor de aanpak van verdroging en herstel van de gewenste waterkwaliteit wordt aangesloten bij de watersysteembenadering.

Omgevingsvisie Drenthe

Het centrale uitgangspunt in het provinciaal omgevingsbeleid is het streven naar een duurzame ontwikkeling. Als doelstelling is geformuleerd het realiseren van een algemene omgevingskwaliteit (AOK) als uitkomst van een proces gericht op een duurzame ontwikkeling, waarbij de zes grondslagen²² het richtinggevend kader zijn.

In de Omgevingsvisie zijn gebieden van enige omvang met bijzondere kwaliteiten ten aanzien van natuur op kaart 2.a (Kernkwaliteit natuur) aangeduid als 'natuurwaarden op landbouwgebied', 'begrensde cultuurgrond' en 'ecologische hoofdstructuur'.

Zie voor dit punt ook paragraaf 4.3 onder het kopje Omgevingsvisie Drenthe.

5.3.3

Geluidhinder

De Wet geluidhinder²³ heeft als belangrijkste doel het bestrijden en voorkomen van geluidhinder. Op grond van de wet zijn verschillende vormen van geluidhinder te onderscheiden die directe raakvlakken hebben met de ruimtelijke ordening. Met betrekking tot het landelijk gebied van Midden-Drenthe dient rekening te worden gehouden met wegverkeerslawaai, spoorwegverkeerslawaai en industrielawaai.

²¹ Minder bedrijven, minder dieren per bedrijf.

²² Zijnde de Drentse samenleving, de waterstromen, de fysieke infrastructuur, een landschapelijke kwaliteit, een zuinig ruimtegebruik en een duurzame energiehuishouding.

²³ De gewijzigde Wet geluidhinder is op 1 januari 2007 in werking getreden.

Wegverkeerslawaaï

Voordat een bestemmingsplan wordt vastgesteld, kan het noodzakelijk zijn akoestisch onderzoek uit te voeren naar de geluidsbelastende effecten van wegen en spoorwegen. Dergelijk onderzoek moet inzicht geven in de geluidsbelasting van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen zoals woningen, scholen en gebouwen met een functie voor de gezondheidszorg.

Op grond van de Wet geluidhinder hebben alle wegen een geluidzone, tenzij deze deel uitmaken van een woonerf of indien sprake is van een maximum snelheid van 30 km/uur. Dit houdt in dat alle wegen in het plangebied in principe geluidzoneplichtig zijn.

Met de consequenties van het wegverkeerslawaaï voor geluidgevoelige functies is, voorzover noodzakelijk, rekening gehouden. De bestaande geluidgevoelige bebouwing langs de zoneplichtige wegen mag niet dichterbij de weg toe worden gebouwd.

In de regels is opgenomen dat het aantal rijstroken van wegen niet mag worden vergroot indien dit een verhoging van het aantal gehinderden tot gevolg heeft, dan wel de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder hierdoor wordt overschreden.

Bestaande situaties

Bestaande hindergevoelige functies in het plangebied betreffen voornamelijk woningen bij de (agrarische) bedrijven in het buitengebied. In het plan is slechts beperkt mogelijkheid voor nieuwe bedrijfswoningen mogelijk. Het voorliggende bestemmingsplan staat geen uitbreiding van het aantal (bedrijfs)woningen toe indien niet wordt voldaan aan de voorkeurgrenswaarde, dan wel een hoger verkregen grenswaarde.

De wijziging van bestaande bedrijfspanden naar woonfuncties is eveneens niet toegestaan. Hierdoor ontstaan geen zogenaamde nieuwe situaties in de zin van de Wet geluidhinder. Daarnaast voorziet het bestemmingsplan niet in de aanleg van nieuwe infrastructuur of wijziging van bestaande infrastructuur. Het omzetten van de agrarische bestemming naar een woonbestemming wordt in het plan wel mogelijk gemaakt, maar levert in de zin van de Wet geluidhinder geen nieuwe situatie op (er is geen sprake van een verandering in de fysieke situatie).

Nieuwe situaties

Nieuwe situaties in de zin van de Wet geluidhinder kunnen ontstaan door:

- een tweede agrarische bedrijfswoning (afwijken bij een omgevingsvergunning);
- woningsplitsing vanaf 180 m² in meerdere wooneenheden (afwijken bij een omgevingsvergunning);
- woningbouw in het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling (wijzigingsbevoegdheid).

Voor deze situaties zal in het kader van de Wet geluidhinder en voorzover gelegen binnen de 48 dB-contour, een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Omdat op dit moment niet is aan te geven of en wanneer de hiervoor beschreven nieuwe situaties zich gaan voordoen, is het uitvoeren van een akoestisch onderzoek in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe niet zinvol. Temeer daar de genoemde ontwikkelingen zich in principe in het gehele buitengebied kunnen gaan voordoen. Alle hiervoor genoemde nieuwe ontwikkelingen zijn gekoppeld aan een afwijkings- dan wel een wijzigingsprocedure. Op het moment dat een nieuwe ontwikkeling zich gaat voordoen, zal worden getoetst aan het aspect wegverkeerslawaaai. Hiertoe zijn in de afwijkings-, dan wel wijzigingsbevoegdheid randvoorwaarden opgenomen. Indien uit het dan uit te voeren akoestisch onderzoek blijkt dat de nieuwe situaties zijn gelegen binnen de 48 dB-contour, zal een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Spoorweglawaaai

Het plangebied wordt doorsneden door de spoorlijn Zwolle-Groningen. Binnen een breedte van 500 m (zonebreedte) dient in geval van de ontwikkeling van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen (zie hiervoor) de geluidsemissie te worden onderzocht.

Voor deze situaties zal, voorzover gelegen binnen de 53 dB-/55 dB-²⁴ en 68 dB-contour een hogere waarde moeten worden aangevraagd.

Omdat op dit moment niet is aan te geven of en wanneer de hiervoor beschreven nieuwe situaties zich gaan voordoen, is het uitvoeren van een akoestisch onderzoek in het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe niet zinvol. Temeer daar de genoemde ontwikkelingen zich in principe in het gehele buitengebied kunnen gaan voordoen. Alle hiervoor genoemde nieuwe ontwikkelingen zijn gekoppeld aan een afwijkings- dan wel een wijzigingsprocedure. Op het moment dat een nieuwe ontwikkeling zich gaat voordoen, zal worden getoetst aan het aspect spoorweglawaaai. Hiertoe zijn in de afwijkings-, dan wel wijzigingsbevoegdheid randvoorwaarden opgenomen. Indien uit het dan uit te voeren akoestisch onderzoek blijkt dat de nieuwe situaties zijn gelegen binnen de hierboven genoemde contouren, zal een procedure Verzoek Hogere Waarden moeten worden gevolgd.

Industrielawaaai

Ten aanzien van het Industrielawaaai is de geluidzonering van belang van het bedrijventerrein De Zuidmaten, het bedrijventerrein Essent en het TT-circuit. Vanwege de aanwezigheid van geluidsbronnen is rondom deze terreinen een geluidzone op grond van de Wet geluidhinder vastgesteld. Daarbuiten mag de geluidsbelasting niet hoger zijn dan 50 dB(A).

²⁴ De ten hoogste toelaatbare geluidsbelasting voor woningen binnen de zone is 55 dB, voor andere geluidsgevoelige gebouwen binnen de zone is dit 53 dB.

Via een aanvullende bestemmingsregeling is rekening gehouden met de 'geluid-zone industrie'. Voor die gedeelten van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe die binnen de geluidcontouren van de Wet geluidhinder liggen, moet worden voorkomen dat nieuwe geluidgevoelige functies worden opgericht.

5.3.4

Luchtkwaliteit

Op grond van het Wet milieubeheer, hoofdstuk 5.2, dienen gemeenten bij de uitoefening van bevoegdheden die gevolgen kunnen hebben voor de luchtkwaliteit grenswaarden in acht te nemen voor verontreinigende stoffen als zwaveldioxide, stikstofdioxide, stikstofoxiden, fijn stof, lood, koolmonoxide en benzeen. In de wet worden de grenswaarden van de verschillende stoffen concreet genoemd.

De meest relevante luchtkwaliteitseisen voor ruimtelijke plannen betreffen stikstofdioxide (NO₂) en fijn stof (PM₁₀). De grenswaarden voor stikstofdioxide en fijn stof uit de wet zijn opgenomen in de navolgende tabel.

Tabel 5. Grenswaarden luchtconcentraties NO₂ en PM₁₀

Luchtconcentratie	Norm
NO ₂	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
uurgemiddelde concentratie	200 µg/m ³ maximaal 18 maal per jaar
PM ₁₀	
jaargemiddelde concentratie	40 µg/m ³
24 uurgemiddelde concentratie	50 µg/m ³ maximaal 35 maal per jaar

Getoetst dient te worden aan de norm voor NO₂ per 2015. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van NO₂ worden voldaan. Getoetst dient te worden aan de norm voor PM₁₀ per 2011. Vanaf die datum moet blijvend aan de norm van PM₁₀ worden voldaan.

Het is de vraag of door de voorgestane ontwikkelingen een dusdanige verslechtering van de luchtkwaliteit optreedt dat daardoor de grenswaarden voor de luchtverontreiniging worden overschreden (emissie).

Wat betreft de luchtkwaliteit in en om Midden-Drenthe is op dit moment alleen in vrij globale zin iets bekend. Het algemene luchtkwaliteitsbeeld zoals dat op basis van landelijke metingen kan worden geconstrueerd, wijst niet op knelpunten. Immissie is derhalve niet aan de orde. De emissie voor met name PM₁₀ en NO₂ liggen ver beneden de grenswaarden. Wat betreft de in en rond het plangebied optredende emissie, kan worden opgemerkt dat de voorgestane ontwikkelingen geen zodanige nieuwe luchtverontreiniging zullen toevoegen dat daardoor grenswaarden zouden kunnen worden overschreden. Wat betreft de emissie zal, ook gezien de achtergrondwaarde zoals bekend via de hiervoor

genoemde landelijke metingen, het plan derhalve geen aanleiding geven tot wezenlijke veranderingen.

5.3.5

Agrarische bedrijven

Agrarisch milieubeleid

Voor de agrarische bedrijven zijn verschillende landelijke wetten en richtlijnen van belang. Zaken die hierbij een rol spelen zijn:

- de afstand van agrarische bedrijven tot gevoelige functies (woningen, bos- en natuurgebieden). Dit in verband met stankhinder en voor verzuuring gevoelige gebieden;
- het beleid ten aanzien van de nieuwvestiging en uitbreiding van glastuinbouwbedrijven en intensieve veehouderijbedrijven;
- de plaatsing van mestopslagplaatsen, opslag en/of gebruik van gronden voor baggerspecie en dergelijke.

Beleid ten aanzien van de hiervoor genoemde punten is onder meer geformuleerd in de volgende beleidsnotities en wetten:

- de Wet geurhinder en veehouderij;
- de Wet milieubeheer;
- de Wet ammoniak en veehouderij.

In de nota Structuurverandering Varkenshouderij (juli 1997) stelt het kabinet, in het licht van algehele herstructureringsmaatregelen in de varkenssector, ook ondersteunende maatregelen in het ruimtelijk beleid voor. In het ruimtelijke beleid vindt een accentverlegging plaats, waarbij het uitdrukkelijke uitgangspunt is: de relatief schone gebieden (waartoe ook het landelijke gebied van Midden-Drenthe mag worden gerekend) dienen schoon te blijven. Concretisering daarvan houdt onder meer in dat de regering nieuwvestiging c.q. verplaatsing van intensieve varkenshouderijen wil voorkomen vanuit de concentratiegebieden (Oost-Brabant, Noord-Limburg en Oost-Nederland) naar de overige gebieden.

Wet geurhinder en veehouderij

De Wet geurhinder en veehouderij vormt vanaf 1 januari 2007 het toetsingskader voor de milieuvergunning als het gaat om geurhinder vanwege dierenverblijven van veehouderijen. De wet bepaalt op welke manier geur (stank) van veehouderijstallen in de milieuvergunning moet worden beoordeeld. De wet geeft normen voor de geurbelasting die een veehouderij mag veroorzaken op een geurgevoelig object (bijvoorbeeld een woning).

Belangrijke inhoudelijke wijziging ten opzichte van eerdere wetgeving is dat onderscheid wordt gemaakt tussen maximaal toegestane geurbelasting binnen en buiten de bebouwde kom en concentratiegebieden en niet-concentratiegebieden. Daarnaast mogen gemeenten de normen variëren. Gemeenten kunnen naar beneden en naar boven afwijken. Uitgangspunten bij de

nieuwe wet zijn dat aan de ene kant de uitbreidingsmogelijkheden van de veehouderijsector niet in gevaar komen, maar ook dat burgers optimaal tegen geurhinder worden beschermd.

De Wet geurhinder en veehouderij regelt ook hoe om te gaan met voormalige agrarische bedrijfswoningen. Als blijkt dat een agrarisch bedrijf is gestopt, dan krijgt het perceel in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe de bestemming Wonen - Voormalige boerderij. De voormalige bedrijfswoning krijgt daarmee op basis van de huidige geurregeling automatisch de status van gewone 'burgerwoning' met het bijbehorende recht op zo min mogelijk stankoverlast. Met als consequentie dat de andere boerenbedrijven in de buurt van deze woning rekening moeten houden met de stankoverlast die ze veroorzaken.

De nieuwe wet geeft hier ruimte voor maatwerk. Op basis van de Wet geurhinder en veehouderij mag de gemeente zelf bepalen welke 'bescherming' de voormalige bedrijfswoning moet krijgen; die van een burgerwoning of van een bedrijfswoning.

Voorwaarde is dat de gemeente de voormalige agrarische bedrijven apart bestemd en dat zij voor haar grondgebied aangeeft voor welke gebieden zij een afwijkend stankbeleid wil vastleggen.

Dit vastleggen gebeurt op basis van een gemeentelijke verordening en moet voldoen aan een aantal bepalingen uit de Wet geurhinder en veehouderij. Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe anticipeert op deze nieuwe wet door wonen in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing als zodanig te bestemmen en door een indeling in gebiedsbestemmingen te hanteren.

Regeling niet-agrarische bedrijvigheid

Naast het agrarisch milieubeleid is van belang de regeling voor agrarische en niet-agrarische bedrijvigheid in relatie tot de milieubelasting ervan.

Hiervoor worden onder meer richtlijnen gegeven in de brochure Bedrijven en Milieuzonering van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (2007).

5.3.6

Externe veiligheid

Vanuit het besef dat er altijd veiligheidsrisico's zullen bestaan, maar dat het wel nodig is om grenzen te stellen aan de grootte van de risico's, heeft de rijksoverheid grenswaarden gesteld. Zo zijn met het Besluit externe veiligheid inrichtingen (Bevi) risiconormen voor externe veiligheid met betrekking tot bedrijven met gevaarlijke stoffen vastgelegd. Het besluit heeft als doel burgers een minimum beschermingsniveau te bieden tegen een ongeval met gevaarlijke stoffen. Daarnaast stelt het Besluit risico's zware ongevallen 1999 (Brzo 1999) eisen aan de meest risicovolle bedrijven in Nederland ten aanzien van de preventie en de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waar-

bij gevaarlijke stoffen zijn betrokken. Ten aanzien van transportrisico's zijn de Wet vervoer gevaarlijke stoffen, de Nota risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen (Nota RNVGS) en de Circulaire risiconormering vervoer gevaarlijke stoffen verschenen en is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) externe veiligheid transport gevaarlijke stoffen in voorbereiding.

De mate van risico is afhankelijk van twee aspecten, namelijk de kans op een ongeval én het mogelijke effect van een ongeval. Onder de kans verstaan we de mogelijkheid dat zich een situatie voordoet waarbij in bijvoorbeeld een opslag van gevaarlijke stoffen een grote brand ontstaat. Aan de hand van ervaringscijfers en modellen is het mogelijk om een dergelijke kans te berekenen. Onder de effecten verstaan we binnen de externe veiligheidswetgeving uitsluitend het aantal dodelijke slachtoffers van een ongeval, bijvoorbeeld het aantal personen dat bij een grote brand in een opslag van gevaarlijke stoffen wordt blootgesteld aan dodelijke concentraties van gevaarlijke dampen. Dat daarnaast ook een groot aantal gewonden kunnen vallen, wordt in de risiconorm niet meegenomen. Uiteraard is dit aantal gewonden voor de hulpdiensten (bijvoorbeeld brandweer, ambulancediensten et cetera) wél erg relevant. In Nederland worden twee maten gehanteerd voor het risico, namelijk het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Het PR is een risicomaat die tot doel heeft om elke individuele burger een uniform beschermingsniveau in de nabijheid van activiteiten (productie, opslag, overslag en transport) met gevaarlijke stoffen te bieden. Hierbij fungeert het PR als een norm voor het risico waaraan elke burger in Nederland ten hoogste mag worden blootgesteld. In tegenstelling tot het PR houdt het GR rekening met de daadwerkelijke aanwezigheid van mensen in gebouwen. Verder wordt met het groepsrisico rekening gehouden met bescherming tegen ongevallen met gevaarlijke stoffen, het optreden van hulpverleningsdiensten en de zelfredzaamheid van personen. Voor het groepsrisico is geen harde norm bepaald, maar een oriënterende waarde vastgelegd.

Op de risicokaart provincie Drenthe zijn de risicovolle inrichtingen en transportroutes voor gevaarlijke stoffen (over weg, water, rail en per buisleiding) aangegeven. Daarnaast komen in Midden-Drenthe diverse lpg-installaties voor. Ook de WPA Westerbork (De Noesten 18 te Westerbork, opslag bestrijdingsmiddelen) moet worden aangemerkt als een risicovolle inrichting.

In het kader van het Programma Financiering Uitvoering Externe veiligheid is in september 2005 het provinciale project 'actualisatie Bevi-inrichtingen' gestart. In dit kader zijn voor alle risicovolle inrichtingen het plaatsgebonden risico en het groepsrisico berekend en bijbehorende contouren aangegeven. Uitgaande van deze, door de gemeente aangeleverde, contouren kan worden geconcludeerd dat vrijwel alle genoemde risicovolle inrichtingen in de bebouwde kommen zijn gelegen. Alleen twee tankstations met lpg langs de A28 en drie gasontvangststations van Gasunie liggen niet in de bebouwde kom. Ook de bijbehorende PR- en GR-contouren van de inrichtingen vallen vrijwel geheel in de bebouwde kommen. Voorzover deze contouren (gedeeltelijk) zijn gelegen over het plangebied van het buitengebied, komen binnen deze contouren geen kwetsbare objecten (bijvoorbeeld woningen) voor.

Wat betreft de lpg-stations is de PR-contour als 'veiligheidszone - bevi' weer-gegeven. De regeling heeft als oogmerk het weren van gevoelige functies.

A28 Assen-Beilen

Voor het plaatsgebonden risico is de 10^{-6} -contour maatgevend. De PR-contour ligt op de A28. Het groepsrisico is niet van toepassing. De A28 levert qua externe veiligheid geen belemmeringen op (bron: Risicoatlas wegtransport gevaarlijke stoffen, 24 maart 2003).

Spoorlijn Zwolle-Groningen

Binnen de gemeente Midden-Drenthe is in 2010 een risicoanalyse met behulp van RBM II ter plaatse van de kern Hooghalen uitgevoerd. Hierbij zijn de vervoerscijfers gehanteerd van het rapport 'Marktverwachting Vervoer Gevaarlijke Stoffen per spoor van 26 september 2007'. Uit deze berekeningen bleek dat de 10^{-6} van het spoortraject Zwolle-Groningen op de spoorlijn ligt. Dit betekent dat de beschikbaarheid van de spoorweginfrastructuur niet wordt aangetast door dit bestemmingsplan en dat de oriënterende waarde voor het groepsrisico (GR) niet wordt overschreden. Uit oogpunt van externe veiligheid levert het spoor dus geen belemmeringen op.

Hoofdbuisleidingen aardgas

In het plangebied van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe ligt een aantal gastransportleidingen van Gasunie. De hoofdbuisleidingen voor aardgas hebben een grote diameter en het gas wordt er onder grote druk (66 bar) in vervoerd. Het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer is doende het externe veiligheidsbeleid rondom aardgasleidingen te vernieuwen. Hieruit kunnen veiligheidsafstanden voorkomen die afwijken van de circulaire uit 1984. De aan te houden afstanden zijn afhankelijk van de doorsnede, druk, wanddikte en diepteligging. De nieuwe risicoafstand kan aanzienlijk groter zijn dan de toegestane risicoruimte van de circulaire van 1984. Dit levert knelpunten op als de bebouwing binnen de risicoafstand ligt.

De vaststelling van de nieuwe afstanden is op dit moment echter nog niet volledig afgerond. Hoewel er dus strikt genomen aanleiding zou zijn om zones langs dergelijke buisleidingen te vrijwaren van bebouwing, geldt op dit moment nog steeds de 'Circulaire Zonering langs hogedrukaardgastransportleidingen' (november 1984). Er dient derhalve formeel nog steeds van de in deze circulaire opgenomen afstanden te worden uitgegaan. Dit geldt des te meer omdat op dit moment nog overleg plaatsvindt tussen het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer en Gasunie over de in de toekomst definitief aan te houden afstanden.

De in dit plan opgenomen aan te houden afstanden zijn derhalve gebaseerd op de 'Circulaire Zonering langs hogedrukaardgastransportleidingen'. In het bestemmingsplan is een regeling opgenomen die voorkomt dat binnen deze zones woonbebouwing wordt opgericht.

Bovendien is binnen een zone van 5 m aan weerszijden van de leiding (behalve woonbebouwing) in het geheel geen bebouwing toegestaan. In de bestaande situatie worden deze afstanden ruimschoots gehaald.

5.3.7

Bodem

Bij de afstemming met het milieubeleid is ook aandacht voor het onderwerp 'bodemsaneringslocaties'. Bij nieuwe ontwikkelingen moet worden gekeken naar mogelijke verontreiniging van bodem en grondwater. Door middel van een verkennend bodemonderzoek wordt dan bekeken of sprake is van de eventuele aanwezigheid van verontreinigingen in de grond en in het grondwater teneinde te bepalen of vanuit milieuhygiënisch oogpunt belemmeringen bestaan voor toekomstige bouwactiviteiten. Bij uitbreiding van bestaande bebouwing, nieuw- of herbouw dient bij een bouwaanvraag een 'schonegrondverklaring' te waarborgen dat geen sprake is van risico's voor de volksgezondheid.

Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe kent een overwegend conserverend karakter. In het kader van dit plan wordt dan ook geen bodemonderzoek uitgevoerd.

5.3.8

Grondwater

In de gemeente Midden-Drenthe liggen gebieden ter bescherming van het grondwater, namelijk het grondwaterbeschermings- en waterwingebied Beilen. Het beschermingsgebied is opgebouwd uit twee zones: het waterwingebied en daaromheen het grondwaterbeschermingsgebied. Het waterwingebied is het gebied waar daadwerkelijk het grondwater wordt gewonnen en waar de winputten zijn gelegen. Het gebied is voorbehouden voor activiteiten van het waterleidingbedrijf. Andere activiteiten zijn in principe verboden.

Rondom het waterwingebied ligt het grondwaterbeschermingsgebied. Binnen dit gebied gelden beperkingen voor het oprichten van bepaalde bedrijven en het uitvoeren van bepaalde activiteiten. Hiermee wordt beoogd dat activiteiten of bedrijven die een mogelijke bedreiging kunnen vormen voor de kwaliteit van het grondwater uit het gebied worden geweerd.

De bescherming van de gebieden is neergelegd in de Provinciale omgevingsverordening (POV) en in de Omgevingsvisie Drenthe. In eerstgenoemd document is aangegeven welke inrichtingen en activiteiten in de gebieden niet zijn toegestaan. Er is onder andere een lijst met verboden inrichtingen bij de POV opgenomen. In de Omgevingsvisie Drenthe is het grondwaterbeschermingsbeleid opgenomen. Hierin is aangegeven welke ontwikkelingen ongewenst zijn binnen deze gebieden. Hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan nieuwe grootschalige recreatieve ontwikkelingen, nieuwe delfstoffenwinningen of ondergrondse opslag van afvalstoffen. Dit beschermingsbeleid dient zijn ruimtelijke doorwerking te krijgen via het bestemmingsplan. Daarnaast dient het waterwingebied als zodanig te worden bestemd.

5.3.9

Plan-m.e.r./Strategische Milieubeoordeling

Vanaf 21 juli 2004 dient de Europese richtlijn betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's in de Lidstaten van de Europese Unie te worden toegepast. In Nederland wordt deze richtlijn aangeduid als de richtlijn voor Strategische Milieubeoordeling (SMB). De Europese richtlijn is bedoeld om milieueffecten van plannen en programma's tijdens de voorbereiding ervan in beeld te brengen in de vorm van een milieuraapport.

Deze Europese richtlijn is middels een wijziging van de Wet milieubeheer en een wijziging van het Besluit m.e.r. geïmplementeerd in de Nederlandse regelgeving. Op 28 september 2006 is de aangepaste Wet milieubeheer en het Besluit m.e.r. in werking getreden. Hierbij wordt gesproken over een milieueffectrapportage van plannen (als vertaling van de Europese SMB-richtlijn) en over een milieueffectrapportage van besluiten (het oorspronkelijke Nederlandse m.e.r.). De term besluiten is verwarrend, aangezien ook in relatie tot plannen in de praktijk wordt gesproken over besluiten; de term 'projecten' uit de Europese m.e.r.-richtlijn is eenduidiger. Aldus wordt onderscheid gemaakt tussen een plan-m.e.r. en een project-m.e.r. Het is verplicht om voorafgaand aan besluiten door een overheid over bepaalde plannen een plan-m.e.r. uit te voeren.

Het gaat daarbij om plannen die (uiteindelijk) kunnen leiden tot concrete projecten of activiteiten met mogelijk belangrijke nadelige gevolgen voor het milieu.

Bij het opstellen van een bestemmingsplan voor het buitengebied dient zich dan ook de vraag aan in hoeverre een plan-m.e.r. moet worden uitgevoerd. Meer concreet geldt de plan-m.e.r.-plicht in geval van wettelijk of bestuursrechtelijk verplichte plannen:

- die het kader vormen voor toekomstige project-m.e.r.- (beoordelings)plichtige besluiten of;
- waarvoor een passende beoordeling nodig is op grond van de Europese Habitatrichtlijn.

De planMER moet in een vroege fase inzicht geven in de huidige toestand van het milieu, de positieve en negatieve milieueffecten en de mogelijke alternatieven voor het plan. Een passende beoordeling (zowel op grond van project-m.e.r.- (beoordelings)plichtige besluiten, alsmede op grond van de Habitatrichtlijn) is pas nodig als er significante negatieve effecten zijn te verwachten. In paragraaf 5.2.3 is ingegaan op de passende beoordeling op grond van de Habitatrichtlijn. Op basis van het ontwerpbestemmingsplan is een planMER met passende beoordeling opgesteld. De planMER en passende beoordeling worden gelijktijdig met het bestemmingsplan ter inzage gelegd.

5.3.10

PlanMER bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe 2010

Tabel 6. Samenvattende tabel Plan-MER bestemmingsplan buitengebied Midden-Drenthe

Planmer		Landbouw	Bos/houtteelt	Natuur-ontwikkeling	Recreatie	Overige (land-goederen)
Beoordeling						
Landschap	Visueel/ruimtelijk	0/-	0/-	-	0/-	+
	Cultuurhist./aardk.	-		0(+)		
	Archeologisch	+		0(+)		+
Bodem			0	-		0/-
Water		0	0/-		0	
EHS/evz	Kwaliteit	0/-			0/-	0/+
	Omvang	0/(+)				0/+
Natura 2000	Kwaliteit	-			0/-	
	Omvang	0/(+)				
Woon/leefmilieu		0/(0/+)			0/-	

Een uitgebreide samenvatting van de PlanMER is te vinden in bijlage 7. Hier is ook de onderbouwing en uitvoerige toelichting op de vorenstaande tabel te vinden. Uit de planMER komen de volgende conclusies en aanbevelingen naar voren:

- Bij de effectbeschrijving is naar voren gekomen, dat het voorgenomen bestemmingsplan effecten op bodemkundige en geomorfologische waarden veelal niet uitsluit. Vanwege het belang hiervan voor zowel het landschap als de ontwikkelingsmogelijkheden van de natuur (in gebieden waarin een wijziging naar de bestemming Natuur mogelijk is), verdient dit nadere aandacht.
- Bij diverse punten is naar voren gekomen dat de te verwachten effecten sterk afhankelijk zullen zijn van de wijze waarop bij vervolgbesluiten (op een meer gedetailleerd niveau) wordt omgegaan met te beschermen waarden op het gebied van natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie. Aanbevolen wordt hieraan ten tijde van de uitvoering van het bestemmingsplan specifiek aandacht te besteden.
- De mogelijkheden voor kleinschalige bosaanplant en houtteelt zouden, indien diverse initiatieven worden ontwikkeld in één landschappelijke eenheid, in hun onderlinge samenhang tot negatieve gevolgen voor het landschap kunnen leiden. De vraag, hoe dit te voorkomen, vraagt nader aandacht.
- Met name door de verruimde mogelijkheden bij wijziging of afwijking van het bestemmingsplan zijn enigszins negatieve milieueffecten van recreatieve ontwikkelingen niet uitgesloten. Dit betreft het landschap (met name door cumulatie van de effecten van meerdere ontwikkelingen binnen een landschappelijke eenheid), het woon- en leefmilieu en natuur (natuur- en bosgebieden, onder meer Natura-2000 gebieden).
- Zowel de planMER als de hierin opgenomen passende beoordeling geven geen aanleiding tot aanpassing van het bestemmingsplan.

In paragraaf 5.2.3 wordt nader ingegaan op de conclusies en aanbevelingen voor de Natura 2000-gebieden en de passende beoordeling.

Ontwikkelingen en tendensen

6.1

Landbouw

6.1.1

Ontwikkelingen en tendensen algemeen

De te verwachten toekomstige ontwikkelingen in de land- en tuinbouw hangen af van veel factoren. Het wegvallen van prijsgaranties, de toenemende oriëntatie op de wereldmarkt en de verdergaande ontwikkeling van de technologie, eisen van agrariërs, een grote mate van flexibiliteit en voortdurende aanpassing van de (externe) productieomstandigheden. Daarnaast stelt de consument steeds hogere eisen aan de kwaliteit van de voeding en de manier waarop het is geproduceerd. Dat dient op een verantwoorde, duurzame manier te gebeuren.

Ook het rijksbeleid en provinciaal beleid hebben grote invloed op de landbouw, met name de nieuwe wetgeving wat betreft mestaanwending, het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en voedselveiligheid. Het mestbeleid en het milieubeleid nopen tot uiteenlopende maatregelen op bedrijfsniveau (stalaanpassingen, opslagsystemen, mestonderwerkverplichting) die de nodige investeringen vragen. Tevens kan dit beleid leiden tot extensivering van het grondgebruik. Een ander gevolg van zowel rijksbeleid als provinciaal beleid betreft de toenemende gronddruk. De onttrekking van cultuurgrond voor stedelijke functies en natuurfuncties, zal naar verwachting de komende jaren ook in Midden-Drenthe verder toenemen (aanleg van infrastructuur, uitbreiding van de kernen).

In de gemeente Midden-Drenthe uiten ontwikkelingen en tendensen in de landbouw zich met name in schaalvergroting en extensivering. Deze trends zullen naar verwachting in de toekomst verder doorzetten. De landbouw speelt in op de geschetste ontwikkelingen door schaalvergroting, verdieping, verbreding of een combinatie hiervan. Daarnaast zijn samenwerking én kennisvermeerdering en kennisoverdracht van belang.

6.1.2

Schaalvergroting en extensivering

Een van de belangrijkste ontwikkelingen voor de komende jaren is de doorgaande daling van het aantal landbouwbedrijven als gevolg van schaalvergroting en extensivering. De laatste jaren neemt het aantal bedrijven in Midden-

Drenthe echter minder sterk af dan volgens de provinciale en landelijke trends. Het landbouwareaal neemt slechts in zeer kleine mate af. Belangrijkste oorzaak hiervoor is de beperkte omvang van ruimteclaims vanuit woningbouw, infrastructuur en natuur. Dit kan echter niet verhinderen dat in de komende jaren de gronddruk in de gemeente Midden-Drenthe zal toenemen. De verdere extensivering van de landbouw en een toenemende druk vanuit de landbouw buiten de gemeente zijn hier vooral debet aan. De overblijvende landbouwbedrijven zijn grofweg in te delen in vier categorieën.

1. De schaalvergroters

In principe is er voldoende grond voor een aantal bedrijven om een zodanige schaalvergroting te realiseren dat zij kunnen blijven produceren voor de wereldmarkt. Deze schaalvergroting zal zich in alle landbouwsectoren voordoen.

2. De verdiepers

Een deel van de agrariërs zal er ook voor kiezen om zich niet te richten op uitbreiding, maar op het produceren voor een bepaalde kwaliteitsmarkt. De kwaliteitsmarkt wordt steeds sterker bepaald door de consument (de zogenaamde vraaggeoriënteerde markt). Daarnaast zal met name in de akkerbouw en tuinbouw veel worden geïnvesteerd in kwaliteitsverbetering van het bestaande productenpakket.

3. De verbreders

De hoge natuur- en landschapswaarden binnen de gemeente Midden-Drenthe en de relatief extensieve landbouw bieden goede mogelijkheden voor agrarisch natuur- en landschapsbeheer al dan niet gecombineerd met recreatie. De grootste potenties zijn er vanzelfsprekend voor die bedrijven die zijn gelegen in gebieden met hoge natuur- en landschapswaarden of die liggen langs de bestaande recreatieve infrastructuur. Daarnaast zal er in de toekomst vaker sprake zijn van een neveninkomen buiten het landbouwbedrijf (neventak niet-agrarische bedrijvigheid inclusief een kleinschalige bedrijfsactiviteit categorie 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering). Ook dit is te beschouwen als een vorm van verbreding (neventak niet-agrarische bedrijvigheid).

4. Combinatie van schaalvergroting, verdieping en/of verbreding

Afhankelijk van de individuele omstandigheden zijn er op bedrijfsniveau allerlei combinaties denkbaar tussen schaalvergroting, verdieping en verbreding.

Naast de hiervoor genoemde categorieën liggen er voor de landbouw ook kansen in intensivering van het grondgebruik. Dit kan bijvoorbeeld inhouden het overschakelen op meer intensieve tuinbouwgewassen (intensieve teelten) door akkerbouwers. Hierdoor wordt contractteelt met relatief grote afnemers mogelijk, zoals ketens van grootwinkelbedrijven. Intensivering van het grondgebruik, in de vorm van bijvoorbeeld tuinbouw en bollenteelt, zal leiden tot een grotere behoefte aan agrarische bedrijfsgebouwen. Het betreft ruimte voor het stallen van werktuigen en het bewaren of verwerken van producten. Ook

zal een grotere behoefte aan glas ontstaan om de teelt van bollen en groenten te ondersteunen, aangezien de broei in kassen tot een toegevoegde waarde leidt.

Op de grotere behoefte aan agrarische bedrijfsgebouwen wordt in dit plan ingespeeld door in de zogenaamde 'landbouwontwikkelingsgebieden' (zie verder paragraaf 7.2) bij recht een agrarisch bouwperceel van 1,5 ha toe te kennen.

6.1.3

Bedrijfsopvolging

Van de bedrijven zonder opvolger zullen slechts weinigen er in slagen alsnog een opvolger te vinden. In geval van bedrijfsbeëindiging wordt in de meeste gevallen de vrijkomende grond overgenomen door de buurman. Hierdoor gaat de afname van het aantal boeren gepaard met een sterke toename van de gemiddelde economische omvang van de overblijvende bedrijven in de regio.

6.1.4

Ontwikkeling en tendensen per sector

Akkerbouw en melkveehouderij

Zowel de melkveehouderij als akkerbouw ondervinden de gevolgen van het Europees beleid. Beide sectoren staan onder economische druk door minder marktbescherming en meer wereldmarktprijzen. De Europese ontwikkelingen zullen van groot belang zijn voor de Midden-Drentse landbouw, maar dat is nu nog moeilijk voorspelbaar. De verwachting is dat er een grotere concurrentie binnen de EU zal ontstaan (door uitbreiding van de EU) en daardoor lagere prijzen.

Met name voor de akkerbouw zal de concurrentie van landen met lage grondprijzen gelden. Binnen deze sector wordt dan ook gezocht naar teelten met een hogere economische opbrengst per hectare. Daarnaast zal er een grotere variatie aan teelten ontstaan, om zo de economische risico's te spreiden. Echter, de verwachting is, dat de intensieve(re) teelten maar door een hele beperkte groep zullen worden opgepakt.

Wat in ieder geval op gemeentelijk niveau te is verwachten in de melkveehouderij, is dat de melkproductie met een kleiner aantal, maar hoogproductievere koeien, zal worden vol gemolken. Doordat de welzijnseisen voor dieren en de milieu-eisen continu worden aangescherpt, zal de bedrijfsvoering daarop worden aangepast. Eén van de mogelijke gevolgen is dat er nieuwe typen stalsystemen gebruikt zullen gaan worden. Zo zal er extra aandacht komen voor dierwelzijn, ammoniakemissie en energiebesparing. In het algemeen gaat het dus om aanpassingen op het vlak van duurzaamheid.

Intensieve veehouderij

De intensieve veehouderij ontwikkelt zich ook in Midden-Drenthe. Een sterke toename van varkenshouderijen in Midden-Drenthe lijkt echter vanwege de Wet herstructurering varkenshouderij²⁵ niet reëel, onder meer gezien het feit dat Midden-Drenthe niet als concentratiegebied is aangewezen. Rijksbeleid is gericht op het concentreren van intensieve veehouderij in zogenaamde 'perspectiefvolle gebieden', zijnde de landbouwonwikkelingsgebieden zoals opgenomen in de Reconstructiewet. Ook het provinciaal beleid maakt vestiging van nieuwe intensieve bedrijven niet mogelijk. Aangaande de uitbreiding van bestaande bedrijven wordt in de Omgevingsvisie ruimte geboden voor continuïteit van bedrijven met perspectief. Voor de gebieden met de functie landbouw (kaart 1, Visie 2020) is het vaststellen van een maximale oppervlaktemaat de verantwoordelijkheid van de gemeente. Uitzondering hierop vormen de gebieden die zijn bestemd als Agrarisch met waarden - 2, waar bij recht alleen de bestaande bebouwing ten behoeve van de intensieve veehouderij is toegestaan. Wel kan, middels omgevingsvergunning, alleen uit dierwelzijnsoverwegingen de intensieve veehouderij worden uitgebreid. Voor Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 geldt dat de maximale grootte van het bouwblok 1,5 ha is. Onder voorwaarde van ruimtelijke inpassing is een verdere vergroting tot 2,0 ha mogelijk.

Glastuinbouw

Glastuinbouw komt als zelfstandige activiteit binnen de gemeente Midden-Drenthe niet voor. In het concentratiebeleid van de provincie ten aanzien van glastuinbouw is in Midden-Drenthe geen concentratiegebied voorzien. Buiten de concentratiegebieden in de gemeente Emmen (Klazienaveen, Het Rundedal en Erica) wordt nieuwvestiging uitgesloten.

Wel is sprake van ondersteunend glas, bijvoorbeeld ten behoeve van de hoofdtak akkerbouw. Ook zijn kassen aanwezig bij kwekerijen en tuincentra.

Intensieve teelten

Naar verwachting zullen de intensievere teelten in de gemeente (vollegrondsgroenteteelt, onderstamteelt, fruitbomenteelt) de komende jaren verder toenemen: indien schaalvergroting door het gebrek aan grond niet mogelijk is, is intensiveren het alternatief. Het tempo waarin deze teelten zich ontwikkelen, is onder meer afhankelijk van het tempo waarin de benodigde mechanisatie zich ontwikkelt: deze wordt steeds aangepast aan de productieomstandigheden, onder meer aan het type grond (meer zwaardere gronden). Daarnaast maken agrariërs hun gronden geschikt voor dergelijke teelten middels diep-

²⁵ De Reconstructiewet Concentratiegebieden (in werking getreden op 1 april 2002) heeft alleen betrekking op de intensieve veehouderijgebieden in Nederland. De gemeente Midden-Drenthe behoort hier niet toe. Deze wet biedt de mogelijkheid om verschillende problemen op het gebied van onder meer veterinaire kwetsbaarheid, natuur, landschap, milieu en ruimtelijke kwaliteit waar de concentratiegebieden mee kampen, in onderlinge samenhang tegelijk aan te pakken.

ploegen. Hierdoor zullen dergelijke teelten meer verspreid door de gemeente gaan voorkomen. De bollenteelt in Midden-Drenthe neemt niet meer toe.

Biologische landbouw

In de visiefilm van de gemeente 'Platteland leeft!', wordt de verwachting uitgesproken dat in 2020, 10% van de agrarische bedrijven een biologische bedrijfsvoering heeft. Uit het aantal bedrijven dat is aangesloten bij Skal (Stichting ter bevordering van biologische productiemethoden), blijkt dat het aantal biologische bedrijven maar minimaal stijgt. Het totale areaal biologische landbouwgrond neemt forser toe, in 2008 met 5,4 % (tot ruim 1,9 miljoen ha) ten opzichte van 2007. Ook in Drenthe is het aantal hectares biologische teelt fors toegenomen de laatste jaren. In Drenthe is zelfs de grootste groei in aantal biologische hectares van Nederland. Dus ook in de biologische sector speelt de schaalvergroting een grote rol. En ook dát is in de Drentse landbouw terug te vinden.

Jaartal	Aantal bedrijven
2004	1.469
2005	1.468
2006	1.448
2007	1.465
2008	1.473

Tabel 7: Aantal biologische bedrijven in Nederland, aangesloten bij Skal (bron Skal, geraadpleegd november 2009)

Jaartal	Hectares
2006	3.430
2007	4.506
2008	5.642

Tabel 8: aantal ha's biologische teelt in Drenthe (bron Skal, geraadpleegd november 2009)

Het 'Jaarrapport 2008 Biomonitor; cijfers en trends' (jaarlijks rapport van Biologica, de Nederlandse organisatie voor biologische voeding en landbouw) geeft aan, dat het marktpotentieel voor biologische producten vele malen groter is, dan het marktaandeel (2,1%) op dit moment weerspiegelt. Uit onderzoek is gebleken dat 24% van de mensen die boodschappen doen, zeer geïnteresseerd is in biologische producten. Dit zijn vooral de 50+ers, mensen uit een één- of tweepersoons huishouden, mensen met een hoge opleiding en woonachtig in één van de drie grote steden of randgemeenten daarvan. Hier ligt dus een uitdaging voor de agrarische sector om dit marktpotentieel om te zetten in marktaandeel.

Nu de maatschappij al enige tijd in een economische crisis verkeert, is het de vraag hoe de biologische landbouw zich zal (blijven) ontwikkelen. In tijden van crisis wordt er al snel bezuinigd op duurdere consumptieartikelen, zoals biologische producten. De verwachting is, dat met het aflopen van subsidieregelingen boeren toch weer zullen omschakelen naar een reguliere bedrijfsvoering.

Aan de andere kant moet de reguliere bedrijfsvoering ook steeds aan meer eisen voldoen, waardoor deze steeds dichterbij een biologische bedrijfsvoering aanligt. Maar om de daadwerkelijke overstap te maken, moet de ondernemer toch een diepere drijfveer hebben. De verwachting van 10% biologische bedrijven van het totaal aantal bedrijven, is dan misschien wat hoog gegrepen. Misschien is met een bepaald percentage van het landbouwareaal een betere inschatting te maken, helemaal omdat blijkt dat ook in de biologische landbouw de schaalvergroting zeker speelt.

Boomteelt en houtteelt

Boomteelt en houtteelt komen momenteel op beperkte schaal voor in de gemeente Midden-Drenthe. De boomkwekerijen hebben in toenemende mate behoefte aan kassen.

In het onderhavige plan wordt ingespeeld op de toenemende behoefte aan tunnelkassen door binnen de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1, Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 4 tunnelkassen binnen de aaneengesloten vierhoek toe te staan tot 1.000 m². Daarnaast is het in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 toegestaan buiten de aaneengesloten vierhoek blaastunnels op te richten tot een hoogte van 1,2 m.

Vrijkomende agrarische bebouwing

Ontwikkelingen als schaalvergroting en extensivering leiden tot het vrijkomen van agrarische bedrijven en agrarische woningen. Deze tendens zal zich ook voor de gemeente Midden-Drenthe op de langere termijn voortzetten. Alhoewel een percentage moeilijk is aan te geven, betekent dit dat, gezien over een langere periode, toch sprake zal zijn van een groot aantal vrijkomende gebouwen.

In vrijkomende bebouwing in het buitengebied kunnen zich gewenst of ongewenst bepaalde bedrijfsactiviteiten ontwikkelen.

Hierdoor kan een toename plaatsvinden van mobiliteit, milieuhinder en bijvoorbeeld hinder van omringende agrarische bedrijven. Er zijn echter ook positieve aspecten aan hergebruik verbonden. Kleinschalige bedrijvigheid of het bewoond blijven van de woning kan ten goede komen aan de leefbaarheid van een gebied. Hierbij dient te worden opgemerkt dat alleen kleinschalige bedrijfsactiviteiten in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering kunnen worden toegestaan.

Nieuw vestigingen van gebruiksgesichte paardenhouderijen en maneges zijn ook aangewezen op de vrijkomende agrarische bebouwing in het buitengebied.

Duurzame energieopwekking (co-vergisting)

Een belangrijke nieuwe ontwikkeling die zich ook in Midden-Drenthe aandient, is het fenomeen productie van duurzame elektriciteit door bio-energie en dan

met name de co-vergisting²⁶. Geheel passend binnen het overheidsbeleid worden thans volop overheidsmaatregelen genomen, bijvoorbeeld aanpassing van regelgeving en subsidies. Vooral veehouderijbedrijven zien deze vorm van energiewinning als een welkome aanvulling op hun inkomen. Op ruimtelijk gebied (landschap, verkeer) kunnen zich echter knelpunten voordoen.

In onderhavig plan wordt ingespeeld op deze nieuwe ontwikkeling door het opnemen van een omgevingsvergunningsregeling voor het afwijken van de gebruiksregels voor een biomassa/vergistingsinstallatie. Zie verder paragraaf 7.2.7.

6.2

L a n d s c h a p

Door schaalvergroting, aanleg van infrastructuur en de groei van dorpen en bedrijventerreinen staat het landschap in de gemeente onder druk. Landschappelijke beplantingen verdwijnen geleidelijk aan, omdat ze hun functie in het boerenbedrijf hebben verloren. De verschillen tussen bijvoorbeeld de jonge veldontginningen en herverkavelde beekdalen zijn steeds minder duidelijk, bijvoorbeeld doordat beeklopen zijn genormaliseerd en het grondgebruik in de beekdalen divers is geworden met onder andere maïs- en aardappelteelt naast het oorspronkelijke grasland.

Hierdoor verdwijnen de contrasten die van oudsher bestonden tussen de oude veldontginningen, de beekdalen en de jonge veldontginningen: de landschapstypen gaan meer en meer op elkaar lijken.

Tegenover deze vervlakking van het landschap staat dat in delen van de gemeente Midden-Drenthe nog wel herkenbaar landschap aanwezig is, zoals rond Elp, Orvelte, Zwiggelte en Westerbork. Het gaat daarbij vooral om de oude ontginningen van de essen en de nog herkenbare beekdalen met een besloten, kleinschalig karakter door houtwallen evenwijdig aan en dwars op de beek.

Door de natuurbeherende organisaties en in het kader van de ruilverkavelingen wordt veel aandacht besteed aan behoud en versterking van de landschappelijke kwaliteit. Ook particulieren, ondersteund door Landschapsbeheer Drenthe, doen actief aan landschapsbeheer.

Een bijzonder aspect in het landschap van Midden-Drenthe is het zogenoemde routelandschap. Dit is een zone tussen Assen en Beilen die wordt gedomineerd door grote infrastructurele elementen als de spoorlijn Groningen - Zwolle, de

²⁶ Vergisten van mest is het onder gecontroleerde omstandigheden (volledig afgesloten van lucht) afbreken van organische verbindingen door bacteriën waarbij methaangas vrijkomt. Dit methaangas wordt gebruikt om een warmtekraftkoppeling (WKK) installatie aan te drijven. Dit is een speciale motor die methaangas als brandstof heeft en die een generator aandrijft. De verkregen elektriciteit wordt gebruikt op het eigen bedrijf en/of geleverd aan het net.

snelweg A28 en hoogspanningsleidingen. Voor deze zone tussen Beilen en Assen is een ontwikkelingsvisie opgesteld (zie verder paragraaf 6.3).

De gemeente streeft naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied. Dit alles afgestemd op de bestaande functies. Het beleid richt zich op het versterken van de beleefbare kenmerken en het contrast tussen 'plateau' (landschap van de beekdalen, de oude ontginningen van de essen en de dorpen en de jongere ontginningen met agrarische gronden, grootschalige boscomplexen en woeste gronden) en 'rand' (het landschap van de veenontginningen).

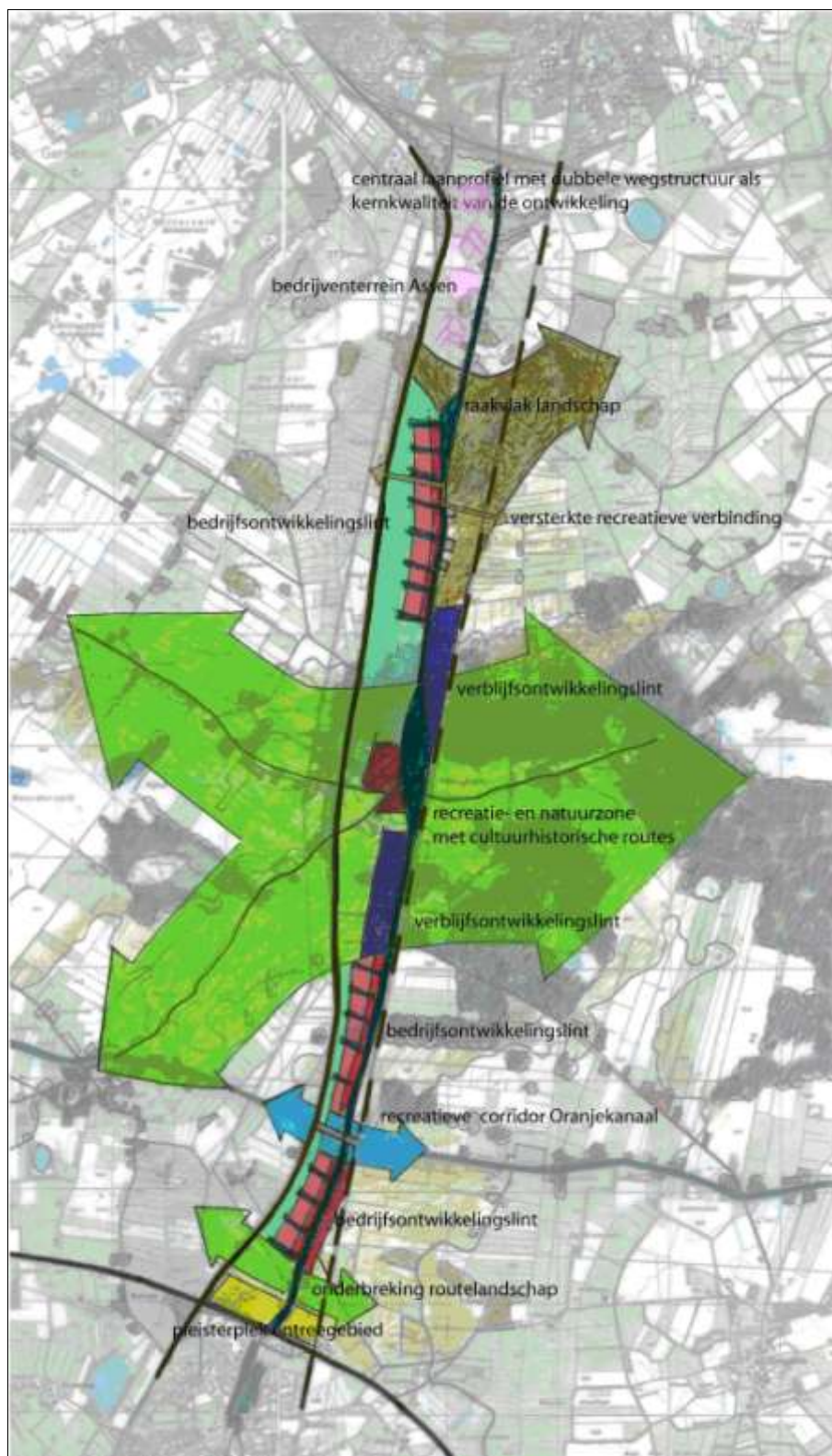
6.3

Routelandschap

In het Landschapsbeleidsplan (LBP) wordt de ontwikkeling van het routelandschap genoemd. In dit ingeklemde gebied tussen Beilen en Assen (tussen spoorlijn, snelweg, hoogspanningsleiding en (dorps)uitbreidingen) zijn de oorspronkelijke kenmerken nauwelijks nog herkenbaar. Het routelandschap sluit ontwikkelingen die elders omwille van het landschap niet wenselijk worden geacht niet uit. In het Landschapsbeleidsplan, alsmede in de Ontwikkelingsvisie Beilen is het routelandschap genoemd als ontwikkelingszone voor nieuwe functies in een groene omgeving (landbouw, landgoederen, bos, wonen, 'groene' bedrijventerreinen, recreatie). In bijlage 3 is het plangebied van het routelandschap weergegeven.

In de visie is ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid en nieuwe recreatieve functies, op de bescherming van de huidige waardevolle karakteristiek van het gebied en op het inspelen op kansen voor versterking van de kwaliteit van het lint en van de verbindingen met omliggende landschappen. Voor de ontwikkeling van het routelandschap vormen enerzijds de routes en ontwikkelingsassen de belangrijke kwaliteitsdragers voor het gebied, anderzijds zijn de oost-west gerichte relaties met de omgeving belangrijke aanknopingspunten voor het behoud van de kwaliteit van het gebied en de ontsluiting van het gebied.

Na overleg met de provincie Drenthe is besloten de uitwerking van het routelandschap te beperken tot het gebied tussen Beilen en het Oranjekanaal.

Figuur 12. Ontwikkelingsvisie Routelandschap

6.4

Cultuurhistorie en archeologie

De gemeente Midden-Drenthe kenmerkt zich door een rijke geschiedenis en volkscultuur. Deze cultuurhistorische context is van groot belang voor het wonen, werken en recreëren in de gemeente en bepaalt daarmee voor een belangrijk deel de identiteit van de gemeente.

In 1999 verscheen de Rijksnota Belvedere. In deze nota is cultuurhistorie als beleidsveld door de rijksoverheid erkend als integraal aandachtspunt bij ruimtelijke processen. Om dit te stimuleren, zijn Belvedereprojecten in gang gezet. Door middel van een subsidieregeling worden beleids- en plannenmakers aangemoedigd om cultuurhistorische patronen te behouden en te gebruiken als inspiratiebron bij nieuwe ontwikkelingen. In de gemeente is het project 'Op dorpse schaal' een Belvedereproject geweest.

In de Omgevingsvisie heeft men het provinciaal belang voor cultuurhistorie, archeologie en aardkundige waarden gedefinieerd. Deze drie begrippen maken deel uit van de Kernkwaliteitenkaart (kaarten 2, 2e en 2f).

Het beleid ten aanzien van cultuurhistorie is beschreven in het Cultuurhistorisch Kompas. Twee doelstellingen staan hierin centraal. Ten eerste wil de provincie de cultuurhistorie herkenbaar houden. De tweede doelstelling is versterken van het de ruimtelijke identiteit.

Vanuit het Cultuurhistorisch Kompas Drenthe wordt voor de onderdelen van de Provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur aangegeven dat deze onderdelen moeten worden gerespecteerd. De provincie wil de cultuurhistorische samenhang die uit deze onderdelen blijkt, veiligstellen voor de toekomst. Daarbij hebben ze de volgende ambities verwoord:

- Het herkenbaar houden van de grote tijdsdiepte van de bossen rond Hooghalen. Deze tijdsdiepte is te ervaren in zichtbare en niet-zichtbare elementen uit de prehistorie, blokvormige ontginningsstructuren en ingrepen uit de moderne tijd, zoals de radiotelescopen en de structuren van de werkverschaffing en Kamp Westerbork.
- Het in stand houden van de karakteristiek van het esdorpenlandschap bij Elp, Orvelte, Westerbork en Zwiggelte. Deze karakteristiek uit zich in een zichtbare ruimtelijke samenhang tussen esdorp, es en beekdal, met bijbehorend microreliëf en beplantingselementen als houtwallen en esrandbosjes.

Aan de basis van het geheel van monumentenzorg, cultuurhistorie en archeologie ligt een zorgvuldig behoud, beheer en bescherming. Door de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe ontstaat de mogelijkheid om de aanwezige cultuurhistorische waarden te beschermen.

De aanwezige archeologische monumenten die zijn aangegeven op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed zijn beschermd door middel van een dubbelbestemming en via een bouwregeling en een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. Dit betekent dat bij een eventuele ontwikkeling het aanwezige monument op zijn waarde moet worden onderzocht. Daarnaast zijn gronden met een verwachtingswaarde, zoals opgenomen in het eerder genoemde gemeentelijk beleid (2009), ook van twee dubbelbestemmingen voorzien en beschermd middels omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden.

De gemeente heeft nog geen beleid op het gebied van cultuurhistorie. Ook heeft de gemeente geen eigen monumentenverordening en gemeentelijke monumenten. Karakteristieke panden (voornamelijk afkomstig van de rietdakkenlijst) worden echter wel als zodanig aangegeven in de verbeelding.

Natuur

In het bestaande rijksbeleid en provinciale beleid zijn veel aanknopingspunten voor behoud en versterking van de natuurwaarden in de gemeente. In de Omgevingsvisie en het Natuurbeheerplan van Drenthe is de Ecologische Hoofdstructuur als drager van ecologische waarden uitgewerkt. Er zijn tevens mogelijkheden aangegeven om het beleid te realiseren. Dit leidt plaatselijk tot nieuwe natuurgebieden en ecologische verbindingen. De gemeente, de DLG en de provincie zijn samen met betrokkenen gestart met de voorbeelduitwerking van de ecologische verbindingszone Ter Horsterzand-Orvelterzand. De realisatie van de ecologische verbindingszone Ter Horsterzand-Orvelterzand gebeurt op basis van vrijwilligheid van de grondeigenaren.

6.5

Bedrijvigheid

In de gemeente zullen in de planperiode naar verwachting agrarische bedrijfsgebouwen vrijkomen door (gedeeltelijke) bedrijfsbeëindiging. Na (gedeeltelijke) beëindiging van de agrarische bedrijfsvoering zullen de bedrijfsgebouwen in de meeste gevallen gewoon blijven staan. Het aantal agrarisch aanverwante en niet-agrarische bedrijven in het buitengebied is de afgelopen jaren toegenomen. Deze hebben zich met name in vrijkomende agrarische bebouwing gevestigd of zijn ontstaan als een nevenactiviteit bij bestaande agrarische bedrijven. Deze tendens zal zich naar alle waarschijnlijkheid in de komende jaren doorzetten.

In dit bestemmingsplan zijn de bestaande bedrijven in het buitengebied als zodanig inbestemd. Voor nieuwe bedrijvigheid worden in planologische zin mogelijkheden geboden in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Om per saldo geen toename van de verkeersdruk te krijgen, zijn uitsluitend bedrijfs-

activiteiten in de categorieën 1 en 2 uit de VNG-publicatie Bedrijven en Milieuzonering toegestaan.

6.6

Wonen in het buitengebied

Vrijkomende agrarische bebouwing

Er vindt een toename van bewoning in het buitengebied plaats. Ook vrijkomende agrarische bebouwing vervult een nieuwe woonfunctie. Het gebruik van voormalige bedrijfswoningen als burgerwoning vormt een nieuwe milieugevoelige bestemming, waardoor de omliggende agrarische bedrijven in hun ontwikkeling kunnen worden beperkt. Met een verordening gebaseerd op de Wet geurhinder en veehouderij kunnen de normen wat worden bijgesteld voor het buitengebied en ten aanzien van voormalige bedrijfswoningen bij veehouderijen. De gemeente wil in de toekomst geurbeleid gaan opstellen.

Nieuwe landgoederen en buitenplaatsen

De realisatie van nieuwe landgoederen en buitenplaatsen kan bijdragen aan de toename van bewoning in het buitengebied. Door het ontwikkelen van landgoederen en buitenplaatsen ontstaan enerzijds aantrekkelijke woon- c.q. werklocaties, maar daarnaast worden veelal ook bosgebieden of andersoortige natuur- en recreatiegebieden ontwikkeld. Wat betreft het plangebied wordt in het veenontginningsgebied nabij Smilde en in het 'routelandschap' de ontwikkeling van landgoederen wenselijk geacht. Zie ook de beleidsnotitie Nieuwe landgoederen in paragraaf 4.4. De ontwikkeling van landgoederen kan een meerwaarde betekenen voor landschap, natuur en de recreatie.

6.7

Recreatie en toerisme

Algemeen

Er is een aantal maatschappelijke ontwikkelingen die van invloed zijn op de ontwikkelingen en tendensen in de sector recreatie en toerisme. Gedacht kan worden aan de toenemende vrije tijd, een hoger besteedbaar inkomen, sterkere individualisering en een actiever leefpatroon. Ook de toenemende vergrijzing, de nadruk op 'emotie, beleving en fascinatie', de toenemende belangstelling voor authenticiteit (cultuurtoerisme, belangstelling voor streekproducten en regionale identiteiten) en de toenemende veeleisendheid van de recreant is van invloed op toekomstige ontwikkelingen. De geschetste ontwikkelingen leiden tot een steeds sterkere behoefte aan recreatievoorzieningen. Dit betekent dat er een groter beroep zal worden gedaan op de beschikbare ruimte. De bewoners van het buitengebied spelen hierop in, gezien de gerichte belangstelling voor het uitbreiden of ontwikkelen van recreatieve activiteiten, variërend van het verhuren van paarden tot het opstarten van een camping.

Het recreatief gebruik van het landelijk gebied in Midden-Drenthe zal zich dan ook verder gaan ontwikkelen. Deze ontwikkelingen brengen zowel voor- als nadelen met zich mee. Voordelig zijn de mogelijkheden voor het ontwikkelen van kleinschalige recreatieactiviteiten (kleinschalige campings en kleinschalige dagrecreatie (maximaal 500 m²) verkoop streekeigen producten en dergelijke). Nadelen van de ontwikkelingen kunnen betrekking hebben op een mogelijke toename van verkeer en een mogelijke afname van de 'milieuruimte'. Ook kunnen de ontwikkelingen een toenemende recreatieve druk op de natuur- en bosgebieden in en aangrenzend aan het plangebied tot gevolg hebben. Naar aanleiding van een - in het kader van dit bestemmingsplan gevoerd - overleg met natuurbeherende instanties kan worden geconcludeerd dat dit laatste voor de gemeente Midden-Drenthe niet het geval is.

In de discussienota Ruimte voor toeristisch ondernemen! (zie hoofdstuk 4.4.) is het beleid voor de komende jaren uitgezet. Hierin wordt concreet verwoord welke gevolgen dit beleid voor het bestemmingsplan heeft. Het beleid uit deze nota is vertaald in dit bestemmingsplan.

In het navolgende volgt een overzicht van een aantal plaatsgebonden nieuwe recreatieve ontwikkelingen in de gemeente Midden-Drenthe. Het betreft plannen waarvoor in de meeste gevallen een afzonderlijke planologische procedure is opgestart of uitgevoerd. De gewenste uitbreidingsruimte is opgenomen in onderhavig plan. Het betreft:

- Bungalowpark Het Grote Zand (Hof van Halenweg 2, Hooghalen):
Het bungalowpark heeft een omvang van circa 35 ha. Op het terrein zijn momenteel 212 recreatiewoningen gesitueerd. Daarnaast beschikt het park over 80 chaletplaatsen. De eigenaar is voornemens het park uit te breiden. Door het park te herverkavelen, zal het aantal chaletplaatsen toenemen naar circa 104. Op het park worden eveneens 15 nieuwe bungalows gerealiseerd. De bungalows worden gesitueerd op een oppervlakte van circa 1 ha, te midden van de huidige bebouwing. Ter compensatie wijzigt de bestemming van enkele andere percelen, ter grootte van circa 3 ha, van recreatie in natuur. Er is met natuurorganisaties overeenstemming bereikt over deze plannen.
- Camping de Goudplevier (Verlengde Middendraai 16, Nieuw-Balinge):
Bij het akkerbouwbedrijf is momenteel een kleinschalig kampeerterrein aanwezig waarop maximaal 15 kampeerplaatsen zijn toegestaan. De camping zal worden vergroot tot 60 plaatsen. Om dit mogelijk te maken, wordt een deel van het akkerland bij de camping betrokken. De camping groeit in oppervlakte met ongeveer 1,8 ha. naar circa 2,5 ha.
- Camping Sonnevand (Wijsterseweg 9, Spier):
De huidige camping heeft een oppervlakte van circa 13 ha. Op het terrein zijn 25 recreatiewoningen gesitueerd. Daarnaast zijn er 148 jaarstandplaatsen voor stacaravans en 60 toeristische/seizoensstandplaatsen. Het huidige terrein kan niet meer worden uitgebreid. Op een aangrenzend perceel van circa 4,8 ha. worden daarom circa 100 nieuwe vaste standplaatsen voor chalets gecreëerd.
- Natuurkampeerterrein de Voscheheugthe (Mantingerdijk 8, Mantinge):

Op dit moment zijn er op het terrein van 1,2 ha. een restaurant en een minicamping aanwezig. Op de minicamping zijn momenteel 15 kampeerplaatsen toegestaan. De camping zal op het huidige perceel worden uitgebreid tot een natuurkampeerterrein met 25 à 30 plaatsen.

- Camping De Molenhorst (Makkum 42, Beilen):
Het kleinschalige kampeerterrein heeft momenteel 15 kampeerplaatsen, maar wordt ontwikkeld tot een camping met 40 plaatsen. Daarnaast worden de drie aanwezige recreatie-appartementen en de aanwezige groepsaccommodatie gelegaliseerd. De camping behoudt de huidige omvang van circa 1 ha.
- Camping De Stal (Kanaal Oostzijde 19, Drijber):
Camping de stal is momenteel een kleinschalig kampeerterrein met 15 standplaatsen op circa 1 ha. De camping wordt uitgebreid tot een volwaardig kampeerterrein. Na de uitbreiding met 4 ha. zijn 11 plaatsen voor chalets, 22 plaatsen voor stacaravans en 33 toeristische plaatsen beschikbaar. Daarnaast wordt de op het terrein aanwezige groepsaccommodatie gelegaliseerd.

Voor vorengenoemde campings is een ruimtelijke onderbouwing opgesteld (ruimtelijke onderbouwing uitbreidingsplannen voor zes verblijfsrecreatieve terreinen), welke separaat te raadplegen is.

6.8

Verkeer en infrastructuur, nutsvoorzieningen, overige functies

Ten aanzien van verkeer en infrastructuur zijn binnen het plangebied geen voor dit bestemmingsplan relevante ontwikkelingen voorzien. De aanleg van nieuwe grootschalige infrastructuur is in het buitengebied van Midden-Drenthe niet aan de orde.

Ten aanzien van de overige functies in het buitengebied van Midden-Drenthe kan worden vermeld dat het munitiecomplex nabij Nieuw Balinge waarschijnlijk wordt opgeheven (zie ook paragraaf 3.13).

Planbeschrijving

7.1

Overkoepelende uitgangspunten

7.1.1

Afweging

Het buitengebied van Midden-Drenthe biedt ruimte aan diverse functies: de basisfuncties (landbouw, natuur en landschap) en de toegevoegde functies (bijvoorbeeld wonen, werken en recreatie). De waarden die aan deze functies worden toegekend en de onderlinge relaties tussen de verschillende functies, verschillen per gebied. Het is daarom noodzakelijk om belangen af te wegen. Soms gaat de ontwikkeling van de ene functie ten koste van de andere functie, soms kunnen ze elkaar echter ook versterken. Bij de afweging van de verschillende belangen wordt aan de basisfuncties een doorslaggevend belang toegekend. In principe houdt dit in dat toekomstige ontwikkelingen primair gericht dan wel afgestemd dienen te zijn op de ontwikkelingsmogelijkheden voor de basisfuncties. De toegevoegde functies zijn daaraan ondergeschikt, in zoverre dat de ontwikkeling ervan niet een dusdanige omvang of intensiteit mag aannemen dat ze basisfuncties onevenredig negatief beïnvloedt. Naast de verwachte ontwikkelingen in de nabije toekomst is wat betreft de afweging van functies, voorzover mogelijk en reëel, ook rekening gehouden met mogelijke ontwikkelingen op de wat langere termijn.

Op basis van de hiervoor gemaakte afweging met als vertrekpunt het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid is gekomen tot een bepaalde gebiedsindeling.

De agrarische gebieden in de gemeente maken deel uit van landschappelijk verschillende gebieden. Om die reden is er, wat betreft de agrarische gebieden, een onderscheid gemaakt tussen de zogenaamde 'landbouwontwikkelingsgebieden' en de 'verwevingsgebieden'. Daarbij is aansluiting gezocht bij het Landschapsbeleidsplan en de bestaande landschappelijke kenmerken, wat voor de landbouwontwikkelingsgebieden heeft geleid tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1 en de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 4. Voor de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw heeft dit geleid tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 2 en de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 3. Naast de landbouw en de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw, zijn de overige gebieden onderscheiden met een hoofdfunctie bos dan wel natuur. Deze gebieden zijn 'vertaald' naar de gebiedsbestemming Natuur.

7.1.2

Ontwikkelingsruimte landbouw versus randvoorwaarden landschap

Hoofduitgangspunt voor zowel de gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw' als de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie 'landbouw' is om de landbouw, binnen acceptabele ruimtelijke, natuurlijke en milieutechnische randvoorwaarden, gelijke ontwikkelingsruimte te bieden. Voorop staat daarnaast dat het duurzaam voortbestaan van de landbouw een voorwaarde is voor het behoud van het landschap zoals zich dat nu laat zien in de gemeente Midden-Drenthe. De huidige verschijningsvorm van het landschap is namelijk grotendeels door de landbouw vormgegeven. Het duurzaam voort laten bestaan van de landbouw zal echter wel samen moeten gaan met het ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen, zoals die voortvloeien uit bijvoorbeeld het Europees landbouwbeleid en de veranderende milieuwetgeving.

Wat betreft de situering van nieuwe bebouwing op het bouwvlak, alsmede wat betreft de vergroting/verandering van het bouwperceel worden in het toetsingskader, behorende bij de regels, randvoorwaarden opgenomen. De randvoorwaarden hebben betrekking op de mate van concentratie van de bebouwing, de compactheid en de gewenste ruimtelijke samenhang in relatie tot het aanwezige bebouwingspatroon en de eventueel aanwezige landschappelijke, natuurlijke, archeologische en/of cultuurhistorische waarden van de bouwpercelen. Bij verandering of vergroting van bouwvlakken/-percelen moet in het bijzonder worden gelet op de landschappelijke en cultuurhistorische waarden, waaronder de verkavelingsrichting en het verkavelingspatroon (blokverkaveling, strokenverkaveling et cetera). Op deze wijze wordt zo goed mogelijk aangesloten op het bestaande landschapskarakteristiek. Aanleg van kleinere natuur- en landschapselementen wordt beschouwd als passend binnen de verschillende gebiedsbestemmingen en wordt gekoppeld aan een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden.

7.1.3

Gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw', de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw en overige gebieden

Gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw'

Tot de gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw' worden de overwegend grootschalige, open gebieden van Midden-Drenthe gerekend. Het betreft de jonge veldontginningen, de heideontginningen en de (open en halfopen) veenontginningsgebieden.

Ook enkele beekdalen (zoals het beekdal van de Beilerstroom) die door normalisatie en herinrichting hun oorspronkelijke karakter hebben verloren, kunnen

tot de open, grootschalige gebieden worden gerekend. Deze grootschalige gebieden lenen zich bij uitstek voor de grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Daarom wordt in deze gebieden (bij recht) een groter bouwvlak (1,5 ha) toegekend. Ook de natuurwaarden in deze landschappen zijn gebaat bij openheid en behoud van landbouwactiviteiten. Vanwege het open karakter worden er wel beperkingen gesteld aan sommige vormen van landbouw, zoals de teelt van meerjarige opgaande gewassen.

Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen binnen de landbouwonwikkelingsgebieden. In tegenstelling tot de jonge veld- en veenontginningen worden de beekdalen in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) en nieuwe kwekerijen niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

Multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw

Tot de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw worden de overwegend halfopen tot besloten landschappen gerekend. Deze meer besloten en vaak kleinschaliger gebieden lenen zich minder goed voor grootschalige ontwikkelingen. Het bouwvlak behoudt hier een omvang van 1 ha. Een groter bouwvlak is bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels mogelijk. Hierdoor kan een toets worden ingebouwd ten aanzien van het landschap. Het betreft de, veelal rond de kernen gelegen, oude veldontginningen en de meer besloten, landschappelijk waardevolle beekdalen, zoals het beekdal van het Oude Diep.

Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen binnen de verwevingsgebieden. Zo zijn meerjarige opgaande teelten en bosaanplant wel mogelijk binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 2, maar wordt dit binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 3 uitgesloten. De beekdalen worden in principe ook uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) en nieuwe kwekerijen buiten het agrarisch bouwperceel niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

Overige gebieden

Tot de overige gebieden worden de gebieden gerekend waarin landbouw niet of nauwelijks meer een rol speelt. Het betreft de bos- en natuurgebieden in de gemeente. Zij zijn onder de gebiedsbestemming Natuur gebracht.

7.1.4

Indeling in gebiedsbeschermingen

Op grond van de landschappelijke verscheidenheid enerzijds en het onderscheid tussen gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw', de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw en overige gebieden anderzijds (gebaseerd op de functietoekenning volgens de Omgevingsvisie) zijn de volgende gebiedsbestemmingen in het buitengebied Midden-Drenthe toegekend:

- Agrarisch met waarden 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden 2 (voorheen Oude veldontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden 3 (voorheen Beekdalen I);
- Agrarisch met waarden 4 (voorheen Beekdalen II);
- Natuur (voorheen Bos- en natuurgebied).

De naamgeving van de bestemmingen is in het kader van de Standaard Vergelijkbare BestemmingsPlannen 2008 (SVBP 2008) gewijzigd.

Navolgende tabel geeft de relatie aan tussen de gebiedsbestemming, het type gebied en de functie-indeling volgens de Omgevingsvisie.

Tabel 9. Gebiedsbestemming, type gebied en functie-indeling

Gebiedsbestemming	Gebieden met de aanduiding robuuste landbouw	Multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw	Overige gebieden
AW-1 (Jonge veld- en veenontginningsgebieden)	*		
AW-2 (Oude veldontginningsgebieden en essen)		*	
AW-3 (Beekdalen I)		*	
AW-4 (Beekdalen II)	*		
Natuur (Bos- en natuurgebied)			*

7.1.5

Agrarisch met waarden - 1 (Jonge veld- en veenontginningsgebieden)

Deze gebiedsbestemming bestaat uit de volgende landschapstypen:

- jonge veldontginningen;
- heideontginningen;
- veenontginningen (open veenontginningsgebied en halfopen veenontginningsgebied).

Landschappelijke kenmerken

Door de veelal grootschalige ontginningen van de heidevelden ontstonden de jonge veldontginningen. Dit zijn meest open gebieden met herkenbare rationale en geometrische verkavelingspatronen. De veenontginningen van de laagveengebieden hebben een open tot halfopen karakter. Kenmerkend zijn de smalle kavel- en slotenpatronen. De jongere, grootschalige ontginningen van de hoogveengebieden worden gekenmerkt door een openheid en uitgestrektheid. De oudere hoogveenontginningen daarentegen hebben een veel meer besloten en kleinschalig karakter door de aanwezigheid van bos binnen het blokvormig patroon van de verkaveling. Kenmerkend voor de veenontginningen in het algemeen is het patroon van voor vervoer en afwatering gegraven wijken.

Het gebied De Westerhaar, ten zuidoosten van Spier, is ook ingedeeld in Agrarisch met waarden - 1. Oorspronkelijk betreft dit gebied een beekdal (de bovenloop van de Ruiner Aa), maar van de landschappelijke kenmerken en ecologische waarden is niets meer over. Hoewel de grootschalige ontginningen het landschapsbeeld van de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1 domineren, is het van belang te onderkennen dat deze gebiedsbestemming plaatselijk ook wat kwetsbaardere landschapskenmerken heeft. Gebieden ten noorden van Elp en ten westen van Westerbork zijn daar voorbeelden van.

Basisfuncties

De jonge veld- en veenontginningsgebieden worden gerekend tot de gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw': de basisfunctie is hier landbouw. Hier worden mogelijkheden geboden voor en voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is bij recht maximaal 1,5 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering (inclusief de productiegerichte paardenhouderijen), maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Het weidse, open karakter van het landschap verdient extra aandacht. De landschappelijke kenmerken hebben een basisbescherming die naar voren komt in een aanvullende regeling: voor een aantal werkzaamheden is een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden opgenomen om negatieve invloeden op het landschap te voorkomen. Bovendien zijn binnen de gebiedsbestemming en de afwijkings-/wijzigingsmogelijkheden extra randvoorwaarden en beperkingen bijvoorbeeld ten aanzien van bosaanplant opgenomen om de openheid binnen de bestemming te waarborgen.

Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan (LBP) als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van het Landschapsbeleidsplan is als bijlage 2 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning worden de kaarten uit

de Omgevingsvisie en het Natuurbeheerplan 2011 (figuur 10 en 11) als toetsingkaart gehanteerd.

7.1.6

Agrarisch met waarden – 2 (Oude veldontginningsgebieden)

Landschappelijke kenmerken

De oude veldontginningsgebieden zijn kleinschalig van karakter en liggen in de directe omgeving van de dorpen. Het zijn besloten ontginningsgebieden met bomenlanen, kleine bosjes, open ruimten en monumentale beplantingen. Tot de oude veldontginningsgebieden worden eveneens de meeste essen gerekend. Essen bestaan van oorsprong uit een complex van bouwlanden. Ze liggen doorgaans in de directe omgeving van het dorp, veelal op de hoger gelegen gronden grenzend aan het beekdal. De essen hebben het karakter van een open ruimte, omgeven door esrandbeplantingen, veelal behouden.

Basisfuncties

Deze gebiedsbestemming bestaat uit het landschap van de oude veldontginningsgebieden. Hiertoe worden ook de rond de kernen gelegen esgronden gerekend. De oude veldontginningsgebieden liggen vrijwel geheel in de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw. In deze gebieden worden mogelijkheden geboden voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is, vanwege het kleinschaliger karakter, bij recht maximaal 1 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden.

De landschappelijke kenmerken hebben een basisbescherming die naar voren komt in een aanvullende regeling: voor een aantal werkzaamheden is een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden opgenomen om negatieve invloeden op het landschap te voorkomen. Binnen deze bestemming komen belangrijke landschappelijke en natuurlijke waarden voor zoals de esgronden. Voor deze gronden is een specifiek beschermende regeling opgenomen.

Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van het Landschapsbeleidsplan is als bijlage 2 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning wordt de kaarten 12, 13a en b als toetsingkaart gehanteerd.

7.1.7

Agrarisch met waarden - 3 (Beekdalen I)

Landschappelijke kenmerken

Beekdalen zijn langgerekte, laaggelegen landschappelijke eenheden. De beekloop vormt de doorgaande verbinding tussen de oorsprong van de beek en de uitmonding van de benedenloop. De beekdalen onderscheiden zich van de overige landschapstypen door de aanwezigheid van beplanting zowel langs de beekdalrand als haaks hierop, door het patroon van en de oriëntatie van de verkaveling, door het overheersen van grasland als grondgebruik en door het (vrijwel) ontbreken van bebouwing. De meer besloten, veelal landschappelijk nog goed herkenbare beekdalen, worden gerekend tot de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 3.

Tot de beekdalen I worden onder meer gerekend het beekdal van het Oude Diep (zie voor fragment bijgaand figuur 13), de Elperstroom, de Eursingerstroom (gedeeltelijk) ten zuiden van Westerbork en gedeelten van de Westerborkerstroom.

Basisfuncties

Deze gebiedsbestemming bestaat uit de beekdalen, voornamelijk gelegen in gebieden met de functie landbouw, maar ook in gebieden met de functie multifunctioneel en natuur. Het betreft hier dus de gebieden met een meer gemengde functie: de basisfuncties zijn landbouw, natuur, landschap en cultuurhistorie. Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Er liggen geen agrarische bedrijven in deze bestemming.

Om de landschappelijke karakteristiek van de beekdalen te handhaven c.q. te versterken, is uit landschappelijke overwegingen een aantal randvoorwaarden van toepassing. De beekdalen zijn in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. In de beekdalen zijn agrarische gebouwen niet toegestaan. In de beekdalen mag voorts geen bosaanplant plaatsvinden.

Qua natuurwaarden komen in deze bestemming veel waardevolle oevervegetaties en kwelsoorten voor.

Figuur 13. Fragment landschap van het Oude Diep

7.1.8

Agrarisch met waarden - 4 (Beekdalen II)

Landschappelijke kenmerken

De gebieden die tot Agrarisch met waarden - 4 worden gerekend, vallen landschappelijk gezien ook onder de beekdalen. Hierbij gaat het om de grote beekdalen die in de loop van de twintigste eeuw zijn ruilverkaveld. De belangrijkste landschappelijke karakteristieken zijn daarmee verdwenen. Deze beekdalen kenmerken zich door hun openheid en strokenverkaveling. Het betreft onder meer het ten oosten van Beilen gelegen beekdal van de Oude Vaart (grotendeels), de ten westen van Beilen gelegen Beilerstroom, het gebied rondom de Vorrelveenselake en de Hijkerleek tussen Beilen en Hijken.

Basisfuncties

Deze gebiedsbestemming bestaat eveneens uit de beekdalen, maar nu de beekdalen die (overwegend) zijn gelegen in gebieden met de aanduiding 'robuuste landbouw'. Het betreft dus de beekdalen met de hoofdfunctie landbouw, gelegen ten westen van Beilen. Hier worden mogelijkheden geboden voor voortzetting van de (grondgebonden) landbouwfunctie op bedrijfseconomische grondslag. De oppervlakte van het agrarisch bouwperceel is bij recht maximaal 1,5 ha.

Binnen deze bestemming zijn de gronden bestemd voor een grondgebonden agrarische bedrijfsvoering, maar daarnaast ook voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke, cultuurhistorische en natuurlijke waarden. Om de landschappelijke karakteristiek van de beekdalen te handhaven c.q. te versterken, is uit landschappelijke overwegingen een aantal randvoorwaarden van toepassing. De beekdalen zijn in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. Boerderijbouw in open beekdalen is bij wijziging mogelijk als verplaatsing vanuit de bebouwde kom of de lintbebouwing naar het buitengebied plaatsvindt en daarmee een (milieu)knelpunt wordt opgelost.

Ook in deze bestemming komen qua natuurwaarden veel waardevolle oevervegetaties en kwelsoorten voor.

7.1.9

Natuur

Landschappelijke kenmerken

De bos- en natuurgebieden in Midden-Drenthe kunnen qua landschappelijke verschijningsvorm heel divers zijn. Het kan gaan om besloten bosgebieden met een natuurdoelstelling of bijvoorbeeld om de verspreid in het gebied voorkomende onontgonnen heideterreinen of stuifzandgebieden. Deze gebieden kunnen een open karakter hebben, maar vooral de stuifzandgebieden zijn door bebossing met naaldbout weer meer besloten van karakter. Ook natte gebieden als vennen en veentjes kunnen deel uitmaken van de gebiedsbestemming Natuur, evenals de beekdalgebieden waar de natuurdoelstelling primair is. De bosgebieden kenmerken zich door een grote mate van beslotenheid. Zowel de grotere aaneengesloten bos- en natuurgebieden als de kleinere percelen (van minimaal 2 ha) worden gerekend tot deze gebiedsbestemming. Houtsingels en elementen kleiner dan 2 ha zijn niet apart bestemd. In de eerste plaats wegens flexibiliteit: er treden nog wel eens grondruilingen en grenswijzigingen op. Ten tweede zijn ze in de agrarische bestemming voldoende beschermd. De functie 'natuur' is hier mogelijk. Ze zijn veelal eigendom van terreinbeheerders als Staatsbosbeheer en dus beschermd in die functie.

Gezien de sterke verwevenheid tussen de bos- en natuurgebieden en het op grond van verschijningsvorm en beheer niet altijd duidelijk te onderscheiden verschil in 'bos' enerzijds en 'natuur' anderzijds is er in dit plan om praktische redenen voor gekozen de bos- en natuurgebieden onder te brengen in één gebiedsbestemming, namelijk Natuur.

Basisfuncties

De gebieden met een feitelijk gebruik als bos of natuur zijn onder de gebiedsbestemming Natuur gebracht. Het betreft in hoofdzaak gebieden uit de Ecologische Hoofdstructuur en verspreid liggende bos- en natuurgebieden. Deze gebieden hebben vaak ook belangrijke landschappelijke en/of historische waarden. Soms is ook nog sprake van een beperkte agrarische functie. Het grootste deel van de bossencomplexen valt dus ook onder deze gebiedsbestemming. Het gaat veelal om gebieden met een meervoudige functie (bosbouw, landschap, natuur, recreatie). De bestemming richt zich op het (in wisselende verhouding) voorkomen van deze functies.

In verband met het behoud van de natuur- en landschapswaarden dienen de gronden met deze bestemming in principe onbebouwd te blijven. Binnen de bestemming is extensief dagrecreatief medegebruik toegestaan.

Ter bescherming van de natuur- en landschapswaarden is aan deze gebiedsbestemming een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden gekoppeld. Voor de toetsing ten behoeve van de landschapswaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning wordt het Landschapsbeleidsplan als toetsingskader gehanteerd. Een fragment van dit plan is als bijlage 2 opgenomen. Voor de toetsing ten behoeve van de natuurwaarden in relatie tot het verlenen van de omgevingsvergunning, wordt de ambitiekaart uit het Natuurbeheerplan 2011 (provincie Drenthe) als toetsingkaart gehanteerd (figuur 11a).

7.1.10

Gebiedsbestemming en functie-indeling volgens de Omgevingsvisie

Algemeen

De grondslag voor het bestemmingsplan wordt gevormd door de gebiedsbestemmingen, die zijn gebaseerd op het onderliggende landschap. In de nieuwe Omgevingsvisie die in de zomer van 2010 is vastgesteld heeft een andere indeling in zones plaatsgevonden van voorheen, overigens ook op basis van een functionele benadering. Voor het overgrote deel van het buitengebied vallen de in het bestemmingsplan gehanteerde landschappelijke indeling en de functionele zonetoewijzing samen (zie tabel 8, Gebiedsbestemming, type gebied en functie-indeling). Globaal zou kunnen worden gezegd dat de Jongeveld ontginningen (Agrarisch met waarden - 1) en de Beekdalen waar herverkaveling heeft plaatsgevonden (Agrarisch met waarden - 4) overeenkomen met de in Omgevingsvisie aangegeven landbouwgebieden. De overige agrarische bestem-

mingen op Oude veldontginningen en originele Beekdalen, respectievelijk Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 3, komen grotendeel overeen met de multifunctionele gebieden (ook wel verwevingsgebieden genoemd).

Voor een aantal percelen in het buitengebied komt de functie-indeling volgens de Omgevingsvisie echter niet overeen met de (hoofdfunctie binnen de) toegekende gebiedsbestemming. Het betreft voornamelijk de tot de Agrarisch met waarden - 1 behorende percelen die in multifunctionele gebieden liggen. Voor een deel komt dit door de verfijning die op het niveau van het bestemmingsplan heeft plaatsgevonden. Het bestemmingsplan geeft bestemmingen aan op perceelniveau en gaat daarbij uit van 'logische grenzen' (perceelgrenzen, wegen of waterlopen). Hierdoor ontstaat een zekere 'afwijking' van de begrenzingen in de Omgevingsvisie, die immers niet op het perceelsniveau zijn afgestemd.

Daarnaast komen er ook 'afwijkende percelen' voor die niet op grond van een 'afronding op perceelsniveau' zijn te motiveren. Toekennen van een andere gebiedsbestemming, die meer overeenkomt met de functie in de Omgevingsvisie is in deze geen oplossing, omdat het onderliggende landschap immers de basis vormt voor de gebiedsbestemmingen.

Op dié percelen waarbij een zekere 'discrepantie' bestaat tussen de gebiedsbestemming en de functie in de Omgevingsvisie, wordt in de volgende paragraaf nader ingegaan. Het gaat daarbij (overwegend) om percelen in de bestemming Agrarisch met waarden - 1 die een beperktere ontwikkelingsmogelijkheid hebben. Per perceel is nagegaan of een aanvullende regeling wenselijk c.q. noodzakelijk is.

In relatie tot de omvang van het bouwperceel (erfgrootte en bebouwingsmogelijkheden) is de functie in de Omgevingsvisie niet direct bepalend. Het onderscheid in de toekenning van 1,5 ha bij recht in de landbouwontwikkelingsgebieden en de 1 ha in de verwevingsgebieden is gebeurd op grond van landschappelijke overwegingen.

In navolgende tabel wordt een overzicht gegeven van de verschillende gebiedsbestemmingen en de ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw in relatie tot de functie in de Omgevingsvisie.

Tabel 10. Gebiedsbestemmingen en ontwikkelingsmogelijkheden in relatie tot de functie in de Omgevingsvisie

Gebiedsbestemming Omgevingsvisie Landbouw		Omvang bouwperceel bij recht	Uitbreiding intensieve veehouderij als neventak	Uitbreiding intensieve veehouderij als hoofdtak	Nieuw- vestiging
Agrarisch met waarden - 1 Jonge veld- en veenontginningen	bij recht	1,5 ha	2.000 m ²	bij recht, tot een maximum van 1,5 ha	bij wijziging
	omgevingsvergunning	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	Na afweging 3.000 m ²	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	
	wijziging		5.300 m ²	-	
Agrarisch met waarden - 4 Beekdalen II	bij recht	1,5 ha	2.000 m ²	bij recht, tot een maximum van 1,5 ha	incidenteel (bij wijziging)
	omgevingsvergunning	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	Na afweging 3.000 m ²	na afweging (landschapstoets) tot een maximum van 2 ha	
	wijziging		5.300 m ²	-	
Gebiedsbestemming Omgevingsvisie Multifunctioneel		Omvang bouwperceel bij recht	Uitbreiding intensieve veehouderij als neventak	Uitbreiding intensieve veehouderij als hoofdtak	Nieuw- vestiging
Agrarisch met waarden - 2 Oude veldontginningen	bij recht	1 ha op essen 500 m ²	bestaande oppervlakte	bestaande oppervlakte	incidenteel (bij wijziging - essen uitgesloten)
	omgevingsvergunning	1,5 ha	25% dierenwelzijn	25% dierenwelzijn	
Agrarisch met waarden - 3 Beekdalen I		niet aanwezig			

7.1.1.1**Afweging op perceelsniveau**

Op dié percelen waarbij een zekere 'discrepantie' bestaat tussen de gebiedsbestemming en de functie in de Omgevingsvisie, wordt in de navolgende tabel nader ingegaan. Het gaat daarbij (overwegend) om percelen in de jonge veld- en veenontginningen die op basis van hun functie-indeling in de Omgevingsvisie

een beperktere ontwikkelingsmogelijkheid hebben. Per perceel is nagegaan of een aanvullende regeling wenselijk c.q. noodzakelijk is.

Tabel 11. Afweging op perceelsniveau

	Type bedrijf	Gebieds- bestemming		Afweging	Aanvullende regeling
Oranjekanaal zz, nr 20	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 4		Landschappelijk behoort het perceel tot het omringende beekdallandschap, er is geen reden hier uit landschapsoverwegingen een beperking op te leggen aan ontwikkelingsruimte.	Geen
Berkenweg 4 en 6	Grondgebonden met intensieve tak	Agrarisch met waarden - 1		De Drijber es is landschappelijk afgeschermd door beplanting. Tevens is het perceel afgeschermd door ruilverkavelingbosje. Er is sprake van een duidelijke landschappelijke grens tussen esgebied en jonge veld en veenontginningen (j.v.v.o.) Perceel maakt deel uit van j.v.v.o. Op grond van landschap geen beperking aan ontwikkelingsruimte.	Geen
Looveen 1A	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1		Spoorlijn is een logische, harde grens tussen 'oude landschappen' en 'nieuwe landschappen'. Perceel maakt landschappelijk gezien deel uit van zijn omgeving. Geen reden om hieraan uit landschapsoverwegingen beperkingen op te leggen.	Geen
Zuideresweg 2	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1		Er is sprake van landschappelijk kwetsbare situatie, perceel ligt op overgang dorp-buitengebied.	<u>aanduiding</u> 'bouwperceel max. 1 ha'
De Marsen 2	Intensief bedrijf	Agrarisch met waarden - 1		Er is sprake van landschappelijk kwetsbare situatie: overgangsgebied naar het beekdal Oude Diep.	<u>aanduiding</u> 'bouwperceel max. 1 ha'

Op grond van het waterschapsadvies zijn ook enkele percelen aangemerkt als percelen met wat beperktere bouw mogelijkheden (in plaats van 1,5 ha slechts 1 ha). Dit betreft:

- De Brink 4 te Drijber;
- Lieving 55 te Beilen;
- Oranjekanaal NZ 40a te Orvelte;
- Vorrelveen 18 te Beilen.

Daarnaast zijn er enkele percelen met ruimere bouw mogelijkheden (2 ha in plaats van 1,5 ha). Dit betreft:

- De Musels 2-4 te Beilen.
- Het Noorden 7 te Smilde.

7.2

Landbouw

In deze paragraaf wordt de planbeschrijving ten aanzien van de landbouw en de aan de landbouw gerelateerde onderwerpen behandeld. Begonnen wordt met de regelingen voor de agrarische bouwpercelen ten aanzien van de oppervlakte en de aanduiding in de verbeelding.

7.2.1

Oppervlakte van agrarische bouwpercelen

Zoals in de paragraaf 'overkoepelende planuitgangspunten' is weergegeven, wil de gemeente de landbouw ontwikkelingsmogelijkheden bieden, maar tegelijkertijd aandacht besteden aan het behoud en versterking van het landschappelijke karakter/de landschapswaarden van het buitengebied. Een te sterke verruiming van het bebouwingsvlak (en daarmee mogelijk een te sterke toename van de agrarische bebouwing) wordt daarom in het gehele buitengebied niet wenselijk geacht. Voor de oppervlakte van de agrarische bouwpercelen wordt daarom in een gedeelte van het buitengebied uitgegaan van 1 ha bij recht. Deze maatvoering werd ook voorgeschreven in de vigerende plannen die in de jaren negentig voor de buitengebieden van het grondgebied van Midden-Drenthe zijn vastgesteld.

In de loop der tijd zijn er uiteraard volop ontwikkelingen geweest die nopen tot schaalvergroting. Voor de gebieden waar de functie landbouw leidend is, wordt bij recht een groter bouwvlak (1,5 ha) toegestaan (Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4). Deze grootschalige gebieden lenen zich bij uitstek voor de grootschalige ontwikkelingen in de landbouw. Ook de natuurwaarden in deze landschappen zijn gebaat bij openheid en behoud van landbouwactiviteiten.

Voor de essen geldt, in afwijking op het vorenstaande, dat de bestaande bebouwing met maximaal 500 m² worden uitgebreid, dan wel, voorzover de bestaande bebouwing meer bedraagt dan 5.000 m², met maximaal 10% van de bestaande bebouwing, met een maximum van 1 ha.

Via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels kan bij een duurzame bedrijfsontwikkeling in de gebieden met de functie landbouw en de aanduiding 'robuuste landbouw' (Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4) een oppervlakte van 2 ha bouwvlak worden toegekend. In de multifunctionele gebieden met als hoofdfunctie landbouw (Agrarisch met waarden - 2) is de bestaande maat van 1 ha bij recht gehanteerd. Via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels is hier een uitbreiding naar 1,5 ha mogelijk. Voorwaarde bij de afwijking bij een omgevingsvergunning is dat met de vormgeving van het aaneengesloten bouwvlak zoveel mogelijk wordt aangesloten bij de landschappelijk karakteristiek en/of de landschappelijke structuur. Door een gebiedsgerichte afwijking bij een omgevingsvergunning op te nemen, wordt enerzijds tegemoetgekomen aan de be-

hoefte aan ontwikkelingsruimte voor de agrarische sector, anderzijds kan hier uit oogpunt van landschapswaarden sturing worden gegeven.

De aldus gegeven agrarische bouwblokken bieden voldoende ruimte voor de ontwikkeling van de agrarische bedrijfsbebouwing. Agrarische bouwpercelen zijn alleen toegekend indien de agrarische bedrijfsfunctie aanwezig is. Voormalige agrarische bedrijven hebben een bestemming gekregen die is afgestemd op het feitelijke gebruik, veelal een woonfunctie. Zeer beperkte agrarische activiteiten en agrarische hobbyactiviteiten zullen een plaats moeten vinden in de vrijgekomen boerderijen, dan wel in de bijgebouwen bij een woning (binnen de gebruikelijke bijgebouwenregeling). Hiervoor zijn geen agrarische bouwpercelen opgenomen (zie ook paragraaf 7.10.3 Hobbymatig houden van dieren).

Mestsilo's

Bijna alle agrarische bedrijfsbebouwing, waaronder ook bijvoorbeeld mestsilo's en spoelbassins, is gesitueerd binnen de aaneengesloten vierhoek. Uitzondering hierop zijn de blaastunnels, deze zijn in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 ook buiten de aaneengesloten vierhoek toegestaan. Daarnaast zijn de bestaande mestsilo's buiten de aaneengesloten vierhoek bij recht toegestaan.

Silo's kunnen eventueel ook buiten de vierhoek worden geplaatst, maar dit kan alleen als dit noodzakelijk is voor een efficiënte bedrijfsvoering. Als dat wordt aangetoond, geldt allereerst dat aansluiting bij reeds bestaande bebouwing of groen moet worden gezocht. Is dat niet mogelijk dan kan mestopslag eventueel, onder landschappelijke inpassingsvoorwaarden, ook in het open veld worden gesitueerd. Het moet altijd mest betreffen die ter plaatse (in de nabijheid) wordt aangewend. Voor mesthandel of -opslag voor andere aanwending is deze afwijkmogelijkheid niet bedoeld. Dat geldt overigens in het algemeen omdat de bestemming niet voor anders dan agrarisch gebruik is bedoeld. Naast de in het plan genoemde criteria stelt ook het beeldkwaliteitsplan eisen aan de silo's die via de welstandstoets worden gehandhaafd.

7.2.2

Aanduiding van agrarische bouwpercelen

In de verbeelding behorende bij het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe, zijn de bouwpercelen door middel van een indicatieve weergave (rondje) weergegeven. Dit 'rondje' heeft betrekking op een rechthoek van 1 ha, 1,5 ha of 2 ha. Wat betreft de maatvoering van de bouwvlakken in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 wordt uitgegaan van een vierhoek, waarbij de diepte groter is dan de breedte. In deze gebieden wordt uitgegaan van verschillende maximum breedte- en dieptematoren voor de te situeren bouwpercelen die zijn gebaseerd op het beeldkwaliteitsplan. Voor de bestemming Agrarisch met waarden - 2 wordt in beginsel niet uitgegaan van een vierhoek, maar van een rond de op het erf aanwezige

centrale ruimte. Van deze maatvoering kan via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels worden afgeweken.

De indicatieve methode kent een grote mate van flexibiliteit, waardoor goed op de individuele situatie kan worden ingespeeld, die tevens is afgestemd op de verschillende landschapstypen. Bedrijfstechnische, dan wel landschappelijke overwegingen kunnen het gewenst maken om onder gelijkblijvende oppervlakte iets met het bouwperceel te kunnen 'schuiven'.

Ten aanzien van de gewenste uitbreidingsrichting is de structuur van het landschap bepalend. Zo zullen de maximale diepte en de maximale breedte per landschapstype kunnen verschillen. Andere factoren zijn onder meer de onderlinge afstand, de ligging nabij natuurgebieden, de afstand ten opzichte van woonbebouwing of de plaatselijke verkavelingskenmerken.

In de regels wordt in het algemeen sturing gegeven aan de gewenste uitbreidingsrichting. Door middel van een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels kunnen echter in afwijking van het/de denkbeeldige vierkant/rechthoek een op de specifieke situatie toegesneden vormgeving worden toegestaan, indien daarmee op een betere wijze kan worden aangesloten op de landschappelijk karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur.

7.2.3

Verplaatsing/inplaatsing agrarische bedrijven

De vraag naar vestigingsruimte voor nieuwe agrarische bedrijven zal naar verwachting beperkt zijn. Uitgangspunt van het bestemmingsplan is om zeer terughoudend om te gaan met de nieuwvestiging van agrarische bedrijven. In eerste instantie moet bij een aanvraag voor vestiging worden gezocht naar mogelijkheden op eerder vrijgekomen agrarische bouwpercelen. Toch kan het gebeuren dat, gezien ook de looptijd van het bestemmingsplan, zich incidenteel de vraag voordoet voor een nieuwe agrarische bedrijfsvestiging.

Zo kunnen bestaande bedrijven in bebouwde kommen of in lintbebouwing milieutechnisch zó ongunstig liggen dat ze een nieuwe locatie nodig hebben. Het bestemmingsplan biedt hiervoor - via een wijzigingsprocedure - ruimte. Voor eventuele nieuwe bouwpercelen geldt dat ze binnen de landschappelijke structuur van de gemeente moeten passen. Het bestemmingsplan geeft hiervoor de randvoorwaarden.

Binnen Agrarisch met waarden - 1 is inplaatsing mogelijk onder voorwaarde dat vestiging in bestaande bebouwing niet mogelijk blijkt.

Voor Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 4 geldt dat een agrarisch bedrijf kan worden verplaatst vanuit een knelpuntsituatie. Hiervan is sprake als het bedrijf dat op dat moment elders binnen de gemeente is gevestigd op grond van milieutechnische redenen geen bedrijfseconomisch perspectief heeft. Daarnaast moet door de verplaatsing een aantoonbare milieuwinst worden geboekt.

Essen en beekdalen (Agrarisch met waarden - 2) worden in principe uitgesloten voor de verplaatsing of inplaatsing van agrarische bedrijven. Boerderijbouw in open beekdalen is incidenteel mogelijk als verplaatsing vanuit de bebouwde kom of de lintbebouwing naar het buitengebied plaatsvindt en daarmee een (milieu)knelpunt wordt opgelost.

7.2.4

Bouwhoogte en uitstraling van agrarische bedrijfsgebouwen

Voor de agrarische bedrijfsgebouwen in het buitengebied wordt uitgegaan van een bouwwijze van één bouwlaag met kap. Op deze wijze wordt een landschappelijk aanvaardbare bouwstijl voorgeschreven.

Voor de goothoogte voor agrarische bedrijfsgebouwen is uitgegaan van een hoogte van 5 m. Voor deze hoogte is gekozen in verband met de eisen die tegenwoordig aan agrarische bedrijfsbebouwing worden gesteld (onder andere in relatie tot de maatvoering van moderne landbouwmachines). Voor de nokhoogte wordt uitgegaan van 12 m. Ook deze hoogte hangt samen met de eisen die aan een moderne bedrijfsvoering worden gesteld.

Bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels is een maximale goothoogte van 5,5 m toegestaan als hieraan specifieke bedrijfsbelangen ten grondslag liggen. Zo kan bijvoorbeeld voor de opslag van pootaardappelen uit kwaliteitsoogpunt en om redenen van doelmatigheid een hoogte van 5,5 m noodzakelijk zijn. Dergelijke randvoorwaarden/criteria zijn in dat geval in de regels opgenomen.

7.2.5

Grondgebonden landbouw

In het buitengebied is de grondgebonden landbouw²⁷ een belangrijke functie. Dit zal in de toekomst ook zo blijven. Vanuit het economisch perspectief ligt de prioriteit bij de ontwikkeling van de bestaande agrarische bedrijven. Het bestemmingsplan maakt daarbij geen onderscheid tussen vormen van grondgebonden landbouw (akkerbouw, veeteelt) tenzij er ruimtelijk een aanleiding voor bestaat (zoals onder meer bij de opgaande teelten als boom-, hout- en fruitteelt).

Het bestemmingsplan biedt de bestaande bedrijven ruimte voor intensivering, specialisatie, schaalvergroting en verbreding, gericht op de grondgebonden landbouw (akkerbouw, veehouderij, productiegerichte paardenhouderijen (paardenfokkerijen, paardenmelkerijen) en vormen van vollegrondstuinbouw

²⁷ Grondgebonden landbouw: een agrarische bedrijfsvoering die hoofdzakelijk niet in gebouwen plaatsvindt, waarbij het gebruik van agrarische gronden noodzakelijk is voor het functioneren van het bedrijf.

(hout- en fruitteelt). Wel is een aantal van deze activiteiten gekoppeld aan een nadere afweging c.q. afwijkings- of wijzigingsprocedure waarbij ruimtelijke voorwaarden gelden.

7.2.6

Intensieve veehouderij

Nieuwvestiging en uitbreiding

Voor nieuwvestiging van intensieve veehouderij zijn (zowel voor een hoofdtak als voor een neventak) in Midden-Drenthe geen mogelijkheden. Naast de milieubelasting (emissies) speelt, vanwege de vereiste bebouwing, ook de ruimtelijke beïnvloeding van de gebiedskenmerken en het landschap een rol (grootschaligheid en bouwmassa).

Voor de uitbreiding van bestaande intensieve veehouderijen geeft dit bestemmingsplan zowel voor hoofdtak als neventak mogelijkheden in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4. Hierdoor wordt ruimte geboden voor continuïteit van bedrijven met perspectief. Zie ook tabel 9, Gebiedsbestemmingen en ontwikkelingsmogelijkheden in relatie tot de functie-indeling in de Omgevingsvisie.

Intensieve veehouderij als neventak

De gemeente Midden-Drenthe kiest ervoor, uit oogpunt van helderheid, een reële maximale oppervlaktemaat voor intensieve veehouderij als neventak te hanteren. In de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 heeft dit geleid tot een maximale maat²⁸ van 2.000 m² bij recht (dan wel het bestaande oppervlak) en 3.000 m² bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels. Via een wijzigingsbevoegdheid wordt 5.300 m² mogelijk gemaakt. Dit kan bijvoorbeeld worden gemotiveerd doordat door middel van emissie-arme stalsystemen de emissietoename van ammoniak beperkt blijft. De maximale maatvoering van 2.000 m² (dan wel het bestaande oppervlak) is bij recht van toepassing in zowel de landbouwontwikkelingsgebieden als de verwevingsgebieden. De begrenzing in vierkante meters is vanuit het oogpunt van toetsing en handhaving het meest effectief en efficiënt.

Deze afwijkings- en wijzigingsbevoegdheid is opgenomen in de gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4²⁹. Nieuw-

²⁸ In het bestemmingsplan wordt onderscheiden:

- intensief veehouderijbedrijf;
- grondgebonden agrarisch bedrijf;
- grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak.

De aangegeven maximale maatvoering is van toepassing op het grondgebonden agrarische bedrijf met de aanduiding 'specifieke vorm van agrarisch - grondgebonden agrarisch bedrijf met intensieve tak'.

²⁹ In alle bestemmingen komen Neventakken voor. (In Agrarisch met waarden - 2 is dit er slechts één).

vestiging van een neventak is uitgesloten, zodat in deze gebieden geen strijdigheid met het beleid van de Omgevingsvisie kan ontstaan.

Aan de afwijkings- en wijzigingsbevoegdheden in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4 voor de uitbreiding van de neventak is een aantal randvoorwaarden gekoppeld. Deze zijn ook van toepassing in geval de uitbreiding plaatsvindt uit dierwelzijnsoverwegingen.

In de bestemming Agrarisch met waarden - 2 mag intensieve veehouderij, middels omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels, alleen uit dierwelzijnsoverwegingen worden uitgebreid (daarbij mag extra staloppervlakte worden toegestaan tot een maximum van 25% van het aantal dieren dat wordt gehouden). Dit om tegemoet te komen aan de rentabiliteit van de uitbreiding. Naast staloppervlakte mag ook het aantal dieren worden uitgebreid. Zie ter verduidelijking het rekenvoorbeeld in paragraaf 4.3.

De omvang van 2.000 m² is voor de belangrijkste diersoorten voldoende voor een volwaardige, rendabele ondergeschikte intensieve tak³⁰. Voor bepaalde diersoorten is echter een verruiming noodzakelijk om een volwaardige ondergeschikte intensieve tak te kunnen realiseren.

Intensieve veehouderij als hoofdtak

Uitbreiding van bestaande bedrijven die intensieve veehouderij als hoofdtak hebben, is mogelijk. Vanwege natuurwetgeving en de ammoniakproblematiek zijn alle uitbreidingen van veeteelt alleen na een nadere afweging (omgevingsvergunning) mogelijk. De uitbreiding dient verenigbaar te zijn met de milieuwetgeving. Daarnaast geldt dat de uitbreiding mogelijk moet zijn binnen de landschappelijke hoofdstructuur. De uitbreiding van intensieve veehouderij als hoofdtak dient plaats te vinden binnen de aaneengesloten vierhoek.

7.2.7

Biogasinstallaties

In een biomassa-/vergistingsinstallatie wordt onder andere biogas (methaan) geproduceerd uit organische stof. Als organische stof worden bijvoorbeeld maïs en mest gebruikt. De opgewekte energie wordt in de praktijk geleverd aan het energiebedrijf. Het restproduct van de maïs en mest wordt gebruikt op het agrarisch bedrijf of wordt eventueel verkocht.

³⁰ Deze begrenzing is gebaseerd op de onderzoeksresultaten van het Informatie- en Kennis Centrum-Landbouw (IKC-L) in opdracht van de Stichting Advisering Bestuursrechtspraak voor Milieu en Ruimtelijke Ordening (IKC, juni 1999). Het IKC-L geeft voor verschillende vormen van intensieve veehouderij aan wat de netto en bruto vloeroppervlakte zou moeten zijn voor een rendabele neventak. De bruto oppervlakten liggen tussen de 750 m² (voor zeugen) en de 2700 m² (voor opfokleghennen). Deze oppervlakten behoren bij de omvang van een neventak van 0,75 volwaardige arbeidskracht (vak). De richtlijnen bieden de mogelijkheid om op basis van gegevens omtrent de veesoort en de daarbij behorende ruimtebehoefte een gerichte afweging te maken.

In een biomassa-/vergistingsinstallatie zijn vier situaties te onderscheiden³¹:

- A. Het bedrijf verwerkt eigen geproduceerde mest en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten (bijvoorbeeld maïs) toe. Het digestaat (restproduct) wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt.
- B. Het bedrijf verwerkt eigen geproduceerde mest en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt of naar derden afgevoerd.
- C. Het bedrijf verwerkt aangevoerde mest geproduceerd door derden en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt op de tot het bedrijf behorende gronden gebruikt.
- D. Het bedrijf verwerkt aangevoerde mest van derden en voegt eigen en/of van derden afkomstige co-substraten toe. Het digestaat wordt als meststof afgeleverd aan derden.

In navolging op het standpunt van de staatssecretaris worden de categorieën A, B en C beschouwd als een agrarische activiteit, passend bij en gebonden aan een agrarische bestemming. Voor deze categorieën is een bevoegd voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels in het bestemmingsplan opgenomen. Categorie D wordt niet beschouwd als een bedrijfseigen activiteit.

Er zijn op dit moment zes biogasinstallaties binnen het plangebied gelegen. Het gaat om:

- Brunstingerveld 8 te Beilen;
- Middenraai 22 te Nieuweroord;
- Mr. J.B. Kanweg 105 te Witteveen;
- Oosthalen 4b te Hooghalen;
- De Streek 4 te Hooghalen.
- Halerweg te Zwiggelte.

De eerste vijf installaties horen bij een agrarisch bedrijf en zijn opgenomen binnen de bestemming Agrarisch met waarden - 1 (aangegeven is dat bestaande biogasinstallaties zijn toegestaan). Laatstgenoemd bedrijf betreft een zelfstandige biogasinstallatie (al wel vergund, maar nog niet gerealiseerd) die bestemd is als Bedrijf - Biovergisting.

Een biomassa-/vergistingsinstallatie kan over het algemeen een sterke toename van (zwaar) verkeer tot gevolg hebben (aanvoer van mest en/of biomassa) (uitzondering hierop vormen de installaties 'op boerderijniveau', waarbij zowel co-substraat als mest van het eigen bedrijf komen). Het aanwezige wegennet dient derhalve hierop te zijn afgestemd.

³¹ Zoals is aangegeven in de handreiking '(co-)vergisting van mest' van staatssecretaris Van Geel (VROM) van december 2004 aan de voorzitter van de Tweede Kamer. Volgens de handreiking geldt als richtlijn dat wanneer eigen mest wordt verwerkt of als verwerkte mest op eigen grond wordt gebruikt er sprake is van een bedrijfseigen agrarische activiteit.

In het plan is daarom een afwijkingsregeling opgenomen voor een biomassa-/vergistingsinstallatie, zodat uit ruimtelijk oogpunt sturing aan deze ontwikkeling kan worden gegeven. Ook uit oogpunt van handhaving biedt een aparte regeling meer houvast.

Een biogasinstallatie (categorieën A, B en C) wordt beschouwd als een nevenactiviteit waarvoor een omgevingsvergunningsprocedure voor het afwijken van de gebruiksregels kan worden gevolgd, zodat op ruimtelijke aspecten sturing kan worden gegeven aan deze ontwikkeling. De bevoegdheid tot het verlenen van de omgevingsvergunning is gekoppeld aan een aantal criteria ten aanzien van de landschappelijke inpassing, de verstoring van het bodemarchief en de geschiktheid van het wegennet in verband met de toename van (zwaar) verkeer. De gebouwen moeten binnen het bouwvlak worden gebouwd. De maximale capaciteit van de biomassa-/vergistingsinstallaties bedraagt tot 100 ton per dag³².

Bij de toepassing van de omgevingsvergunningsbevoegdheid kan tevens worden beoordeeld in hoeverre nog sprake is van een agrarische activiteit. Indien de biovergistingsactiviteiten niet meer als onderschikt ten opzichte van de agrarische activiteiten zijn aan te merken en deze een industrieel karakter krijgen, waardoor een situering in het buitengebied niet langer passend is, kan het noodzakelijk zijn dat de biovergister wordt verplaatst naar een industrieterrein.

7.2.8

Kassen en kwekerijen

Kassen

In de Omgevingsvisie wordt de verdere ontwikkeling van glastuinbouw tot 500 ha in 2010 voorzien in de glastuinbouwconcentraties bij Emmen (Klazienaveen, Het Rundedal en Erica). Nieuwvestiging buiten deze locaties wordt uitgesloten. Alleen bij agrarische bedrijven wordt een maximumoppervlakte van 1.000 m² ondersteunend glas toegestaan (tenzij de bestaande situatie meer bedraagt). Op esgronden en in de beekdalen zijn kassen (ook als ondersteunend glas) niet toegestaan. Hiertoe is in het onderhavige plan een regeling opgenomen. Ook tunnelkassen worden in de beekdalen uitgesloten.

Kwekerijen

Nieuwvestiging van kwekerijen is in de jonge veld- en veenontginningsgebieden en in de oude veldontginningsgebieden alleen toegestaan in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing. Hiertoe is in onderhavig plan een regeling opgenomen (wijzigingsbevoegdheid). Daarbij is alleen de verkoop van eigen producten mogelijk. Detailhandel zoals een tuincentrum is alleen mogelijk in de nabijheid

³² Het vergunnen van een inrichting waar (co-)vergisting van mest gaat plaatsvinden, is m.e.r.-beoordelingsplichtig als het gaat om een vergistingsinstallatie met een capaciteit van 100 ton per dag of meer.

van Beilen (substreekcentrum), Smilde, Bovensmilde en Westerbork (hoofdkernen). In het onderhavige plan zijn de bestaande tuincentra positief bestemd.

7.2.9

Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting

Boomteelt, houtteelt en teelt van overige meerjarige opgaande beplanting zijn een vorm van agrarische productie die, met name in een open landschap, nogal wat ruimtelijke gevolgen heeft. Gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, voert de gemeente een terughoudend beleid ten aanzien van boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting in het buitengebied. In het gehele buitengebied zijn deze vormen van agrarische productie gekoppeld aan een omgevingsvergunning voor het afwijken van het gebruik. De afwijkingsbevoegdheid is gekoppeld aan criteria ten aanzien van de landschappelijke inpassing. De beekdalen (Agrarisch met waarden 3 en 4) komen niet in aanmerking voor opgaande meerjarige teelten. De Omgevingsvergunning die geldt in Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 2 biedt de open essen voldoende bescherming tegen houtteelt.

Incidenteel is beplanting mogelijk ter versterking van de landschappelijke structuur: de aanleg van landschappelijke beplantingen in beekdalen, open gebieden of op een es is mogelijk daar waar dit de landschappelijke structuur ten goede komt, zoals rond het Oude Diep. Dan wordt echter niet gesproken over houtteelt, maar over permanent bos, zonder agrarische functie.

7.3

Landschap

7.3.1

Algemeen

Het landschapsbeleidsplan is bepalend voor de inbreng van natuur- en landschapswaarden bij de integrale planvorming en is richtinggevend voor het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. De gemeente heeft in het Landschapsbeleidsplan als uitgangspunt gekozen voor het streven naar het behouden, herstellen en versterken en zo nodig vernieuwen van de landschappelijke kwaliteiten van het buitengebied van Midden-Drenthe. Dit alles afgestemd op de bestaande functies. Het overkoepelend beleidsuitgangspunt (zie paragraaf 7.1) geeft aan dat randvoorwaarden ten aanzien van de (ontwikkelings)mogelijkheden voor de functies in het buitengebied in belangrijke mate voortvloeien uit het landschap van Midden-Drenthe. Dit met het oog op de aanwezige waardevolle kenmerken en het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid.

Vanuit het vertrekpunt van het in stand houden en versterken van de landschappelijke verscheidenheid, is in dit plan vervolgens gekomen tot een be-

paalde gebiedsindeling en de daaruit voortvloeiende gebiedsbestemmingen. Om de landschappelijke verscheidenheid te handhaven c.q. te versterken, is op een aantal onderdelen onderscheid aangebracht in de regelingen ten aanzien van de gebiedsbestemmingen, bijvoorbeeld ten aanzien van de omvang van het bouwperceel, de mogelijkheden voor opgaande teelten of de inplaatsing van boerderijen.

Daarnaast is er een aantal specifieke onderwerpen in relatie tot het landschap die een vertaling in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe hebben gekregen. Dit zijn:

- openheid van het landschap (zie paragraaf 7.3.2);
- de landschappelijke beplantingen (zie paragraaf 7.3.3);
- het routelandschap (zie paragraaf 7.4);
- de mogelijkheden voor bosaanleg (zie paragraaf 7.7.1).

7.3.2

Openheid van het landschap

Het landschap van de gemeente wordt gekenmerkt door een afwisseling van meer open en besloten gebieden. Deze open gebieden worden door de gemeente gewaardeerd. In de notitie 'Invoering Wet ruimtelijke ordening' geeft ook de provincie aan dat zij waarde hecht aan het aspect openheid. In de Omgevingsvisie wordt de openheid van het landschap tot de kernkwaliteiten gerekend (kaart 2b, Kernkwaliteit landschap). In de gemeente Midden-Drenthe gaat het met name om de openheid in het wegdorpenlandschap van de laagveenontginning aan weerszijden van de Drentsche Hoofdvaart.

Uit de kaarten van de provincie komen met name de grootschalige open gebieden naar voren, zoals de veenkoloniën en de open beekdalen. Het is echter lastig om deze open gebieden ruimtelijk te begrenzen op het schaalniveau van dit bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. In het bestemmingsplan is er daarom voor gekozen openheid als belangrijk kenmerk aan de gebiedsbestemmingen te koppelen. Daarbij gaat het om de bestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4.

Naast grootschalige openheid kan openheid ook op kleine schaal karakteristiek zijn voor het Drentse landschap. Hierbij gaat het in het bijzonder om de essen die van oudsher open plekken zijn in het landschap. Het contrast tussen de meest kale essen en de beplante randen is waardevol.

7.3.3

Landschappelijke beplantingen

Het behoud en de bescherming van het patroon van kleinschalige landschapselementen is afgestemd op de kwaliteiten die er zijn en op de (meestal agrarische) functie van het gebied.

In het algemeen zijn landschapselementen als houtwallen, bosjes en bomen(rijen) in eerste instantie beschermd via de gemeentelijke Bomenverordening (2000).

Grotere landschapselementen (elementen groter dan 2 ha) zijn in de verbeelding weergegeven met een bestemming (Natuur). Kleinere elementen vallen onder de gebiedsbestemming, waarbij via aanvullende regelingen (bijvoorbeeld een op behoud gericht omgevingsvergunningsstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden) een bescherming wordt opgelegd.

Monumentale bomen

In de gemeentelijke Bomenverordening (die op 3 juni 1999 in werking is getreden) is geregeld voor welke bomen wél en voor welke bomen geen kapvergunning nodig is. De gemeente heeft een lijst met monumentale bomen en houtopstanden, waarvoor in beginsel geen kapvergunning wordt afgegeven. Het betreft in het buitengebied 140 bomen. Het gaat zowel om solitaire bomen als om clusters van bomen. Uitgangspunt is om deze bomen te beschermen. Niet alleen moet ongewenste bomenkap worden voorkomen, ook worden de betreffende bomen beschermd bij bouwactiviteiten en andere (inrichtings)activiteiten (zie verder paragraaf 8.5). Aan de standplaatsen van de monumentale bomen is de dubbelbestemming Waarde - Boom toegekend.

7.4

Routelandschap

In het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is voor het routelandschap tussen Beilen en het Oranjekanaal een afzonderlijke planologische regeling opgenomen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen bestaande functies en nieuwe ontwikkelingen.

Bestaande functies

Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe betreft een overwegend conserverend plan. Niet-agrarische bedrijvigheid krijgt in principe beperkte bouwmogelijkheden (uitbreiding van de bebouwing is bij recht, tot maximaal 110% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen mogelijk). In de visie op het routelandschap is onder meer ingespeeld op het bieden van meer ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijvigheid. Daarom is voor de bestaande, niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in het routelandschap een afzonderlijke planologische regeling opgenomen.

Bestaande niet-agrarische bedrijven gelegen in het routelandschap krijgen ten opzichte van de bedrijven in het overige buitengebied meer uitbreidingsruimte. Voor de bestaande, niet-agrarische bedrijfsactiviteiten in het routelandschap zijn (bij recht) bouwmogelijkheden tot 150% opgenomen. De regeling is van toepassing op alle bestaande, niet-agrarische bedrijven, waaronder het landbouwmechanisatiebedrijf Eursing 34.

De niet-agrarische bedrijven in het routelandschap, waarop deze regeling van toepassing is, zijn aangeduid met de aanduiding 'specifieke bouwaanduiding - oppervlak'.

Nieuwe ontwikkelingen

Voor overige ontwikkelingen zoals de realisatie van woon-werkeenheden geldt dat nog niet goed kan worden ingeschat in welke mate hier gebruik van zal worden gemaakt. Een planologische regeling hiervoor brengt om die reden nog veel onzekerheid met zich mee. Hierdoor kan op dit moment nog geen zorgvuldige belangenafweging worden gemaakt. Voor nieuwe ontwikkelingen is derhalve geen planologische regeling opgenomen.

Nieuwe ontwikkelingen kunnen door middel van een aparte planprocedure worden gerealiseerd. De in dit plan beschreven beleidsmatige uitgangspunten en de bijbehorende Nota van uitgangspunten (zie hoofdstuk 1) gelden als onderbouwing voor een aparte planologische procedure die juridisch gezien los van dit bestemmingsplan moet worden gevoerd.

7.5

Cultuurhistorie en archeologie

7.5.1

Cultuurhistorie

De gemeente onderschrijft de algemene beleidsregel gericht op het behoud en de ontwikkeling van cultuurhistorische waarden.

In het kader van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is door het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur) een inventarisatie uitgevoerd naar karakteristieke panden. De resultaten van deze inventarisatie zijn in het ontwerpbestemmingsplan verwerkt. De gebieden waar de betreffende panden liggen, zijn aangeduid als 'karakteristiek' en gekoppeld aan een omgevingsvergunning. De aanduiding geeft aan waar het betreffende pand ongeveer ligt. Aan de hand van de inventarisatielijst, die door het Drents Plateau is opgesteld, kan worden beoordeeld welke panden onder de sloopregeling vallen.

Rijksmonumenten worden al beschermd via de Monumentenwet en behoeven geen nadere planologische bescherming. Deze monumenten zijn desondanks toch opgenomen in verband met de bescherming van de omgeving rond het monument, zodat zicht op deze monumenten niet wordt bedorven en zo mogelijk inpassing in het kenmerkende gebied wordt behouden.

De omgang met karakteristieke panden komt aan de orde in de welstandsnota. Daarin is een lijst opgenomen van de rijksmonumenten en de panden die voorkomen op de voormalige provinciale rietdakenlijst (authentieke boerderijen met een rieten dak). Voor al deze panden gelden strengere regels met betrekking tot restauratie, verbouw en sloop. Daarnaast zijn er de provinciale monumenten. De provinciale monumenten kennen een wettelijke bescherming

vanuit de provincie. Daarnaast is er een provinciale subsidieregeling aan verbonden.

In de bijlagen bij de regels is een lijst opgenomen van zowel de rietdaken als ook de monumenten die in het buitengebied van Midden-Drenthe voorkomen.

7.5.2

Archeologie

Uitgangspunt van het bestemmingsplan is om rekening te houden met de archeologische waarden.

De gemeente heeft archeologisch beleid laten opstellen door Oranjewoud. Het beleid is opgenomen in het hoofdrapport Archeologische verwachtings- en beleidskaart buitengebied gemeente Midden-Drenthe (23 maart 2009). Het betreft een verfijning van de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW), aangevuld met beleid hoe met verschillende gebieden moet worden omgegaan. Het beleid uit het hoofdrapport van deze Archeologische verwachtings- en beleidskaart heeft een vertaling gekregen naar de regels en de verbeelding van dit bestemmingsplan.

Alle waardevolle gebieden die eenzelfde juridische regeling behoeven volgens bovengenoemd hoofdrapport zijn in een eigen (dubbel)bestemming ondergebracht. Zie voor nadere toelichting hoofdstuk 8 onder dubbelbestemmingen.

Kort gezegd, komt het beleid er op neer dat alle AMK-terreinen³³, de gronden met een middelhoge en hoge verwachtingswaarden alsmede de beekdalen en niet-gekarteerde gebieden en tot slot de pingoruïnes in verschillende omvang bescherming behoeven. Ook de kernen Alting, Brunsting, Eursinge en Klatering hebben een beschermende regeling gekregen (historische kernen).

De terreinen waarvan bekend is dat die zijn verstoord en dus geen waarden meer hebben, hebben logischerwijs geen bescherming meer nodig en dus ook geen dubbelbestemming. De eerste groep (AMK-terreinen) krijgt de zwaarste bescherming en levert voor gebruikers van de grond daarom ook meer belemmeringen op dan de andere groepen.

³³ De Archeologische Monumentenkaart (AMK) bevat een overzicht van belangrijke archeologische terreinen in de gemeente Midden-Drenthe. De terreinen zijn door de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) en de provincie Drenthe beoordeeld op verschillende criteria. Op grond daarvan zijn de terreinen ingedeeld in categorieën met archeologische waarde, hoge archeologische waarde en zeer hoge archeologische waarde (onder andere de beschermde monumenten). Om deze archeologische terreinen te kunnen beschermen, moet in het bestemmingsplan Buitengebied een aanlegvergunningstelsel worden opgenomen. De AMK-terreinen van zeer hoge, van hoge en van archeologische waarde zijn onder een aanvullende bestemming gebracht.

7.6

Bos en natuur

Productiebos

Productiebos wordt gezien als een agrarische activiteit. Met name in een open landschap heeft dit nogal wat ruimtelijke gevolgen. Gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, voert de gemeente in bepaalde bestemmingen een terughoudend beleid ten aanzien van boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting. Op de essen, in beekdalen en in de overige gebieden waar de openheid dient te worden gehandhaafd, wordt boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting uitgesloten. Zie hiervoor ook paragraaf 7.2.9 Boomteelt, houtteelt en overige meerjarige opgaande beplanting.

In het buitengebied worden houtproductie en andere vormen van meerjarige, opgaande teelten gekoppeld aan een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels, waaraan criteria worden gekoppeld ten aanzien van de landschappelijke inpassing. Belangrijke landschappelijke waardevolle elementen zoals essen, beekdalen of open gebieden komen niet in aanmerking voor bosaanplant. Ook de veenontginningen (behoud openheid) komen niet in aanmerking.

Permanent bos

Met betrekking tot bosaanplant is, gezien het karakter van het landschap in het buitengebied van Midden-Drenthe, een terughoudend beleid verstandig, tenzij het een meerwaarde heeft voor recreatie, landschap of natuur. Voor permanent bos wordt daarom gestreefd naar bosclustering. Alleen permanent bos met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde is mogelijk. In gebieden met bepaalde landschappelijke kenmerken, zoals openheid, is bosaanleg niet mogelijk. In de landbouwontwikkelingsgebieden is een voorwaarde dat de landbouwkundige hoofdfunctie niet wezenlijk wordt belemmerd. Deze voorwaarde is gekoppeld aan de wijzigingsbevoegdheid.

In het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is voor de aanleg van maximaal 2 ha bos een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden opgenomen in het meer besloten landschappen van Agrarisch met waarden - 2. Voor de aanplant van meer dan 2 ha bos, dan wel voor bos in de gebiedsbestemmingen (Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 2) is een wijzigingsbevoegdheid noodzakelijk. Aan deze wijzigingsbevoegdheid zijn ten aanzien van de locatie voor bosuitbreiding voorwaarden gekoppeld. Aan minimaal een van de volgende voorwaarden moet worden voldaan:

- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand bos dat groter is dan 50 ha of grenst aan een waardevolle bosgemeenschap (dit is een bosgemeenschap die representatief is voor een natuurlijke bosgemeenschap);

- de bosuitbreiding grenst aan bestaand natuurgebied dat groter is dan 50 ha, voorzover zij de ontwikkeling van natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan een bestaand of toekomstig recreatieterrein dat groter is dan 10 ha;
- de bosuitbreiding is gelegen in een milieubeschermingsgebied, voorzover zij tevens de ontwikkeling van landschapswaarden, cultuurhistorische waarden en natuurwaarden versterkt;
- de bosuitbreiding grenst aan of ligt bij/in een woonkern, voorzover het bos een recreatieve functie kan krijgen en de bestaande cultuurhistorische, landschappelijke en natuurwaarden niet worden aangetast.

In de gebieden aangeduid met waardevol grasland en es mag geen bosaanplant plaatsvinden. In de hydrologische beïnvloedingszones rond Natura 2000-gebieden mag alleen bosaanplant plaatsvinden indien er geen significant negatieve effecten zijn te verwachten op de Natura 2000-gebieden.

Waardevol grasland

In het bestemmingsplan zijn waardevolle graslanden als zodanig aangeduid vanwege hun botanische waarden. Omdat deze graslanden lastig exact op perceelsniveau zijn te begrenzen, worden deze aanduidingen omschreven als 'gebieden met waardevol grasland'. Soms zijn ze ook waardevol voor weidevogels. De botanisch waardevolle graslanden zijn overgenomen uit het 'ontwerp natuurbeheerplan 2011 provincie Drenthe' en lokaal aangevuld met gegevens gebaseerd op de veldinventarisatie Midden-Drenthe 2008. De veldinventarisatie 2008 is voor het aanduiden van waardevolle graslanden minder goed bruikbaar, omdat vooral lijnvormige transecten langs bermen en slootranden geïnventariseerd zijn die vaak onvoldoende indicatief zijn voor de graslanden. Daar komt bij dat vaak vermeende waardevolle graslanden reeds in bouwland zijn omgezet. Binnen de gebieden onder de aanduiding 'waardevol grasland' geldt voor het scheuren en frezen van grasland, anders dan ten behoeve van graslandverbetering en herinzaai, een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. In de afweging worden de botanische waarden betrokken.

Waardevolle sloot- en oevervegetaties

De hiervoor genoemde veldinventarisatie geeft wel een goed beeld van de verspreiding van waardevolle oevervegetaties en kwelsoorten (zie bijlage 5). Deze vegetaties zijn vrijwel allemaal beperkt tot de bestemmingen Agrarisch met waarden - 3 en Agrarisch met waarden - 4 (beekdalen). In deze bestemmingen is daarom een omgevingsvergunningstelsel opgenomen voor het graven en dempen van sloten. Bij de afweging voor het verlenen van de vergunning worden de botanische waarden van sloot- en oevervegetaties en kwelsoorten betrokken.

7.6.1

Ecologische verbindingzones

In het plangebied wordt de ontwikkeling van een aantal ecologische verbindingzones³⁴ voorgestaan, onder andere de ecologische verbindingzone Ter Horsterzand-Orvelterzand (zie ook figuur 10). Tracés van gerealiseerde en nog te ontwikkelen ecologische verbindingzones zijn niet inbestemd, maar zijn weergegeven op deze kaart.

Realisering van (onderdelen van) ecologische verbindingzones kleiner dan 3 ha zijn via een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden mogelijk. Voorwaarde hierbij is dat de verbindingzones conform de Omgevingsvisie Drenthe worden gerealiseerd en passen binnen de Ecologische Hoofdstructuur.

De realisatie van ecologische verbindingzones groter dan 3 ha wordt in dit plan mogelijk gemaakt via een wijzigingsbevoegdheid naar de bestemming Natuur. Ook hiervoor geldt als randvoorwaarde dat de verbindingzones worden gerealiseerd conform de Omgevingsvisie Drenthe (figuur 10). Nieuwe landschapselementen en natuurgebieden in deze ecologische verbindingzones worden conform de Wet ammoniak en veehouderij niet als verzuringgevoelige objecten beschouwd.

7.6.2

Natuurgebieden en natuurontwikkeling

Alle bestaande bos- en natuurgebieden zijn in principe bestemd als Natuur (voor houtteelt kan een agrarische bestemming gelden). Ten aanzien van natuurontwikkeling binnen de gemeente vormt het Natuurbeheerplan Drenthe 2011, met daaraan gekoppeld de meeste recente begrenzing van de Ecologische Hoofdstructuur de basis. Gebieden zijn als zodanig inbestemd als de betreffende gronden zijn verworven door een natuurbeherende instantie. Daarnaast kunnen ook particulieren aan natuurontwikkeling en -beheer doen. Op basis van het natuurbeheerplan worden, vanwege de langdurige contracten om de gronden als natuur te beheren, ook deze gronden inbestemd als Natuur. Landbouwgronden die eigendom zijn van een terreinbeherende instantie en niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen en beheersgebieden die wel binnen de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen hebben doorgaans een agrarische bestemming.

De omzetting van landbouwgrond in bos of natuur is in dit plan geregeld via een wijzigingsbevoegdheid binnen de betreffende gebiedsbestemmingen. Bij het uitvoeren van de wijzigingsbevoegdheid is het Natuurbeheerplan 2011 provincie Drenthe leidend (figuur 11b). Het gaat om gronden met een agrari-

³⁴ Ecologische verbindingzones bestaan uit 'stapstenen' (kleine natuurgebiedjes) en 'verbindende linten' (lijnvormige elementen als boswallen, watergangen inclusief natuurvriendelijke oevers en dergelijk).

sche bestemming die binnen de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen en geen beheersgebied zijn. In figuur 11b betreft dit gronden die zijn aangeduid als 'nieuwe natuur' voorzover deze nog niet als natuur zijn bestemd.

7.7

Bedrijvigheid

Bij bedrijvigheid in het buitengebied is onderscheid gemaakt in:

- niet-agrarische nevenactiviteiten;
- zelfstandige activiteiten;
- detailhandel en horeca.

7.7.1

Nevenactiviteiten (niet agrarisch)

Het bestemmingsplan biedt aansluitend op het streven naar plattelandsvernieuwing, ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten:

- productiegebonden detailhandel;
- mantelzorg;
- aan huis verbonden beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels);
- overige niet-agrarische bedrijvigheid in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven, zoals opgenomen in bijlage 1 van de regels.

In overeenstemming met het beleid waarnaar wordt verwezen in hoofdstuk 4.4 en verder, kan kleinschalige recreatie (kamperen bij de boer), kleinschalige dagrecreatie of logiesverstrekking bij agrarische bedrijven of woonhuizen met een omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan (binnenplannen) worden toegestaan.

De aan huis verbonden beroepen zijn als niet-agrarische nevenactiviteit bij agrarische bedrijven en bij wonen in voormalige boerderijen bij recht toegestaan.

Andere activiteiten, zoals mantelzorg en hobbymatige activiteiten zijn ook toegestaan. Mantelzorg is benoemd vanwege de actualiteit en het expliciet maken dat dit is toegestaan in tegenstelling tot zelfstandige bewoning van gebouwen of woningen (woningsplitsing) die niet dit doel dienen. De bebouwingsregeling binnen de bestemmingen is echter ruim en kan (eventueel met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels) ook voorzien in deze functie.

Daarnaast kan bij omgevingsvergunning worden toegestaan een gastouderopvang, kinderopvang en/of buitenschoolse opvang bij een bedrijfswoning uit te oefenen. Voor wat hier onder wordt begrepen, wordt verwezen naar de be-

gripsomschrijvingen en de voorwaarden die worden gesteld in de afwijkingsbevoegdheid.

Overkoepelende randvoorwaarde voor activiteiten binnen het agrarische gebied is het behoud van de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Om verstening van het buitengebied te voorkomen, worden de hiervoor genoemde nevenactiviteiten uitsluitend toegestaan in bestaande agrarische bedrijfsgebouwen/boerderijen.

In de eerste plaats geven de specifieke gebruiksregels verschillende voorwaarden waaronder het hiervoor genoemd gebruik is toegestaan. Bedrijfsactiviteiten zijn bijvoorbeeld wel toegestaan, maar de oppervlakte is hiervoor bij recht wel beperkt tot 45 m².

Daarnaast geldt voor het toestaan van een aantal van de hiervoor genoemde nevenactiviteiten een nader afwegingsmoment in de vorm van een omgevingsvergunningsprocedure, gekoppeld aan ruimtelijke randvoorwaarden. Zo mag bijvoorbeeld geen sprake zijn van verkeersoverlast, buitenopslag, aantasting van het straatbeeld et cetera. Kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer), bed & breakfast en kleinschalige dagrecreatie is bij omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan mogelijk, behalve wanneer de bestemming zich verzet tegen dit gebruik. De bestaande nevenactiviteiten worden wel toegestaan. Wat onder de recreatie nevenactiviteiten wordt begrepen (voorwaarden), blijkt uit de begripsomschrijvingen en de voorwaarden die gesteld worden in de algemene afwijkingsregels.

Overzicht mogelijkheden voor verbreding met niet-agrarische nevenactiviteiten bij agrarische bedrijven

	Bij recht	Bij omgevingsvergunning
Kleinschalig kamperen bij de boer		■
Kleinschalige dagrecreatie en gastouderopvang		■
Kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang		■
Bed & breakfast/logiesverstrekking		■
Productiegebonden detailhandel	■	
Zorgboerderij		■
Aan huis verbonden beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels)	■	
Aan huis verbonden bedrijfsmatige activiteiten VNG-categorie 1 en 2 (bijlage 1 van de regels)	■	
Bedrijfsmatige activiteiten VGN-categorie 3.2 (bijlage 1 van de regels, niet aan huis verbonden)		■

7.7.2

Zelfstandige activiteiten

Naast de niet-agrarische nevenactiviteiten biedt het plan ruimte voor zelfstandige activiteiten die passen in het landelijk gebied. Het kan daarbij gaan om:

- agrarisch dienstverlenende bedrijven³⁵, zoals loonbedrijven;
- agrarisch aanverwante bedrijven³⁶, bijvoorbeeld gebruiksgespecialiseerde paar-denhouderijen;
- maneges;
- niet-agrarische activiteiten (veelal kleinschalige, dienstverlenende, bestaande, bedrijfsmatige activiteiten).

Overkoepelende randvoorwaarde voor deze zelfstandige activiteiten binnen het agrarische gebied is het behoud van de kenmerkende landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Om verstening te voorkomen, worden nieuwe zelfstandige activiteiten alleen toegestaan in vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen/boerderijen. Door mee te werken aan bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing kan kapitaalsvernietiging worden voorkomen en de leefbaarheid en werkgelegenheidsfunctie van het platteland worden vergroot.

Voor het toestaan van zelfstandige activiteiten geldt een nader afwegingsmoment in de vorm van een afwijkings- of wijzigingsprocedure, gekoppeld aan ruimtelijke randvoorwaarden.

Zo mag bijvoorbeeld geen sprake zijn van verkeersoverlast, buitenopslag, aantasting van het straatbeeld et cetera. Met betrekking tot het prostitutiebeleid is één prostitutiebedrijf in de gemeente Midden-Drenthe toegestaan.

7.7.3

Detailhandel en horeca

In het bestemmingsplan wordt geen ruimte geboden voor nieuw te vestigen detailhandel. Alleen de bestaande detailhandel is als zodanig inbestemd en krijgt beperkte ontwikkelingsmogelijkheden. Een specifieke vorm van detailhandel, de 'productiegebonden detailhandel'³⁷ is wél toegestaan.

Het gaat hierbij om detailhandel in streekgebonden producten of in het buitengebied gevestigde kunstzinnigheid zoals een atelier. Hiervoor gelden wel voorwaarden: het moet gaan om de verkoop van goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

Voor horecavoorzieningen geldt dat de bestaande gelegenheden een positieve bestemming krijgen.

³⁵ Een bedrijf waarbinnen uitsluitend of overwegend arbeid wordt verricht voor de productie of levering van goederen of diensten ten behoeve van agrarische bedrijven.

³⁶ Een bedrijf, dat in nauwe relatie staat tot het agrarisch bedrijf, waarvan de werkzaamheden in hoofdzaak bestaan uit het verlenen van diensten aan derden in de vorm van het houden van dieren en/of het telen en bewerken van gewassen.

³⁷ Detailhandel in goederen die ter plaatse worden vervaardigd, geteeld, gerepareerd en/of toegepast in het productieproces, waarbij de detailhandelsfunctie ondergeschikt is aan de productiefunctie.

7.8

Wonen in het landelijk gebied

7.8.1

Burgerwoningen in het buitengebied

Algemeen

De gemeente Midden-Drenthe kiest voor het buitengebied voor het bouwen van kwaliteit. Op deze wijze kunnen woningen met een duurzaam karakter ontstaan die over een langere periode kenmerkend zullen zijn voor deze tijd. De gemeente kiest daarom wat betreft de maatvoering voor woningen in het buitengebied voor een maximale oppervlaktemaat bij recht voor het hoofdgebouw die per landschapstype varieert. In het beeldkwaliteitsplan wordt een motivatie gegeven voor de toepassing van een maximale oppervlaktemaat van 150 m² voor het hoofdgebouw, via een afwijking van de bouwregels is het mogelijk deze oppervlakte te vergroten tot 250 m². Voor de bijgebouwen is bij recht een oppervlakte van 100 m² mogelijk. Via een afwijking van de bouwregels is een maximale oppervlakte van 150 m² mogelijk.

Voor woningen wordt een nokhoogte gehanteerd van 9 m. De goothoogte bedraagt 3,5 m. Hoofdgebouwen worden uitgevoerd met een kap. Voor platte aan- en uitbouwen geldt dat onder voorwaarden een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels tot 30% van de totale oppervlakte van het hoofdgebouw kan worden verleend.

In geval van vervanging wordt gestreefd naar herbouw die qua maat en schaal past bij de aanwezige bebouwing. Bij volledige herbouw zal qua inhoud en oppervlakte geen vergroting plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was. De welstandsnota speelt hierbij ook een essentiële rol, omdat hierin immers wordt aangegeven aan welke criteria een bouwwerk moet voldoen, wil het voldoen aan de 'redelijke eisen van welstand'. Binnen de mogelijkheden van het bestemmingsplan wordt ook gestreefd naar behoud van monumentale en karakteristieke boerderijen en overige panden.

Wonen in voormalige boerderijen

In het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is een onderscheid gemaakt tussen Wonen en Wonen - Voormalige boerderijen. De bestemmingsregels hebben betrekking op zowel hoofd- als bijgebouwen.

Door vooral veranderingen in de landbouw verliest veel agrarische bebouwing haar functie. Steeds meer mensen willen graag in het buitengebied wonen, al dan niet voor de uitoefening van nevenactiviteiten waarvoor schuurruimte belangrijk is. De woonfunctie in het buitengebied levert een positieve bijdrage aan de leefbaarheid. Handhaving van de woonfunctie is daarom wenselijk: de

bestaande woningen krijgen een positieve bestemming, alsmede een zekere uitbreidingsruimte.

Bij het wonen in een voormalige boerderij is voor het behoud van de hoofdvorm en de maatvoering een aparte regeling noodzakelijk. Tevens vraagt de verruiming van het gebruik voor kleinschalige bedrijfsmatige activiteiten om een aparte regeling. De toekenning van de bestemming is gebaseerd op de perceelsgerichte inventarisatie (verkenning) in combinatie met een verkenning van boerderijen door het Drents Plateau (centrum voor erfgoed en architectuur).

Verruiming van het gebruik voor kleinschalige (bedrijfs)activiteiten in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing

Door mee te werken aan bedrijfsvestiging in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing kan kapitaalsvernietiging worden voorkomen en de leefbaarheid en werkgelegenheidsfunctie van het platteland worden vergroot. Bij functieverandering moet aandacht worden geschonken aan de kwaliteiten van de omgeving. Hierbij dienen de volgende voorwaarden in acht te worden genomen:

- de vestiging dient gericht te zijn op kleinschalige activiteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 van de bij de regels behorende Staat van bedrijven;
- de bedrijfsactiviteiten dienen in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden. Voor het verkrijgen van een kwalitatief hoogwaardige situatie is het mogelijk de schuurgedeelten te benutten voor een bedrijfsfunctie;
- het handhaven van de woonfunctie in het hoofdgebouw is verplicht;
- de waarden van de omgeving van het bedrijf dienen zoveel mogelijk in stand te blijven;
- er moet rekening worden gehouden met bestaande functies in de omgeving, zoals de ontwikkelingsmogelijkheden van een agrarisch bedrijf.

Toegevoegd kan worden dat de woonfunctie overwegend moet worden gehandhaafd, alleen sprake mag zijn van ondergeschikte detailhandel (alleen verkoop van eigen vervaardigde producten) en dat de verkeersaantrekkende werking gering is.

Bij het toelaten van (dienstverlenende) bedrijvigheid geldt dat het moet gaan om bedrijven uit de milieucategorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven. Deze is als bijlage 1 aan de regels toegevoegd. Bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels zijn bedrijven tot en met milieucategorie 3.2 mogelijk.

Kleinschalig kamperen, bed & breakfast en kleinschalige dagrecreatie is bij omgevingsvergunning voor het afwijken van het plan mogelijk, behalve wanneer de bestemming zich verzet tegen dit gebruik. Wat onder de recreatie nevenactiviteiten wordt begrepen (voorwaarden), blijkt uit de begripsom-

schrijvingen en de voorwaarden die worden gesteld in de algemene afwijkingsregels. Daarnaast kan bij omgevingsvergunning worden toegestaan een gastouderopvang, kinderopvang en/of buitenschoolse opvang bij een bedrijfswoning uit te oefenen. Ook voor wat hier onder wordt begrepen, wordt verwezen naar de begripsomschrijvingen en de voorwaarden die worden gesteld in de afwijkingsbevoegdheid.

Overzicht mogelijkheden bij wonen in voormalige boerderijen

	Bij recht	Bij omgevingsvergunning
Kleinschalig kamperen		■
Kleinschalige dagrecreatie en gastouderopvang		■
Kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang		■
Sociaal-culturele doeleinden (bijvoorbeeld galerie)	■	
Bed & breakfast/logiesverstrekking		■
Productiegebonden detailhandel	■	
Aan huis verbonden beroepen (zie begrippen, artikel 1 van de regels)	■	
Bedrijfsmatige activiteiten VNG-categorieën 1 en 2 (bijlage 1 van de regels)	■	
Aan huis verbonden bedrijfsmatige activiteiten VGN-categorie 3.2 (bijlage 1 van de regels)		■
Woningsplitsing		■
Mantelzorg	■	

Nieuwe woningen

De gemeente is van mening dat er geen woningen in het buitengebied mogen worden bijgebouwd. Wel geeft het bestemmingsplan ook in vrijkomende agrarische bedrijven ruimte voor het vestigen van een woonfunctie. De gemeente stimuleert het verbouwen van een boerderij tot meerdere woningen binnen de bestaande boerderijvorm (zie ook onder paragraaf 7.8.5 Splitsing van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing). Boerderijen dragen namelijk bij aan de identiteit van plattelandsgemeenten.

Door de verbouw van boerderijen tot meerdere woningen toe te staan, blijven de boerderijen in het landschap aanwezig, ook al hebben ze hun oorspronkelijke functie verloren. In die zin blijft er ook voor de woonfunctie dynamiek in het landelijke gebied aanwezig.

Ten aanzien van de uiterlijke verschijningsvorm van vervangende nieuwbouw kunnen in het bestemmingsplan geen regels worden opgenomen. Bij de landschappelijke inpassing van nieuwe bebouwing speelt de gemeentelijke welstandsnota wederom een essentiële rol. In het bestemmingsplan is daartoe een afstemmingsregeling opgenomen.

Karakteristieke panden

Een aantal panden in het plangebied is als karakteristiek aan te merken. Voor deze karakteristieke panden (waaronder veel voormalige boerderijen) is een

afzonderlijke regeling in het bestemmingsplan opgenomen. De gebieden waar karakteristieke (voormalige) boerderijen liggen, zijn aangeduid met de aanduiding 'karakteristiek'. Ook de monumenten zijn onder deze aanduiding gebracht, met dien verstande dat de sloopregeling niet van toepassing is op deze bouwwerken, nu dit reeds afdoende wordt beschermd op grond van de Monumentenwet. Uitgangspunt is dat de ruimtelijke waarden van de karakteristieke panden zoveel mogelijk in stand worden gehouden en het zicht op de karakteristieke en monumentale bouwwerken behouden dient te blijven.

Aangezien de aanduiding 'karakteristiek' in veel gevallen om het hele perceel is gelegd, is in een bijlage bij de regels een lijstje opgenomen waardoor in de meeste gevallen duidelijk wordt welk bouwwerk karakteristieke dan wel monumentale waarden heeft.

De regeling is gericht op het behoud van de hoofdvorm en de maatvoering. Deze panden zijn daarmee tevens bestemd voor het behoud en het herstel van de karakteristieke hoofdvormen. Bij volledige herbouw van een, als karakteristiek aangeduide voormalige boerderij, zal qua inhoud en oppervlakte geen vergroting plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was. De aanduiding 'karakteristiek' betekent dus niet dat het pand precies in de huidige staat moet worden bewaard, wél dat bij de beoordeling van bouwplannen erop zal worden gelet dat de kenmerken die de ruimtelijke waarde bepalen, zoveel mogelijk intact blijven.

In verband met de flexibiliteit in regelgeving, is voor panden waarvan de karakteristieke waarden niet meer zijn te handhaven, een algemene wijzigingsbevoegdheid opgenomen op grond waarvan het mogelijk is de aanduiding 'karakteristiek' te verwijderen. Ook een omgekeerde wijzigingsbevoegdheid is opgenomen, met name voor die situaties waarbij oorspronkelijke waarden worden teruggebracht, bijvoorbeeld door de uitvoering van verbeteringsplannen.

7.8.2

Bedrijfswoningen

Wonen bij agrarische bedrijven

Uit oogpunt van een goede agrarische bedrijfsvoering is het gewenst om bij agrarische bedrijven te kunnen wonen. De aanwezigheid van een eerste bedrijfswoning is dus logisch. Wanneer een agrarisch bedrijf zich zo ontwikkelt dat sprake is van een duurzaam meermansbedrijf (gelet op aard, omvang en continuïteit van het bedrijf³⁸) biedt het plan in planologische zin ruimte voor een tweede agrarische bedrijfswoning. Ruimtelijk geldt hierbij de voorwaarde dat een tweede bedrijfswoning op het agrarische bouwperceel wordt gerealiseerd.

³⁸ Deze criteria sluiten aan bij de richtlijnen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, neergelegd in het 'Advies agrarische bouwaanvragen en aanlegvergunningen' uit 1992.

seerd. Door de koppeling aan een omgevingsvergunningsprocedure wordt oneigenlijk gebruik van woningbouwmogelijkheden voorkomen.

Wonen bij niet-agrarische bedrijven

Ook bij niet-agrarische bedrijven is een bedrijfswoning voor beheer en toezicht wenselijk. Het realiseren van meerdere woningen is hier in de meeste gevallen echter niet gewenst en ook niet noodzakelijk. Het plan biedt hiervoor, behalve in de bestemming Agrarisch - Tuinbouw, dan ook geen mogelijkheden. In het geval er al een tweede bedrijfswoning is toegestaan, heeft het bedrijf een specifieke aanduiding gekregen.

7.8.3

Reductieregeling aan- en uitbouwen en bijgebouwen

Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening is de reductieregeling een belangrijke stimulans om te bevorderen dat landschappelijk storende bebouwing verdwijnt. In het plan is daarom binnen de bestemming Wonen, alsmede binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen een reductieregeling opgenomen voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de woonbestemming. Toepassing van deze afwijking middels omgevingsvergunning heeft een afname van de bestaande hoeveelheid aan bebouwing bij woonhuizen tot gevolg. Uitgangspunt hierbij is dat boven de 250 m² sprake dient te zijn van reductie. Op de als karakteristiek aangewezen aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen is de reductieregeling niet van toepassing.

7.8.4

Ruimte voor Ruimte-regeling

De provincie heeft in 2006 een Ruimte voor Ruimte-regeling opgesteld in de vorm van een voorbeeldregeling voor gemeenten. De regeling maakt het mogelijk dat in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding of bebouwingslint ontstaat. Er verdwijnt zo overbodig geworden bouwmassa in het landelijk gebied mede ter verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Het betreft over het algemeen een tegemoetkoming in de sloopkosten.

Deze regeling is in mei 2010 geactualiseerd. Uitgangspunt van de Ruimte voor Ruimte-regeling is en blijft het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit in het landelijke gebied.

Aandachtspunt is de afstemming met en de toetsing aan de milieuwet- en regelgeving (stankhinder). De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw dienen in stand te blijven.

De richtlijn voor het slopen van bedrijfsgebouwen inclusief toren- en mestsilo's en exclusief overige agrarische bouwwerken is 1.000 m² te slopen bedrijfsgebouwen, waarvoor ter compensatie één woning mag worden gebouwd. Er zijn situaties waar deze norm niet kan worden gehaald. De sloopnorm kan dan worden verlaagd tot 750 m², op voorwaarde dat de ruimtelijke kwaliteit dusdanig wordt verbeterd dat deze lagere sloopnorm gerechtvaardigd is. Voor de sloop van minimaal 2.000 m² aan bijgebouwen kunnen in totaal twee woningen worden herbouwd.

De Ruimte voor Ruimte-regeling is in het bestemmingsplan opgenomen in de daarvoor in aanmerking komende gebiedsbestemmingen, alsmede in de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen.

De volgende voorwaarden zijn onder meer van toepassing op de Ruimte voor Ruimte-regeling:

- de ter compensatie van de sloop nieuw te bouwen woningen moeten direct achter of naast het voormalig boerderijpand worden gebouwd;
- de bebouwing mag niet plaatsvinden in gebieden die in de Provinciale Omgevingsvisie zijn aangewezen als Ecologische Hoofdstructuur;
- er moet middels een beeldkwaliteitsplan sprake zijn van een verbetering van de ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit;
- de geluidsbelasting van de geluidsgevoelige gebouwen mag niet hoger zijn dan de daarvoor geldende voorkeursgrenswaarde, of een verkregen hogere waarde;
- er moet zijn aangetoond dat er geen sprake is van onevenredige schade voor de aangrenzende (agrarische) bedrijven, in die zin dat de bedrijven in hun ontwikkelingsmogelijkheden worden beperkt;
- er moet zijn aangetoond dat geen onevenredige afbreuk wordt gedaan aan de milieusituatie, de natuurlijke en landschappelijke waarden, de geomorfologische, cultuurhistorische en archeologische waarden, de woonsituatie en de gebruiksmogelijkheden van de aangrenzende gronden.

Splitsing van vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing

Veel woonboerderijen (Wonen - Voormalige boerderijen) kunnen gezien hun omvang in aanmerking komen voor woningsplitsing. Op deze wijze blijft het mogelijk om (monumentale) boerderijen in stand te houden. Aandachtspunt hierbij is de afstemming met en de toetsing aan de milieuwet- en regelgeving (stankhinder). De ontwikkelingsmogelijkheden voor de landbouw dienen in stand te blijven.

De splitsing van woningen in het buitengebied wordt bevorderd om woningen te kunnen creëren voor onder andere senioren en starters. Om die reden maakt het plan (in planologische zin) de splitsing van voormalige agrarische bedrijfsgebouwen mogelijk als de minimale maat vóór splitsing 180 m² (oppervlakte van het hoofdgebouw vóór de splitsing) bedraagt.

Er is geen limiet gesteld aan het aantal woningen dat na splitsing ontstaat: vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied mag worden gesplitst in twee of meer wooneenheden.

7.8.5

Zorgboerderijen

De ontwikkeling van een zorgboerderij is in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe beschouwd als een nieuwe functie in een vrijkomend agrarisch bedrijf, waarbij de woonfunctie wordt gehandhaafd en in principe niet wordt uitgebreid. De woon-/zorgfunctie moet daarbij in het bestaande hoofdgebouw plaatsvinden. Bewoning van een bijgebouw is mogelijk als hieraan specifieke bedrijfs- c.q. welzijnsbelangen ten grondslag liggen³⁹. Het kan blijken dat voor een sluitende exploitatie meer bebouwing nodig is dan aanwezig. Zorgboerderijen vallen onder de bestemming Maatschappelijk en zijn voorzien van de aanduiding 'zorginstelling'.

Uitbreiding van de bebouwing is bij recht, tot maximaal 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen mogelijk. Algemene voorwaarden zijn dat de waarden in de omgeving in stand dienen te blijven, alsook de ontwikkelingsmogelijkheden van de landbouw.

Ook voor zorgboerderijen geldt dat bij volledige herbouw van de boerderij qua inhoud en oppervlakte geen vergroting (althans niet meer dan de 120% van de bestaande gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen) mag plaatsvinden. Tevens zal bij de maatvoering aansluiting moeten worden gezocht bij datgene wat reeds op het perceel aanwezig is c.q. was.

Daarnaast is een zorgboerderij (via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels) mogelijk als tweede tak bij een agrarisch bedrijf (verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten). In dat geval wordt de agrarische bestemming gehandhaafd.

7.8.6

Landgoederen

Het gemeentelijk beleid ten aanzien van landgoederen⁴⁰ is vertaald in het onderhavige plan. Een nieuw landgoed moet in zijn algemeenheid een minimale oppervlakte hebben van 15 ha. Een kleiner landgoed is echter onder voorwaarden mogelijk. Deze voorwaarden hebben onder meer betrekking op landschappelijke inpasbaarheid en bijvoorbeeld de aansluiting op bestaande bos- en natuurgebieden of de aansluiting op dorpsranden. In elk geval moet (in

³⁹ Permanente bewoning van een bijgebouw is mogelijk in geval sprake is van een bedrijfsmatige aanpak, hetgeen uit een bedrijfsplan blijkt, waarin een voorziening is getroffen om zorg en dienstverlening aan de bewoners te bieden die in de behoefte voorziet om zolang mogelijk zelfstandig te wonen.

⁴⁰ Zoals verwoord in de beleidsnotitie 'Nieuwe landgoederen in Midden-Drenthe'.

overeenstemming met het provinciaal beleid) 5 ha nieuw bos worden gerealiseerd. Een nieuw landgoed bestaat uit één gebouw van allure (het landhuis), dat primair een woonfunctie heeft, met bij de schaal van het landhuis passende bijgebouwen. In het hoofdgebouw is maximaal één woning toegestaan. Voor de realisering van nieuwe landgoederen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. De beekdalen worden uitgesloten voor de realisering van nieuwe landgoederen.

7.9

Recreatie en toerisme

7.9.1

Uitbreiding van recreatieterreinen

Aan grootschalige ontwikkelingen van nieuwe verblijfsrecreatie (tot 15 ha) wordt op basis van provinciaal beleid alleen medewerking verleend, indien vooraf een visie wordt opgesteld voor een groter gebied, waarin landschap, natuur en landbouwkundige ontwikkelingen worden betrokken.

De uitbreiding van recreatieterreinen wordt in dit plan onder voorwaarden mogelijk gemaakt. Hiertoe kan gebruikt worden gemaakt van de bevoegdheid zoals neergelegd in de algemene wijzigingsregels, zoals opgenomen in artikel 42 van de regels. Uitbreidingen van bestaande recreatiebedrijven waarvan de planvorming al in een vergevorderd stadium is, zijn bij recht meegenomen in dit bestemmingsplan. Het betreft plannen waarvoor in de meeste gevallen een aparte planologische procedure is opgestart. De gewenste uitbreidingsruimte is opgenomen in dit plan en in hoofdstuk 5 reeds verwoord.

7.9.2

Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen

Bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling van de verblijfsrecreatie is het beleid gericht op versterking en uitbreiding van bestaande bedrijven. Omzetting van standplaatsen in recreatiewoningen is een mogelijkheid om de continuïteit van de toeristische sector te kunnen waarborgen. Voor het (gedeeltelijk) omzetten van standplaatsen in recreatiewoningen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen, zodat per situatie de wenselijkheid kan worden beoordeeld. Toetsingscriteria hebben onder meer betrekking op de landschappelijke inpasbaarheid en de nabijheid van bijvoorbeeld natuurgebieden en/of woonbebouwing. Uitgangspunt is dat 100% van het aantal standplaatsen per recreatiebedrijf kan worden omgezet in een recreatiewoning.

Omgekeerd geldt het zogenaamd 'zwaarder= lichterprincipe' wat betekent dat het mogelijk is op huisjesterreinen eventueel ook te kamperen.

Zoals eerder aangegeven, is het beleid volledig opgenomen in de Discussienota Ruimte voor Toeristisch ondernemen! van 16 september. Daarin is ook aange-

geven op welke wijze de regeling in het bestemmingsplan moet worden verwerkt. Dit is volledig overgenomen.

Oppervlakte recreatiewoningen

De gemeente sluit wat betreft dit onderwerp aan bij het provinciaal beleid, waarbij de norm van 80 m² als oppervlakte voor bestaande en nieuwe recreatiewoningen vanuit kwaliteitsoverwegingen verruimd is naar 100 m².

Voor bestaande recreatiewoningen is deze verruiming van oppervlakte bij recht toegestaan, mits voldoende ruimte op het perceel aanwezig is én de eventuele uitbreiding qua verschijningsvorm is afgestemd op de bestaande recreatiewoning.

Voor nieuwe recreatieterreinen geldt dat een integraal plan moet worden opgesteld waarbij, naast aandacht voor een landelijke verschijningsvorm, de verkaveling en de opzet het recreatieve karakter herkenbaar moeten maken. De onderlinge afstand tussen de recreatiewoningen bedraagt ten minste 3 m.

In het gemeentelijk beleid is verder aangesloten bij de op 1 oktober 2010 van kracht geworden Wet algemene bepalingen omgevingsrecht. De gemeente heeft er voor gekozen andere recreatieve verblijven dan vorengenoemde recreatiewoningen, zoals stacaravans of andersoortige recreatieve verblijven (op campings), tot een oppervlak van ten hoogste 70 m² en een bouwhoogte van 5 m toe te staan.

7.9.3

Oppervlakte kampeer- en recreatieterreinen

Kampeesterreinen

Door een toenemende oppervlakte per standplaats op een kampeesterrein is voor kampeesterreinen een oppervlakte van 8 ha bedrijfseconomisch gezien rendabel⁴¹.

Recreatieterreinen

De huidige terreinen met recreatiebungalows zijn grotendeels individueel verkaveld en kennen geen bedrijfsmatige exploitatie. In deze gevallen was de oppervlakte van 5 ha toereikend. Het toekomstig beleid voor deze terreinen is gericht op een bedrijfsmatige exploitatie. Permanente bewoning is niet toegestaan.

In het onderhavige plan is het in planologische zin niet mogelijk om de terreinoppervlakte te vergroten. Dit zal door middel van een afzonderlijke planprocedure moeten plaatsvinden, waarbij kan worden gekeken naar de hiervoor genoemde oppervlakten.

⁴¹ Zie ook de gemeentelijke beleidscriteria 'Recreatie en Toerisme Midden-Drenthe'.

7.9.4

Bed & breakfast

In toenemende mate worden verzoeken ingediend om recreatieve accommodaties in de vorm van een bed & breakfast te realiseren in bijvoorbeeld (vrijkomende) agrarische bedrijven. De gemeente ziet dergelijke kleinschalige voorzieningen als mogelijkheid voor veel bestemmingen in het buitengebied, afhankelijk van de omvang en ligging van de functie waar deze als nevenfunctie wordt toegevoegd.

Bed & breakfastvoorzieningen kunnen -binnen zekere randvoorwaarden- met omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels in het gehele plangebied worden toegestaan. Vestiging moet plaatsvinden binnen bestaande bebouwing en mag zowel in een hoofdgebouw als in een bijgebouw worden gerealiseerd. In het bijgebouw mogen uitsluitend slaapplekken met sanitaire voorzieningen worden gerealiseerd. Ook in het hoofdgebouw mogen de slaapplekken met sanitaire voorzieningen worden gerealiseerd.

Hieraan gekoppeld moet in het bijbehorende hoofdgebouw een ontbijtruimte en een eventuele woonkamer worden gerealiseerd. Het bijgebouw dient in de directe nabijheid van en een duidelijke relatie te hebben met het hoofdgebouw. De uiterlijke kenmerken van het bijgebouw moeten worden behouden. Er mogen geen uiterlijke kenmerken van een woning worden toegevoegd. Parkeren vindt plaats op het eigen erf.

7.9.5

Permanente bewoning van recreatiewoningen

Omzetting van recreatiewoningen in een woonbestemming betekent in feite dat ter plaatse een woongebied ontstaat en daarmee een uitbreiding van het woningbestand in het buitengebied. Een dergelijke ontwikkeling is niet toelaatbaar. Permanente bewoning leidt tot een verlies aan capaciteit in de verblijfsrecreatie (met extra behoefte elders), een verminderde economische omzet(groei) en werkgelegenheid en is strijdig met het verstedelijkingsbeleid. Daarom staat de gemeente Midden-Drenthe permanente bewoning niet toe. De exploitant of individuele eigenaar van het complex (of de vereniging van eigenaren) is verantwoordelijk voor het voorkomen van onrechtmatig gebruik van recreatieverblijven op het complex. Op de recreatiewoningen in het plangebied is derhalve een verblijfsrecreatieve bestemming gelegd.

Als uitzondering op de regel geldt dat er voor een aantal gevallen van permanente bewoning sprake is van persoonsgebonden overgangsrecht. Het betreft hier gevallen die begin 2000, vanwege een landelijke opschoonactie, een beschikking hebben ontvangen.

7.9.6

Kleinschalig kamperen en kleinschalige dagrecreatie

Het bestemmingsplan biedt ruimte voor verbreding van de agrarische bedrijven met niet-agrarische nevenactiviteiten, waaronder kleinschalig kamperen (kamperen bij de boer) en kleinschalige dagrecreatie. Daarnaast biedt het plan mogelijkheden voor deze activiteiten bij andere functies. Kleinschalig kamperen en kleinschalige dagrecreatie is in principe in het gehele buitengebied wel mogelijk, maar vraagt wel de nodige afweging. Daarom zijn deze activiteiten met omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels toegestaan. Een aantal gebieden worden uitgesloten van de mogelijkheden voor kleinschalig kamperen en kleinschalige dagrecreatie. Dit betreft:

- de natuurgebieden;
- de bebouwde kommen;
- Agrarisch met Waarden - 3;
- de essen.

Een terrein voor kleinschalig kamperen, moet worden voorzien van een zódanige beplanting dat het een passend element in de omgeving vormt.

Het eerdergenoemde gemeentelijk beleid (Discussienota van 16 september 2010) heeft zijn vertaling gekregen de Algemene afwijkingsregels (artikel 41) van dit bestemmingsplan.

7.10

Overige functies

7.10.1

Zandwinning

De zandwinning in Hoogersmilde heeft nog slechts beperkte uitbreidingsmogelijkheden. De natuurgebieden Alenburg, het Blauwe Meer en het Leggelderveld vormen namelijk de definitieve begrenzing van deze zandwinning. Bezien zal moeten worden of een uitbreiding op deze locatie nog mogelijk is.

Wat betreft de zandwinning in Bovensmilde zijn de bestaande rechten inbestemd. Uitbreiding verloopt via een wijzigingsbevoegdheid op basis van het vigerende bestemmingsplan Buitengebied Smilde.

7.10.2

Paarden

Manege

Maneges worden beschouwd als een verbijzondering van een gebruiksgerichte paardenhouderij (bestemming Sport - Recreatie met een aanduiding 'manege'). Paardenrecreatieverblijven worden beschouwd als toeristisch-recreatieve bedrijven. Ook mengvormen, zoals een paardenhouderij met een aantal recreatieappartementen, behoren hiertoe (dit in tegenstelling tot de

paardenhouderijen die vallen onder de agrarisch aanverwante bedrijven⁴². Hier staat het trainen, stallen verhandelen van paarden van derden voorop).

Voor maneges is het oprichten van een rijhal noodzakelijk. Gezien de omvang van de rijhallen moet versterking van het buitengebied zoveel mogelijk worden voorkomen. In het onderhavige bestemmingsplan zijn bestaande maneges inbestemd. Nieuwe maneges zijn toegestaan in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing grenzend aan de kernen Beilen, Smilde, Bovensmilde en Westerbork. Maneges mogen tevens onder voorwaarden worden gevestigd in voormalige agrarische bedrijfsbebouwing grenzend aan de kleine kernen. Nieuwbouw van een manege is alleen mogelijk door een bestaand voormalig agrarisch bedrijfsgebouw (grenzend aan de kern) te slopen en hiervoor in de plaats, op dezelfde locatie, een manege te bouwen.

Paardrijbak

In het buitengebied worden steeds meer (hobbymatig) paarden gehouden. Op zich is dit een positieve ontwikkeling, want het gebruik van gebouwen en grond sluit min of meer aan bij het traditionele gebruik. De gevolgen voor de omgeving kunnen echter ingrijpend zijn. Een eenduidig beleid omtrent het oprichten van een paardrijbak is daarom wenselijk.

In de Beleidsnotitie Paardenhouderij zijn uitgangspunten opgenomen waar een paardrijbak wordt toegestaan en onder welke voorwaarden. In onderhavig plan zijn deze uitgangspunten als toetsingscriteria opgenomen voor het oprichten van een paardrijbak. Op deze manier kan de gemeente ruimtelijke sturing geven aan deze ontwikkeling.

Het realiseren van een paardrijbak is afhankelijk van de gebiedsbestemming. Op de es en in Agrarisch met waarden - 3 kan geen paardrijbak worden gerealiseerd. Binnen de gebiedsbestemming Agrarisch met waarden - 1 (jonge velden en veenontginningsgebieden) is het realiseren van een paardrijbak binnen de aaneengesloten vierhoek bij recht toegestaan. Buiten de aaneengesloten vierhoek is (met uitzondering van bestaande paardrijbakken) voor het gebruiken van de gronden voor een paardrijbak een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels nodig. Voor het gebruiken van de gronden in de bestemmingen Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 4 voor een paardrijbak is een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels nodig. Hiervoor zijn in de regels een aantal voorwaarden gesteld, zoals dat de paardrijbak alleen mag worden gerealiseerd binnen of in aansluiting op de aaneengesloten vierhoeken en er een minimale afstand van 30 m moet worden aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen.

⁴² Een bedrijf dat in nauwe relatie staat tot het agrarisch bedrijf, waarvan de werkzaamheden in hoofdzaak bestaan uit het verlenen van diensten aan derden in de vorm van het houden van dieren en/of het telen en bewerken van gewassen.

Daarnaast zijn gebruiksregels opgenomen voor de verlichting bij een paardrijbak:

1. er mag niet meer dan 60 LUX/m² worden geproduceerd, gemeten 1 m boven de bodem van de paardrijbak;
2. de verlichting mag niet worden gebruikt tussen 23.00 uur en 07.00 uur.

Voor de overige bedrijfsbestemmingen, waaronder ook de bestemmingen Detailhandel - Tuincentrum, Horeca, Maatschappelijk en Sport - Recreatie (met de aanduiding 'manege') zijn begrepen, geldt dat paardrijbakken bij recht zijn toegestaan, mits de paardrijbak op een minimale afstand van 30 m tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen wordt gerealiseerd. In de bouwregels zijn regels opgenomen voor de hoogte en de omvang van de omheining van de paardrijbak.

Gezien de beperkte omvang van deze bestemmingsvlakken en het feit dat deze bedrijven ook voor de bedrijfsvoering lichtmasten zullen hebben, zijn in deze bestemmingen geen voorwaarden opgenomen voor het gebruik van verlichting bij paardrijbakken.

In de woonbestemmingen zijn bestaande paardrijbakken toegestaan. Voor nieuwe paardrijbakken dient een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels te worden verleend. Hiervoor zijn in de regels een aantal voorwaarden gesteld, zoals dat de paardrijbak moet aansluiten op bestaande bebouwing en er een minimale afstand van 30 m moet worden aangehouden tot woningen of (agrarische) bedrijven van anderen.

Voor nieuwe lichtmasten is een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels nodig. Daarnaast zijn in de gebruiksregels dezelfde voorwaarden voor het gebruik van verlichting opgenomen als binnen de agrarische bestemmingen.

Productiegerichte en gebruiksgerichte paardenhouderij

Een productiegerichte paardenhouderij, waar paarden worden gefokt en waarin paarden uit het eigen fokprogramma worden opgeleid, getraind en verhandeld, wordt aangemerkt als een grondgebonden agrarisch bedrijf. Ook een paardenmelkerij valt hieronder.

Het trainen, stallen en verhandelen van paarden van derden in gebruiksgerichte paardenhouderijen of paardenstallen kan niet worden aangemerkt als de exploitatie van een agrarisch bedrijf, omdat de gerichtheid op het voortbrengen van dieren hier volledig ontbreekt. Op een gebruiksgerichte paardenhouderij is daarom een specifieke bestemming van toepassing (de bestemming Bedrijf - Agrarisch aanverwant). Bestaande paardenhouderijen zijn als zodanig inbestemd.

Met betrekking tot de vestiging van een nieuwe gebruiksgerichte paardenhouderij geldt dat dit alleen mogelijk is in een voormalig agrarisch bedrijfsge-

bouw. De vestigingsmogelijkheden voor een productiegerichte paardenhouderij is gelijk aan die van een agrarisch bedrijf.

7.10.3

Hobbymatig houden van dieren

Algemeen

Bij burgerwoningen, alsmede bij voormalige boerderijen in het buitengebied is het hobbymatig houden van dieren mogelijk. Functioneel worden hier geen extra bebouwingsmogelijkheden voor geboden. Het is niet wenselijk om onderscheid in hobby's van mensen te maken in relatie tot de bouwmogelijkheden. De hobby's bij het wonen moeten worden uitgeoefend in het woonhuis met de bijbehorende oppervlaktes aan bijgebouwen. Die zijn in principe voor iedereen gelijk. In de praktijk zal hiertoe bij voormalige boerderijen veelal meer ruimte beschikbaar zijn.

Zoals dat ook bij meerdere hobby's het geval kan zijn, ontstaat op een gegeven moment de vraag wanneer de hobby de gebruikelijke woonfunctie ontstijgt. Of, met andere woorden; wanneer de hobby een zodanig bedrijfsmatig karakter krijgt dat er een ruimtelijk relevante strijdigheid ontstaat met de gegeven woonbestemming. Ervan uitgaande dat binnen de woonbestemming het bedrijfsmatig houden van dieren als strijdig gebruik is aangemerkt, moet er dus een grens worden getrokken tussen het hobbymatig en het bedrijfsmatig houden van dieren.

Er is sprake van strijdigheid met de woonbestemming als de ruimtelijke uitstraling de gebruikelijke woonfunctie ontstijgt.

In Nederland zijn geen eenduidige richtlijnen aanwezig die getalsmatig aangeven tot op welke hoogte binnen een woonbestemming hobbymatig dieren mogen worden gehouden. In 1999 heeft de minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer in relatie tot de milieuvergunningverlening een brief geschreven over dit onderwerp. In deze brief 'kleinschalig houden van dieren' wordt uitgelegd dat het niet mogelijk is om in een AMvB of een richtlijn uitspraken te doen over wanneer sprake is van vergunningplicht voor het kleinschalig houden van dieren. De gemeente moet zelf per geval beoordelen of sprake is van een hobbymatige of bedrijfsmatige activiteit.

Een belangrijk aspect om de grens in acht te nemen, is, naast de genoemde ruimtelijke uitstraling, het vasthouden van de maximale bouwmogelijkheden voor bijgebouwen binnen de woonbestemmingen.

Maximale bouwmogelijkheden bijgebouwen

In dit bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is binnen de bestemming Wonen een oppervlakte van 100 m² aan bijgebouwen toegestaan. Via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels is maximaal 150 m² mogelijk (zie paragraaf 7.8.1). Binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen is een maximale oppervlakte van 150 m² toegestaan, met een

omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels tot maximaal 200 m². Door het hanteren van deze maximale bouw mogelijkheden voor bijgebouwen blijft -in verband met het houden van dieren- het hobbymatige karakter beheersbaar. De Wet milieubeheer toetst per geval of voldoende afstand ten opzichte van omliggende bebouwing aanwezig is.

Handhaving of legalisering

Wanneer de hobby enigszins uit de hand is gelopen, zal de gemeente handhavend moeten optreden en zal het aantal dieren moeten worden teruggebracht. Als er een bedrijfsmatig karakter is ontstaan, dan kan ook worden overwogen om de bestemming te wijzigen en een agrarisch bouwperceel toe te kennen, waarop het bedrijf zich dan verder kan ontwikkelen. Eén en ander is afhankelijk van de specifieke situatie, de toekomstplannen en de vele omgevingsfactoren. Toekenning van een agrarisch bouwperceel is zoals gebruikelijk mogelijk als aantoonbaar sprake is van een omvang en een duurzaamheid, die een op de situatie afgestemd, agrarisch bouwperceel rechtvaardigen.

7.10.4

Windenergie

Windparken

Het provinciale beleid voor windenergie is gestoeld op het besef dat een enkele windturbine verhoudingsgewijs een groot effect heeft op een wijde omgeving. Het gaat dan vooral om masthoogten van meer dan 80 m. Dergelijke hoogten beïnvloeden het landschapsbeeld ingrijpend, vooral als ze her en der, zonder structuur, worden geplaatst. Daarom worden windturbines gegroepeerd in een windpark. Bij een windpark wordt gedacht aan een opgesteld vermogen van 15 mW of meer.

Dan staat het rendement ook in verhouding tot de ruimtelijke ingreep. Gedeputeerde Staten houden vast aan het realiseren van één windpark in de gemeente Coevorden. Het onderhavige bestemmingsplan maakt daarom een dergelijk windpark niet mogelijk.

Kleine windturbines

In het algemeen bestaat er in Midden-Drenthe alleen de mogelijkheid tot het realiseren van kleine, moderne windturbines. Aan de incidentele bouw van (grote) windmolens wordt geen medewerking verleend.

Het provinciaal beleid geeft aan dat kleine windturbines kunnen worden geplaatst binnen het bebouwde gebied (niet zijnde buitengebied), passend bij de bestaande bebouwings- en/of beplantingshoogte, in combinatie met bedrijfsmatige activiteiten, op bijvoorbeeld gebouwen, waar al de nodige 'verstoring' aanwezig is, in de vorm van schotelantennes, ketelhuizen en zendmasten. Opbrengsten van 5.000 kW/uur per molen behoren tot de mogelijkheden. Hierdoor kan windenergie in de gebouwde omgeving een relevante bijdrage leveren aan de doelstelling voor duurzame energie.

In onderhavig plan zijn derhalve geen mogelijkheden opgenomen voor het plaatsen van windmolens.

7.10.5

Molenbiotoop

De molen van Makkum betreft een rijksmonument. Deze particuliere molen is nog in bedrijf, waardoor de vrije windvang zoveel mogelijk moet worden gehandhaafd. Handhaving van de windvang heeft gevolgen voor de toegestane hoogte van de omringende bebouwing en beplanting. In het bestemmingsplan is de vrije windvang beschermd door het opnemen van een 'vrijwaringszone molenbiotoop'.

De molenbiotoop voor de molen te Makkum houdt in dat:

- binnen een straal van 100 m rond de molen geen obstakels aanwezig mogen zijn;
- binnen 100-200 m afstand mag de maximale bouwhoogte 3,9 m bedragen;

Vervolgens mag de bouwhoogte per 100 m oplopen met 2 m hoger. Op 500 m afstand bedraagt de hoogte dan 11,9 m.

7.10.6

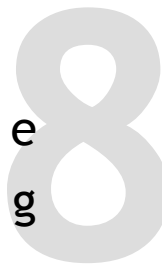
Zendmasten en installaties

Voor het plaatsen van hoge zendmasten geldt dat de nadelige invloed voor het landschap zoveel mogelijk moet worden beperkt. Om die reden geldt de volgende locatievoorkeursvolgorde:

- op of nabij hoge gebouwen of bouwwerken;
- op bedrijventerreinen;
- langs grote infrastructuurlijnen.

Voor de plaatsing van zendmasten tot ten hoogste 40 m is in het plan een algemene afwijkingsbevoegdheid opgenomen.

Juridische toelichting

Het beleid en de planuitgangspunten, zoals verwoord in de voorgaande hoofdstukken, hebben in de regels van dit bestemmingsplan hun juridische vertaling gekregen in de vorm van bestemmingen. Deze bestemmingen zijn afgeleid uit de eerdergenoemde Standaard Vergelijkbare Bestemmingsplannen 2008 (SVBP 2008). Het juridische systeem en de gelegde bestemmingen worden in dit hoofdstuk beschreven en toegelicht.

Het bestemmingsplan regelt de gebruiks- en bebouwingsmogelijkheden van de gronden in het plangebied en zijn juridisch bindend. De wijze waarop deze regeling kan worden vormgegeven, wordt in grote lijnen bepaald door de Wet ruimtelijke ordening (Wro) en het bijbehorende Besluit ruimtelijke ordening (Bro). Uitgangspunt is door het stellen van heldere regels en een duidelijk leesbare verbeelding, een zo goed mogelijke handhaafbaarheid te realiseren.

De toetsingscriteria in de regels vormen een toetsingsgrond voor de omgevingsvergunningen, nadere eisen en wijzigingen.

8.1

Regels per bestemming

De regels zijn als volgt ingedeeld:

- a. Bestemmingsomschrijving
Hierin staat voor welke functie(s) de gronden mogen worden gebruikt en hoe de onderlinge rangorde van functies is.
- b. Bouwregels
Hierin is aangegeven welke gebouwen en andere bouwwerken in principe zijn toegestaan en welke maatvoering daarbij moet worden aangehouden.
- c. Nadere eisen
Onder dit kopje wordt aangegeven dat burgemeester en wethouders nadere eisen kunnen stellen aan de plaats en de afmetingen van de bebouwing. Deze eisen kunnen echter alleen worden gesteld wanneer ten aanzien van de plaats en de afmetingen van de bebouwing reeds een hoofdeis is opgenomen binnen de bestemming.

- d. Afwijken van de bouwregels (voorheen ontheffing van de bouwregels)
In de toekomst kunnen zich omstandigheden voordoen (thans nog niet voorzien) waaruit blijkt dat de bouwregels niet voldoende blijken te zijn. Daarom kan voor ondergeschikte aspecten binnen de bestemming een omgevingsvergunning worden verleend voor het afwijken van de bouwregels c.q. gebruiksregels (zie onder f). Van geval tot geval zal een afweging worden gemaakt.

- e. Specifieke gebruiksregels
In principe moeten gronden en gebouwen worden gebruikt overeenkomstig de bestemming. Waar nodig zijn voor de duidelijkheid en ten behoeve van het aangeven van de reikwijdte van de bestemming gebruiksvormen genoemd, die in elk geval als strijdig met de bestemming moeten worden aangemerkt.

- f. Afwijken van de gebruiksregels (voorheen ontheffing van de gebruiksregels)
Van een aantal gebruiksvormen kan nu nog niet worden gezegd of ze aanvaardbaar zijn of niet. Voor dergelijke gebruiksvormen is een bevoegdheid opgenomen bij omgevingsvergunning af te wijken van de gebruiksregels. Er zijn ook gebruiksvormen die beleidsmatig al wel mogelijk zijn, maar die vanwege een zorgvuldige afweging onder een afwijkingsregeling zijn gebracht. De omgevingsvergunning wordt afgegeven na een zorgvuldige afweging van waarden en functies in de bestemmingen.

- g. Omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden (voorheen aanlegvergunning)
Voor een aantal met name genoemde werken en werkzaamheden geldt een omgevingsvergunningsplicht. Dat betekent dat deze pas mogen worden uitgevoerd nadat een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden is verkregen. Hierbij vindt een afweging van belangen naar evenredigheid plaats. Als het gaat om activiteiten die behoren tot het normale onderhoud en/of beheer of het normaal agrarisch gebruik, is geen omgevingsvergunning vereist.

Een algemene toestemming (waarbij meerdere werkzaamheden worden ondergebracht in één vergunning) kan worden verleend als de plannen passen binnen de randvoorwaarden van het bestemmingsplan. Dan kunnen alle werken en werkzaamheden in één keer worden toegestaan en is voor afzonderlijke activiteiten geen vergunning meer nodig.

- h. Vergunning voor het slopen van bouwwerken (voorheen sloopvergunning)
Voor het slopen van bouwwerken, ter plaatse van de aanduiding 'karakteristiek' geldt een omgevingsvergunningplicht. Dit houdt in dat deze

gebouwen pas mogen worden gesloopt nadat een vergunning voor het slopen van deze bouwwerken. Hierbij vindt een afweging van belangen naar redelijkheid plaats. Als het gaat om activiteiten die behoren tot het normale onderhoud is geen omgevingsvergunning vereist.

i. Wijzigingsbevoegdheid

Het plan bevat voor een aantal gevallen mogelijkheden om bestemmingen te wijzigen binnen de in de regels aangegeven grenzen. Het kan hierbij gaan om een algemene wijzigingsbevoegdheid voor de hele bestemming, dan wel een specifieke bevoegdheid voor een bepaald gebied. In dit laatste geval zal worden verwezen naar een aanduiding in de verbeelding.

Een bestemmingsregel hoeft overigens niet elk element te bevatten.

j. Nadere eisen (Beeldkwaliteitsplan)

Bij omgevingsvergunningverlening voor het bouwen, het toepassen van nadere eisen en bij toepassing van de wijzigingsbevoegdheden zal gebruik worden gemaakt van het beeldkwaliteitsplan dat gelijktijdig met dit bestemmingsplan wordt vastgesteld. Het beeldkwaliteitsplan kan worden gezien als een uitwerking van de criteria die bij de afwijkingsbevoegdheden en wijzigingsbevoegdheden worden genoemd en kan ook worden gebruikt bij het stellen van nadere eisen. Het beeldkwaliteitsplan heeft daarnaast ook een functie voor de welstandstoets.

8.2

Algemene regels

Naast regels per bestemming kan behoefte bestaan om bepaalde regels in één keer op één plaats in de regels weer te geven. Dit betreft standaardregels en regels die van toepassing zijn op meerdere bestemmingen (zoals afwijkings- of wijzigingsregels, dan wel criteria voor het stellen van nadere eisen. Deze regels worden dan opgenomen in de algemene regels. Deze zijn te vinden in artikel 37 tot en met 44.

k. Algemene afwijkingsregels (voorheen algemene ontheffingsregels)

Bij uitzondering kan door middel van een omgevingsvergunning worden afgeweken van de in het plan gegeven regels.

l. Overgangsrecht

Het overgangsrecht ziet op bouwwerken die ooit met een omgevingsvergunning voor het bouwen (voorheen bouwvergunning) of een melding zijn gebouwd, of een gebruik dat ooit is toegestaan, maar die nu, vanwege een bestemmings- of beleidswijziging onder het overgangsrecht zijn gebracht.

Ook tientallen jaren aanwezige bouwwerken, die niet met een vergunning zijn gebouwd, of langdurig aanwezig gebruik, worden met het overgangsrecht beschermd. Het overgangsrecht is erop gericht dat deze bouwwerken uiteindelijk zullen verdwijnen of het gebruik ervan wordt beëindigd, zodat de situatie in overeenstemming geraakt met de gegeven bestemming. In beginsel mogen de bouwwerken slechts in ondergeschikte mate gedeeltelijk worden vernieuwd en veranderd. Het is niet mogelijk om hiermee geheel of in stappen tot een nieuw bouwwerk te komen. Het overgangsrecht is standaardrecht dat dient te worden overgenomen uit het Besluit ruimtelijke ordening (paragraaf 3.2)

Naast het overgangsrecht is er een mogelijkheid om volledige nieuwbouw te plegen door met een omgevingsvergunning af te wijken (zie artikel 29). Dit is bedoeld om oude en slecht onderhouden bouwwerken te vervangen door een kleiner bouwwerk, waarmee in planologische en landschappelijke zin een winst wordt behaald. Alle bebouwing op een perceel dat onder de werking van het overgangsrecht valt en dat ooit met een omgevingsvergunning is geplaatst, mag eenmalig in zijn geheel worden vervangen tot maximaal 50% van de gezamenlijke omvang van die bebouwing. Illegaal aanwezige bouwwerken worden hierbij niet meegerekend, omdat daarmee ooit gepleegde illegale bouw niet alsnog wordt beloond met een herbouwwrecht.

m. Afstemming welstandsnota

De Woningwet regelt in artikel 12, lid 3 de relatie tussen de welstandsnota en het bestemmingsplan. Om hierin duidelijkheid te verschaffen, is in de algemene regels van het bestemmingsplan een afstemmingsregeling opgenomen.

Voorzover de regels in het bestemmingsplan wat betreft de voorgeschreven goot- en bouwhoogte en de plaatsing op het bouwperceel ruimte bieden voor verschillende mogelijkheden van het realiseren van gebouwen, is deze ruimte tevens bedoeld voor het kunnen stellen van voorwaarden op basis van de welstandscriteria, mits:

- de goot- en bouwhoogte van gebouwen met niet meer dan 15% afwijken van de toegestane goot- en bouwhoogte;
- de binnen de regels te realiseren oppervlakte niet wordt verminderd.

Het begrip 'bestaande'

In de regels wordt veelvuldig verwezen naar de bestaande situatie. Hierbij wordt bedoeld het gebruik dat op het tijdstip van inwerkingtreding van het bestemmingsplan aanwezig is en/of de bebouwing die op dat tijdstip aanwezig of in uitvoering is dan wel kan worden gebouwd krachtens een vergunning.

De bestaande situatie herleidt de gemeente in de eerste plaats uit de gedane inventarisatie. Daarnaast hanteert de gemeente het (bouw)vergunningenarchief, waarin alle perceelsgewijze bouw-/omgevingsvergunningen zijn opgeslagen. Vanuit die gegevens kunnen de af-

metingen van bouwwerken worden bepaald. Ook de WOZ legt jaarlijks de percelingsgegevens vast. Tot slot is er nog het archief van de milieugegevens. Deze hele optelsom aan gegevens biedt een volledige en rechtszekere garantie om op een juiste wijze invulling te geven aan het begrip 'bestaande'.

8.3

Gebiedsbestemmingen

8.3.1

Algemeen

Het betreft hier de in hoofdzaak onbebouwde bestemmingen met een hoofdfunctie in het buitengebied. Onderscheid is gemaakt in:

- de 'landbouwontwikkelingsgebieden': gebieden met een hoofdfunctie landbouw (Agrarisch met waarden - 1 en de Agrarisch met waarden - 4);
- gebieden met een meer gemengde functie (zogenaamde verwevingsgebieden, te weten de Agrarisch met waarden - 2 en Agrarisch met waarden - 3);
- gebieden met een hoofdfunctie bos of natuur (Natuur).

De gebiedsbestemmingen zelf zijn vrij globaal van karakter. Dat komt ook de flexibiliteit ten goede. Binnen de gebiedsbestemmingen komen veelal belangrijke landschappelijke waarden voor die moeten worden beschermd. Dit gebeurt vaak binnen de gebiedsbestemming zelf, bijvoorbeeld in het geval van houtwallen of laanbeplantingen. Daarnaast zijn elementen met een specifieke verschijningsvorm of met een specifieke cultuurhistorische en/of archeologische waarde apart bestemd. De waarden ervan zijn zodanig dat het specifiek beschermen van belang is.

Voor andere elementen is dat niet aan de orde. Het vastleggen ervan is vanwege de globaliteit en flexibiliteit voor dit soort gevallen niet nodig. Het gaat om bijvoorbeeld de volgende elementen:

- landbouwkundige elementen (bijvoorbeeld een ontsluitingsweg van een agrarisch bedrijf);
- recreatieve elementen (een wandelpad of een picknickplaats);
- landschappelijke elementen (beplantingselementen kleiner dan 2 ha vallen binnen de gebiedsbestemming);
- waterlopen met een agrarische functie.

Het gaat hier om zaken die in hoofdzaak of zelfs uitsluitend dienst doen ten behoeve van de basisfuncties van een gebied. Uiteraard zullen de bestaande elementen worden gehandhaafd. Door de globale opzet kunnen ook nieuwe elementen worden ingepast, voorzover ze passen binnen de betreffende bestemming. Een gericht omgevingsvergunningenbeleid voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden zal daarin voorzien.

Regeling agrarische bouwpercelen

Binnen de gebiedsbestemmingen is een regeling opgenomen voor agrarische bouwpercelen (met uitzondering van de gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarde 3 en Natuur). De bouwpercelen zijn toegekend op basis van de gebiedsgerichte inventarisatie (verkenning). Tevens is nagegaan of een milieuvergunning c.q. AMvB van toepassing is. In de landbouwontwikkelingsgebieden (gebiedsbestemmingen Agrarisch met waarden - 1 en Agrarisch met waarden - 4) hebben deze bedrijven bij recht een bouwperceel van 1,5 ha gekregen. De agrarische bedrijven in de gebieden met een meer gemengde functie (Agrarisch met waarden - 2) hebben een bouwperceel van maximaal 1 ha gekregen. De bouwpercelen bieden voldoende ruimte voor de ontwikkeling van de agrarische bedrijven. De oppervlakten zijn gebaseerd op eerder opgenomen cijfers van bestaande bedrijfoppervlakten en behoefteonderzoek. Wat betreft de maatvoering van de aaneengesloten vierhoeken, wordt verwezen naar paragraaf 7.2.

Het bouwperceel mag volledig worden benut voor de bebouwing en alle bijbehorende activiteiten die zijn gerelateerd aan het bouwperceel, zoals stalling van voertuigen, kuil- en mestopslag et cetera. Mocht er bij grote bedrijven de behoefte ontstaan aan een groter bouwperceel, dan bieden de regels daarvoor ruimte in de vorm van een afwijking (voorheen ontheffing) tot maximaal 2 ha. Mocht er dan nog behoefte bestaan aan grotere oppervlakten, dan moet dit via een zogenaamde maatwerkoplossing worden gezien. Dit betekent dat als er wordt geconcludeerd dat er kan worden meegewerkt, het bestemmingsplan zal moeten worden herzien.

Wanneer buiten het bouwperceel, bijvoorbeeld aan de overzijde van de weg, bebouwing is gesitueerd die feitelijk tot het bouwperceel behoort (bijvoorbeeld een schuur), is dit door middel van een aanduiding 'relatie' in de verbeelding weergegeven. Het betreft hier dus de bebouwing, behorende bij één bouwperceel.

Ook kan bij afwijking van de bouwregels worden toegestaan dat wordt afgeweken van het bouwen binnen een denkbeeldige vierhoek of de maximale diepten en breedtematen die voor de vierhoek zijn opgenomen in de bouwregels als daarmee op een betere wijze kan worden aangesloten op de landschappelijke karakteristiek en/of op de landschappelijke structuur, dan wel dat dit mits goed landschappelijk ingepast noodzakelijk is in verband met een goede bedrijfsvoering. Ook een naastgelegen burgerwoning kan aanleiding zijn om de vorm van het bouwperceel te wijzigen.

Bij de uitoefening van een agrarisch bedrijf zijn mantelzorg, kleinschalig kamperen en/of logiesverstrekking als nevenfuncties bij recht toegestaan. Bij recht is ook lichte bedrijvigheid als neventak of een ondergeschikte tweede tak of een deeltijdfunctie in de vorm van bedrijfsactiviteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering van de VNG (bijlage 1 van de regels) toegestaan.

Het creëren van nieuwe bouwpercelen voor grondgebonden agrarische bedrijven zal terughoudend worden benaderd. In eerste instantie moet voor nieuwvestiging worden gezocht naar een vrijkomend agrarisch bouwperceel. Daarmee ontstaat er in cumulatieve zin geen toename van het aantal bedrijven. Als een bestaand perceel niet voorhanden is en er daadwerkelijk behoefte is aan een nieuw bouwperceel, dan geldt daarvoor een aantal restricties, zoals dat aan de landschappelijke en cultuurhistorische waarden geen afbreuk mag worden gedaan. Ten behoeve van nieuwe bouwpercelen is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. In de beekdalen zijn geen nieuw bouwpercelen mogelijk.

Regeling intensieve veehouderij

Bij grondgebonden agrarische bedrijven kan, voorzover zij zijn gelegen in de landbouwonwikkelingsgebieden en de verwevingsgebieden, met een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels maximaal 3.000 m² van het agrarisch bouwperceel voor intensieve veehouderijactiviteiten worden ingericht. Via een wijzigingsbevoegdheid is voor bepaalde diersoorten 5.300 m² mogelijk (zie ook tabel 10).

Gelet op de optredende milieueffecten bij een neventak is op voorhand een aantal zones uitgesloten voor intensieve veehouderij. Het gaat om een zone van 250 m direct rond woonkernen en rond recreatieve verblijfscomplexen. Deze afstand vloeit voort uit de ammoniakwetgeving (de Wet ammoniak en veehouderij 2002).

In verband met de Wet geurhinder en veehouderij (ingegaan op 1 januari 2007, zie paragraaf 5.10) is voor deze zones rondom woonkernen en rond recreatieve verblijfscomplexen in het onderhavige plan vooralsnog geen regeling opgenomen.

Bedrijven die zijn voorzien van de aanduiding 'intensieve veehouderij' zijn volwaardige intensieve bedrijven.

Regeling bedrijfswoningen

Per bedrijf is één bedrijfswoning toegestaan. Uitzondering hierop vormen bedrijven die nu al twee bedrijfswoningen hebben, deze bedrijven hebben een aanduiding in de verbeelding ('specifieke vorm van agrarisch - tweede bedrijfswoning') gekregen en in de regels is geregeld dat hier twee bedrijfswoningen zijn toegestaan. Ook zijn er bedrijven waarbij geen bedrijfswoningen zijn toegestaan, ook deze bedrijven zijn voorzien van een aanduiding in de verbeelding ('bedrijfswoning uitgesloten'). Er is een bevoegdheid opgenomen voor het verlenen van een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels voor het bouwen van een tweede bedrijfswoning (behalve bij de hiervoor genoemde gevallen waar reeds een tweede bedrijfswoning aanwezig is en daar waar geen bedrijfswoning is toegestaan). Een tweede bedrijfswoning is alleen toegestaan als deze noodzakelijk is voor het constante toezicht op het agrarisch bedrijf en er voldoende bedrijfsomvang aanwezig is in verband met

de duurzaamheid van het bedrijf als volwaardig meermansbedrijf. Daar waar in de bestaande situatie geen bedrijfswoning aanwezig is, is een aanduiding opgenomen. De maatvoering is opgenomen in een bouwschema.

Splitsing van een bedrijfswoning is door middel van een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels mogelijk zodat een bedrijfswoning wordt gebruikt voor meer dan één woning. Voorwaarde is wel dat sprake moet zijn van een zódanige bedrijfsopzet dat het bedrijf ook op langere termijn perspectief biedt als duurzaam agrarisch bedrijf. De bestaande bouwmassa mag niet worden vergroot en er mogen na splitsing niet meer dan twee woningen in worden gevestigd. Door splitsing van bestaande dienstwoningen toe te staan, kan tegemoet worden gekomen aan de behoefte van een extra dienstwoning, zonder dat dit tot extra versterking van het buitengebied leidt.

Omzetting naar bos en natuur

Voor de omzetting van landbouwgronden naar bos, dan wel natuur kent het plan een aantal regelingen. Een algemene wijzigingsbevoegdheid is van toepassing op de gronden die als zodanig als Ecologische Hoofdstructuur zijn begrensd en nog een agrarisch gebruik kennen. Bij het uitvoeren van de wijzigingsbevoegdheid is het Natuurbeheerplan 2011 provincie Drenthe, leidend (figuur 11b). Het gaat om gronden met een agrarische bestemming die binnen de Ecologische Hoofdstructuur zijn gelegen en geen beheersgebied zijn. In figuur 11b betreft dit de gebieden aangeduid met 'nieuwe natuur', voor zover deze nog niet als natuur zijn bestemd. De wijziging zal niet eerder plaatsvinden dan nadat de betreffende gronden ook daadwerkelijk zijn aangekocht. Een algemene wijzigingsbevoegdheid is tevens opgenomen voor het realiseren van een ecologische verbindingzone, waarbij de oppervlakte van de verbindingzone minimaal 3 ha moet bedragen. Hiervoor geldt als randvoorwaarde dat de verbindingzones worden gerealiseerd conform de Omgevingsvisie Drenthe (figuur 10).

Omzetting naar wonen

Het plan biedt voor de omzetting van landbouwgrond naar wonen één mogelijkheid: de Ruimte voor Ruimte-regeling. De regeling maakt het mogelijk dat, in ruil voor het afbreken en opruimen van vrijkomende agrarische gebouwen, het recht op een woonhuis op dezelfde plaats of in een dorpsuitbreiding ontstaat (zie ook paragraaf 7.8.4). Voorwaarde is dat op het betreffende voormalige bouwperceel ten minste 1.000 m² aan voormalige agrarische bedrijfsgebouwen wordt gesloopt. Cultuurhistorisch waardevolle bebouwing mag niet worden gesloopt.

De uitbreiding van een bestaande woonbestemming betreft een andere mogelijkheid om landbouwgrond om te zetten naar een woonbestemming.

Door middel van een wijzigingsbevoegdheid is het mogelijk de bestemmingsvlakken van bestaande woonbestemmingen te vergroten (bijvoorbeeld op het moment dat burgers hun tuinen uitbreiden in het vrijkomend agrarisch gebied)

of te verplaatsen. Dit laatste in geval de huidige ligging van de woonbestemming uit milieuoogpunt belemmeringen oplevert voor de omgeving, dan wel voor de bewoners zelf en er met een gewijzigde situering een verbetering kan worden verkregen.

8.3.2

Indeling in gebiedsbestemmingen

Op basis van de in hoofdstuk 7 geformuleerde uitgangspunten is de volgende indeling in gebiedsbestemmingen opgesteld:

- Agrarisch met waarden - 1 (voorheen Jonge veld- en veenontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden - 2 (voorheen Oude veldontginningsgebieden);
- Agrarisch met waarden - 3 (voorheen Beekdalen I);
- Agrarisch met waarden - 4 (voorheen Beekdalen II);
- Natuur (Voorheen Bos- en natuurgebied).

Voor een beschrijving van deze verschillende gebiedsbestemmingen wordt verwezen naar paragraaf 7.1.

8.4

Overige bestemmingen

Wonen

De bestemming Wonen heeft betrekking op de bestaande woonhuizen met hun aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen. Bijbehorende tuinen, erven en terreinen zijn ook onder deze bestemming gebracht. Mantelzorg en aan huis verbonden beroepen zijn bij recht mogelijk.

De woonfunctie mag bij recht worden gecombineerd met een aan huis verbonden beroep: een (vrij) beroep dat in of bij een woonhuis met behoud van de woonfunctie kan worden uitgeoefend en dat is gericht op het verlenen van diensten. De vestiging van een aan huis verbonden beroep zal, naast de bepalingen in de regels, tevens moeten voldoen aan een aantal criteria.

Kleinschalig kamperen, bed & breakfast en kleinschalige dagrecreatie zijn mogelijk bij een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels onder de voorwaarden zoals in de algemene afwijkingsregels genoemd.

Gastouderopvang kan bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels worden toegestaan, onder de voorwaarden zoals daar genoemd.

Per bestemmingsvlak mag één vrijstaand woonhuis worden gebouwd. Er wordt in principe uitgegaan van woningen met een maximale oppervlakte van 150 m², dan wel de bestaande oppervlakte indien deze meer bedraagt. Daar-

naast is het mogelijk bij een omgevingsvergunning af te wijken van de bouwregels ten behoeve van het vergroten van het hoofdgebouw tot maximaal 250 m². Voor de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen geldt een maximale oppervlakte van 100 m². Indien de bestaande gezamenlijke oppervlakte groter is dan 100 m², is de bestaande oppervlakte toegestaan tot maximaal 250 m². Via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels is een vergroting van de maximale oppervlakte tot 150 m² mogelijk.

Karakteristieke woningen zijn aangeduid met de aanduiding 'karakteristiek' (zie ook paragraaf 7.8.1). Deze panden zijn daarmee tevens bestemd voor het behoud en het herstel van de karakteristieke hoofdvormen. Op deze wijze kan de ruimtelijke verschijningsvorm -die onderdeel vormt van de cultuurhistorische waarde van het buitengebied- worden behouden.

In het plan is binnen de bestemming Wonen een reductieregeling opgenomen (zie ook paragraaf 7.8.3) voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de woonbestemming. Doel is de bestaande hoeveelheid bebouwing bij woonhuizen terug te brengen. Tevens vormt kwaliteitsverbetering een doel van de reductieregeling.

Wonen - Voormalige boerderijen

Voormalige agrarische bedrijven met een woonbestemming zijn onder de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen gebracht. Mantelzorg, aan huis verbonden beroepen en bedrijf en sociaal-culturele doeleinden (bijvoorbeeld een galerie) zijn bij recht toegestaan.

De woonfunctie mag bij recht worden gecombineerd met een aan huis verbonden beroep. Daarnaast zijn er, vanwege de veelal grotere oppervlaktes van de woonhuizen en de bijbehorende stalruimtes, mogelijkheden voor lichte bedrijfsactiviteiten in de milieucategorieën 1 en 2. Door het bieden van deze extra mogelijkheden wordt gestimuleerd dat de voormalige boerderijpanden, als belangrijke waarden voor het landschap, blijven bestaan. De woonfunctie moet overwegend worden gehandhaafd, er mag alleen sprake zijn van ondergeschikte detailhandel (alleen verkoop van eigen vervaardigde producten) en de verkeersaantrekkende werking moet gering zijn. De bedrijfsactiviteiten dienen:

- gericht te zijn op kleinschalige activiteiten zoals bedoeld in de categorieën 1 en 2 uit de publicatie Bedrijven en milieuzonering van de VNG (zoals opgenomen in de bijlage bij de regels);
- in het algemeen in het hoofdgebouw plaats te vinden. Voor het verkrijgen van een kwalitatief hoogwaardige situatie is het mogelijk de bijgebouwen te benutten voor een bedrijfsfunctie.

Daarnaast geldt onder andere dat:

- de woonfunctie van het hoofdgebouw dient te worden gehandhaafd;
- de waarden van de omgeving zoveel mogelijk in stand moeten worden gehouden;

- rekening moet worden gehouden met bestaande functies in de omgeving, zoals de ontwikkelingsmogelijkheden van agrarische bedrijven.

Kleinschalig kamperen, bed & breakfast en kleinschalige dagrecreatie zijn mogelijk bij een omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels onder de voorwaarden zoals in de algemene afwijkingsregels genoemd.

Gastouderopvang, kinderdagverblijf en buitenschoolse opvang kan bij omgevingsvergunning voor het afwijken van de gebruiksregels worden toegestaan, onder de voorwaarden zoals daar genoemd.

Voor de aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen geldt een maximale oppervlakte van 150 m². Via een omgevingsvergunning voor het afwijken van de bouwregels is een uitbreiding naar 200 m² mogelijk.

Karakteristieke (voormalige) boerderijen zijn aangeduid met de aanduiding 'karakteristiek' (zie ook paragraaf 7.8.1). Deze panden zijn daarmee tevens bestemd voor het behoud en het herstel van de karakteristieke hoofdvormen. Op deze wijze kan de ruimtelijke verschijningsvorm -die onderdeel vormt van de cultuurhistorische waarde van het buitengebied- worden behouden.

Splitsing van voormalige boerderijen is mogelijk indien de oppervlakte van het woonhuis voorafgaand aan de splitsing minimaal 180 m² bedraagt en de bestaande bouwmassa niet wordt vergroot.

Vrijkomende agrarische bedrijfsbebouwing in het buitengebied mag worden gesplitst in twee of meer wooneenheden (zie ook paragraaf 7.8.5).

In het kader van de Ruimte voor Ruimte-regeling is de bouw van een tweede woning binnen het bouwvlak mogelijk (zie ook paragraaf 7.8.4). Hiertoe is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen. De wijziging kan uitsluitend worden toegepast ter compensatie van de afbraak van bestaande binnen het bestemmingsvlak aanwezige of bij het bestemmingsvlak behorende bijgebouwen. Het te slopen oppervlak moet minimaal 1.000 m² bedragen. Cultuurhistorisch waardevolle bijgebouwen mogen niet worden gesloopt.

Om te voorzien in de mogelijkheid dat een voormalig agrarisch bedrijf met een woonbestemming opnieuw gaat worden gebruikt als agrarisch bedrijf, kan de bestemming worden gewijzigd in de van toepassing zijnde gebiedsbestemming. Voor het toekennen van het agrarisch bouwperceel gelden dezelfde criteria als bij nieuwe agrarische bouwpercelen binnen deze agrarische bestemming. De wijziging kan ook worden toegepast wanneer een woning wordt afgebroken en de gronden een agrarische functie krijgen.

In het plan is binnen de bestemming Wonen - Voormalige boerderijen een reductieregeling opgenomen (zie ook paragraaf 7.8.3) voor eenmalige vervangende bouw en/of verbouw van aan- en uitbouwen en bijgebouwen binnen de bestemming. Doel is de bestaande hoeveelheid bebouwing bij voormalige

boerderijen terug te brengen. Tevens vormt kwaliteitsverbetering een doel van de reductieregeling.

Landgoed

De bestaande landgoederen zijn als zodanig inbestemd. Naast een 'woonhuis van allure' (met bijbehorende aan- en uitbouwen en (bij)gebouwen) zijn de gronden bedoeld voor het behoud, het herstel en de ontwikkeling van de landschappelijke en natuurlijke waarden.

Recreatiewoningen

De solitaire recreatieverblijven buiten de recreatieterreinen, zijn in de verschillende bestemmingen (deze vallen dus niet binnen de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 3, maar bijvoorbeeld in de bestemming Agrarisch met waarden - 1) afzonderlijk aangeduid als 'specifieke vorm van recreatie - groepsaccommodatie' of als 'recreatiewoning'. Ook in de maatschappelijke bestemmingen zijn enkele recreatieverblijven toegestaan bij een maatschappelijke functie. Deze gevallen worden apart genoemd in de regels. Met uitzondering van de recreatieverblijven in Agrarisch met waarden - 1 en Maatschappelijk geldt dat het oppervlak niet meer mag bedragen dan 120 % van het bestaande oppervlak. Voor de overige gevallen geldt dat de oppervlakte niet mag worden vergroot.

Agrarisch dienstverlenende bedrijven

De bestemming Bedrijf - Agrarisch dienstverlenend komt enkele malen voor. Het betreft hier loonbedrijven, al dan niet gecombineerd met agrarische activiteiten. De bedrijven hebben bebouwingsmogelijkheden ten behoeve van de bedrijfsfunctie. Bij het bedrijf is een bedrijfswoning toegestaan, inclusief bijbehorende aan- en uitbouwen, bijgebouwen en overkappingen. Voor de maatvoering van de verschillende gebouwen is een bouwschema opgenomen.

Agrarisch aanverwante bedrijven

De gebruiksgerichte paardenhouderijen zijn bestemd als Bedrijf - Agrarisch aanverwant. Bij deze bedrijven is een bedrijfswoning toegestaan, inclusief aan- en uitbouwen en bijgebouwen.

Tuinbouw- en kwekerijbedrijven

Verspreid in het plangebied komen tuinbouw- en kwekerijbedrijven voor. In totaal gaat het om circa 14 bedrijven. De tuinbouw- en kwekerijbedrijven zijn in verband met de aanwezigheid van kassen bij deze bedrijven, onder een afzonderlijke regeling gebracht. De voor Agrarisch - Tuinbouw aangewezen gronden zijn bestemd voor bedrijfsgebouwen, waaronder kassen, ten behoeve van een tuinbouw- en kwekerijbedrijf, al dan niet in combinatie met detailhandel in ter plaatse gekweekte en geproduceerde planten, struiken, bomen en andere benodigdheden. Bij een tuinbouw- en kwekerijbedrijf is één bedrijfswoning toegestaan.

Tuincentrum

Enkele tuincentra zijn gelet op hun specifieke functie, apart bestemd met Detailhandel - Tuincentrum. Met name de detailhandelsactiviteiten nopen daartoe. Binnen het bouwperceel wordt voorzien in ontwikkelingsmogelijkheden voor het bedrijf. Bij een tuincentrum is één bedrijfswoning toegestaan.

Maatschappelijk

Hoewel merendeels gevestigd in de dorpskernen komen in dit bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe enkele maatschappelijke voorzieningen voor (zoals zorgboerderijen, buurthuizen en een ontmoetings-, studie- en hulpcentrum). Deze voorzieningen zijn dienovereenkomstig aangeduid.

Bedrijf

De bestemming Bedrijf ligt op de niet-agrarische bedrijven in het buitengebied. In beginsel zijn de bedrijven bestemd overeenkomstig de aard van het aanwezige bedrijf. De bestemming biedt de bedrijven bescheiden uitbreidingsmogelijkheden. Binnen de bestemming zijn bedrijfssoorten toegestaan die zijn genoemd in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven (bijlage 1 van de regels). In deze bijlage is een opsomming van (lichte) bedrijven gegeven die algemeen passend en aanvaardbaar worden geacht voor vestiging in het buitengebied. Deze lijst is gebaseerd op de VNG-publicatie 'Bedrijven en Milieuzonering'.

Bedrijven in een hogere milieucategorie zijn specifiek benoemd in bijlage 2 van de regels. Wanneer een dergelijk bedrijf vertrekt, mag alleen hetzelfde bedrijf zich opnieuw op het perceel vestigen, dan wel een bedrijf in milieucategorie 1 of 2.

De kalkzandsteenfabriek met bijbehorende steenbreker is in het plan specifiek aangeduid. Voor deze fabriek is tevens een afwijkende bouwregel opgenomen.

Bij omgevingsvergunning zijn ook bedrijven toegestaan die naar de aard en de invloed op de omgeving vergelijkbaar zijn met de in de categorieën 1 en 2 van de Staat van bedrijven genoemde bedrijven en de uitsluitend op die plek toegestane bedrijven, mits het niet gaat om geluidzoneringplichtige bedrijven of detailhandelsbedrijven.

De aanwezige benzinestations in het buitengebied zijn voorzien van de aanduiding 'verkooppunt motorbrandstoffen zonder lpg' dan wel 'verkooppunt motorbrandstoffen met lpg'.

Per bedrijf is in beginsel één bedrijfswoning toegestaan. In een aantal gevallen zijn twee, dan wel geen bedrijfswoningen toegestaan. Deze gevallen zijn specifiek aangeduid, dan wel benoemd in de regels. De maatvoering van de verschillende gebouwen is vastgelegd in een bouwschema. Nieuwe detailhandelsvestigingen in het buitengebied zijn niet toegestaan. Bij de tankstations met lpg is een 'veiligheidszone - bevi' opgenomen waarbinnen geen kwetsbare dan wel beperkt kwetsbare objecten mogen worden gebouwd.

Horeca

De in het buitengebied aanwezige hotels, restaurants en pensions vallen onder de bestemming Horeca. Gelijk aan de bedrijfsbestemming is binnen het aangegeven bestemmingsvlak enige ontwikkelingsruimte aanwezig. Niet passende functies zoals een discotheek zijn binnen de bestemming niet toegestaan. Per horecabedrijf mag één bedrijfswoning worden gebouwd. De maatvoering van bedrijfswoning en aan- en uitbouwen en bijgebouwen is opgenomen in een bouwschema.

Verblijfsrecreatie

Kampeerterreinen, die voorheen uitsluitend bedoeld waren voor het plaatsen van tenten, toercaravans en trekkershutten, alsmede de gemengde kampeerterreinen (waar zowel tenten, chalets, toercaravans als stacaravans zijn toegestaan) vallen onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 1 (RV-1).

Binnen deze bestemming zijn gebouwen ten dienste van het kampeerterrein, zoals toiletgebouwen, onderhouds- en beheersgebouwtjes, gebouwtjes ten behoeve van dienstverlening, sportvoorzieningen, recreatieve voorzieningen, een kantine/restaurant en één bedrijfswoning, toegestaan.

In de regeling werd in het verleden onderscheid gemaakt tussen trekkershutten, stacaravans en stachalets. Dit onderscheid is in het beleid uit 2010 verlaten. De gemeente heeft in haar recreatiebeleid alle recreatieverblijven onder één noemer gebracht en willen aansluiten bij het vergunningsvrij bouwen op uit artikel 3 van bijlage 2 van het Bor. Er gelden wel aanvullende regels met betrekking tot de afstand tussen recreatieverblijven.

De oppervlakte van een recreatieverblijf die liggen in de bestemming Recreatie-Verblijfsrecreatie-1, zal maximaal 70 m² zijn en van het bijgebouw maximaal 6 m².

Kampeerterreinen uitsluitend bedoeld voor recreatiewoningen (bungalowterreinen), vallen onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2. Op deze terreinen zijn dienstverlenende gebouwen (bijvoorbeeld een kantine of een beheersgebouwtje) toegestaan.

De onderlinge afstand tussen de recreatiewoningen bedraagt ten minste 3 m. De oppervlakte van een recreatiewoning bedraagt ten hoogste 100 m².

De recreatieverblijven mogen niet permanent worden bewoond.

Om de continuïteit van de toeristische sector te kunnen waarborgen, is omzetting van een terrein dat in de eerste plaats bedoeld is als kampeerterrein (RV 1) mogelijk (zie ook paragraaf 7.9.2). Hiertoe is een wijzigingsbevoegdheid opgenomen: de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 1 kan worden gewijzigd in de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 2.

Groepsaccommodaties en kampeerboerderijen zijn onder de bestemming Recreatie - Verblijfsrecreatie 3 gebracht. Zoals hiervoor genoemd, zijn solitaire recreatieverblijven welke ondergeschikt zijn aan een andere functie in de verschillende bestemmingen afzonderlijk aangeduid. De groepsaccommodaties betreffen veelal verbouwde boerderijenpanden, ingericht voor groepen, families en dergelijke en inspelend op het recreatief aantrekkelijke karakter van het omringende gebied. Vaak betreft het ook kwalitatief goed ingerichte accommodaties. In dit bestemmingsplan wordt met het oog op de functie ingezet op een regeling die de aanwezige groepsaccommodaties en kampeerboerderijen regelt en binnen ruimtelijke randvoorwaarden ontwikkelings-mogelijkheden toegekend.

Het beleid met betrekking tot experimenteerruimte (maximaal 20%) en dergelijke is opgenomen in een algemene wijzigingsbevoegdheid (achterin de regels).

Molen

De molen van Makkum, nabij Beilen, heeft conform de bestaande situatie de bestemming Maatschappelijk - Molen gekregen. De molen mag niet worden gebruikt voor bedrijfsdoeleinden of detailhandel. Rond de molen is een molenbeschermingszone (vrijwaringszone - molenbiotoop) gelegd.

Sport en recreatie

Deze bestemming heeft betrekking op de diverse sport- en recreatievoorzieningen die in het plangebied van dit bestemmingsplan aanwezig zijn. De maatvoering van gebouwen, bedrijfswoningen en bijgebouwen is opgenomen in een bouwschema. Ten behoeve van de bescherming van de aanwezige natuur- en landschapswaarden, is een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden van toepassing, onder andere betrekking hebbende op het aanplanten, kappen of rooien van bomen en overige beplanting.

Zandwinning en -opslag

De bestaande zandwinningen zijn als zodanig bestemd (Bedrijf - Zandwinning en -opslag). De regeling voor de winning is afgestemd op de bestaande (planologische) situatie. Binnen de bestemming zijn gebouwen voor onderhoud en beheer toegestaan (de locatie waar bebouwing is toegestaan is specifiek aangeduid in de verbeelding). De opslag van baggerspecie is expliciet uitgesloten in de specifieke gebruiksregels. Er zijn mogelijkheden voor extensief recreatief gebruik opgenomen (strandje).

Begraafplaats

De bestemming Maatschappelijk - Begraafplaats ligt op de (kleine) begraafplaatsen in het plangebied. De begraafplaats, de groenvoorzieningen en de gebouwen ten behoeve van stalling en onderhoud vallen hieronder.

Militaire doeleinden

De munitieopslagplaats in Nieuw-Balinge is onder de bestemming Maatschappelijk - Defensie gebracht. Op de munitieopslagplaats vond in diverse gebouwen opslag en onderhoud van munitie plaats.

Nutsdoeleinden

Gemalen en nutsgebouwen (elektriciteitshuisjes) vallen onder de bestemming Bedrijf - Openbaar nut. Deze gebouwen zijn conform de bestaande situatie inbestemd. De gebouwen binnen deze bestemming mogen niet groter zijn dan 150 m². Ook de rioolwaterzuiveringsinstallatie en de waterwinning vallen binnen deze bestemming. De gronden zijn conform de bestaande situatie inbestemd. De gezamenlijke oppervlakte van de gebouwen ten behoeve van deze functies mogen niet groter zijn dan 250 m².

Verkeer

Onder de bestemming Verkeer zijn de openbare wegen in het buitengebied gebracht. Het zijn wegen waar de doorgaande verkeersfunctie voorop staat. Bruggen, duikers en dammen vallen ook onder deze bestemming, evenals sloten, bermen, beplanting, groenvoorzieningen en bebossing. Vrijliggende fiets- en voetpaden in het plangebied (fiets- en voetpaden die niet parallel aan een weg lopen) vallen onder deze bestemming. In de gebiedsbestemmingen zijn fiets- en voetpaden overigens ook bestemd. Verharding hiervan is echter wel omgevingsvergunningsplichtig.

De gemeente beschikt niet over een geluidsniveaukaart. Dit houdt in dat alle wegen in principe geluidzoneplichtig zijn. De regeling in de regels zorgt ervoor dat het aantal rijstroken van wegen niet mag worden vergroot indien dit een verhoging van het aantal gehinderden tot gevolg heeft, dan wel de voorkeurgrenswaarde of een hogere verkregen grenswaarde op grond van de Wet geluidhinder hierdoor wordt overschreden.

Water

De belangrijkste waterpartijen en waterlopen (kanalen, beken, sloten en vaarten), voorzover geen natuurgebied, zijn bestemd als Water. Oeverstroken, kaden en dijken vallen ook onder deze bestemming. Binnen de bestemming wordt recreatief medegebruik toegestaan.

Binnen deze bestemming, alsmede aansluitende gronden, is het niet toegestaan aanleggelegenheden te creëren. Vanuit landschappelijk oogpunt en gezien het recreatief gebruik van de wateren is dit niet wenselijk. Onder de bestemming Water valt ook de zone ten behoeve van beheer- en onderhoudspaden, zoals deze in de Keur van het waterschap zijn omschreven. De bestemming is mede gericht op het behoud van de natuurlijke en landschappelijke waarden en de recreatievaart. Ook de waterbouwkundige elementen in het buitengebied (bruggen, dammen en duikers) zijn onder deze bestemming gebracht.

De bestemming Water omvat uitsluitend de hoofdwatgangen. Kleinere waterlopen zoals sloten voor de afwatering vallen onder de gebiedsbestemming.

Prostitutiebedrijf

In dit bestemmingsplan is als onderdeel van de algemene wijzigingsbevoegdheden een wijzigingsbevoegdheid opgenomen naar de bestemming Bedrijf - Prostitutie. Aan de wijziging zijn voorwaarden verbonden. De regels behorende bij de bestemming Bedrijf - Prostitutie zijn als bijlage 3 bij de regels opgenomen.

8.5

Dubbelbestemmingen

Leiding - Gasleiding

Deze bestemming ligt op een strook op en aan weerszijden van de hoofdgas-transportleidingen en hoogspanningsleidingen. De regeling voorziet in de aanwezigheid van de leidingen en in de bescherming ervan. Binnen de aangegeven strook mogen geen gebouwen en bouwwerken worden gebouwd, anders dan ten behoeve van de leidingen. Voor werkzaamheden die schadelijk kunnen zijn voor de leidingen is een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerken zijnde, of van werkzaamheden opgenomen.

Bij (bovengrondse)hoogspanningsleidingen is rekening gehouden met de richtlijnen van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer ten aanzien van gevaarsafstanden en magnetische velden. In principe moet de zakelijk recht-strook worden aangehouden van tweemaal 30 m. Daarnaast moet een afstand worden aangehouden in verband met gezondheidsrisico's vanwege magneetvelden. In beginsel gaat het hierbij om een indicatieve zone.

Voor de hoogspanningleidingen in het onderhavige plangebied bedraagt deze zone tweemaal 50 m⁴³. Binnen deze zone dient een nadere berekening plaats te vinden naar de ligging van de 0,4 microtesla-contour⁴⁴. Hierbij moet met name rekening worden gehouden bij nieuwe woonbebouwing. Binnen de aangegeven 'Leidingenzone hoogspanningsleidingen' wordt nieuwe woonbebouwing uitgesloten. Voor de aan te houden afstanden is uitgegaan van de indicatieve zone van tweemaal 50 m.

Vrijwaringszone - Molenbiotoop

Rond de molen van Makkum, nabij Beilen, ligt een molenbeschermingszone. De zone is opgenomen met de bedoeling een optimale windvang te garanderen. Dit betekent dat eisen worden gesteld aan de hoogte van omliggende bouwwerken en beplanting.

⁴³ Bron: rivm.nl/hoogspanningslijnen.

⁴⁴ Een maat voor de sterkte van het magnetische veld is de microtesla (μT).

Archeologisch en/of cultuurhistorisch waardevol gebied

Het beleid, zoals genoemd in paragraaf 7.5, is vertaald naar de regels overeenkomstig de structuur van de SVBP 2008.

Dit heeft ertoe geleid dat drie bestemmingen Waarde - Archeologie (1, 2 en 3) zijn opgenomen in dit bestemmingsplan. Deze bestemmingen zorgen middels omgevingsvergunningstelsels voor een adequate bescherming van de gebieden. In het kader van elk stelsel moet een omgevingsvergunning voor bepaalde werken (vaak met een bepaalde minimumomvang) worden aangevraagd. Indien een omgevingsvergunning noodzakelijk is, zal in veel gevallen een rapport moeten worden overlegd aan burgemeester en wethouders ten behoeve waarvan onderzoek zal moeten worden verricht. In het hoofdrapport is aangegeven op welke wijze dit onderzoek zal moeten plaatsvinden.

In de bestemming Waarde - Archeologie 1 zijn alle bekende gebieden met archeologische waarden opgenomen. Dit zijn de zogenaamde AMK-gebieden. In deze bestemming zijn echter niet de archeologische monumenten opgenomen, omdat die al beschermd worden op grond van de Monumentenwet. Dit betreft de Orvelter Esch. Dit archeologische monument is wel in het bestemmingsplan middels een aanduiding opgenomen. Deze aanduiding is niet louter informatief (wat niet de bedoeling is volgens de moderne bestemmingsplanstandaarden), maar heeft ook een juridische functie doordat het omliggende gebied van 50 m beschermd is (zie bestemmingen Waarde - Archeologie 2 en 3).

De bestemming Waarde - Archeologie 2 legt een lichtere bescherming op de gebieden waar mogelijk archeologische waarden in de grond kunnen zitten. Dit zijn de gebieden die in het beleid van de gemeente zijn aangeduid als hoge, middelhoge verwachting, de beekdalen en niet gekarteerde gebieden.

De lichtere bescherming zit met name in de regel dat projecten beneden de 1.000 m² niet onder het omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden vallen.

De bestemming Waarde - Archeologie 3 zorgt voor de bescherming van de pingoruïnes en de historische kernen (Alting, Brunsting, Eursinge en Klatering). Deze gebieden zijn in een aparte bestemming opgenomen, omdat de omvang van de ingrepen waarvoor geen onderzoek noodzakelijk is, beperkt is tot 100 m².

Monumentale bomen

De standplaatsen van monumentale bomen hebben de dubbelbestemming Waarde - Boom gekregen. De standplaatsen zijn gebaseerd op de door de gemeente aangeleverde kaart, behorende bij de lijst van monumentale bomen en houtopstanden.

8.6

Algemene regels

Algemene bouwregels: aandachtszone wegen

Deze aanvullende gebiedsaanduiding heeft betrekking op de beheerzones en de bebouwingsvrije zones langs rijkswegen en provinciale wegen. De zones zijn met de aanvullende bestemming Aandachtszone wegen in de algemene bouwregels geregeld. De gronden binnen de zone zijn mede bestemd voor de bescherming van en het veilig en doelmatig functioneren van de weg. In beginsel mag binnen deze aandachtszones niet worden gebouwd, tenzij een ontheffing van de wegbeheerder is gekregen. Voor rijkswegen is een beheerszone van 50 m aangehouden⁴⁵. Voor provinciale wegen is een zone van 20 m aangehouden⁴⁶.

Milieuzone - Grondwaterbeschermingsgebied en waterwingebied

De grondwaterbeschermingsgebieden in het buitengebied rondom de waterwingebieden en de waterwingebieden zelf zijn via milieuzones opgenomen in de verbeelding. De gronden zijn juridisch alleen geduid vanwege extra bouwmogelijkheden ten behoeve van de drinkwaterwinning, drinkwaterproductie, drinkwaterdistributie en bescherming van de grondwaterkwaliteit. Aangezien de provinciale Omgevingsverordening Drenthe in een uitgebreide bescherming voorziet is de bescherming van het waterwingebied verder geborgd en is aanvulling van de bescherming in dit plan niet aan de orde.

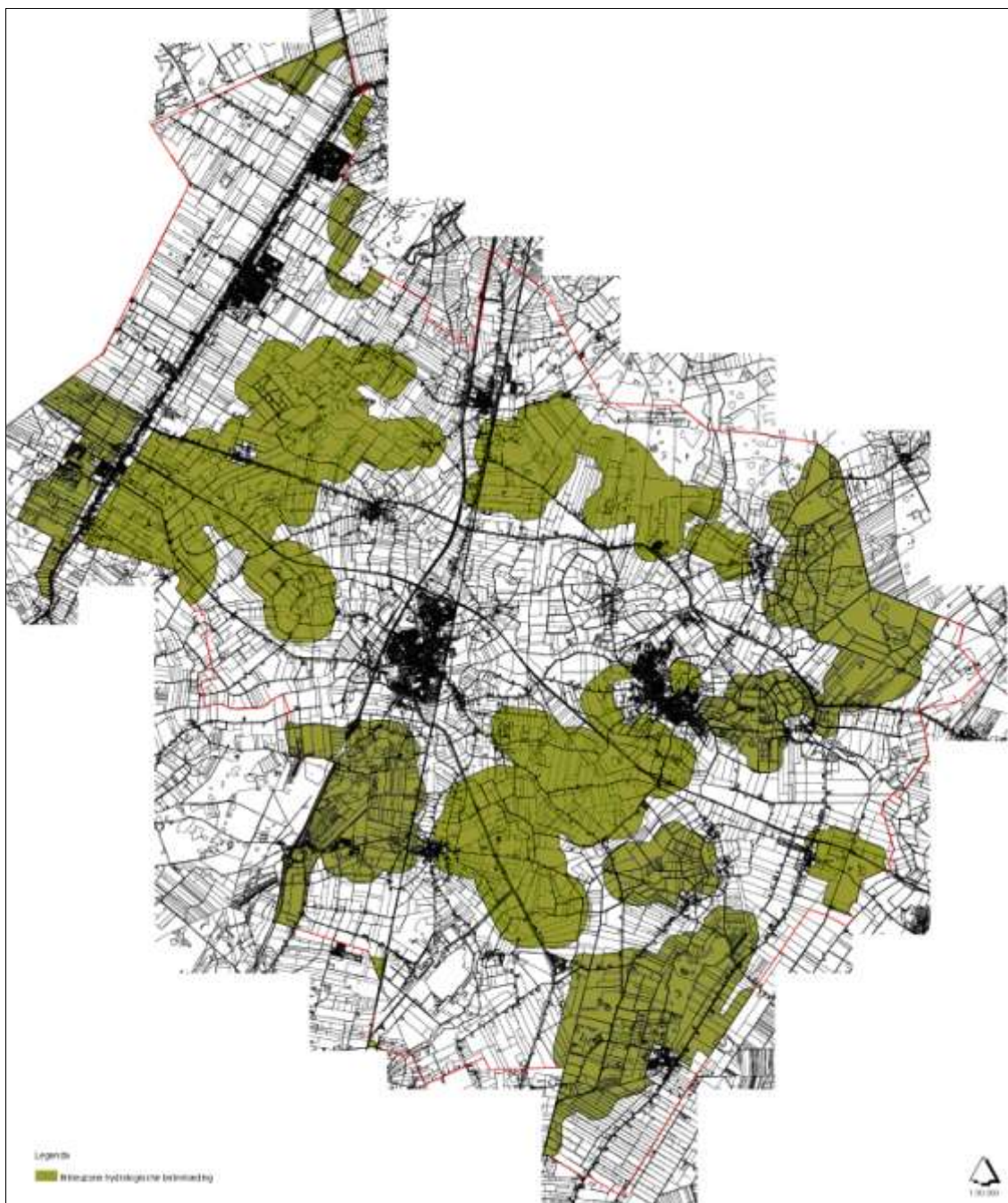
Milieuzone - hydrologische beïnvloeding

De gebiedsaanduiding 'milieuzone - hydrologische beïnvloeding' komt voor rond de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden in en grenzend aan het plangebied⁴⁷. Deze zone komt daarnaast voor rond een aantal natuurgebieden die geen Vogel- en Habitatrichtlijngebieden zijn, maar is hier smaller (250 m in plaats van 1.000 m). Waterhuishoudkundige ingrepen in dit gebied mogen geen negatief effect hebben op de natuurfunctie van het aangrenzende gebied. Anderzijds mogen inrichtingsmaatregelen ten behoeve van de natuurwaarden ook geen nadelige invloed (vernatting) hebben op het aangrenzende landbouwgebied. Met betrekking tot deze gebieden geldt een extra omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden, voor wat betreft het aanbrengen van drainage en het wijzigen van greppelsystemen. In de zone van hydrologische beïnvloeding is verder -met het oog op verdroging- geen houtteelt en bosbouw toegestaan.

⁴⁵ Beleidsitem vrijwaringszones Rijkswaterstaat en Nationaal Verkeer- en Vervoersbeleid (NVVP).

⁴⁶ Provinciale Wegenverordening.

⁴⁷ Het betreft de volgende acht gebieden: Mantingerzand, Mantingerbos, Elperstroom, Fochteloërveen, Drentsche Aa-gebied, Drents-Friese Wolde, Dwingelderveld en Witterveld.

Figuur 14. Gebieden waarop de aanduiding 'milieuzone - hydrologische beïnvloeding' van toepassing is

Om in de bufferzones rondom de Vogel- en Habitatrichtlijngebieden naast het tegengaan van verdroging tevens verstoring te voorkomen, zijn in deze zones aanvullende regelingen van toepassing.

Zo zijn in de zone van hydrologische beïnvloeding geen nieuwe landgoederen mogelijk, is mestopslag alleen toegestaan op het bouwperceel en zijn nieuwe bouwpercelen uitgesloten. Normale ontwikkelingen, waaronder de uitbreiding van de bestaande bedrijven (bouwvlak van 1 ha naar 1,5 ha) in deze zone zijn wél mogelijk.

Het waterschap is uiteindelijk verantwoordelijk is voor een vergunningenstelsel. Zolang het waterschap nog geen regeling heeft opgenomen in de Keur, is een omgevingsvergunningstelsel met betrekking tot de zone van hydrologische beïnvloeding noodzakelijk in het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Om dubbele regelgeving te voorkomen, kan dit voorzover deze betrekking heeft op de zone van hydrologische beïnvloeding uit het bestemmingsplan worden gehaald zodra het waterschap een vergunning heeft geregeld in de Keur. Dit dient in overleg met het waterschap te gebeuren.

Geluidszone - Industrielawaai

De aanvullende aanduiding 'geluidszone - industrielawaai' ligt op de geluidszones rondom het bedrijventerrein De Zuidmaten, het bedrijventerrein Essent en het TT circuit Assen. Binnen deze zones wordt een te hoge geluidsbelasting van geluidsgevoelige bebouwing tegengegaan. In beginsel moet worden voorkomen dat binnen deze zones nieuwe geluidsgevoelige functies worden opgericht. Dergelijke bebouwing kan binnen deze zone alleen worden opgericht als er akoestisch geen ongunstiger situatie optreedt.

Vrijwaringszone - Straalpad

De aanduiding 'vrijwaringszone - straalpad' ligt op de aanwezige straalpaden. De bebouwing binnen het aangegeven straalpad mag niet hoger zijn dan 36 m.

Vrijwaringszone radiotelescoop

Een gedeelte van het plangebied ligt onder invloed van de zone van de radiotelescoop gelegen in de boswachterij Hooghalen. Met name hoge bebouwing en gemotoriseerd verkeer kunnen daarop van invloed zijn. Via de aanvullende regeling wordt daar rekening mee gehouden.

Veiligheidszone - Bevi

Rond de tankstations met lpg is een veiligheidszone opgenomen. Deze zones hebben in de regeling als oogmerk het weren van gevoelige functies (kwetsbare, dan wel beperkt kwetsbare objecten).

Uitvoerbaarheid en handhaving

Wettelijk bestaat de verplichting om inzicht te geven in de uitvoerbaarheid van een bestemmingsplan. Wat dat betreft wordt een onderscheid gemaakt in de maatschappelijke en economische uitvoerbaarheid.

9.1

Maatschappelijke uitvoerbaarheid

Op 2 maart 2006 heeft de gemeenteraad de Inspraakverordening Midden-Drenthe 2006 vastgesteld. In deze Inspraakverordening is vastgelegd dat elk bestuursorgaan ten aanzien van zijn eigen bevoegdheden besluit of dat er inspraak wordt verleend bij de voorbereiding van gemeentelijk beleid. Tevens is in de Inspraakverordening geregeld dat de procedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) van toepassing is, tenzij anders door het bevoegd bestuursorgaan is besloten. Gezien de omvang van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe en de daarmee gediende belangen heeft het college van burgemeester en wethouders besloten om het plan conform afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht ter inzage te leggen. Dit betekent dat het voorontwerpbestemmingsplan voor een periode van zes weken ter inzage ligt. Gedurende deze periode bestaat de mogelijkheid om het plan in te zien en eventueel een inspraakreactie te richten aan het college van burgemeester en wethouders.

Het voorontwerpbestemmingsplan heeft begin 2007 zes weken ter inzage gelegen. In 2008 is een afweging ten aanzien van de ingediende inspraak- en overlegreacties gemaakt en is het ontwerpbestemmingsplan opgesteld. Hierin zijn naast de inspraak- en overlegreacties ook ambtshalve wijzigingen en wijzigingen veroorzaakt door recente wet- en regelgeving en beleid verwerkt. Het college heeft in januari 2010 het ontwerpbestemmingsplan ter inzage gelegd. Vervolgens was er noodzaak om het plan op formele gronden opnieuw ter inzage te leggen (verschil analoge en digitale versie van het plan). Door nieuwe feiten en omstandigheden (advies van commissie-m.e.r., gewijzigde regelgeving), is besloten om het ontwerpbestemmingsplan in te trekken. Vervolgens is het onderhavige ontwerpbestemmingsplan opgesteld.

Het ontwerpbestemmingsplan ligt voor een periode van zes weken ter inzage. In deze periode kan een zienswijze worden gericht aan de gemeenteraad, die uiteindelijk beslist over de vaststelling van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe. Afhankelijk van de vraag of er zienswijzen zijn ingediend door sommige instanties wordt het plan twee, zes of zeven weken na de vast-

stelling (digitaal) gepubliceerd. Het vastgestelde plan ligt zes weken ter inzage waarin beroep kan worden aangetekend bij de Raad van State.

In januari 2010 heeft een eerste versie van het ontwerp van het bestemmingsplan ter inzage gelegen. Gedurende de periode van de terinzagelegging zijn zienswijzen binnengekomen. Deze zienswijzen zijn al dan niet verwerkt in de tweede versie van het ontwerpbestemmingsplan. Voor een geheel overzicht van de zienswijzen en de reacties hierop wordt verwezen naar de nota zienswijzen, welke separaat raadpleegbaar is.

9.2

Economische uitvoerbaarheid

Het weergeven van de economische uitvoerbaarheid door middel van een cijfermatige opzet, is in het kader van een bestemmingsplan voor het buitengebied niet de bedoeling. Het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is geen uitvoeringsinstrument, maar een beoordelingskader voor de inrichting en het beheer van het landelijk gebied.

Met betrekking tot de economische uitvoerbaarheid wordt om die reden opgemerkt dat het hier een bestaande situatie betreft die in een nieuwe planologische regeling is vervat. Van gemeentewege zijn geen nieuwe ontwikkelingen in het plan opgenomen die in een financieel kader moeten worden geplaatst.

De kosten voor het opstellen van het onderhavige plan komen voor rekening van de gemeente.

GRONDEXPLOITATIE

In het plan wordt wel een aantal ontwikkelingsmogelijkheden geboden voor met name de agrariërs die in sommige gevallen als bouwplan in de zin van paragraaf 6.4 van de Wet ruimtelijke ordening kunnen worden gezien. Deze ontwikkelingen zijn alleen mogelijk door middel van het verlenen van omgevingsvergunning of het toepassen van een wijzigingsbevoegdheid. Zoals hiervoor aangegeven, betreft het in alle gevallen een particulier initiatief waaraan geen kosten voor de gemeente zijn verbonden (afgezien van het ambtelijk apparaat waarvan de kosten door middel van leges worden gedekt). Het is onduidelijk of en hoe vaak van deze afwijkingsmogelijkheden en wijzigingsbevoegdheden gebruik zal worden gemaakt. Het kostenverhaal in de zin van artikel 6.12 Wro is zelden aan de orde, omdat de ontwikkelingen op eigen perceel zullen plaatsvinden en (boven- en ondergrondse) infrastructuur toereikend is voor de ontwikkelingen.

De grotere wijzigingen die dit plan mogelijk maakt (zoals nieuwvestiging van agrarische bedrijven of grootschalige functieveranderingen) vallen alle onder wijzigingsbevoegdheden die een zelfstandige afweging met betrekking tot grondexploitatie kennen.

De enige kosten die verder uit dit plan kunnen voortvloeien, zijn planschadekosten. Deze zijn op voorhand niet uit te sluiten. De gemeente zal daarom bij elke aanvraag af te wijken van het bestemmingsplan of het plan op enkele onderdelen te wijzigingen, moeten bezien of er planschade mogelijk is. Indien dit het geval kan zijn, zal met de belanghebbende aanvrager een overeenkomst worden gesloten zoals bedoeld in artikel 6.4a van de Wro. Daarmee kan worden voorkomen dat de gemeenschap voor de planschadekosten moet opdraaien die worden gemaakt in het belang van de aanvrager.

PLANSCHADEOVEREENKOMST

Mede gezien artikel 6.2.1.a van het Besluit ruimtelijke ordening (sinds 1 november 2010 van kracht) kan daarom worden geconcludeerd dat een exploitatieplan voor dit bestemmingsplan dat hoofdzakelijk ziet op actualisering, niet noodzakelijk is voor dit bestemmingsplan.

GEEN EXPLOITATIEPLAN

Mochten zich in de toekomst toch ontwikkelingen voordoen waarbij de gemeente kosten moet maken, dan zullen die uitsluitend onder de wijzigingsbevoegdheden vallen. Er zal dan eerst worden bezien of er een kostenverhaalovereenkomst kan worden gesloten. In het uiterste geval kan worden overwogen om bij wijzigingsbevoegdheden een exploitatieplan vast te stellen. Dat is geen uitgangspunt en gezien de ontwikkelingsmogelijkheden niet de verwachting.

9.3

Handhaafbaarheid

Algemeen

Over het aspect handhaving kan het volgende worden opgemerkt. Dit plan heeft als doel een sturend instrument te zijn voor de ruimtelijke en functionele inrichting van het buitengebied. In het bestemmingsplan is aangegeven voor welke doeleinden de gronden mogen worden gebruikt, wat daarop mag worden gebouwd en in welke omvang en vorm dat mag gebeuren. Bovendien bevat het plan, ter bescherming van op een aantal plaatsen geconstateerde waarden, voor een aantal werken en werkzaamheden, een omgevingsvergunningstelsel voor het uitvoeren van werken, geen bouwwerk zijnde, of van werkzaamheden. In verband met de naleving ervan zijn in het plan regels opgenomen (omgevingsvergunningen, gebruiksverboden en dergelijke), maar is ook indirect een instrumentarium van op wetten en verordeningen gestoelde vergunningen van belang, zoals de bouwvergunning, de milieuvergunning, de kampeervergunning (op grond van de APV), de horecavergunning en de kapvergunning. Deze zijn sinds 1 oktober 2010 samengevoegd in de omgevingsvergunning (vallend onder de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo)).

Een belangrijk onderdeel van de uitvoerbaarheid van het bestemmingsplan Buitengebied Midden-Drenthe is de mogelijkheid van de daadwerkelijke handhaving van de regels. Daarom is gestreefd naar een duidelijke formulering van de regels en wordt een toetsingskader aangereikt, waarin de criteria zijn op-

genomen die worden gehanteerd bij de beoordeling van omgevingsvergunning- en wijzigingsaanvragen.

Veldschuren

Met betrekking tot het aspect 'handhaafbaarheid' dient te worden ingegaan op de verspreid in het buitengebied voorkomende veldschuren. Het gaat hier om schuren of stallen die buiten het bouwperceel zijn opgericht en die veelal dienst doen als schuilgelegenheid voor vee of worden gebruikt voor de opslag van materieel en/of landbouwproducten. Voor de veldschuren die dienst doen als schuilgelegenheid voor vee is een afwijkingsregeling middels omgevingsvergunning van toepassing. De opslag van materieel en/of landbouwproducten hoort echter thuis op het bouwperceel. Essentieel beleidsuitgangspunt in deze is dat uit oogpunt van landschappelijke kwaliteit voor deze veldschuren dan ook voor een 'uitsterfconstructie' wordt gekozen. De meeste veldschuren zijn niet inbestemd. Deze schuren vallen hierdoor onder het overgangsrecht. Voor het geheel vernieuwen of vergroten van deze veldschuren zal geen omgevingsvergunning worden verleend. Klein onderhoud (bijvoorbeeld reparatie dak in geval van instortingsgevaar) blijft wel mogelijk. Een aantal schuren is wel positief bestemd en heeft een bouwvlak gekregen. Hierbij is een relatie aangegeven met het agrarisch bedrijf waar de schuur bij hoort. Deze bouwvlakken zijn echter strak om de bestaande bebouwing heen gelegd, waardoor uitbreiding van deze schuren niet mogelijk is.

Permanente bewoning

Met betrekking tot het aspect 'handhaafbaarheid' dient tevens te worden ingegaan op de permanente bewoning van recreatiewoningen. De gemeente Midden-Drenthe staat permanente bewoning van recreatiewoningen niet toe. De exploitant of individuele eigenaar van het complex (of de vereniging van eigenaren) is verantwoordelijk voor het voorkomen van onrechtmatig gebruik van recreatieverblijven op het complex. Als uitzondering op de regel geldt dat er voor een aantal gevallen van permanente bewoning sprake is van persoonsgebonden overgangsrecht. Het betreffen hier gevallen die begin 2000, vanwege een landelijke opschoonactie, een beschikking hebben ontvangen.

Persoonsgebonden overgangsrecht

Voor een deel van het perceel Gagelmaat 3 te Westerbork is persoonlijk overgangsrecht opgenomen. Hierin is bepaald dat het opslaan en ten verkoop aanbieden van stenen en bestratingmaterialen, hetgeen in strijd is met de bestemming mag worden voortgezet, uitsluitend door de rechthebbende ten tijde van het verkrijgen van rechtskracht van het plan en niet door diens rechtsopvolgers.